

T.C
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GENEL GAZETECİLİK ANABİLİM DALI

YAZILI BASINDA YAYINLANAN SAĞLIK HABERLERİNİN
KAMUOYUNA ETKİSİ

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan

Müge Demir

Tez Danışmanı

Yrd.Doç.Dr. A.Oğuzhan Kavaklı

İzmir- 2008

This document was created with Win2PDF available at <http://www.win2pdf.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.
This page will not be added after purchasing Win2PDF.

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü M¼d¼rl¼ę¼'ne sunduğum ‘‘Yazılı Basında Yayınlanan Sağlık Haberlerinin Kamuoyuna Etkisi’’ adlı doktora tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

Tarih

M¼ge Demir

This document was created with Win2PDF available at <http://www.win2pdf.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.
This page will not be added after purchasing Win2PDF.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1-7

BÖLÜM 1

HABER ve HABER ÜRETİM SÜRECİ

1. Haber Nedir?.....	8-14
2. Haber Üretim Süreci.....	14-24
a)Seçim	
b)Araştırma	
c)Yeniden Seçim	
d)Ayıklama	
e)Biçimlendirme	
f)Yayımlama	
2.1. Yazılı Basında Haber Seçimi.....	24-29
3. Haberin Nitelikleri	30-38
3.1. Doğruluk	
3.2. Gerçeklik	
3.3. Nesnellik	
3.4. Anlamlılık	
3.4.1.Açıklık	
3.4.2.Yalınlık	
3.4.3.Anlaşılabilirlik	
3.5. Kesinlik	
3.6. Hızlılık	
3.7. Tutarlılık	
3.8. İnanılabilirlik	
4. Haber Değeri Kavramı.....	39-40
5. Haber Değerlendirme Ölçütleri.....	40-49
5.1. Zamanlılık	
a. Yenilik	
b. Anıllık	
c. Geçerlilik	
d.Güncellik	
5.2. Önemlilik	
5.3. İlgi	
a.Mekansal İlgi (Yakınlık)	
b.Ekonomik İlgi	
c.Politik İlgi	
d.Kültürel İlgi	
e.Toplumsal İlgi	
f.Negatif İlgi (Olumsuzluk)	
5.4.İlginçlik	
5.5.Görsel – İşitsel Etki (Çarpıcılık)	
5.6.Anlaşılabilirlik (Anlam Taşıma)	
5.7.Kamu Yararı	
5.8.Konuyla Anlatım Arasında Düşünsel Bağlılık	
5.9.Eleştiri	

BÖLÜM 2

SAĞLIK HABERLERİ ve SAĞLIK HABERCİLİĞİ

.....50-54

2.1. Sağlık Haberciliğinde Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar.....54-58

2.1.1. Temel İlkeler ve Kurallar Gözetilmelidir

2.1.2.Haberin sunuluşu: Başlık ve alıntılar

2.1.3.Kaynağın sunuluşu, gazetecinin sorumluluğu

2.1.3.1.Haberde kaynağın belirtilmesi

2.1.3.2.Gazeteci - haber kaynağı ilişkisi

2.1.3.3.Yazılı kaynaklardan yararlanmak

2.1.4.Haber ve yazıların içeriği

2.1.5.Haber ve yazıların oluşturulması ve derlenmesi

2.1.6. Sağlık haberlerinde "tazelik ve yenilik"

2.1.7. Sağlık haberciliğinde kurallar, haberi "kuru" yapar mı?

2.1.8."Kısa ve öz" yazabilmek, "açık ve anlaşılır" olmak

2.1.9. Editoryal süreç ve haberin sunumu

2.1.10."Haber takibi" ve sürekli izlemek

2.2. Sağlık Haberciliği.....98-101

2.3. Sağlık Haberciliğinde Görev ve Sorumluluklar (ETİK).....101-107

2.4. Kitle İletişim Araçlarında Sağlık Haberciliği ve Halkın Sağlık

Eğitiminde Kullanımı.....107-115

BÖLÜM 3

AHLAK KAVRAMI ve SAĞLIK HABERLERİNİN ETİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. AHLAK.....116-136

3.1.1. Bireyci Ahlak

3.1.2. Toplumcu Ahlak

3.1.3. Sofist Ahlak Anlayışı

3.1.4. Ödev Ahlakı	
3.1.5. Yararcı Ahlak (Utilitarizm)	
3.1.6. Varoluşçu Anlayış	
3.1.7. Materyalist Anlayış	
3.2. Etik Nedir? Etik'in Amaçları ve Sınırları.....	136-145
3.3. Medya Etiği.....	146-168
3.3.1. Yazılı Basında Etik ve Gazetecilikte Ahlak Anlayışı	
3.3.1.1. Yazılı Basında Etik	
3.3.1.2. Gazetecilikte Ahlak Anlayışı	
3.3.2. Basında Etik Değerlerin Saptanması	
3.4. Türk Basınındaki Etik Sorunlar ve Gazetecilik Etiğinde	
Meydana Gelen Değişiklikler.....	169-177
3.4.1. Olumlu Gelişmeler	
3.4.2. Olumsuz Gelişmeler	
a) Haberdan Uzaklaşma ve Halktan Kopukluk	
b) Basın – İktidar ve Ekonomik Güç İlişkileri	
c) Basın Özgürlüğü	

BÖLÜM 4

SAĞLIK HABERLERİNİN NİTELİKSEL ve NİCELİKSEL ANALİZLERİ

.....178-288

4.1. 1-31 Mayıs 2006 Tarihleri Arasında Posta, Yeni Asır, Sabah, Hürriyet ve Akşam Gazetelerinin İçerik ve Sayısal Analizleri	
4.2. Bir Aylık Sağlık Haberlerinin Genel Değerlendirmesi	
4.3. Basında Yayınlanan Beslenme Haberlerinin Değerlendirilmesi	
4.4. Gazetelerde Yayınlanan Diyet Haberlerinin Hastalar Üzerindeki Etkileri Araştırması	

SONUÇ.....312-320

EKLER.....321

EK 1 BASIN MESLEK İLKELERİ

EK 2 GAZETECİLİKTE MESLEK AHLAKININ ULUSLAR ARASI İLKELERİ

EK 3 OMBUDSMANLIK

EK 4 TÜRKİYE GAZETECİLERİ HAK VE SORUMLULUK BİLDİRGESİ

EK 5 GAZETECİNİN DOĞRU DAVRANIŞ KURALLARI

KAYNAKLAR.....342-345

ÖZGEÇMİŞ.....346

ÖZET.....347

ABSTRACT.....348

This document was created with Win2PDF available at <http://www.win2pdf.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.
This page will not be added after purchasing Win2PDF.

GİRİŞ

Son on yılda medyada sağlık, beslenme ve hastalık haberlerinde tam bir patlama yaşanmaktadır. Ancak; bu güzel gelişmenin okuyucular tarafından pek fark edilmeyen bir yanı bulunmaktadır ki bu da “**bilgi kirlenmesi**”dir. Günümüzde sağlık haberlerinin, özellikle beslenme ile ilişkili haberlerin ciddi bir bilgi-tecrübe süzgecinden geçirilmeden kullanılması, durumu hem kafa karıştırıcı hem de tehlikeli hale getirmiştir.

Son yıllarda medyada sağlık haberleri daha çok izleniyor, daha çok okunuyor, eskisinden daha fazla ilgi görüyor hale gelmiştir. Bunun pek çok nedeni vardır. En önemlileri ise ortalama yaşam beklentisinin artması ve hayatta kalma süresinin uzamasıdır. Özellikle orta yaşla birlikte "kendine iyi bakma" telaşına kapılan insanlar yediklerine içtiklerine daha dikkat etmeye, yaşam tarzlarını sorgulamaya başlamaktadırlar.

Sağlıklı yaşam tutkusunun yaygınlaşmasında, bilgiye ulaşmanın kolaylaşması ve bilgi üretenlerin bilgiyi paylaşmaya başlaması da önemli bir faktördür. Örneğin internet müthiş bir bilgiyle yüklüdür ve Amerika’da tıbbi arama motorlarına başvuranların en sık araştırdıkları konuların başında -başvuranların yüzdesi olarak- alerji (%37), kanser (%35), kalp hastalıkları (%29), diyabet (%26), sindirim bozuklukları (%24), artrit (eklemlerin iltihabi hastalıkları-%24), yüksek kolesterol tedavisi (%22), migren (%20) ve astım (%19) gelmektedir. Yani insanlar hastalıkları ile ilgili istedikleri tüm bilgilere internet üzerinden ulaşabilmektedirler. Ayrıca; dergi ve gazetelerde de sağlık haberlerinin sayısı artmıştır. Ciddi bilimsel dergilerin tümü, yayınladıkları araştırma, makale veya görüşlerin özetlerini internetten servis eder hale gelmiştir.¹

Ancak; tüm bunların yanı sıra sağlık haberlerinin, özellikle beslenme ile ilişkili haberlerin ciddi bir bilgi-tecrübe süzgecinden geçirilmeden kullanılması, hem kafa karıştırıcı hem de tehlikeli hale gelmektedir. Okuyucu hangi bilgilerin doğru olduğundan kuşku duymaya, daha da kötüsü yanlış şeyler yapmaya başlamaktadır.

¹ Osman Müftüoğlu; “Sağlık Haberinde Bilgi Kirlenmesi”, 22.03.2006, köşe yazısı, www.hurriyet.com.tr

Söz ettiğimiz sorun bizde olduğu gibi tüm dünyada yaşanmaktadır. Televizyonların sabah kuşakları sağlık kuşaklarına dönüşmüştür. Kimin, neyi, niçin ve ne kadar doğru anlattığı belli değildir. Ana haberlerde bir-iki sağlık konusuna mutlaka rastlanır olmuştur. Dizilerde bile diyet veya egzersiz önerileri işlenmekte, belirli sağlık konuları gazetelerde diziler haline yayınlanmaktadır. Bu da söz ettiğimiz bilgi kirlenmesi sorununu, yanlış bilgilendirilme tehlikelerini de beraberinde getirmektedir.

Yaşam süresi beklentisi uzadıkça, refah düzeyi iyileşip yaşam kalitesi arttıkça sağlık haberlerinin gazetelerdeki yeri de sağlığa ayrılan sayfa ve süreler de artacaktır. Sağlık haberlerinin her zaman olacağı, olması gerektiği, medyada her yıl biraz daha artan oranda yer bulacağı göz önünde bulundurulacak olursa bilgi kirlenmesine karşı önlem alınması gereği ortaya çıkmaktadır. Yani, sağlık haberlerinin ciddi bir denetim ve elekten geçirildikten sonra yayınlanması gerekmektedir.

Bilindiği üzere kamuoyunun oluşum biçimi, bir sistemin demokratik olup olmamasının temel göstergelerinden biridir. Kamuoyunun sağlıklı bir şekilde oluşabilmesi de her türlü haber, bilgi, duygu ve düşüncenin serbestçe yayılabilmesi ile olur. Demokratik bir sistemde sorumluluk bilinciyle hareket eden medya, her türlü düşüncenin kendisini özgürce ifade edebilmesine imkan vererek kamuoyunun serbestçe oluşumuna katkı sağlamakla görevlidir. Halka yanıltan dönme fırsatını sunabilen tek sistem olan demokrasilerde medya, sağlıklı ve doğru haberler vermek suretiyle bilgilendirme yapmalı ve kamuoyunun serbestçe oluşumuna katkı sağlamalıdır. Dördüncü kuvvet konumunda olan medya, bireyler üzerinde bıraktığı etkiyi göz önünde bulundurarak tarafsızlık içinde olmalı ve üçüncü göz olma özelliğine aykırı davranmamalıdır.

Haber ve bilgi verme, eğlendirme gibi işlevlerini yerine getirmek suretiyle birey ve toplum üzerinde derin etkiler uyandırabilen medyanın elindeki güç, kitleleri bir anda istenilen konu ya da kişiyi gündemin birinci sırasına getirebilmekte, halkı asıl dertlerinden alıp sanal bir dünyada sahte dertlerle uğraşmaya itebilmektedir.

Medyanın, gelişen tüm olay ve olguları kitlelere aktarması mümkün olamayacağına göre hangi olay ve olguları haber olarak seçmesi yani toplumun gündemini belirlemesi de en azından bireylerin ne hakkında düşünmeleri gerektiği konusunda yönlendirme yaptığı gerçeğini göstermektedir.

Haberlerde önemli bir unsur da haberin çoğunluğu, bir anlamda "herkesi ilgilendirmesi"dir. Kuşkusuz "ilginç" olan olaylar, durumlar ve konular da haber değeri taşırlar. Unutulmaması gereken nokta tüm bu unsurların gerçekliği yansıtması, doğru olarak ele alınması ve sonunda da bir doğruya işaret etmesidir.

Gazeteciyi herhangi bir duyumu ileten kişiden farklı kılan unsur, gazetecinin "kuşkuculuğu" ile "ayrıntıya" ilişkin merakı ve araştırıcılığıdır.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, kitle iletişim araçlarının işlevleri arasında yer alan haber verme – bilgilendirme ve kamuoyu oluşturma açısından bakıldığında bu araçların etkinliği, yazılı basının yanlış yönlendirmesi durumunda toplumda olumsuzlukların yaşanmasına neden olmaktadır.

Ülkemizde son yıllarda yapılan araştırmalar, yazılı basında yayınlanan haberler içerisinde sağlık haberlerinin %14 okunurluk oranı ile ilk sırada yer aldığını ve okuyucuların en çok bu haberlerden etkilendiklerini göstermiştir.

Ancak; yukarıda da söz edildiği üzere her haber gibi sağlıkla ilgili bir olayın, durumun ya da konunun da haber olabilmesi için içinde bazı unsurları ve haber değerlerini barındırması gerekir. Bunlar aslında herhangi bir "haber"in de unsurları ve değerleridir. Bunların varlığını görecekle ve değerlendirecek olan gazetecidir. Sağlık haberciliğinde "sağlığı ve tıbbı bilen" gazeteci ya da haberci bu unsurları ve değerleri doğru değerlendirebilir. Bu nedenle sağlık ve tıp alanında habercilik bir "uzman haberciliği"dir.

Yıllarca sağlık dalında uzman haberciliği yapan ve Massachusetts Tıp Derneği'nce 1998 yılında Shattuck ödülüne layık görülen, bir tıp doktoru ve halk sağlığı uzmanı olan,

yaşamının 14 yılını da tam zamanlı olarak Amerika ABC TV Kanalı'nın Tıbbi Editörü olarak geçiren Dr. Timothy Johnson, ödül konuşmasına şu bilgileri vererek başlamıştır: "1997 yılında ABD'de 2 bin 256 deneğin kullanıldığı bir ulusal araştırmada, katılanların % 50'sinin orta, % 25' nin önemli derecede medyada yer alan tıbbi yayınlara güvendiği, tıbbi haberleri % 40 oranında TV, % 36 oranında hekimler, % 35 oranında dergiler ve % 16 oranında ise gazetelerden aldıkları tespit edilmiştir. Deneklerin % 58'i bu haberler sonucu önlem aldıklarını, davranışlarını değiştirdiklerini, % 42'si ise daha çok bilgi için doktorlara başvurduklarını söylemişlerdir.”.

Dr. Johnson medyadaki sağlık haberlerinin bu nedenle çok önemsenmesi gerektiğini belirtip 1980'li yıllardan sonra sağlık alanındaki ve hizmet sunumundaki değişikliklerle, özellikle rekabetin ön plana geçmesi ile reklam, haber, öykü ve hatta bilgilendirme adı altında reklamların çoğaldığını ifade ederek haberin tanımını yapmaktadır. Buna göre, "Haber: Toplumun büyük kesimini ilgilendiren ve daha önce gündeme getirilmemiş şeydir". Çok net bir tanımdır, ancak; toplumun büyük bir kesimini ilgilendirdiğine kim karar verecektir? Elbette burada geniş bir liste oluşturulabilir. Harvard Halk Sağlığı Okulu'nda Dr. Jay Winsten "haber değeri taşıyan haber"leri oluşturmada etken olan nedir diye araştırmış ve "gazetecinin mesleki geleceğinden", "reklamcılar için en iyi pazar oluşturur" a dek çok sayıda belirleyici olduğunu söylemiştir. Gazeteciler için var olan bu etkenleri tıbbi kurum ve kişiler için de söylemek mümkündür. Bugün artık bir çok firma, hastane ya da kişi iş dünyasının yöntemlerini kullanıyorlar. Bunlar tüm sağlık alanının giderek ticarileşmesi ile bağlantılı ve gerçekten ürkütücüdür.²

Dinleyici ve okuyucu kitlelerine doğru görsel – işitsel bilgilerin ulaştırılması için medyanın çok önemli bir rolü bulunmaktadır. Önemli haberleri kamuya ileterek, medya habercilerinin kamuyu bilinçli tutmaları gerekmektedir. Ancak; basının bu görevini çok dengeli bir şekilde yerine getirmesi ve haberlerini referanslara bağlı olarak hazırlaması gerektiği bilinmektedir. Kanıtlar, yayınlar, yayınlanan tıbbi araştırma tebliğleri kaynak olarak kullanılmalıdır. Araştırmacılar, akademik ve pratik kaynaklar ile röportajlar yapmalı, her şey bilimsel temellere oturtulmalıdır. Temel kavramlar üzerinde, sağlık

² “Fusun Sayek; 18-20 Haziran 1999, Sağlık Bilinci ve Medya Kongresi” Kumburgaz – İstanbul, www.ttb.gov.tr

profesyonelleri ile medya mensupları arasında ortak bir anlayış yerleşmelidir. Haberin belli bir bilimsel temeli olmadığı sürece, ümitsiz beklentilerin, mucize ilaç haberlerinin önüne geçilemediği görülmektedir.

Gazetecilik mesleğinin tarihi gelişimi dikkate alındığında ülkemizin bu alanda oldukça genç bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Gerek mesleki uygulamalarla geç tanışılmış olması gerekse ülkemizin kendine özgü yapısı ve sorunları nedeniyle habercilik ilk örneklerinden günümüze eleştirilerin merkezinde olmuştur.

Bu eleştirilerin merkezinde ise haber vardır. Gazetecilik mesleğinin temel ürünü olan haber, bizlerin dünyayı algılaması, kararlar vermesi ve bunlara bağlı olarak geleceğin planlanması bakımından büyük önem taşımaktadır.

Gazeteciliğe bu derece önemli bir misyon yüklenirken, bu mesleğin kendine özel şartları ve ilişkide olduğu yapı ve prensipler genellikle haberi tüketen ya da habere konu olan kişiler tarafından pek ciddiye alınmaz. Basından beklenen görevini her türlü şart altında gereği gibi yerine getirmesidir. Bu beklenti ise genellikle yerine getirilemez.

Tezimdeki amacım; özellikle yaz aylarına yaklaşıldığında tüm yazılı basında sıkça yer alan çeşitli diyet önerilerinin bilimsel bir temele dayanıp dayanmadığını araştırmak ve çoğunlukla bayanların bu yönlendirmeden olumlu ya da olumsuz etkilenmesini araştırarak, olumsuzlukları ortadan kaldırmak için neler yapılması gerektiği hakkında öngörülerde bulunmaktır. Dolayısıyla da bilimsel temele dayanmayan haberlerin sahte ümitler sağlanmasını engelleyebilmektir.

Sağlık haberlerinin yazılı basından kamuoyuna nasıl yansıdığı, haberlerin yansıtılmasında gazeteler arasındaki farklılıklar, yazılı basının sağlık haberlerini kamuoyuna yansıtırken ne kadar sorumluluk içinde hareket ettiği, ne yapılması gerektiği sorgulanacaktır.

Tezde, yazılı basının sağlık haberlerini sunum biçimi, içerik analizi tekniklerinden biri olan “değerlendirici analiz” tekniği kullanılarak ortaya konulmaya çalışılacaktır. Araştırmamızda, sınır oluşturabilmek amacıyla 1 -31 Mayıs 2006 tarihleri arasında dört adet ulusal (Posta, Akşam, Hürriyet, Sabah) ve bir adet bölgesel (Yeni Asır) gazeteden oluşan toplan 5 adet gazete incelemeye alınacaktır.

Araştırmamıza konu olan sağlık haberlerine giriş yapmadan önce tezimizin ilk bölümünde, haberin tanımı, haber türleri, haber üretim süreci, haberin nitelikleri ve değerlendirme ölçütlerine ayrıntılı olarak yer verilecektir. Sağlık haberlerinin yazılı basından kamuoyuna ne şekilde yansıdığı ve nasıl yansıtılması gerektiğinin daha sonraki bölümde sağlıklı aktarılabilmesi için konu ile ilgili tüm örnekler sağlık alanından seçilerek verilecektir.

Tezimizin konusunu oluşturan sağlık haberlerini ve bunları yazan, kamuoyuna yansıtan sağlık habercilerini konu alan ikinci bölümde; sağlık haberciliğinin temel ilke ve kuralları, sağlık haberlerinin editoryal süreci, sağlık habercilerinin görev ve sorumlulukları ile sağlık haberlerinin halkın eğitimindeki rolü yer alacaktır.

Toplumlar da aynı bireyler gibi varlıklarını sürdürebilmek ve belirli bir düzen sağlayabilmek için yüzyıllardan beri eylemlerini ahlaksal bir temele dayandırmaya çalışmışlardır. Bu nedenle de yazılı olmayan fakat toplum içinde kabul görmüş ahlaki kurallar ortaya çıkmış, eylemlerini de bu yazılı olmayan kurallara uydurmuşlardır.

Toplum, insanın gerek yaşamsal gerek mesleki yaşantısında büyük bir pay sahibidir. Gazeteci de toplum içinde yaşayan bir birey olarak hem toplumun ahlaki değerlerinden hem de kendi mesleki etik değerlerinden etkilenmektedir. Buna bağlı olarak, ahlak kavramına getirilen değişik yaklaşımlar ve görüşlerin ışığı altında gazetecinin etik değerler açısından kimliğinin saptanması da bu amaçla kullanılacak ölçütlerin iyi ve uygun biçimde belirlenmesiyle olacaktır. Bu görüşten yola çıkarak üçüncü bölümümüzde, genel olarak ahlaktan, ahlak çeşitlerinden ve etikten söz edeceğiz. Medya etiğinin geniş olarak yer alacağı bu bölümde, yazılı basında etik ve gazetecilikte

ahlak anlayışı ile basında etik değerlerin saptanması ve Türk basınındaki etik sorunlar ile gazetecilik etiğinde zaman içinde meydana gelen değişiklikler konu edilecektir.

Yazılı basında yayınlanan sağlık haberlerinin içerik ve sayısal analizlerinin yapıldığı dördüncü bölümde, bir ay süresince kamuoyuna yansıyan haberler incelenecektir. Türk basınıni temsilen Akşam, Hürriyet, Sabah, Posta ve Yeni Asır'dan oluşan toplam 5 adet gazete araştırmada yer alacaktır. Gazetelerdeki araştırma haberler, başlık, metin ve fotoğraf olarak hesaplanmaktadır. Bunun yanı sıra, sütun arası boşluklar, karakter ve punto farklılıkları nedeniyle doğan boş alanlar da “habere ayrılan alan” olarak hesaplamaya dahil edilmektedir. Toplam sayfa sayıları, manşet ve haber çeşitlerinin yer aldığı içerik analizi kısımlarında gazetelerin olaylara bakış açıları da lehte, aleyhte ya da nötr şeklinde değerlendirilmektedir. Gazetelerin bir aylık içerik ve sayısal analizlerinin sonrasında ise haberlerin genel değerlendirmesi yapılacaktır.

Toplumların beslenme konusunda bilgilenme kaynaklarından birinin de yazılı basın olduğunu bilen ve yazılı basın ile sağlık haberlerinin ilişkisi üzerine araştırma yapan üniversitelerimizin tez konumuz ile ilgili duyurularının yer alacağı beşinci bölümümüzde yine günlük gazetelerde yer alan beslenme konusundaki haberlerin içerik ve sayısal analizleri yer alacaktır.

Tezin sonuç bölümünde ise sağlık haberlerinin toplumda meydana getirdiği etki, sağlık haberlerinin yazılı basının her ne kadar ilgi çekici konular olarak gördüğü yadsınamasa da bunları kamuoyuna yansıtırken ne kadar sorumluluk bilinci içinde hareket ettiği eleştirilmekte, basının ne derece başarılı olabildiği, neler yapması gerektiği yansıtılmaya çalışılacaktır.

BÖLÜM 1

HABER ve HABER ÜRETİM SÜRECİ

1. Haber Nedir?

Hangi alanda çalışıyor olursak olalım o alana ait kavramları bilmek bir zorunluluktur. Çünkü yapılan işin çerçevesi o alana ait kavramlarla ortaya çıkar. Eğer eylemde bulunduğumuz alana dair adlandırmadan yoksun isek yaptığımız işi kuramsal düzeyde değerlendiremeyiz. Kuramsal kavrayış, neyin, niçin, nasıl yapıldığını ve sonuçlarının ne olduğu, olacağı üzerinde öngörüü de sağlar. Bu yüzden sağlık haberlerini ve bu haberlerin insanlar üzerindeki etkilerini araştırmadan önce haber kavramının bilinmesi zorunludur.

Kullanılan kavramın içeriğinin bilinmemesi o işi yapanda belirsizliğe yol açar. Ancak; haber kavramının tanımlanmasında zorluklar vardır. Haber üzerine tek bir tanımın yapılmış olmaması haber olarak adlandırılan içeriğin de farklı değerlendirilmesine yol açmaktadır.

Öncelikle İngiltere’de haber anlamına gelen “**News**” sözcüğü bize yol gösterici nitelikte olabilecektir. Çünkü bu sözcük, North: Kuzey, East: Doğu, West: Batı, South: Güney sözcüklerinin baş harflerinden oluşmaktadır. Bu bağlamda bakıldığında news sözcüğü bütün yönlerle ait anlamını içerdiği yani “dünyayı” kapsadığı ortaya çıkmaktadır. Oysa ki bu haber zaman içerikli bir enformasyon olduğu için tanımın eksikliği göze çarpmaktadır. Bu eksiklikleri aşağıda yapılan tanımlarda daha net görebilmekteyiz.³

Haber, güncele ait zamanlı bir bilgidir tanımında da mekansal unsurlar göz ardı edilmektedir. Güncele ait her zamanlı bilgi haber olmayabilir. Bilginin toplumun büyük bölümünü ilgilendirip ilgilendirmediği, önemli olup olmadığı da dikkate alınmalıdır.

³ Kemal Aslan; Haberim Var!, Anahtar Yayınları, İstanbul, 2003, s. 14

Haber, olan bitenin hikayesidir. Haber kavramını, sonuç ögesi temelinde ele alan bir tanımdır. Ancak, hergün binlerce olay, toplantı olmasına rağmen bunların çok azını öğrenmekteyiz. Yani bu durum, hepsinin haber değeri taşımadığını ortaya koymaktadır.

Haber, gazetede, internette, dergide, televizyonda, radyoda yayımlanan bilgilerdir. Bu, haberin, yayınlanan / yayımlanan araç üzerinden tanımlanmasıdır. Haberın diğer hiçbir bulunması gereken niteliğine yer vermediği için eksiktir.

Haber, okuyucunun / dinleyicinin / izleyicinin öğrenmek istedikleridir. Bu tanım da sadece ulaştığı izler kitle üzerinden açıkladığı için eksik bir tanımlamadır.

Haber, bir olayın aktarımıdır. Bu tanım da deprem, sel, yangın, ünlü birinin ölümü, felaket, trafik kazası vb. durumlar haber olarak değerlendirilirken basın toplantısı, konferans, panel ya da sanatsal etkinlik gibi durumların da haber olabileceği yok sayılmıştır.

İlk yapılan haber tanımlamaları arasında kısaca; “olan her şey haberdır”, “dün bilmediğimiz haberdır”, “insanların üzerinde konuştuğu haberdır”, “haber, okuyucuların öğrenmek istedikleridir” yer almaktadır.

Gazeteciliğin ilk kez öğretiminin yapıldığı ABD’deki gazetecilik kitaplarında yer alan haber tanımları ise şöyledir: ⁴

- Haber, zamana uygun her şeydir.
- Zamana uygun rapor, haberdır.
- Haber, bir olayın raporudur.

⁴ Oya Tokgöz; Temel Gazetecilik, Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Yayınları, Ankara, 1981, s. 56

Bu tanımlarda, “zaman etkeni”, “hikaye etme” ve “özetleme” işlemine değinilmektedir. Yukarıdaki üç tanımın dışında gazetecilik öğretiminin ilk yıllarında yaygın olarak kullanılan iki tanım daha yer almaktadır.

- Haber, acele kaleme alınmış edebiyattır.
- Haber, yarının tarihidir.

John Hohenberg ise “The Professional Journalist” kitabında haberi, “insanları ilgilendirecek zamanlı olan bir fikrin, olayın veya sorunun özetidir.” şeklinde tanımlar. Bu tanıma göre haber; genellikle bir olaya, fikre ve soruna dayanmaktadır. Bunlar olmadan haber yapılamaz. Yani, olaylar, fikirler ve sorunlar haberin hammaddesini oluştururlar. Olaylar, fikirler, sorunlar haber yapılmak için özetlenerek verilmektedir. Günümüzde bu işlem sözlü, yazılı ve resimli olarak yapılmaktadır. Burada önemli olan nokta, gazeteci tarafından tekrar nasıl kurgulandığıdır. Haberi oluşturan hammaddenin zamana uygun olması da gerekmektedir. Haberi okuyanın dikkatini çekebilmesi için olayın şu anda gerçekleşmesi önemlidir. Ayrıca; gazeteci, ilgi ve dikkat toplamak, habere anlamlılık kazandırmak bakımından olayların ve sorunların aslına sadık kalarak kendi çerçevesi içinde özetlemeli ve yeniden kurgulamalıdır.

Üzerinde fikir birliği olan tanım olmamasına rağmen hala haber tanımları yapılmakta, gerek gazetecilik eğitiminde gerekse akademik çalışmalarda bazı tanımlar kullanılmaktadır. Bunlardan bazılarını şöyle sıralayabiliriz: ⁵

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi’ne göre haber; “Haber, gerçeklere ve verilere dayalı bilgilendirmedir.”

ABD’deki New York Sun Gazetesi’nin 1969-1997 yılları arasında editörlüğünü yapan Charles A. Duna, haberi “Toplumsal büyük kesiminin ilgisini çeken ve daha önce toplumun dikkatine sunulmayan her şey” olarak tanımlamaktadır.

⁵ İsmail Kızılbay; Türk Yazılı Basınında Haberlerin Oluşum Sürecine Etki Eden Kurum ve Kavramlar, Yayınlanmamış Doktora Tezi, E.Ü S.B.E, İzmir, 2002, s. 10

Bir başka tanım ise “Haber insanların gelecekleri ile ilgili kararları almakta, diğer insanlar ve çevre ile anlamlı ilişkiler kurmakta, dünyayı algılamakta en önemli unsuru oluşturan bilgilerdir”.

Basın Sözlüğü’ne göre; **“Haber, toplumda çok sayıda kişiyi ilgilendiren, etkileyen, doğruluğundan kuşku duyulmayan herhangi bir olayın, düşünce ya da görüşün halkın anlayabileceği biçimde ve tam zamanında verilmesidir.”**

Görüldüğü gibi, insanların bilme ve haber alma isteği üzerine çok sayıda kişi görüş ileri sürmüş ve basın özgürlüğü kavramı toplumlarda yerleşmezden önce “haber nedir” sorusu üzerinde durulmaya başlanmıştır. Günümüze kadar pek çok tanım yapılmış olmakla birlikte evrensel olarak kullanılabilecek haberin tek bir tanımı / anlamı bulunmamaktadır. Haber ile ilgili yapılan diğer bazı tanımlar da şöyle sıralanmaktadır:

6

- Belirli bir yer ve zaman içinde gerçekleşen çeşitli olayların, bilmeyenlere aktarılmasıdır.
- Bir olgu üzerine edinilen bilginin anlatımıdır.
- Çevrede olup biten her şeydir.
- Çok sayıda insanı ilgilendiren her şey haber, en çok sayıdakiler için, en çok ilginç olan da en iyi haberdur.
- Dar çevreler dışında da bilinir hale gelmek için, kitle iletişim araçlarının ilgisine gereksinim duyan gerçeklerdir.
- Dün bilmediğimiz her şeydir.
- Gazetecilerin yaptığıdır.
- Gazeteciliği meslek edinmiş kişilerin, haber konusu olarak seçtikleri konularda topladıkları ve kuralına göre formatladıkları, yine gazeteciliği meslek edinmiş kitle iletişim araçlarının sorumluları tarafından seçilerek yazılı, sesli ya da görüntülü mesajlar şeklinde okuyucu, dinleyici ya da izleyiciye ulaştırılan bilgilerdir.

⁶ Atilla Girgin; Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik’i, İnkılap Yayınları, İstanbul, 2002, s. 76-77

- Genelde statüko değışikliği, istisnai hallerde statükonun devamıdır.
- Gerçek olan bir şeyin özetidir.
- Muayyen bir zamana ait hadiseleri vaktinde bildiren, muayyen adette eşhası alakadar eden ve kıymeti, alakadar ettiği şahısların adediyle orantılı olan şeydir.
- Okuyucu, izleyici ya da dinleyici için önemli olan, yakın zamanda meydana gelmiş ya da ortaya çıkarılmış bir olaya ilişkin bilgidir.
- Tarihin kabaca yazılmış ilk müsveddesidir.
- Henüz olmuş ya da önceden olmakla birlikte henüz ortaya çıkmış bir konudaki taze bilgidir.
- Herhangi bir konuda yeni bilgidir.
- Hikayenin hikayesidir.
- İlginç olan, bilmek, işitmek, okumak, öğrenmek isteyebileceğimiz her şeydir.
- İnsanın bilgi edinme ihtiyacını karşılayan bir çeşit öğedir.
- İnsanın ilgisini uyandıran bilgilerdir.
- İnsanlara iletilen önemli olaylardır.
- İnsanların bilmek istediği her şey haberdır.
- İnsanların gelecekleriyle ilgili kararları almakta, öteki insanlar ve çevreyle anlamlı ilişkiler kurmakta, dünyayı algılamakta en önemli unsuru oluşturan bilgilerdir.
- İnsanların üzerinde konuştuklarıdır.
- Karşılaşılan her yeni, haberdır.
- Kaynaklardan izleyiciye aktarılan bilgidir.
- KİA'da yer alan ilginç öykülerdir.
- Kişileri ve toplumu ilgilendiren olayların aktarımıdır.
- Kişilerin kafalarında biranda ışıık yaktıran yüzeysel bilgilerdir.
- Kişilerin yaşamları hakkında mantıklı karar verebilmeleri için gerekli bilgilerdir.
- KİA'da yayımlanan bilgilerdir.
- Okumak, dinlemek ya da seyretmek için kişilerin zaman ya da para ödeyerek satın almayı istedikleri şeydir.
- Okuyucuların öğrenmek istedikleri şeydir.

- Okuyucuların şahsi işlerine, onun cemiyetle olan münasebetlerine, refahına taalluk eden, muayyen zamana münhasır olan ve okuyucunun alakasına celbeden herhangi bir şeydir.
- Olan her şey haberdur.
- Olayın kendisi değil, o olayın bilgisinin aktarımı, bildirimidir.
- Olaylar, gazetecinin beyin süzgecinden ve değerlendirmesinden geçerek kitlelere aktarıldığında haber olabilmektedir.
- Olayların edebiyatıdır.
- Olayların normal akışındaki bir kesinti ve beklenenin kesintiye uğraması konusundaki bilgidir.
- Olduktan sonra algılanabilen bir olgudur.
- Önemli sayıdaki insanları ilgilendiren olayların, gerçeklerin, görüşlerin zamanlı bildirilişidir.
- Özet bir öykü ya da rapordur.
- Tarafsız olarak bir araç tarafından verilen bir bilgidir.
- Toplumu ilgilendiren olay, fikir ve kanıların, iyi ve doğru bir şekilde yayın araçlarıyla topluma aktarılmasıdır.
- Üzerinde konuşulan her şeydir.
- Vaktinde verilen, toplumda çok sayıda kişiyi ilgilendiren ve etkileyen, bu kişilerin anlayabileceği herhangi bir olay, fikir ve kanaattir.
- Ya öncelikle ve en iyi şekilde bir tarih ya edebiyat malzemesi ya toplum koşullarının bir kaydı ya halkın tutkuların bir ifadesi ya da gazetecilerin önyargılarıdır.
- Yarın, bugünün tarihini yazacaklar için hazırlanmış dipnotlarıdır.
- Yarının tarihidir.
- Yayın müdürlerinin “haber” dediği şeydir.
- Yeni bir vaziyet almamızı gerektiren her şey haberdur.
- Yeni olmuş ya da olacak olan üzerine bilgidir.
- Zamana uygun her şeydir.
- Zamanın raporudur.
- Zamanlara ve zeminlere göre değişme koşuluyla ve bazı niteliklere sahip olma kaydıyla yaşamın tüm aşamalarında kurgulayarak dile getirdiğimiz öykülerdir.

Sosyal bilimler alanında bazı kavramları tam anlamıyla tanımlamak ve hiçbir açığa yer vermemek güçtür. Haber üzerine çok sayıda tanım bulunmaktadır. Bununla beraber, haber kavramı ve tanım üzerinde hala görüş birliğine varılmamıştır. Daha doğru bir deyişle, evrensel olarak kullanılabilecek şekilde haberin tek bir tanımı bulunmamaktadır. Konuya haberle profesyonel olarak ilişki içinde olan kişiler açısından bakarsak, dünyadaki gazeteci sayısı kadar haber tanımı yapmak mümkündür. Ülkelerin, toplumda yaşayan insanların yapısına göre bile haber anlayışı değişmektedir.

2. Haber Üretim Süreci

Haber tanımlama çabalarının tamamında varolan ortak özellik haberin bazı yönlerinin vurgulandığı ve her yönünün kapsamadığıdır. Bununla birlikte, yukarıda özetle aktarılmaya çalışılan haber tanımlamaları önemli bir hususun tartışılması gerektiğine işaret etmektedir. Haber tanımları, salt haber olgusu dikkate alınarak yapılan tanımlamalardır. Başka bir deyişle, haber tek başına, kendi kendini açıklayabilir bir medya metni olarak görülmekte ve haber üretim sürecinden soyutlandırılarak tanımlanmaya çalışılmaktadır. Oysa; Bennett'e göre habere, her şeyden önce bir insan gözüyle bakmak "her toplumun kendi kamusal bilgi sistemini farklı oluşturduğunu ve her sistemin farklı sınırlamalar ve problemlere sahip olduğunu anlamayı kolaylaştırıyor."⁷

Haber kavramını, gazetecilik mesleği açısından belirli bir noktaya kadar tanımlamak mümkündür. Fakat okuyucular açısından genel bir tanım yapmak oldukça güçtür. Haberin amacı, gerçekleşen herhangi bir olayın kitlelere aktarılmasıdır. O halde haber de "olay" olmaktadır. Olay ise çeşitli olguların belirli bir yer ve zaman içinde meydana gelmesi, geçmesi sürecidir. Olay, ayrıca ortaya çıkan, oluşan durumdur. Olay, bir eylemin yanı sıra bir söylem de olabilir. Ancak; olayı gözlemleyen varsa haber olmaya aday olabilir. Gözlemleri ve duyumları iletmek ise haber üretmektir. Gazeteci haber

⁷ Rıdvan Kanber; Medya ve Sağlık, Türk Sağlık –Sen Yayınları, Ankara, 2003, s.35

ürettiği organizasyonun okuyucu-izleyici kitlesinin genel yapısını dikkate alarak, merak ve etki düzeylerini analiz ederek çalışır.

Haberin, mesleki bir uygulama sonucunda elde edilmesi ve sunulması nedeniyle günlük hayatımızdaki haber kavramı ile oluşumu ve üretimi arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bir haberci, gazetesinde yayınlanacak olan duyumu bir vatandaşın duyumundan ötede araştırmalıdır. Ancak, bireylerin tüm yaşamları boyunca verdikleri kararların en basitleri bile değer yargılarının katkılarıyla oluşur. Her karar bir seçimden ibarettir. Birey yaptığı her seçime kendi fikirlerini katar. Dolayısıyla da birey seçim yaparken bilinçli ya da bilinçsiz olarak;

1. Estetik (güzel, çirkin...)
2. Mesleki (gerekli, yaratıcı...)
3. Mantıki (tutarlı, tutarsız, ölçülü, ölçüsüz...)
4. Sosyo-kültürel (verimli, verimsiz, çalışkan, tembel...)
5. Ahlaki (dürüstlük, ahlaksızlık)

değerlerini harekete geçirir. Bu değerlerden her biri muhabiri, habere nasıl yaklaşacağı konusunda koşullandırır. Böylece haber üretimini genelde, habercinin kişiliği içinde yaşanan toplum ve haberi üreten kurumun yapısı etkiler.⁸

Haber metinlerini, insan yapısı gözüyle değerlendirmek, haber üretim sürecine duyarlı bir anlayışı temsil etmektedir. Çünkü gazetecilerin günlük mesleki pratikleri içerisinde haber üretiminin geçtiği aşamalar, haber metinlerini hazırlayan gazetecilerin değer yargıları, haberin yayınlandığı gazetenin yayın politikası ve biçimsel özellikleri, haber metninin üretildiği medya kuruluşlarının örgüt yapısı, medya sahipliği, haber metinlerinde kullanılan dil gibi çok sayıda etken haber tanımlamasını belirleyecek güçtedir. Dolayısıyla haber ortaya çıktığı koşullar tarafından biçimlendirilmektedir.

⁸ Atilla Girgin; s.75

Haber metinlerini incelemek ve özgün bir medya analiziyle haber kavramını açıklamak için haber üretim sürecinin göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Her şeyden önce, haberin bir insan yapısı olarak görülmesine ilişkin vurguda olduğu gibi salt haber odaklı bir analiz yeterli olmayacaktır.

Kitle iletişim araçları, toplulukların paylaştıkları değerleri, seçtikleri kahramanları ya da düşmanları, siyasaları, teknolojileri saptayabilir, sürekli bilgi akışıyla da toplumsal değişimi sağlayabilirler.

Bir medya kuruluşunun yayın politikasının, hangi nitelik ve yönde olduğu en kolay haberlerinden anlaşılmaktadır. Haberde söylem, seçicilik az ya da uzun süreli tercih gibi yöntemlerle kamuoyunun arzulanan ya da arzulananmayan yönlerde oluşturulması mümkündür.

Haber söylemi, genellikle ülkelerdeki iktidarın öncelikle hakim olmak istediği ya da hakim olduğu kamuoyu oluşturma ve yönlendirme aracıdır. Genel olarak medya içeriğini “haberler” ve “öteki şeyler” olarak bölümlemek mümkündür. Çünkü haberlerin seçimi, sunuluş biçimleri, haber söylemi çok daha geniş bir yanıltmaca alanı oluşturabilmektedir.

Haberlerdeki çoğu ürünler oluşturma, yönlendirme teknikleriyle ortaya çıkarılır. Gerçek dışı haberlerin bile, iyi düzenlendiklerinde uygun bir biçim ve koşulda sunulduğunda bireyleri inanmaya yönelttikleri bir gerçektir.

Sonuç olarak, haberler bireylerin düşüncelerini ve duygularını kesin olarak etkiler, edilgenliğe sürükler ve çoğu kez farkında olmadan bilinçaltına yerleştirilen imgelerle tepkisizleşmesine neden olur.

Hedef kitlenin kimliği, toplumun yaşam biçimi, gelenekleri, olayın niteliği, haberin kaynağının kimliği, haberin yayılmasını isteyen çıkarı, hükümetin tutumu, verilen

bilginin özelliği, neyin gizli tutulduğu ve ekonomik durumun halk üzerindeki baskısı haberi etkileyen dış güçlerdir.

Ürünü biçimleyen haber odasındaki güçler ise izlenen gazeteciliğin türü, uğraşa yönelik tutum, kitle iletişim aracının ve teknolojisinin türü, kurumun haber yazarlara karşı tutumu, zaman, yer ve ekonomik kısıtlılıklardır.

Bireyin bulunduğu her yerde, haber niteliğini taşıyabilecek “olay”lar gelişir. Doğum, gelişme, değişme, başarısızlık, gerilim, çatışma, felaket, afet, ölüm gibi yaşamın çeşitli aşamalarındaki gelişmeler habere kaynaklık eder.

Bu durumda her olayın haber olup olmayacağı sorusu akla gelmektedir. Herhangi bir olayın haber değerı taşıyabilmesi için birtakım özellikler gerekmektedir. Habere değer konular, bazı iletişim bilimciler tarafından şöyle belirlenmiştir:⁹

1. Yenilgi, başarısızlık, karmaşa, gerilim
2. Ülkeye, kültüre, coğrafyaya yakınlık ve yerellik
3. Yenilik, güncellik
4. Başarı, toplum üzerinde etki
5. Olağandısılık, duygusal yönden ilgi çekicilik

Haber üretimi de başlıca 6 aşamada gerçekeştirilir. Bunlar; seçim, araştırma, yeniden seçim, ayıklama, biçimlendirme ve yayımlamadır.

a) Seçim

Herhangi bir olayın, birçok benzeri arasından haber konusu olarak seçilmesi için, belirli bazı özelliklere sahip olması gerektiği bilinmektedir.

⁹ Atilla Girgin; Haber Yazma Teknikleri, İnkılap Yayınları, İstanbul, 1998,s.76

Bu özellikleri belirleyen gazetecinin ilk işi, haber haline getireceği olayları “seçmek” tir. Her gazeteci, görevi ne olursa olsun günde birçok kez bu seçimle baş başa kalır.

Gazeteci, başkaları adına sürekli varsayımlarda bulunan ve bunları iyi kestirmek zorunda olan kişidir. Bu birçok kez tekrarlanan zincirleme seçim sonucu, günün olayları, adım adım gazetenin, derginin, televizyonun, haber ajansının gündemini oluşturacaktır.

b) Araştırma

Seçimini yaparak olayla karşı karşıya kalan gazeteci, araştırma yapmak, her ayrıntıyı sorgulamak, bir dizi kararlar almak durumundadır. Habercinin devamlı sormak durumunda olduğu bir soru vardır: “Bu olay, okuyucuyu, dinleyiciyi, izleyiciyi ilgilendirir mi? Ya da onlar için önemli mi? Özellikle ilgilendiren ya da önemli yanı hangi yönüdür? Ne ölçüde?”

Gazeteci, kararını verdikten sonra araştırmaya başlar. Haberin, planlandığı ilk kurgulaması çerçevesinde, ilginç ya da önemli verileri, bilgileri araştırır.

c) Yeniden Seçim

Sağlanan bilgiler değerlendirmeye tabi tutulduktan sonra yeni bir seçim yapılır. Hangi yön, ne ölçüde? Örneğin; konut haberi yapmaya karar veren bir gazeteci araştırma sonrasında toplu konut haberinde karar kılmışsa, bu aşamada yeniden seçimi söz konusudur. Hangi tür toplu konut, hangi yönüyle?

Giriş cümlesi, haber akışı, kelimeler, fiiller, kullanılacak ayrıntılar, haberin fiziksel boyutu, hep seçim gerektiren işlemlerdir. Gazeteci, bir anlamda zamanı çok kısıtlı olan “tarih yazarı”dır, “olay tanığı”dır. Olayı, belirli ilkeler çerçevesinde,

“kelimelere dökerek, seslendirerek veya görüntüleyerek” kurgulama ve eksiksiz bildirme” gibi bir görevi vardır.

d) Ayıklama

Karşı karşıya kaldığı olayın, “haber özelliği” taşıdığına karar veren gazeteci, daha sonraki aşamada ayıklamalar yaparak yani gereksiz gördüğü bilgileri haberdan çıkararak elindeki haberi biçimlendirmeye başlar.

e) Biçimlendirme

Haberi kurgulamak, biçimlendirmek, haberi işlemektir. Yani verilere dayanarak metine içerik, anlam kazandırmaktır. Bu bilgi işleme yöntemi, zaman içinde habercinin bu alandaki becerisini oluşturacaktır.

Haber, eylem ve anlam bütünlüğü içinde, sade bir dille, açık ve kesin ifadelerle 5N ve 1K kuralına uygun olarak ve tarafsızlıktan elden geldiğince kaçınılarak yazılmalıdır. Haberdeki her cümlemin ayrı bir öznesi olması gerektiği asla unutulmamalıdır.

Haberde, elden geldiğince telaffuzu zor kelimeler kullanmaktan kaçınılmalıdır. Teknik kelimeler de olabildiğince az kullanılmalıdır. Haberde cümleler kadar paragraflar da kısa tutulmalıdır. Her paragraf 4-5 cümleyi aşmamalıdır. Daha uzun cümlelerden oluşan paragraflar, hedef kitlenin habere ilgisini azaltmakta, haberdan kaçırmaktadır.

1) 5N 1K Kuralı

Haberci ya da kitle iletişim uzmanı, olayı kurgularken gazetecilikten de eski olan ve bütün mesajların yapısını oluşturan bir kuraldan yararlanır. Bu kural, 20 yüzyıl önce Quintilien tarafından formüle edilen “quis, quid, ubi, quibus, auxiliis, cur, quomodo,

quando” gibi bir dizi sorudan oluşur. Yani, 5n ve 1k, kim, ne, nerede, nasıl, neden, ne zaman ?

Bir haber, bu 6 soruya verilen yanıtlardan oluşmalıdır. Bunların birbirlerine göre önemleri, olaydan olaya göre değişiklik gösterir. Okurlar genellikle 10’ncu satırdan sonra neden? niçin diye sormaya başlarlar. Bu soruların yanıtları, haberlerin uygun yerlerinde, geciktirilmeden verilmelidir. Aksi takdirde, okuyucu haberi okumayı yarıda bıracaktır. Bu 6 soruya yanıt vermeyen haberin bütünlüğünden söz edilemez.

2) Haber Yazma Yorumu

Le Monde Gazetesi’nin Genel Yayın Yönetmeni André Laurens, “zanaatkar gazeteci”nin erdemlerini şöyle sıralamıştır:

“Haberde açıklık, kesinlik, olgulara, metne ve rakamlara saygı, anlatım rahatlığı, harekete geçmede hızlilik, iletişim tekniklerine tam bir hakimiyet, giderek artan oranda uzmanlaşma ve sürekli mesleğin hizmetinde olmak”.

f) Yayımlama

Haberin, yazımı ve denetimi tamamlandıktan sonra yapılacak iş, hızla yayımını sağlamaktır. Doğru ve iyi haberlerin, rakiplere oranla önce verilmesi, kitle iletişim araçlarının saygınlığını, dolayısıyla etkinliğini artıran en önemli öğedir.

Haber üretim süreciyle ilgili kuramsal çalışmalar içerisinde dile getirilen görüşler ise genelde farklıdır. Ama bu görüşler içerisinde haberi bir söylem olarak algılayan yaklaşımlar haber üretim süreci konusunda önemli savlara sahiptir. Stuart Hall haber metinlerinin üretiminin üç temel unsura dayandığını ileri sürmektedir.¹⁰

¹⁰Rıdvan Kanber; s.36

Birincisi, haberin söylemi, gazeteciliğin günlük pratikleri çerçevesinde anlaşılabilir. Bu anlamda, habercilik günlük mesleki pratiklerin sınırlılıklarıyla mücadele etmek zorundadır. Başka bir ifadeyle habercilik, zamansal, mekansal ve mali sınırlılıkları aşmaya yönelik bir iş olarak örgütlenmiştir.

İkincisi, haberin söylemi ile gazetecilerin profesyonel normları arasında yakın bir ilişkiden söz edilebilir. Gazetecilerin tarafsızlığı, bağımsızlığı, nesnelliği vb. ilkeleri üzerine kurulu olan profesyonellik düşüncesi haber söyleminin oluşmasında belirleyici rol oynamaktadır.

Üçüncüsü ise haber söyleminin, haber metnlerinin üretildiği somut tarihsel koşullar ve üretim anı ile belirlendiği düşüncesidir. Bu düşünce, siyasal – ekonomik güç / iktidar ilişkilerinin haber metnlerinde yeniden üretildiğine işaret etmektedir.

Bunların dışında haber üretim sürecinin dayandığı dördüncü unsurdan da söz edilir. İnal'a göre haberin söylemi medyanın ekonomi politikası içerisinde oluşur. Başka bir deyişle, medya endüstrilerinin karlılık kaygısı, daha fazla kişiye yönelik içeriklerin hazırlanmasına yol açar. Bunun sonucu olarak haber metnlerinde çeşitlilik sınırlanmakta ve daha çok satan konular seçilmektedir.

Bu dört unsurun bir arada değerlendirilerek haber üretim sürecinin analiz edilmesi haberlerin salt olay ve olguların bir öyküsü olmadığını, belirli iktidar ilişkileri içerisinde, belirli kurallar tarafından biçimlemiş olarak üretildiğini göstermektedir. Edward Said'in sözleriyle haberler yoktan varolmazlar:

Haberler kendi kendilerine oluşmazlar, resimler ve fikirler realiteden fırlayıp gözlerimize ve kulaklarımıza kendi kendilerine ulaşmazlar; gerçek elimizi uzatıp alabileceğimiz bir şey değildir. Kullanımımıza hazır, kısıtlanmamış bir çeşitlilik de yoktur. Çünkü diğer bütün iletişim araçları gibi, televizyon, radyo ve gazeteler de olup biteni anlaşılır bir şekilde iletmek için birtakım kurallara ve adetlere uyarlar ve haberlere çoğunlukla şekil veren, gerçekliğin kendinden çok bu kural ve adetlerdir.

Haber metinleri, medya kurumlarının, gazeteciliğin belirlediği kurallar çerçevesinde üretilir. Öte yandan, gazeteciler, haber araştırma ve yazma sürecinde çeşitli gündelik baskılarla karşılaşmaktadırlar. Herbert Gans, haber üretim sürecinde, gazetecinin bir yandan ticari bir işletmenin çalışanı diğer yandan da profesyonel normları olan bir mesleğin icracısı olmasından kaynaklanan ciddi sorunlar yaşandığını söylemektedir. “Gazeteciler, hem ticari ve bürokratik kurumların ücretli çalışanları hem de bir mesleğin erbabı olmaları yüzünden sık sık mesleki ilkelerin yap dediği ile çalıştıkları kurumun yap dediği arasındaki çelişkiden doğan bir gerilim yaşarlar. Böyle işleyen bir süreç üretilen haberin niteliği üzerinde de etkili olmaktadır.”¹¹

Haber metinleri medyanın hiyerarşik örgütlenmesi içerisinde oluşurlar. Dolayısıyla, belirli kurallar tarafından kuşatılmış bir haber üretim süreci işlemektedir. Bu durum, haber tanımlarında yaygın bir şekilde gözlenen “olaya dayalı öykü” tarzındaki vurguların analitik yetersizliğini göstermektedir. Çünkü bu görüş, haber metinlerinin gerçeği yansıttığı inancına dayanır. Oysa, haber - gerçek ilişkisi doğrusal bir belirleyicilikten uzaktır. Başka bir deyişle, haber metinleri gerçeği yansıtmamakta, aksine kendi gerçeğini üretmektedir.

Haber üretim süreci üzerine, araştırmacılar tarafından ileri sürülen dört model bulunmaktadır. Haber üretim süreci hakkındaki bu modeller haberin doğasına ve politik etkilerine yaklaşımlar sergiler. Bunlar; ayna, profesyonel, organizasyon modeli ve politik modeldir.¹²

Ayna modelinde haberin, yaşanan olayların bir yansıması olduğu ve habercilerin çabası ile bu yansımanın gerçeğe o denli yakın olacağı vurgulanır. Profesyonel modelde, sürecin profesyoneller tarafından yürütülen ve onlar tarafından seçilen ilginç olayların işlenmesi çerçevesinde gerçekleşir.

¹¹ Rıdvan Kanber; s.37

¹² İsmail Kızılbay; s. 29

Organizasyon modeli, organizasyon teorisi üzerine temellenmiştir. Haber seçimi işleminin, organizasyon işlemlerinin ve amaçlarının baskısı sonucunda oluştuğunu iddia ederler. Son olarak politik modelde ise haberin her yerde habercilerin ideolojik kabullenmeleri ve haber kurumunun faaliyet gösterdiği politik çevrenin baskısının bir ürünü olduğu yaklaşımına dayanır.

Söz konusu modeller ülkelerin yönetim yapısı ve alışkanlıklarına bağlı olarak farklı düzeylerde etki göstermektedir. Gelişen teknoloji ele alınan modellerin bazı özelliklerinin genele yayılmasına neden olmuştur. Ayrıca bazı modellerin bazı ülkelerde eşit düzeylerde etkili olduğu görülmektedir.

Haberin bir süreç sonunda üretildiği bütün modellerden de anlaşılacağı gibi ana noktadır. Habercilikte bir sürecin varlığı, bu sürecin belirli bir kurallar zinciri oluşturulması gereğini de beraberinde getirmiştir.

Haberleri doğrudan okuyucuya ulaştırmayan ve bu nedenle seçimi genellikle abonelerin yapmasını bekleyen haber ajansları dahi haber üzerinde seçim yapmaktadır. Hangi haberin yapılacağı ve nasıl yapılacağı belirli etkiler sonucunda karara bağlanır. Genellikle haber kurumunun yayın politikası, prensipleri, yapısı ve mülkiyeti bu türde seçimlerde etkilidir.

Haber konusunun artık profesyonel bir meslek dalı olmasıyla birlikte dolaşıma giren haber sayısında inanılmaz bir artış olmuştur. Bu haberlerin seçiminde ise birbirinden farklı kriterler devreye girmektedir.

Gazetecinin birinci işi, haberin dolaşım zinciri içinde haber haline getireceği olayları seçmektir. Haberın seçimi aynı zamanda hızlı tüketilmesi ile ilgilidir. Hem haber sayısının çok olması hem de zamanın kısıtlı olması süreci etkileyen diğer etkenlerdir.

Hangi konunun haber olacağını seçilmesi haberin geçtiği seçim aşamalarının ilki ve en önemlisidir. Haber seçiminin farklı kriterleri bulunmaktadır. Bu konuda yaygın anlayış

“haber değeri” kavramını kullanır. Bu anlayışa göre hangi haberin işlenip hangisinin ele alınmayacağına belirli kriterler ışığında karar verilir.¹³ Bu alanda sıklıkla gündeme gelen bir başka kuram ise “eşik bekçisi” yaklaşımıdır. Bunlar; yayıncının baskısı, reklam verenlerin etkisi, yayın kuruluşlarının politikası gibi başlıklardır.

Haberlerin seçilmesi, mevcut haberler arasından seçim yapılarak üretilmesi ve üretilen haberler arasından seçim yapmak gibi iki önemli aşamadan oluşmaktadır. Gazetelerin yayın anlayışı, okuyucu profili ve seçilen haber kaynakları genel olarak haber seçimi konusunda fikir vermektedir. Hangi haberin seçileceği aynı zamanda haber kaynağının etkinliğiyle de yakından ilgilidir. Kamuoyunu etkilemek ve basında haber olmak amacıyla özellikle büyük şehirlerde halkla ilişkiler şirketleri hizmet vermektedir. Bu şirketler, seçim aşamasında avantajlı duruma gelebilmek için farklı yöntemler uygulamaktadırlar.¹⁴

2.1. Yazılı Basında Haber Seçimi

Özgür bir medya, demokrasinin göstergesi ve aynı zamanda teminatı olarak kabul edilmektedir. Gerçek bir medya özgürlüğünden söz edebilmek için özgürlüğün kullanımının hem negatif hem de pozitif özgürlük bağlamında değerlendirilmesi şarttır. Medyanın dışarıdan herhangi bir baskı ve sınırlaması olmaksızın eylem gücünün yanı sıra eylemin gerektirdiği tüm araçlara da sahip olması gerekmektedir.

Medya, özgür olduğu oranda işlevlerini yerine getirmekte ve demokrasiye katkı sağlayabilmektedir. Yazılı ve görsel basın, haber ve bilgi verme işlevlerini sürdürürken haberlerin seçilmesi, sunulması ve yayınlanması aşamalarında siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel faktörlerin etkisi altında kalabilmektedir.

Gazetelerin genel yayın politikasının haber seçimi ve sunumu üzerinde etkili olduğu ve haber üretim sürecindeki seçimlerin buna dayandığı görüşü hakimdir.

¹³ İsmail Kızılbay, s. 38

¹⁴ a.ge, s. 39

Bilindiği üzere kamuoyunun oluşum biçimi, bir sistemin demokratik olup olmamasının temel göstergelerinden biridir. Kamuoyunun sağlıklı bir şekilde oluşabilmesi de her türlü haber, bilgi, duygu ve düşüncenin serbestçe yayılabilmesiyle olur. Demokratik bir sistemde sorumluluk bilinciyle hareket eden medya, her türlü düşüncenin kendisini özgürce ifade edebilmesine imkan vererek kamuoyunun serbestçe oluşumuna katkı sağlamakla görevlidir. Halka yanıltan dönme fırsatını sunabilen tek sistem olan demokrasilerde medya, sağlıklı ve doğru haberler vermek suretiyle bilgilendirme yapmalı ve kamuoyunun serbestçe oluşumuna katkı sağlamalıdır. Dördüncü konumunda olan medya, bireyler üzerinde bıraktığı etkiyi göz önünde bulundurarak tarafsızlık içinde olmalı ve üçüncü göz olma özelliğine aykırı davranmamalıdır. Haber ve bilgi verme, eğlendirme gibi işlevlerini yerine getirmek suretiyle birey ve toplum üzerinde derin etkiler uyandırabilen medyanın elindeki güç kitleleri bir anda istenilen konu ya da kişiyi gündemin birinci sırasına getirebilmekte, halkı asıl dertlerinden alıp sanal bir dünyada sahte dertlerle uğraşmaya itebilmektedir.¹⁵

Medyanın, gelişen tüm olay ve olguları kitlelere aktarması mümkün olamayacağına göre hangi olay ve olguları haber olarak seçmesi yani toplumun gündemini belirlemesi de en azından bireylerin ne hakkında düşünmeleri gerektiği konusunda yönlendirme yaptığı gerçeğini göstermektedir.

Aynı haberin farklı gazetelerde farklı şekil ve içerikte sunulduğunun görülmesi de genel yayın yönetmenleri ya da editörlerin bakış açılarının farklılığından kaynaklanmaktadır.

Dolayısıyla, haberler kurumun genel yayın politikası ekseninde seçilip oluşturulmaktadır. Yalnızca hangi haberin yayınlanacağı değil, haberin nasıl verileceği belirlenirken de gazetenin genel yayın politikası etkili olmaktadır.

¹⁵ Metin Işık; Medyada Yeni Yaklaşımlar, Eğitim Kitabevi, Ocak 2004, Konya, s. 143

Bu durumda asıl önemli olan şey gazetelerin bu noktada objektif olup olamayacağıdır. Haberde salt bir objektifliğin olması mümkün olmamakla birlikte subjektiflikle suçlanmamak için şunları dikkate almaları gerekir:¹⁶

1. İhtilaflı bir konuda olayın tüm taraflarına eşit alan ve zamanda yer verilmelidir.
2. Haberi yazarken realizme ve kesinliğe uyularak, gerçek olduğu iddia edilen konulardaki açıklamalar mutlaka dikkate alınmalıdır.
3. Haber kaynağının sözleri tırnak içinde verilmelidir.
4. Haber, mümkün olduğunca somut gerçeklere dayandırılmalı, haberde tüm ana geçerli noktalar sunulmalıdır.
5. Aykırı ve yanlı olma, hınç alma gibi girişimlerden kaçınılmalıdır.
6. Yazarın kendi tutum, yorum ve katılımının etkisi azaltılarak yorum ile olgular birbirinden ayrılmalıdır.

Özetle, gerek haberin seçiminde gerekse içeriğin oluşumunda ve sunumunda medyanın her organının kendine özgü bir genel yayın politikasının olduğu unutulmamalıdır. Ancak; ideal olan genel yayın politikalarının kamuoyunu merkez alarak, onun istek, amaç ve beklentilerine uygun bir şekilde oluşturulmasıdır.

Haber tanımları bize bazı ipuçları verse de haberin “bilgi verme” açısından çok farklı ve önemli işlevi vardır. Haberin özellikleri ya da ideal hali üzerine yapılan tartışmaların birçoğunun, haberin etkileri üzerine genel kabul görecektir saptama üretmeleri mümkün olmamıştır. Yaşanmış ya da yaşanacak olaylar ya da gelişmeler üzerine bir meslek uzmanı tarafından hazırlanan haber, tüketim aşamasında çok farklı tartışmalara sebep olmaktadır. Halkın bilgilenmesi ve demokratik bir ortam yaratılması gibi bir işlevle yüklenen haber, genellikle bu işlevini yerine getirememektedir. Bu türde tartışmalarda en sık rastlanan gazeteci-politikacı-haber etkileşimi başlı başına bir sıkıntı yaratmaktadır.

¹⁶ Oya Tokgöz; s. 57

Haberin, halkın bilgilendirilmesi ihtiyacını karşılaması ya da buna hizmet etmesi düşünölse de bu durumu garanti altına alacak, gazetecilerin oto kontrolleri dışında herhangi bir kontrol mekanizması söz konusu değildir. Haberler, gazetelerdeki ticari güçlerin, politikacıların, halkın beğenilerinin, modanın ve gündemin birleşiminden oluşan bir çarktan etkilenererek yayınlanmaktadırlar.

gözlüksüz ve lenssiz bir hayata doğru adım atın

LAZER

10-15 dakikalık bir müdahaleyle gözlüksüz ve lenssiz günlük işlerini yapacak hale gelmeyi düşünen kişilerin bu konuda bilmesi ve dikkat etmesi gereken hususlar için Dünya Göz Hastanesi Refraktif Cerrahi Bölüm Başkanı Opr. Dr. Efehan Coşkunseven ile görüştük.

Miyop, hipermetrop, astigmat gibi görme kusurlarında son 10 yıldır sıklıkla uygulanan lazer tedavileri, hızla gelişen teknoloji sayesinde daha kaliteli bir görüş imkanı sağlıyor.

Aynen parmak izlerimiz gibi göz yapılarımız da birbirinden farklıdır. Lazer teknolojisindeki gelişmeler artık kişilere "Terzi Dikimi Elbise" gibi göz yapısına özel lazer tedavisi olma imkanı veriyor.

Kişiyi özel lazer nedir?

Lazer cihazlarının teknolojilerinde ilerleme biz hekimlere kırma kusurları tedavisinde çok daha kaliteli bir görüş sağlama imkanı verdi. Bundan birkaç sene öncesine kadar her miyop hipermetrop ya da astigmat olan göz standart bir lazer programıyla tedavi olabiliyordu.

Şimdi kullandığımız teknolojiler her kişinin kendi göz yapısına özel programla tedavi şansını bize vermekte. Günümüzde tüm hastalarımıza tamamen terzi dikimi elbise gibi "kişiyi özel lazer" tedavisi yapabilmekteyiz. Bu tedavi çeşitleri Wavefront, Topolaser, Q value'dur. Amaç tedavi sonrası görme kalitesinde maksimum başarıyı sağlayabilmektir.

Kimlere lazer uygulanabilir?

18 yaşın üzerinde, -14 dioptriye kadar miyoplar, 6 dioptriye kadar astigmatlar, +6 dioptriye kadar hipermetropolar lazerle tedavi edilebilmektedir. Ön muayene ve tetkiklerle kornea yapısı ve kalınlığı uygun olan ve sistemik hastalığı olmayan kişiler bu tedavilere adaydır. Romatizma ve diyabeti olanlarda, hamile hanımlarda, gözünde katarakt veya glaukoma gibi başka göz hastalıkları olanlarda, keratokonuslu gözlerde lasik tedavisini kesinlikle önermiyoruz. Hastanelerimizde ayda ortalama 4000 kişi lazer muayene ve tetkiklerinden geçmekte bunların içinde ancak göz yapısı uygun bulunan 1500 kişi lazer edilebilmektedir. Lazere uygun bulunmayan bazı hastalarımız ise örneğin derecesi çok yüksek korneası ince olanlar yine göz yapıları uygun ise göz içine mercek yerleştirme ameliyatı uygulanabilir.

Tedavi sırasında ve sonrasında hasta neler yaşıyor?

Lasik tedavisinde gözler sadece damla ile uyutulur. Operasyon 2 göz için yaklaşık 10 dakikada tamamlanır. Hasta bu süreçte ağrı acı duymaz ve gözler bandajlanmadan hasta hemen taburcu edilir. Tedavi sonrası ilk 4-5 saat gözlerde sulanma, hafif batma olabilir. Saatler ilerledikçe bu şikayetler azalır ve görme netleşmeye başlar. Ertesi gün kişi günlük normal yaşantısına geri döner.

Başarılı bir tedavi için nelere dikkat edilmeli?

Dünya Göz Hastanesi Refraktif Cerrahi Bölüm Başkanı Opr. Dr. Efehan Coşkunseven'den aldığımız bilgilere göre başarılı ve hastayı sonuçtan memnun bırakacak bir tedavi yapmanın ilk ve en önemli kuralı ameliyat öncesi hasta seçiminin doğru yapmaktır. Teknolojik gelişmelerle birlikte bugün göz her ince detayına kadar analiz edebilen ve lazer sonrası mutlu olamayacak ya da gözü asla lazer olmaması gereken kişiler başta tespit edilebiliyor. Hastanemiz lasik ameliyatı olmak için başvuran her hasta öncelikle çok detaylı bir muayeneden geçirilir. Bu muayenede amaç kişinin tedavi edilmesini gereken derecelerini saptamanın yanı sıra gözünde başka rahatsızlıklarının olup olmadığını belirlemek için son derece önemlidir. Göz tansiyonu, retina incilemesi ve genel sağlık durumu tetkik edilir. Örneğin retinasında yırtık bulunan bir kişinin öncelikle retina laminerini yapışması daha sonra lasik ameliyatının planlanması gerekir. Lazer tedavisine uygun olup olmayacağını ve hangi teknikle olmanız gerektiği (standart, kişiyi

Standart lasik nedir?

LAZERDE EN SON TEKNOLOJİ: INTRALASE LASİK

TEDAVİ ÖNCESİ
Lasik tedavisi çok kısa süren ve hasta açısından zorluğu olmayan bir tedavi olduğundan ameliyat öncesi ve sonrası yaşamınızda çok büyük değişiklikler yaşamazsınız. Tedavi günü yemek yemenizin hiçbir sakıncası yoktur. Sizden sadece göz maykayı yapmamız, perfort kullanmamız ve Aspirin gibi kanı sulandıran ilaçları içmemenizi istemekteyiz.

TEDAVİ SONRASI İLK 3 SAAT
Lazer tedaviniz tamamlandıktan sonra yaklaşık 30 dakika süre ile bekletilir ve kontrol muayenesine alınırsınız. Bu kontrolden sonra eve dönebilirsiniz. İlk 4-5 saat gözlerde sulanma, hafif batma olabilir.

İYİ GÖRME NE ZAMAN BAŞLAR? İLK GÜNDE SONRA NELERİ YAŞIYABİLİRSİNİZ?
Daha ilk 4. saatten itibaren görmede farklılık hissetmeye başlarsınız. Birinci gün görmeniz iyi olsa da ameliyattan sonra net bir sonucun alınması 3 haftayı alır. Genelde 1. gün ise görülebilir halde pek çok hastamız kontrole araba kullanarak gelebilmektedir. İlaçlarımız doktorunuzun tavsiye ettiği şekilde düzenli kullanmanız ameliyattan kendisi kadar önemlidir. Güneş ışınları rahatsız edebilir güneş gözlüğü takmanız öneririz. Yürüyüş, bisiklete binmek, azerobik yapmak gibi tüm spor ve sosyal faaliyetlerinizi yapabilirsiniz. Öğünce binebilirsiniz. Özellikle enfeksiyondan korunmak için yaklaşık 20 gün havuza veya denize girmemelidir. 1. aydan sonra arzu ederseniz kozmetik amaçlı renkli lensleri kullanmaya başlayabilirsiniz.

REFRAKTİF CERRAHİDE EN YENİLER:

1. Femtosecond Lazer Teknolojisi (Intralase)
- Lasik flep hazırlanması. Kusursuzca yakın, kişiyi özel flep, komplikasyonlar minimum.
- Keratokonus hastalarında korneaya halka (INTACS, KERARING, FERRARING) uygulamalarında kanalları artık lazerle çok daha kontrolü, kısa sürede ve ağrıya açılıyor.
- Keratokonus hastalarının ileri devrelerinde kornea nakilleri yüzeyel olarak intralase ile yapmak son derece kolay ve başarılı.

2. Kişiyi Özel Lazer Teknolojisi
Her göz parmak izi gibi ayrı özelliklere sahip. Her gözün özel bir programla lazer operasyonlarını yapmak mümkün. Bu konudaki en yeni teknoloji: Q mod tedavisi.

Wavefront nedir?
Gözün ışık demetinin gönderilmesi ile retina tabakasında elde edilen görüntünün değerlendirilerek kişiyi özel programlanan lazerin yapılmasıdır. Özellikle gece görme problemi olan veya göz bebekleri büyük olan hastalarda lazer sonrası ışık çevresinde saçılma, dağılma ve gölgelenme olmaması için tercih edilen bir yöntemdir. Özel Wavefront analiz cihazlarıyla yapılan değerlendirilmeden sonra operasyon kararı verilir.

Topolazer nedir?
Kornea tabakasında çeşitli hastalık ya da travmalara bağlı skar bulunan, daha önce ameliyat olmuş hastalarda tercih edilen ve kornea tabakasının görüntüsünün değerlendirilerek kişiyi özel uygulanan bir lazer yöntemidir.

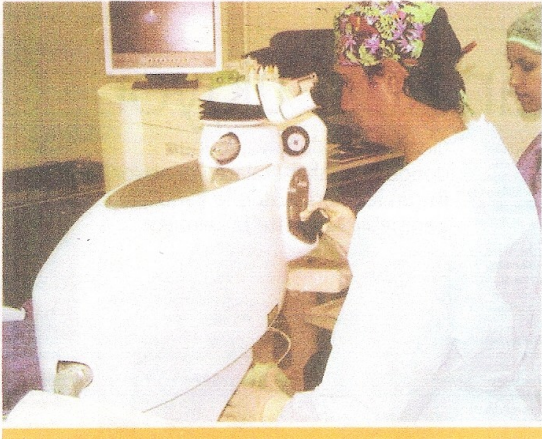
Q Value tedavisi nedir?
"Kişiyi özel tedavilerin en yeni ve en güncel olanıdır. Gözde daha önce bulunan, optik kaliteyi etkileyen diğer kusurları veya standart lazer tedavisi sonrasında ortaya çıkabilecek problemlerin önceden tespit ve tedavisini sağlayan yöntemlerden biri de Q değeri düzeltmeli Q Value tedavisidir.

Teknik olarak ifade edilirse, lazer yapılan doku kornea dışıresel bir yapıya sahip değildir, asferik bir düzlemi vardır. Bunu biz asferite veya Q değeri olarak ifade ediyoruz. Her kişiye ortalamaya veya ideal asferite değeri olması beklenemez. Bir lazer operasyonu sonrası da yapılan tedavi bizi ideal bir asferiteden uzaklaştırabilir. İşte Q değeri ayarlamalı Q Value tedavisi, lazer yapılan korneanın ideal bir asferitesinin de olmasını sağlayacak bir teknolojidir.

3. Presbiyopi Tedavisinde Multifokal Lensler
Katarakt nedeniyle ya da excimer lazerle tedavide uygun olmayan hastalarda uygulanan fapco operasyonlarında takılan Multifokal Lensler sayesinde artık yakını da görmeleri mümkün.

4. Diğer bir Presbiyopi Tedavisi: CK

5. Epilasek
Kornea inceligi nedeniyle Lasex veya PRK uygulanan gözlerde yeni bir alternatif tedavi yöntemi.

katarakt dünyanızı karartmasın

Katarakt hastalığı ve tedavi yöntemleriyle ilgili merak ettiğiniz tüm konuları Dünya Göz Hastaneleri Ön Segment Cerrahisi Direktörü Profesör Doktor Kazım Devranoğlu sizin için açıklıyor.

Çoğunlukla ileri yaşlarda gelişen katarakt hastalığı, nadiren de olsa yeni doğan bebeklerde de görülmekte. Günümüzün gelişen ameliyat teknikleri ve mercek teknolojileriyle Katarakt, artık kısa sürede başarıyla tedavi edilebilmekte.

Katarakt nedir?

Katarakt, gözün kırıcı ortamlarından biri olan ve göze giren ışığın görme noktası üzerinde odaklanmasını sağlayan lensin saydamlığını kaybetmesidir. Saydamlığı bozulan lens opaklaşır, rengi değişir, bulanık ve gribi olur ve hastada görme ile ilgili şikâyetler başlar. Katarakt yaşlılık belirtisi olup, ortalama 50 yaşın üzerindeki kişilerde görülür ve nadiren doğuştan da olabilir. Bunların dışında göze gelen darbeler, kişinin diyabet hastası olması, geçirilmiş göz içi iltihapları, bazı ilaçların (kortizon gibi) uzun süreli kullanımı da katarakta sebep olabilir.

Kataraktın sebepleri?

- Konjenital (Doğumsal) katarakt
- Yaşa bağlı katarakt
- Travmaya bağlı katarakt
- Uy ışıklarına bağlı katarakt
- Sistemik hastalıklara bağlı katarakt

Vücudumuzun yaşlanmasıyla meydana gelen ciltteki kırışıklıklar ve saçtaki beyazlaşmalar gibi göz merceğinde de yaşla oluşan değişikliklere bağlı olarak katarakt meydana gelebilir. En çok yaşlanmanın etkisiyle katarakt oluşumuna rastlanır. Bunun dışındaki nedenleri ise travmalardan sonra, aşırı X ışını ya da güneş ışığına maruz kalan gözlerde, sigara içenlerde, genetik faktörler, göz ameliyatı, gözdeki yara, şeker hastalığı, bazen de doğuştan katarakt olabilir.

Kataraktın belirtileri nelerdir?

Kişinin gözlük numarasının aniden değişmesi, görmeye netliğin bozulması, bakılan yerde siyah lekeler görülmesi ve renklerin soluk görülmesi en çok bilinen belirtilerdir.

- Çift görme
- Şekilsiz veya bulanık görme
- Renklerin zor veya soluk algılanması (Özellikle mavi)
- Akşamları görmeye zorluk yaşanması
- Parlak ışıkların etrafında kamaşma
- Kontakt lens veya gözlük numaralarının sık sık değişmesi
- Derinlik hissinin kaybı
- Göz yorgunluğu ve baş ağrısı.

Katarakt nasıl tedavi edilir?

Katarakt hastalığının tek tedavi yöntemi ameliyattır. Ameliyatta saydamlığı kaybeden opaklaşmış lens alınır ve göz içine yapay bir mercek yerleştirilerek hastanın tekrar iyi görmesi sağlanır. Ameliyatta kullanılan teknik ise bugün tüm dünyada yaygın olarak uygulanan FAKO (Fakoemülsifikasyon) yöntemidir.

FAKO yöntemi ile ameliyat nasıl gerçekleştirilir?

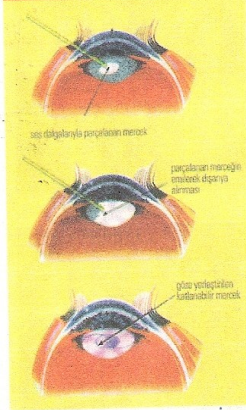
FAKO yönteminde gözün içine 3 mm'lik kesi yapılarak girilir. Yüksek teknolojiye sahip Fakoemülsifikasyon cihazının yaydığı ses dalgaları ile gözün içindeki opaklaşmış mercek parçaları ve dışarıya emilir. Ardından hastanın gözünde ömür boyu kalacak olan yeni bir mercek göz içine yerleştirilir. Tüm ameliyat çok ufak bir kesiden (yaklaşık 3mm)

yapıldığından göze dışı koymak gerekmez. Ameliyat sırasında anestezi olarak damla anestezi (damla ile gözün uyuşturulması) kullanılmaktadır. Gereken hastalarda genel anestezi veya lokal anestezi (iğne ile gözün uyuşturulması) de tercih edilmektedir. Ameliyat ortalama 15-20 dakikada tamamlanmaktadır. FAKO yönteminin en büyük avantajı erken dönemde görme netliğinin sağlanmasıdır. Enfeksiyon ihtimali sebebiyle iki gözün ameliyatı aynı gün yapılmaz. İki gözün ameliyatı arasında iki gün süreli kullanımı da katarakta sebep olabilir.

Ameliyat sonrası gözlüğe ihtiyaç duyulur mu?

Katarakt ameliyatı sonrası hastaların uzak ve yakın gözlük kullanmaları gerekebileceğini bilimlerinde fayda vardır. Ameliyatta göz içine konulan mercek numaralıdır ve bu numara çok özel ölçülerle saptanmaktadır. Ameliyatta kullanılan mercek sadece uzak numaralı olan standart bir mercek ise hasta uzak gözlüğüne ihtiyaç duymadığı halde yakın okuma gözlüğüne ihtiyaç duyacaktır. Son zamanlarda kullandığımız multifokal (uzak-yakın birarada) mercek ise, uygun hasta seçimi ile hastalarımız, yüzde 80 günlük işlerini gözlüksüz devam ettirebilirler.

KATARAKT-FAKO YÖNTEMİ

Multifokal mercekler sadece katarakt ameliyatında mı kullanılıyor?

Multifokal lensler katarakt ameliyatı sırasında göz içine yerleştirilerek ameliyat sonrası hastanın uzağı ve yakını gözlüksüz görmesi sağlanabilmektedir. Katarakt olmayıp 45 yaş üzerindeki özellikle yüksek hipermetropiye bağlı uzak ve yakın görme problemi olan, çok uygun seçilmiş hastalarda katarakt ameliyatında olduğu gibi multifokal göz içi lens takılabilir. Multifokal lens takılan hastaların

yüzde 80'i günlük işlerini gözlüksüz yapabilmelerine karşın gece ışık parlamaları ve renk hassasiyetinde azalma oluşabilir.

Katarakt tekrar oluşur mu?

Katarakt ameliyatı insanın ömrü boyunca bir kez olacağı bir ameliyattır, tekrar gelişmez. Ancak ameliyat esnasında kullanılan mercek bir zar içine yerleştirilir. Normalde saydam olan bu zar özellikle hasta gençse saydamlığını kaybedebilir. Bu sebeple hastanın görme netliği azalıyor. Bu tamamen hastanın bünyesiyle ilgili bir durumdur. Bu durumda hastaya özel bir lazer tedavisi uygulanır. Bir kaç dakikada saydamlığını kaybetmiş olan zarı temizliyoruz. Böylece hasta eskisi gibi görülebiliyor.

Doğumsal katarakt nedir ve nasıl teşhis edilir?

Doğumsal katarakt, doğumdan itibaren görülen, lensin tek veya çift tarafı olarak saydamlığını kaybetmesi ve opaklaşmasıdır. Doğuştan olan kataraktlar, annenin gebelik sırasında geçirdiği enfeksiyonlara, kullanılan ilaçlara bağlı olarak ortaya çıkabildiği gibi hiçbir nedene bağlı olmadan da oluşabilmektedir. Bir göz bebeğinin diğerinden farklı renkte (beyaz) olması veya gözde kayma (şaklık) doğumsal kataraktın belirtisi olabilir. Bebeklerde bu belirtiler görüldüğü zaman hiç zaman kaybetmeden göz uzmanına başvurulmalıdır.

Doğumsal katarakt nasıl tedavi edilir?

Doğumsal katarakt, görmeyi engelliyor ve özellikle tek tarafı ise tanı konulur konulmaz en kısa sürede ameliyat edilmelidir. Ameliyat tıpi erişkinlerde olduğu gibi FAKO yöntemiyle

KATARAKT AMELİYATI HAKKINDA

Lokal anestezi ya da damıyla göz uyuşturulur. Küçük bir kesiden ultrasonik titreşimli probe sokulur ve kataraktın lensin yüksek frekanslı ses dalgası kullanılarak kırılması sağlanır. Gözün içinde katarakt parçaları emilerek dışarı çıkarılır. Bütün parçaları çıkarıldıktan sonra kesi yerinden, katlanmış yeni lens göze girer ve arka kapsülde açılır. Operasyon yaklaşık 15-20 dakika sürer.

Gözün doğal iç basıncı kesi yerini siloca tutar bu sayede dikleşmiş iyileşmesini sağlar.

Ameliyattan sonra herkesin iyileşme süreci farklı olsa da genelde ameliyattan hemen sonra görmeye düzelmeye olur. Hastaların büyük bir çoğunluğu 1-2 gün içerisinde normal aktivitelerine dönerler.

Operasyondan bir gün sonra doktor kontrolü vardır. Kapatılan göz açılır. Önce görme biraz bulanık ya da net olabilir.

yapılmakta ve yaş uygunsa göz içine katlanabilir mercek yerleştirilmektedir. Doğumsal kataraktın tedavisinde en önemli bölümü ameliyattan sonra yapılacak olan göz tembelliği ile mücadele bölümüdür. Bu bölümde aile hekim işbirliği çok önemlidir. Eğer bu işbirliği yapılmazsa erken yapılan ameliyatın hiçbir faydası olmaz. Doğumsal katarakt ameliyatı sonrası, yapılan ameliyatta mercek konulup konulmamasına bağlı olarak çocukun gözlük veya kontakt lens kullanması gerekebilir.

KATARAKT OPERASYONU ÖNCESİ BİLMENİZ GEREKENLER

Katarakt ameliyatının başarısını etkileyen 3 önemli unsur vardır.

- ✓ Hekimin deneyimi ve katarakt konusundaki uzmanlığı.
- ✓ Kurumun teknolojik ve hijyenik alt yapısı.
- ✓ Ameliyatın dikişsiz FAKO tekniğiyle yapılması ve göz içine konulacak olan merceğin FDA (Amerika Gıda ve İlaç İdaresi) onaylı ve katlanabilir olması.

Dünyagöz Hastaneleri'nde tüm katarakt FAKO ameliyatlarında FDA onaylı katlanabilir Acrysof® göz içi mercekleri kullanılmaktadır.

3. Haberin Nitelikleri

Haber, üretim süreci içinde bazı önemli nitelikler göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmelidir. Bu nitelikler, haberin “olmazsa olmaz” koşullarındandır. Başka bir deyişle, haberin üzerine inşa edildiği temel taşlarıdır. Bunlar:

- Doğruluk
- Gerçeklik
- Nesnellik
- Anlamlılık
- Kesinlik
- Hızlılık
- Tutarlılık
- İnanırlık

3.1. Doğruluk

Haberin doğru olması, haberde verilen bilgilerin doğru olması anlamına gelir. Yani yalan bilgi haberde yer almamalıdır. Bu hem haberi yazan hem de yayımlayan kurum açısından önemlidir. Yalan, kulaktan dolma bilgilerle oluşturulan haber, varolanın dışında farklı anlamlara yol açar.¹⁷

Haberi kaynaktan ilk almak kadar doğru olarak almak da önemlidir. İlk vermek adına doğruluktan vazgeçilmesi, etik sorunların yanı sıra izleyiciyi yanlış bilgilendirmeye yol açar. Kaynağı belli olmayan bilgi aktarılmamalı, gerçekleşmemiş “dedikodu” niteliğindeki bilgilere yer verilmemelidir.

Örnek Haber: 14 Ocak 2002 tarihli Milliyet Gazetesi Haberi. “Romatizma Ağrılarına Son”.

¹⁷ Kemal Aslan; s. 157

Bu haberde, romatizmanın artık ameliyatsız, iğnesiz, yan etkisi olmadan GNT yöntemi ile tedavi edildiği duyurulmakta, Çapa Egzersiz Fizyolojisi Enstitüsü kurucularından Dr. Çetin Gürses'in adı geçmekteydi. Haberin ardından Çapa Tıp Fakültesi'ni arayıp doktora ulaşmak istediklerini belirten romatizma hastası okuyucular, burada Dr. Gürses diye bir doktorun bulunmadığını öğrenmişler. Haberi okuyan yüzlerce kişinin aynı sabah Çapa'yı, dolayısıyla da yanlışlarla dolu bu haberin ardından hastalığına çare aradığı ortaya çıkmıştır. Denetim dışı kaldığı için doğruluktan uzaklaşmış ve yanlış bilgilerle doldurulmuş olan bu haber asparagasın en önemli örneklerinden birisidir.¹⁸

3.2. Gerçeklik

Habere konu olan bilgilerin gerçeğe uygunluğu olarak anlaşılır. Gerçeklik, olayın varlığının gerçek olması anlamına gelir. Haberi aktaranın amacı; gerçeği ortaya çıkarmak olmalıdır. Bu yüzden gerçeğin peşinde koşan haberci, haberde gerçeğe uygun olmayan bilgileri kaynaktan aktarmışsa bu, kaynağın yanılığı olarak değerlendirilmelidir. Ancak; haberci de gerçek ortaya çıkınca bu “yanılığı” düzeltmelidir.¹⁹

Örnek Haber: Nöroloji Uzmanı Prof. Dr. Coşkun Özdemir'in internet sitesinde yayınladığı bir sağlık haberinde gerçek dışı yayın yapılmasının sonuçları şu şekilde aktarılıyor: Haberin Başlığı: “Akupunkturla Genetik Hastalıkların Tedavisi”.

“İki ünlü ve değerli sanatçımız Nurseli İdiz ve İlhan Şeşen yıllar önce nedense sağlıkla ilgili bir TV programına aracılık ettiler. Hatta sunuculuk yaptılar. Konu akupunkturla kas hastalıklarının tedavisi idi. Akupunktur Derneği başkanı olarak takdim edilen bir meslektaşımız bu uygulama ile kas hastalarını iyileştirdiğini ileri sürüyor ve örnekler veriyordu. Değerli sunucular buna inanmışlardı, dinleyiciler de bu tedaviyi öğrenecekler ve böylece on binlerce kas hastası bu dertten kurtulacaktı. Doğaldır ki kaçınılmaz bir

¹⁸ www.milliyet.com.tr

¹⁹ Kemal Aslan; s.169

şekilde Tıp bilim insanları bu programı hayretle, şaşkınlıkla dinlediler. Benim gibi kas hastalıkları ile uzun yıllardır uğraşan nörologlar ise şaşkınlıklarına öfke ve kızgınlık katmaktan kendilerini alamadılar. Akupunktur bilimsel temeli olan bir dal ve uygulama. Birçok ülkede Akupunktur Enstitüleri var. Bilim çevrelerince onay gören çeşitli klinik uygulamaları söz konusu. Ama akupunkturun genetik kaynaklı bir hastalığı iyileştireceğini beklemek bilim dışı ve mantık dışıdır. Benzer programlarda olduğu gibi Kas Hastalıkları Derneğine telefonlar yağdı, insanlarımız umuda kapılmışlardı. Bu iddia gerçek mi diye soruyorlardı. Elbette değildi. Ama yıllardır yüzlerce insanın bu tedavi için koştuğu, büyük harcamalar yaptığı ve yapacağı kuşku götürmezdi. Bizim derneğin önde gelen görevlerinden biri elbette kas hastalarını gerçek olmayan doğru olmayan tedavi önerilerinden, uygulamalarından korumaktır. Aynı TV kanalında ben akupunktur gerçeğini anlattığım bir programa çıktım ama bununla yazık ki önceki programın zararını dengelediğimi söyleyemem. Kas hastalıklarının çok çeşitli olduğunu, bunların tümünün bir tedavi yöntemi ile iyileşeceğini düşünmenin akıl dışı olduğunu eklemeliyim.”²⁰

3.3. Nesnellik

Haber, gerçeğe sadık kalmalıdır. Olayın, durumun, kişilerin aktardıklarının çerçevesini ortaya koymalıdır. Bu açıdan nesnellik, gerçeğin doğru yazılması ve aktarılan olay dokusunun doğru olmasıdır. Haberin nesnelliği, gerçek durumun ortaya çıkması halinde, o gerçekliğin kamuoyuna verilmesini gerektirir. Haberci, izlediği olaydan insan olarak etkilense bile duygularını öne çıkarmamalıdır. İzlediği olay ya da kişiye ön yargıyla yaklaşmamalıdır. Haberde nesnelliğin sağlanması için olay ya da kurumla ilgili tarafların görüşlerine yer verilmelidir. Nesnellik habercinin haber kaynağına, olaya ya da duruma mesafeli yaklaşmasıyla sağlanır. Tersine durumda haberci kaynağın, olayın, durumun “halkla ilişkiler görevlisi” haline gelebilir. Haberci, haberin içinde yer almamalı, haberin bir parçası haline gelmemelidir.²¹

²⁰ www.google.com

²¹ Kemal Aslan; s.171

Haber, olayın kendisi değil, olayın yeniden düzenlenmesidir. Bu anlamda olayın özetlenmesi bunun için de seçilip, ayıklanıp yeniden oluşturulma süreci ile haberin yayına verilmesi ve yayınlanması aşamasında yani haberin üretim aşamasında da nesnellikten uzaklaşılmasına sebep olabilir. Haberde kullanılan dil, haberin süresi, kullanılan görüntü vs de nesnelliği etkileyen faktörlerdir. Bu nedenle, haberin üretim süreci de dahil olmak üzere her aşamada nesnelliğin korunması gerekmektedir.

Muhabir, olaylara değer yargılarıyla yaklaşmamalı, “iyi, kötü” nitelermelerinden uzak durmalıdır. Günümüzde eşik bekçiliği (genel yayın yönetmeni, yazı işleri müdürü) de nesnelliğin sorgulanmasını gündeme getirmiştir. Çünkü eşik bekçileri, medyaya giren enformasyon akışını denetleyendir ve hiyerarşik yapının varolması nesnelliğin oluşumunu etkilemektedir.

Muhabirin tavrı nedeniyle haberin oluşturulma sürecinde, editörün tavrı nedeniyle de yayınlanma sürecinde nesnellikte tercihler öne çıkabilmektedir. Öznelliği yaratan etmenler de önyargı, duygusal değerlendirme ve değer yargılardır.

Örnek Haber: 29 Nisan 2006 tarihinde Hürriyet Gazetesi, Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası üyelerinin personel eksikliğinden dolayı çektikleri sıkıntıları göstermek için yaptıkları eylemi yayınladığı haberle tarafsız şekilde sayfalarına aktarmıştır. Haberin başlığı: “Personel sıkıntısı engel”. Haber metni: “Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES) İzmir Şubesi üyeleri, personel eksikliğinden Buca Demirsoy Devlet Hastanesi’nde işlerin durma noktasına geldiğini öne sürdü. Hastane bahçesinde basın açıklaması yapan SES temsilcisi Ahmet Karakaya, ‘Giden personelimizin yerine yenisi gelmiyor. 460 yataklı hastanemizde nöbet sistemi 150 hemşire ile 24 saat esasına göre ayda 6-7 tutularak döndürülmeye çalışılmaktadır. Nöbet izinleri de kullanılmamaktadır’.”

3.4. Anlamlılık

Anlam iletimi üzerine kurulu olan iletişimde salt söylenmek istenen, sözün doğru olduğu değildir. Çünkü iletişim paylaşma, ortak referanslar denilen ideolojik çerçevede, yaratılmış belli imajlar üzerinde dil ve görüntülerle bir amacı gerçekleştirmek için yapılan girişimdir. Anlamlılık da bu çerçevede gerçekleşir.²²

3.4.1.Açıklık

Haber metninde açıklık, belli bir olayı, konuyu, fikri ya da düşünceyi anlaşılır duruma getirmektir. Haber metninin anlamının kolay ve anlaşılır olmasıdır. Bu nedenle, haberde verilen bilgiler anlam belirsizliğine yol açmamalıdır. Kullanılan ifadeler kesin ve net olmalı, kuşkuya yer bırakmamalıdır. Cümleler, karşıladığı yargıyı tam olarak anlatmalıdır. Açık bulunan cümleden herkes aynı anlamı çıkarabilmelidir. Eğer yazdığınız bir cümle, çeşitli anlamlara yol açıyor ya da anlaşılmıyorsa bu metnin yeterince açık olmadığının göstergesidir. Gereksiz cümlelerden kaçınmak, aynı anlama gelen sözcüklere cümle içinde yer vermemek gerekir.

3.4.2.Yalınlık

Yalınlıkla anlatılmak istenen, her cümlemin kolay anlaşılır olmasıdır. Haberde yazılan metni, okuyucu hemen kavrayabilmelidir. Okuyucu, “Acaba ne demek istedi?” sorusuna takılırsa haberi okumaktan vazgeçecektir. Haber metnini ayrıntıya boğmadan vermek, gereksiz sözcüklerden kaçınmak ve gösterişten uzak durmak yalınlık için en önemli etkenlerdir. Haber, belirli bir mantık çerçevesi içinde ve sözcükler özenle seçilerek yazılmalıdır.

²² Kemal Aslan; s.181

3.4.3.Anlaşılrlık

Haber metninin, okuyucular tarafından özel bir uğraşa ihtiyaç duyulmadan çözümlenmesidir. Günlük dilde kullanılan sözcüklerle kurulan haber anlaşılrlığı artırır. Haberin, karmaşık cümlelerden ve uzun paragraflardan oluşmamasına özen gösterilmesi gerekmektedir.

Örnek Haber: 29 Nisan 2006 tarihinde Hürriyet Gazetesi'nde yayınlanan haberin başlığı: "Ücretsiz sağlık taraması". Oldukça açık ve anlaşılır olan haberin metni şöyle devam ediyor: "İzmir'in Selçuk ilçesinde belediye ile Ege Obez Hasta, Osteoporozlu Hasta ve Diyabetle Yaşamı Kolaylaştırma Derneği İşbirliği ile ücretsiz sağlık taraması kampanyası düzenlenecek. 4-7 Mayıs tarihlerinde gerçekleştirilecek tarama sırasında vatandaşların bel-kalça ölçümleri, tansiyon ölçümleri, şeker ve kollesterol tahlilleri, vücut yağ ölçümleri ve ayak ve kemik yoğunluğu ölçümleri uzmanlarca yapılacak."

3.5. Kesinlik

Haberde yer alan bilgilerin doğruluğunun kesinliğinden ve kuşku götürmezliğinden emin olunması anlamına gelmektedir. Okuyucunun kafasında, haberi okuduktan sonra herhangi bir soru işareti bırakılmamalıdır. Okuyucuyu ikna etmeye yarayan kesin ifadeler, haberin etkinliğini artırır. Kesinlik, bir bilginin ya da kanaatin şüpheyeye düşmeden onaylanması durumunu getirir. Bir haberde açıklık ve anlaşılrlık ne kadar önemliyse kesinlik de aynı derecede önemlidir.

Haberin okuyucu üzerindeki etkisini artıran kesinlik, haberin içerisinde gereksiz tekrarlardan kaçınılmasını sağlar. Haberde kesinlik, haberin doğruluğundan kuşku duyulmamasını sağlarken, belirsizlik olayın, durumun açık seçik biçimde adlandırılmamasından kaynaklanmaktadır. Bu da haberin tam olarak kavranamamasına yol açar.

Örnek Haber: 15 Ocak 2003 tarihinde TRT 2’de yayınlanan bir haber izleyicilerin haber metninden tam olarak emin olmasını sağlayacak bilgiyi vermiyor. ²³

Haberin başlığı: “Kalp nakli tarihe mi karışıyor?” Belçika’da yapılan bir operasyonla dünyada ilk kez bir hastaya kalbin fonksiyonlarını geliştirmek için kök hücre nakli yapıldı.”

Haber şöyle devam ediyor: “Daha önce ciddi bir kalp krizi geçirmiş olan 60 yaşlarındaki hastaya yapılan kök hücre nakli sonrası, kalp hücrelerinin gelişerek kalbin fonksiyonlarının düzelmesi bekleniyor. Doktorlar, hastanın durumunun iyi olduğunu ancak operasyonun başarısı hakkında karar vermek için henüz erken olduğunu belirtiyorlar. Başarılı olduğu takdirde yöntemin daha da geliştirileceği ve kalp ameliyatlarının geçmişte kalabileceği kaydediliyor.”

3.6. Hızlılık

Herhangi bir olay meydana geldiğinde ya da kamuoyunu ilgilendiren bir açıklama yapıldığında bunun en hızlı şekilde halka duyurulması gerekir. Haberciler bu bilgiyi doğrulattıktan sonra okuyucu kitlesine ulaştırmalıdır. Habercilikte önemli ve geçerli olan ilke “haberi doğru al, önce ver” ilkesidir. ²⁴

Günümüzde, ülkemizde ve dünyada ne kadar çok sayıda haber ajansı, gazete, radyo ve televizyon olduğu düşünülecek olursa hızın habercilikteki önemi daha da net ortaya çıkar. Habercilikte de gelişen teknolojiyle birlikte kullanılan internet yayıncılığı hızın önemini artırmış, habercilere ellerindeki bilgiyi en kısa sürede iletme olanağı sağlamıştır.

²³ Kemal Aslan; s.190

²⁴ a.g.e, s. 20

Örnek Haber: Türkiye’de başta kas sistemini tutan nörolojik hastalık ataklarında, kanser ve kan hastalıkları gibi bağışıklık sistemini çökerten hastalıkların tedavisinde kullanılan ve hayati önem taşıyan ithal ilaçların bir anda eczanelerde bulunamamasını konu alan ve sözü geçen hastalıktan dolayı çok sayıda hastanın bu ilaçlardan yoksunluğu nedeniyle yoğun bakımda beklediği haberini kamuoyuna en hızlı şekilde iletilen 29 Nisan 2006 tarihinde Hürriyet Gazetesi’nde yayınlanan başlık: “İthal İlaçlar Krizi”. Haber metni ise: “Türkiye’de on firma tarafından ithal edilen hayati önem taşıyan ilaçlar biranda yoklar listesine girdi. Prof. Dr. Ayşe Kocaman Sağduyu, sıkıntı yaşandığını belirtirken, tedavileri aksayan hastalar perişan oldu...”.

3.7. Tutarlılık

Haberi oluşturan bilgilerin kendi içerisinde mantıklı bir bütün oluşturması ve birbiriyle çelişmemesi durumudur. Bu durum, haberi oluşturan cümlelerin birbiriyle bağlantılı olma ve belirli bir anlam içermesiyle sağlanabilmektedir. Cümlelerin dil bilgisi kurallarına uygun olması, haber metninin karmaşık olmaması, açık seçik ve anlaşılır olması tutarlılık için en önemli etkenlerdir.²⁵

Ancak; habere konu olan olay ya da durum kendi içerisinde tutarlılık içermiyorsa bu durum haberin metnine de yansıyacaktır. Haber metni istenildiği kadar dil bilgisi kurallarına uygun olarak yazılsın haber kendi içerisinde bir mantık içermiyorsa tutarlılıktan söz etmek mümkün değildir.

Örnek Haber: 9 Şubat 2006 tarihinde Türkiye Gazetesi’nde yayınlanan sağlık haberinde haberin başlığından metnin içeriğine kadar bir tutarlılığın, anlam bütünlüğünün söz konusu olduğu görülmektedir. Harbin başlığı: “Tümör alındı, 3 yıllık acı sona erdi.” Haber metni: “Trükiye’nin ilk ve tek Ayak ve Ayak Bileği Hastalıkları Kliniği’nin kurucusu Ortopedi ve Travmatoloji Uzmanı Op.Dr. Umur Aydoğan, tıpta az rastlanan bir ameliyatla 3 yıldır yürüyemeyen Onur Ekmekçi’yi sağlığına kavuşturdu. ...Op.Dr. Aydoğan tarafından gerçekleştirilen operasyon 1,5 saat sürdü. 25 yaşındaki

²⁵ a.g.e, s. 204

Onur Ekmekçi'nin 3 yıldır yürümesini engelleyen 1.5 cm büyüklüğünde iyi huylu kemik tümörü olduğunu ortaya çıkaran Aydoğan, tümörün ayaktaki küboid kemikte görülmesinden dolayı bugüne kadar teşhis edilmekte güçlük çekildiğini belirtti.”.

3.8. İnanırlık

Haberlerde genellikle, kaynakların statüsü, toplum içindeki yeri ve konumu inanırlığı desteklemektedir. İnanırlığı sağlayan iki unsurdan söz edebiliriz. Bunlar; uzmanlık ve güvenirliliktir. Kaynak gerçekten konusunda uzmansa okuyucu ya da izleyici kitle bilgiyi daha kolay kabul etmektedir. Bir anlamda uzmanlığının kabul edilebilir olması hedef kitle üzerinde mesajın gerçeklik olarak alımlanmasına yol açmaktadır. Haberlerin ve içerisindeki cümlelerin içeriği kaynağa bağlı olarak anlam değiştirebilmektedir. Ayrıca; okuyucunun, kaynağın verdiği mesajı kişisel bir çıkar gözetmeksizin verdiğini kabul etmesi de önemlidir. Yani kimin neyi söylediği kadar neyi kimin söylediği de önemlidir. Kaynağın aktardıklarının doğru olmadığı anlaşıldığında güvenirlilik zedeleneyeceği için okuyucu bir daha kaynağa güvenmeyecektir. Haber metninde verilen mesajların güvenilir olmaması uzun vadede yayın kurumunun da imajını zedeleyecektir.²⁶

Örnek Haber

29 Nisan 2006 tarihinde Hürriyet Gazetesi'nde yayınlanan haberin başlığı: “Sessiz kalan hasta oluyor”. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof.Dr. Nuri Doğan Atalay'dan alınan bilgilerle donatılarak, uzman ağzından verilmiş olan haberin metni şöyle devam ediyor: “Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof.Dr. Nuri Doğan Atalay, karı-koca, çocuk-ana-baba, öğrenci-öğretmen, amir-memur veya çalışan-patron arasında yaşanan çatışmaların ‘sessizlikten’ kaynaklandığını söyledi...”

²⁶ a.g.e, s.205

4. Haber Değeri Kavramı

Haber değeri kavramı liberal çoğulcu yaklaşımda hangi olay ya da gelişmenin okuyucuların ilgisini çekeceği, günlük hayat için önemli olduğu varsayımlarını içeren bazı değerlendirmelere verilen addır. Söz konusu değerler aynı zamanda haberin tanımlanmasına kadar etkili olmaktadır. Haber tanımlama yerine kullanılan diğer bir yaklaşım, haberin içinde yer alan bazı temel öğeler olan haber değerlerine (news values) eğilmedir. Bu yaklaşımın amacı, haberciliğin dayandığı temel ilkelerin ne olduğunu göstermektir.²⁷

Haber değerleri konusunda bazı küçük farklılıklar olsa da genel olarak aşağıdakiler **news values** yani **haber değerlendirme ölçütlerini** oluşturan faktörlerdir:

- Zamanlılık
- Önemlilik
- İlgi
- İlginçlik
- Görsel / İşitsel Etki
- Anlaşılabilirlik
- Kamu Yararı
- Konuyla Anlatım Arasında Düşünsel Bağlılık
- Eleştiri

111 Amerikan gazetesinin birinci sayfaları üzerinde yapılan araştırma sonuçlarına göre haberlerin %63'ü zamanlılık, %61'i önemlilik, %50'si yakınlık, %38'i çatışma-anlaşmazlık değerlerini taşıdığı görülmüştür.

Eleştirel yaklaşım ise haber değerlerini, medya seçkinlerinin belirlediği ve haber değerlerinin kamu çıkarları açısından iki taraflı bir etkinlik sonucu oluştuğunu kabul etmez. Neyin kamunun bilgisine sunulmasının yararlı ve doğru olduğuna önceden inşa

²⁷İsmail Kızılbay, s.40

edilmiş ve sürekli yinelenen bir ulusal kimlik, kamusal yarar ve ortak duyu tanımından yola çıkan kitle iletişim araçları seçkinleri karar verir.²⁸

Haber değerlendirme ölçütlerinin gazeteciler açısından değerlendirilmesini ABD’li Prof. Weaver 1982- 1983 yılları arasında yapmıştır. Günlük gazetelerde hangi faktörlerin haber değeri anlayışını daha çok etkilediğinin tespit edildiği araştırmanın bir benzeri de Türkiye’de Kemal Öke tarafından gerçekleştirilmiştir. Haber değeri konusunda gazetecinin algılamasını en çok etkileyen faktörlerin başında ABD’de gazetecilik eğitimi, Türkiye’de ise okuyucu araştırmaları ve eğilimi geliyor. Haber algılaması konusunda gazetecinin çok etkilenmesinin minimum olduğu faktör ABD’de çalıştığı kurumun bütçesi, Türkiye’de ise kadro arkadaşlarıdır.²⁹

Haberciliğin ciddi bir endüstri haline gelmiş olması bu aşamada da kendisini göstermektedir. Haberlerin ajanslar aracılığıyla tüm dünyaya yayılması haberde tüm dünya üzerinde kabul gören bazı değerlerin oluşmasını gündeme getirmiştir. Bu etkileşim nedeniyle, haber akışında yönlendirici olan gelişmiş ülkeler kendi değerlerini belirli bir derecede dayatma yoluyla yaymaktadır.

5. Haber Değerlendirme Ölçütleri

Haber değerlendirmesi, o içeriğin haber olup olmadığının belirlenmesidir. Bu, haber değerlendirme ölçütleri çerçevesinde ortaya çıkar. Yeniden üretilen bir metin olan haber, doğrudan ya da dolaylı olarak ideoloji üretmektedir. Haberin metnindeki sözcükler, görüntüdeki fotoğraf ve kurgulanma teknikleri anlamı farklılaştırmaktadır. Kapitalist sistemde belli bir sermaye grubuna dayanan medyanın haber değerlendirmedeki tutumu izlediği yayın politikası ile somutlaşır. Yayın politikası o kurumun önem verdiği, ilgilendiği çerçeveyi ortaya koyar. Yani neyi niçin seçtiğini,

²⁸ a.g.e, s.41

²⁹ Sıdika Yılmaz; Televizyon Haberciliğinde Türkiye Örneği: TRT – STAR 1Haber Yayıncılığının Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi , İzmir, 1993, s. 9

neyi kimin için, kimin adına seçtiğini ortaya koyar. Medyayı yönlendirenler yani yayın yönetmenleri ve editöryal kadro haber değerlendirme ölçütlerini geleneksel kodlarla açıklarlar. Bunlar: Zamanlılık, Önemlilik, İnsani İlgi, İlginçlik, Görsel – İşitsel Etki, Anlaşılabilirlik, Kamu Yararı, Konuyla Anlatım Arasında Düşünsel Bağlılık ve Eleştiri.

5.1. Zamanlılık

Haberde zamanın vurgulanması önemlidir. Habere konu olan olayın ne zaman meydana geldiği sorusuna yanıt verilmelidir. Haberin içerisinde olayın zamanın geçmesi kadar olayı en kısa, en taze şekilde aktarılması da önemlidir. Bu , televizyon haberciliğinde önemini daha da artırır. Haber, zamandan çok çabuk etkilenen bir materyaldir ve bir başkasının sizden önce hedef kitleye aktarması söz konusu olabilir. Bu nedenle, haber en hızlı bayatlayan bilgidir.³⁰ Zamanlılık, sadece “ne zaman?” sorusuna verilen yanıtı içermez. Haberde zaman ögesini belirleyen dört unsur vardır. Bunlar: Yenilik, Anilik, Geçerlilik, Güncellik’tir.

a. Yenilik

Kamuoyunun ilk defa öğrendiği bir durumdur. O ana kadar açıklanmamış, duyulmamış, söylenmemiş, görülmemiş ya da üzerinden çok fazla zaman geçmemiş olanı içerir. Yenilik, sadece olayın taze, şimdi olduğu anlamına gelmez. Geçmişte yaşanan bir olaya ait bilginin üzerinden zaman geçmiş olsa bile kamuoyu tarafından yeni öğrenmiş olması da yenilik kapsamına girmektedir.

b. Anilik

Biranda, birden bire oluşuveren olay ya da durumdur. Olay o anda oluşmaktadır, beklenen bir durum değildir. Ne oluyor? nerede oluyor? ya da ne oldu? nerede oldu? sorularına yanıt verilmesi zorunludur. Uçak kazaları gibi, belirsizlikleri, sürekliliği ve yeni gelişmeleri olan ani haberlerde haberler sürekli yenilenmeli ve eksik unsurlar

³⁰ Kemal Aslan; s. 212

giderilmelidir. Ani meydana gelen olaylarda televizyonlar teknolojileri nedeniyle daha şanslı konumdayken gazeteler de çok önemli gelişmeleri yıldırım baskıyla okurlarına yetiştirmek durumunda kalırlar.

c. Geçerlilik

Olaya ya da duruma ait bilginin belirli bir zaman dilimini kapsamasıdır. Yani, başka, yeni bir bilgi aktarılınca kadar o bilginin belli bir süre geçerli olması demektir. Deprem, uçak kazası ya da afet haberleri gibi sürekliliği olan haberlerde ölü ve yaralı sayısı tam olarak verilemeyeceğinden, haber olayın duyurulmasından sonra alınan veriler itibariyle değiştirilmeli, aynen verilmeye devam edilmemelidir. Yeni yazılacak haber, en son alınan bilgileri içermelidir.

d.Güncellik

Şimdiki zamanda devam eden, konuşulan olay, durum ya da konuyu içerir. Sadece şuanda olanı değil, yakın zamanda gerçekleşenler üzerine açıklanan görüşler ve eylemler olarak da değerlendirilmelidir. Haber değeri olan ve o gün meydana gelen ya da gelecek olan günlük aktüalite bu kapsama girer.

5.2. Önemlilik

Önemli kişiler, sayılar, garip olaylar, zıtlıklar haberi önemli yapan etkenlerden bazılarıdır. İnsanlar, tanınmış kişiler hakkındaki olayları zevkle izler ve okur. Tanınmış kişiler kadar bazı ülkeler, kentler, kurum ve kuruluşlar da haber değeri bakımından önemlidirler. Haber içeriğinde yer alan olay, durum ya da bir fikir dünyayı, bölgeyi, ülkeyi, toplumu veya bir grup kişiyi ilgilendirebilir. Bir ülkede devalüasyon yapılması ilginç değil, önemlidir.” Bu çerçevede, devlet parlamento ve hükümet işlerine ilişkin haberlerin çok büyük bölümü önemli sayılır. Ayrıca tanınmış ya da ünlü kişi ve kuruluşlarla ilgili haberlerin önemli sayılma gibi bir şansları da vardır. Olayın sonuçları için de yeni bir yasanın yurttaşlar üzerindeki olumlu ya da olumsuz etkileri örnek verilebilir. Bir eylem ya da söylemin ya da her ikisinin etkisinin yoğunluğu ve genişliği

yani konuyla ilgilenen hedef kitlelerin sayısal çokluğu, önemliliğin başlıca göstergesidir. Toplumun duyarlılık gösterdiği sorunlar da, zaman zaman ilginç ya da “önemli” sayılarak haber konusu olmaktadırlar.³¹ Bu durumda haberde iki sorunun yanıtını ararız.

a) Etkisi nedir?

Konusu geçen olay, durum, görüş ya da açıklama toplumu, ülkeyi, dünyayı, bölgeye, etkileyecek mi?

b) Sonucu nedir?

Haberin siyasal, ekonomik, toplumsal sonuçları küresel, ulusal, bölgesel ve yerel çerçevede değerlendirilir. Haberi önemli kılanın ne olduğu ortaya konulur.

“Halkın büyük bir bölümü için hiç anlam taşımamasına rağmen küçük bir grup için önem taşıyan haberler” (Fen Lisesi Sınavları, Üniversite Giriş Sınavları vb.)
“Halkın büyük çoğunluğunu ilgilendiren olaylar” (Elektrik, benzin zamları, grevler vs.)
“Acilen duyurulması gereken dramatik ögesi bulunan haberler” (ABD Başkanının öldürülmesi gibi)

5.3. İlgi

İnsanların ortak yanlarına ve zaaflarına seslenen olaylar, durumlar, kişiler, yerler okuyucu ve izleyicide ilgi çeker. Bu tür haberlerle okuyucu, kendisiyle olaya konu olan kişi ya da kişiler ile arasında bağlantı kurar. Bu haberler, okuyucuların yaşam deneyimlerine yönelir. Okuyucuda duygular harekete geçirilir. Kimi zaman gülünç, kimi zaman acıklı olaylar verilerek duygulara yönelinir, heyecan yaratır, okuyucu oyalanır.³²

³¹ Atilla Girgin; s.87

³² Kemal Aslan; s. 285

Belirli bir yaşam tarzı, zevk, alışkanlık pazarlanması açısından da insanın ilgisini çekme kavramı öne çıkarılır. Zenginlerin, ünlülerin nasıl yaşadıkları gösterilerek, özendirilir. Günlük hayatının zorlukları unutturulur. Alımlama süreci kolaylaştırılmış haberler verilir. İşsizlik ve yoksulluk unutturularak pembe bir dünya sunulur, böylece “toplumsal eşitsizlik” gizlenir.

Haber değerlendirmedeki diğer bütün ilkeleri tamamlayan, haber okuyucusunun ilgisini çeken “insanın ilgisini çekme” ögesidir. Genelde gazetecilik, insanların ilgisini çeken konulardaki haberlerden oluşur. Her haberde, insanların ilgisini kişiye göre değişen oranlarda etkileyen bir yön ve çekicilik vardır.

İnsani ilgi başlığı altında okuyucuların hangi haberlere neden ilgi duyduklarını daha yakından anlayabiliriz.

a.Mekansal İlgi (Yakınlık)

İnsanlar öncelikle yakın çevresindeki olaylara ilgi duyarlar. Okuyucular da ülkesi ve ülkesinin çevresindeki ülkeler hakkında bilgiler edinmek ister. Nasıl ki insanlar oturdukları apartman, sokak ve ilde neler olduğunu merak ediyorsa, okuyucu da Türkiye’nin Kafkasya, Balkanlar ve Ortadoğu konusundaki gelişmeleri takip etmek ister. Nasıl ki “ne zaman ?” sorusu zamanlılık ilkesini gösterir, “nerede?” sorusu da yakınlık ilkesine işaret etmektedir.

b.Ekonomik İlgi

Okuyucu, düne göre daha iyi şartlarda yaşayıp yaşayamayacağını, kamusal ve özel kaynakların nasıl değerlendirildiğini, yeni iş alanlarının açılıp açılmayacağını, satın alma güçlerinin bugünden daha iyi olup olmayacağını merak eder. Yaşam standartlarında bir değişimin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği ekonomik ilgi kapsamına girer. Vergi indirimleri, maaş artışı, toplu iş sözleşmesi vb. konular okuyucu eğer memursa ilgisini çekecektir. Genel anlamda yaşanan ekonomik kriz, işsizlik, gelir

dağılımındaki eşitsizlik ve enflasyon nedeniyle de IMF, Dünya Bankası ve dış borçlar gibi konularda yapılan haberlerin tamamı okuyucuların genelinin ilgi alanına girmektedir.

c.Politik İlgi

Toplumu ve dünyayı değiştirme gücü olan politikanın, insanların ilgisini çekmesi doğaldır. Devlet mekanizması, işleyişi, kurumları, sorunlarına ilişkin çözümler ve öneriler politik ilgiye girer. Siyasal partiler, partilerdeki değişiklikler, gelişmeler, mitingler, seçim konuşmaları da okuyucuların ilgisini çeken konulardır. Okuyucu, iktidarın aldığı ya da alacağı kararların hayatını nasıl etkileyeceğiyle ilgilenir. Alınan kararların kendisini, ailesini sadece yakın zamanda değil uzun vadede de nasıl etkileyeceğini öğrenmek ister. Siyasal alanda Türkiye'nin uluslar arası arenada ilişki kurduğu, geliştirdiği ve ilişkilerini sürdürdüğü devletler ve halklar da okuyucunun politik ilgi kapsamı içindedir.

d.Kültürel İlgi

Günümüzde kültür endüstrisi içinde okuyucular, bireysel sanat etkinliklerinin sadece tüketicisi değil üreticisi olmak için de çaba harcamaktadır. Bu nedenle de konser, sergi, kitap fuarı, film, tiyatro vb. etkinliklerle ilgilenir.

e.Toplumsal İlgi

Birey, ailenin, okulun, şirketin, derneğin ya da siyasal partinin üyesi olmasından dolayı, bu kimliği ya da kimlikleri hem ilişkilerini hem de ilgilerini etkilemektedir. Bireyin bu sosyal kimlikleri ilginin belli konularda odaklanmasına yol açar. Bunlardan bazıları; güvenlik, sağlık, doğum, evlilik, boşanma, ölüm, eğitim, beslenme, spor, cinsellik, tanınmış kişiler, çevre, bilimsel ve teknolojik gelişmeler, inançlardır.

f.Negatif İlgi (Olumsuzluk)

Beklenmeyenin dışında gerçekleşen olaylar ve durumlardır. Hayatın içindeki olumsuzluklar, aksamalar insanların ilgisini çeker. Gazetecilikteki normal olaylardan haber olmayacağı mantığı da buradan gelir. Çünkü insanlar olumsuz haberleri olumlu haberlerden daha çok okur ve izlerler. Örneğin; kentteki trafiğin işlememesi milyonlarca insanın yaşamını olumsuz etkileyeceği için buna yol açan etmenleri okuyucu bilmek isteyecektir. Kavgalar, çatışmalar, savaşlar da ilgi çekici konular arasında yer alır. Kişilerin olumsuzluklara olan ilgisi ve medyanın buna yönelmesi toplumdaki olumsuzlukların giderilmesine katkıda bulunmaktadır. Yani medya toplumsal denetim ve eleştiri görevini yerine getiriyor.

5.4.İlginçlik

İlgi çekmek, kişisel ya da toplumsal gereksinimlere cevap vermektir. Kişiler genelde kendilerini birinci derecede ilgilendirdiğini düşündükleri sorunlara ilgi göstermektedirler. Gelişen teknolojiyle de kişilerin ilgi alanlarının genişlediği bir gerçektir.

Günümüzde kişilerin ilgisi, sempati, duygu, seks, gelişme, yaş, çelişki, çatışma, drama, alışılmadık çıkış, gerilim, heyecan, romantizm, bilim, hayvanlar dünyası, macera, riziko gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır.

Alışılmamış, farklı, az rastlanan, şaşırtıcı, tuhaf olay, durum ve kişiler bu tür haberlerin kapsamına girer. Çok bilinen bir gazetecilik deyişiyle “Köpek adamı ısırırsa değil, adam köpeği ısırırsa haber olur” mantığı ilginçliği daha iyi açıklar. Okuyucu, bu tür haberlerde neden-sonuç ilişkisi aramaz, derinlemesine irdemez, yüzeysel verilerle yetinir. Haberi, okuyucunun alınmaması kolaydır ve daha çok magazinsel haberlerdir.³³

³³ Kemal Aslan; s. 413

5.5.Görsel – İşitsel Etki (Çarpıcılık)

Çarpıcılık, görüntünün olayı söze gerek kalmadan aktarılması olarak tanımlanabilir. Çarpıcılık, hem gerçeklik duygusunu hem de durumun etkisini artırır. Çarpıcılık, olaya ait hareket, gerilim, çatışma gibi öğelerle öne çıkartılır. Ne oldu sorusunun yüzeysel karşılığını çarpıcılık verir. Ancak; ortaya konulanın sınırlı bir veri olduğu ve yanıltıcı sonuçlara da yol açabileceği unutulmamalıdır.

Görsel çarpıcılık, insanların ilgisini olayın ardındaki gerçeğe yöneltmek ve gerçeği sorgulatmak yerine, olayın gösterisine dönüşebilir. Haberde derinlik kaybolabilir, yüzeysellik ön plana çıkar. Medya yöneticileri, etki yaratmak için içinde gerilim ve çatışma olan görüntülere ağırlık verip olayın ya da durumun ortaya çıkmasına yol açan koşullara değinmezler, olayları nedensellik bağlantısıyla ele almazlar.

5.6.Anlaşılrlık (Anlam Taşıma)

Haberin en önemli özelliklerinden biri de “anlaşılrlık” ya da “ anlam taşıma”dır. Haber özelliği taşıyan olayı biçimlendirirken yani kurgularken, kelimelerin ve cümlelerin yanı sıra haberin bir bütünlük içinde de anlam taşımasına özen gösterilmelidir. Haber, okunduktan, dinlenildikten ya da izlendikten sonra, verilmiş bilgilerin yeterliliği nedeniyle ilgili hiçbir soru sorulmayacak biçimde işlenmiş olmalıdır. Haberci ayrıca, kurgulama sırasında, hedef kitlesinin ilgisini azaltmamak, dikkatini dağıtmamak için, gereksiz ayrıntılardan kaçınmalıdır.³⁴

Genelde bireylerin ön eğilimleri, seçmeli ilgileri, kişisel ilişkileri ve grup bağlılıkları, iletilerin algılanmasında filtre görev yapmaktadır. Bu yüzden bir iletinin, beklendiği biçimde anlaşılması ve algılanması için, daha önce sayılan çeşitli etkenlerin yanı sıra başka öğeler de bulunmaktadır.

³⁴Atilla Girgin; s.87

Bunlardan en önemlisi, kaynak ile hedef kitlenin ortak dil, bilgi, değer, kavram, deneyim ve inançlara sahip olmalarıdır. Ayrıca daha önceleri söylendiği gibi, iletinin, uygun yer, zaman ve koşullarda ulaştırılmasına özen gösterilmelidir.

5.7.Kamu Yararı

Habere konu olan bazı olaylarda, kişilik haklarına saldırıda bulunulmuş olsa dahi, kişinin hakları feda edilebilir. Yani kamu yararı, kişilik haklarından daha üstün tutulabilir. Bu seçim açısından en önemli koşul, haberin verilmesinde bir kamu yararı bulunmasıdır. Kamu yararı yoksa, gazeteci için “haber verme hakkından” söz edilemez. Ayrıca haber, kamunun ilgisini çekecek nitelik taşımalıdır. Bilinmesinde kamu yararı bulunmayan bir haber, kamunun ilgisini ya da merakını çekse bile, haber verme hakkının bir koşulu sayılmayabilir. Aksi takdirde “sarhoşlar için alkol, aylaklar için kumar, geveze kadınlar ya da salon müdavimleri için dedikodu” neyse , “kamçılayıcı bir hoşça vakit geçirme aracı” sayılan yayın da hukuka uygun hale getirilmiş olur.³⁵

Habere konu olan kişinin, toplum içinde sosyal konumu ya da toplumdaki yeri açısından incelenmesinde de yarar vardır. Gerçekten habere konu olan kişinin toplumsal konumu, ne kadar işlevsel ya da önemli ise o kişiyle ilgili haberlerin bilinmesinde de o kadar büyük kamu yararı vardır.

5.8.Konuyla Anlatım Arasında Düşünsel Bağlılık

Haber verme, eleştirme, yorum yapma hakkı, gazeteciler ve yazarlar için basın hak ve özgürlüğünün en doğal sonucudur. Basın, bu hak ve özgürlüğünü kullanarak bir çeşit kamu görevi yerine getirir. Basının ve yazarların bu görevleriyle ilgili olarak, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi’nin, konu ile ilgili kararında şöyle denilmektedir: “Basının görevi, toplumu, daha doğru bir deyimle genel yararları ilgilendiren ya da ilgilendirmesi gereken tüm olaylar hakkında, halkı objektif ve gerçekleri yansıtacak biçimde

³⁵ a.g.e., s.89

aydınlatmak, çeşitli sorunlarda kamuoyunu düşünmeye sevk edecek tarzda tartışmalar açmak, onu toplumsal ve siyasal oluşumlar üzerinde, doğru ve gerçeğe uygun bilgilerle donatmak, yöneticileri eleştirmek ve tüm insanlığın sorunları bakımından bilinçlendirmektir. O halde basın, halka ulaştırılmasında kamu yararı bulunan haberleri, zamanında ve gereken ayrıntılarıyla doğru olarak toplayıp topluma ulaştırdığı, böylece kamuoyunun serbestçe oluşumunu katkı sağladığı ve önemli olarak da kamu gücünü elinde tutanlar üzerinde, toplumun denetimine aracı olduğu sürece, bir kamu görevi niteliğindeki fonksiyonu eksiksiz yerine getirmiş olacaktır...”³⁶

5.9.Eleştiri

Gazetede köşe yazarının düşüncesini açıklamaktaki eleştiri hakkı; “somut bir olayın kamuoyuna aksettirilmesi dışında, olayla ilgili düşünce ve değerlendirmelerin açıklanması olanaklarını ve hakkını ifade eder”.

Eleştiri ve inceleme hakkının sınırları da gerçeklik, objektiflik ve sübjektif hak çerçevesiyle çizilmelidir. İşte bu çizgi, özellikle kişilerin şeref ve haysiyetlerinin korunması yönünde önem taşır.

Fikir ve düşünceler, yapılanlar, olaylar ve kişiler eleştirilmez, kınanamaz değildir. Ancak, eleştiriler hatta kınamalar, yasa ve ahlak kuralları içinde ve özellikle kamuoyunun olumlu yönde oluşmasına, toplumun daha ileriye götürülmesine yardımcı olmak amacıyla yapılmalıdır ve bilimsel olmalıdır.

“Haber vermek/eleştiri hakkı” bir ayrıcalık ya da imtiyaz değildir. Eleştirme hakkı da eğer eleştiri gerçeklere uygun ise hukuka uygun sayılır. Eleştirme hakkı, güncel ve toplumsal ilgi varsa kullanılır. Güncel olmalıdır. Gereksiz ve halkın husumetini çekici yayınlardan ve eleştirilerden kaçınmak gazetecinin görevidir.³⁷

³⁶ a.g.e., s.90

³⁷ a.g.e., s.91

BÖLÜM 2

SAĞLIK HABERLERİ ve SAĞLIK HABERCİLİĞİ

Gazeteciyi herhangi bir duyumu ileten kişiden farklı kılan unsur, gazetecinin "kuşkuculuğu" ile "ayrıntıya" ilişkin merakı ve araştırmacılığıdır. Sağlıkla ilgili bir olayın, durumun ya da konunun haber olabilmesi için içinde bazı unsurları ve haber değerlerini barındırması gerekir. Bunlar aslında herhangi bir "haber"ın de unsurları ve değerleridir. Bunların varlığını görecekt ve değerlendirecek olan gazetecidir. Sağlık haberciliğinde "sağlığı ve tıbbı bilen" gazeteci ya da haberci bu unsurları ve değerleri doğru değerlendirebilir. Bu nedenle sağlık ve tıp alanında habercilik bir "uzman haberciliğı"dir.

Haberlerde önemli bir unsur haberin çoğunluğu, bir anlamda "herkesi ilgilendirmesi"dir. Kuşkusuz "ilginç" olan olaylar, durumlar ve konular da haber değeri taşırlar. Unutulmaması gereken nokta tüm bu unsurların gerçekliğı yansıtmassı, doğru olarak ele alınması ve sonunda da bir doğruya işaret etmesidir.

Sağlık ve tıpla ilgili bir olayın, durumun ya da konunun habere dönüşecek kadar önemli olup olmadığını değerlendirmek için şu sorular karar vermekte haberciye yardımcı olabilir.

- Bir kente yeni bir uzman hekimin gelmesi ya da yeni bir sağlık biriminin oluşturulması gibi önemli bir hizmet olanağının doğması ya da ortadan kaldırılması gibi sağlık hizmeti alan "çok sayıda kişiyi ilgilendiriyor mu?"
- Kentin içme sularının kirlenmiş olması, ya da herhangi bir nedenle hastalık veya ölüm riskinin artması gibi insanların sağlıklarını doğrudan ilgilendirecek bir şekilde "uyarı görevi mi yapıyor?"

- Sık olarak ortaya çıkan kazalar ya da kazalarda ölümün veya yaralanmanın yoğunluğu gibi büyük kesimleri ilgilendirmese de herkesin başına gelebilecek, sağlığından ya da yaşamını riske sokacak şekilde "tekrarlama eğilimi söz konusu mu?"
- Erken doğum riski, çeşitli hastalıkların önlenmesi vb önemli bir sağlık sorunu konusunda dikkati çekecek şekilde "eğitici mi?"
- Geniş kesimleri ilgilendirecek bir tıp ya da sağlık etkinliğinin kamuoyuna haber verilmesi gibi durumlarda konu ya da durumla ilişkili olarak "zamansal olarak yakınlık var mı?"
- Sonuçları açısından daha önce bilinen bir bilgiyi değiştiren, en azından tartışmaya açan bir bilimsel araştırma ve tıbbi olaya ilişkin kuşkuların ortaya çıkması gibi "tartışma ve değişiklik yaratan bir konu mu?"
- Haber ya da yazının alıcısı olan kesim için yaratacağı risk ya da en azından etkileme olasılığı olan durumlarda olduğu gibi "yakınlık veya olabilirlik söz konusu mu?"
- Sağlık ve tıp alanıyla ilgili önemli ve büyük bir kişinin ölümü, yeni bir salgın hastalığın, ve sağlığı tehdit eden bir olayın riskin varlığı vb. durumlarda olduğu gibi "şok edici mi?"
- İki başlı bebek, doğumsal anomaliler, çeşitli hastalıkların görülme sıklığının artması vb. durumlarda gözlenecek şekilde, o ana kadar olan ya da bilinen durumdan farklı olarak "olağandışı bir durumu mu yansıtıyor?"
- Yeni doğmuş bebeğin cami avlusuna bırakılması, ölümü, doku, organ nakli, tedavisi olan bir durumda herhangi bir nedenle tedaviye ulaşamama gibi "duygusal yönden etkilemek ve uyarmak yoluyla bir durum değişikliği yaratma ihtimali var mı?"

- oğul doğum; altız, yediz gebelik ve doğumla ilgili çeşitli farklı durumlarda olduğu gibi, toplumun dikkatini dolayısıyla benzer durumlardan haberdar olmasını sağlayacak "ender rastlanan örnekler mi?"
- Bir yere ülkeye, kente, ilk olarak bir beyin cerrahının gelmesi gibi olmayan bir şeyin artık olmasını sağlayacak örneklerde görüldüğü gibi "ilk ve hatta bazı durumlarda tek olma durumu mu var?"
- Herhangi bir konunun ya da tıp alanının ünlü ya da önemli bir kişisinin gelmesi, dikkat çektiği bir konu, bir açıklaması gibi "dikkati çeken ve önemli bir durum mu?"
- Tedavisi olmayan bir hastalıkla ya da sağlık sorunuyla ilgili bir gelişme gibi "merak, ilgi uyandıracak bir konu mu?"

Bunlara benzer özel örnekleri sorgulayan özel sorular da eklenebilir. Tümünde söz konusu olması gereken iki unsur "gerçeği yansıtmaması" ve "doğru olması"dır. Bu iki unsur gazeteciyi herhangi bir duyumu ileten kişiden farklı kılar. Bunu yaratan da gazetecinin "kuşkuculuğu" ile "ayrıntıya" ilişkin merakı ve araştırıcılığıdır.

Türkiye'deki sağlık haberciliğinde; haber oluşturma kararı, haberin kaynağı, medyada yer alması, ve halkın haberden yararlanmasında sorunlar yaşanmaktadır. Ajans, dergi, televizyon ve gazetelerde çalışan haberciler, sağlık haberlerini yaparken farklı sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Haberın yapılması, editoryal süreci, yayınlanması ve sonrasında yaşanabilecek olası sorunların ortadan kaldırılması için *Sağlık ve Eğitim Muhabirleri Derneği İkinci Başkanı Sibel Güneş*, Türk Tabipleri Birliği, TÜBİTAK Sağlık Bilimleri Araştırma Grubu, Eğitim ve Sağlık Muhabirleri Derneği'nin ortaklaşa düzenledikleri "Sağlık Bilinci ve Medya" toplantısında, şu nlemelerin alınmasını ifade etmiştir:

a) Sağlıkta uzmanlaşma desteklenmelidir.

Sansasyondan uzak, doğru, sağlık haberciliği için, tüm yayın kuruluşlarında alanında uzman sağlık muhabiri istihdam edilmelidir. Sağlık haberlerinin yer aldığı sayfaların editörleri de sağlık haberleri konusunda ilgili meslek kuruluşları tarafından bilgilendirilmelidir.

b) Sağlık habercisinin haber yapma özgürlüğüne yönelik hiçbir baskıya izin verilmemelidir.

Hangi konunun haber yapılacağına sağlık muhabiri karar vermektedir. Bu konuda habercinin bağımsızlığını etkileyecek hiçbir girişime olanak verilmemelidir. Ancak haberin önceliği konusunda kaynağının da görüşü önemsenmelidir. Halkla ilişkiler firmaları da sağlık habercileriyle olan ilişkilerinde hem gazetecilik hem de halkla ilişkiler etik kuruluna saygılı davranmalıdır.

c) Sağlık haberinin sorumluluğunu, sağlık habercisi taşımalıdır.

Sağlık haberlerinin basında yer alması aşamasında haberci dışındakilerin etkin olması engellenmelidir. Bunun için en iyi yöntem, bir sağlık sayfası veya (TV için) sağlık saati bölümlerinin ayrılması ve sorumluluğunun sağlık habercisine verilmesidir.

d) Sağlık habercileri yalnız haber üretmekle sorumludurlar.

Sağlık habercileri, çalıştıkları yayın kuruluşunda, bağımsız haber üretme görevini etkileyecek hiçbir konuda grevlendirilmemeli ve bu konuda baskı altına alınmamalıdır.

e) Sağlık habercileri için bir bilimsel danışma havuzu oluşturulmalıdır.

Haberin oluşturulması, hazırlayanın sorumluluğu altındadır. Ancak bu aşamada, haberci-bilim adamı-hekim işbirliğini sağlayacak mekanizmalar geliştirilmelidir. TTB, uzmanlık derneklerinde sağlık muhabirlerinin danışabileceği birimler oluşturmalıdır

f) Sağlık alanındaki haber kaynakları da eğitilmelidir.

Haber kaynağı olabilecek bilim adamları ve hekimler de bu haberi oluşturabilecek kişilere en doğru, en yetkin şekilde katkıda bulunmak üzere eğitilmelidir. Bu eğitim mezuniyet öncesi dönemde verilmeli, mezuniyet sonrası için sürekli eğitim olanakları TTB (ESAM ve iletişim fakülteleri işbirliği ile) tarafından sağlanmalıdır.

g) Sanayi Bakanlığı Tüketici Koruma ve Reklam Kurulunun etik ilkelerine uymayanlara yönelik yaptırımlarla ilgili haberlerin yapılması caydırıcılık taşıyabilir.

Sağlık habercisi ile haber kaynağı, alanlarındaki etik kuralları düzenleyen bildirgeleri dikkate almakla yükümlüdür.

Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi, TTB Hekimlik Meslek Etiği Kuralları ve Eğitim ve Sağlık Muhabirleri Derneği (ESAM) etik ilkeleri sağlık haberlerindeki etik sorunların önlenmesi için önemli belgelerdir. Bunların uygulanması, herkesin sorumluluğu ve ödevidir. Bu kuralları ihlal edenler, meslek kuruluşları ve birliklerince kamuoyuna açıklanmalıdır.

Sağlık haberciliğindeki haber yazımında da diğer haber çeşitlerini yazarken dikkat edilen unsurların yanı sıra sağlık haberciliğine özel “haber yazımı unsurları” bulunmaktadır. Bunlar; temel kural ve ilkelerin gözetilmesi, haberin sunuluşu (başlık ve alıntılar), kaynağın sunuluşunda gazetecinin sorumluluğu, haber ve yazının oluşturulması ve derlenmesi, tazelik ve yenilik, kısa, öz yazabilmek, açık ve anlaşılır olmak, editöryal süreç, haberin sunumu ve haber takibi ve sürekli izlemek’tir.

2.1. Sağlık Haberciliğinde Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar

Bir muhabir, haberini gerçek olaylar, durumlar ve açıklamalar üzerine kurmak zorundadır. Olayları, durumları ve açıklamaları bir araya getirirken bazı soruların yanıtlarını içermesi için çaba göstermelidir. Bu sorular genel olarak gazetecilikte "5N (Ne? Nerede? Ne zaman? Neden? Nasıl?) ve 1K (kim?)" olarak nitelendirilir.³⁸

³⁸ Mustafa SÜTLAŞ; “Sağlık Haberinin Unsurları”07/04/2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

İster magazin haberi isterse siyasi bir polemik haberi olsun doğru yapılmış bir habercilikte bu kural değişmez. "Sağlık ve tıp haberciliği" için de aynı kural geçerlidir, bu alandaki her haberde de bu 6 unsurun bulunması zorunludur.

Kuşkusuz kimi zaman bu unsurlardan biri ötekinden daha önemli olabilir. Örneğin, haberin içinde " kim" sorusu "ne" sorusundan daha öne çıkarılmış olabilir. Ancak bu daha az önemli olan ya da önem verilen unsurun haberde belirtilmemesini gerektirmez. Bu altı sorundan herhangi birisinin eksik olduğu; yani olaylar, durumlar ve açıklamaların ne olduğu, kim tarafından yapıldığı, ne zaman olduğu, nasıl meydana geldiği gibi ayrıntılar haberde yer almıyorsa, bu haber eksik bir haberdur. Eksik bir haberle okur ya da izleyici gerektiği kadar açık ve öz olarak aydınlatılmamış olur. Eğer "haber alma" bir " hak" ise bu hakkın gereği yerine getirilmemiş olur. Gazeteci de bu noktada gazeteciliğin ilkelerine aykırı davranmış demektir.

Her mesleği uygulayanın o mesleğin bir temsilcisi olarak mesleğiyle ilgili iki temel sorumluluğu vardır: O mesleğin bir uygulayıcısı olarak "kendine olan sorumluluğu" ve "mesleğine karşı sorumluluğu". Eğer bu meslek doğrudan topluma yönelikse bir de "topluma yönelik sorumluluğu" söz konusudur. Bir gazeteci, dahası sağlık habercisi bu sorumlulukların gereğini hakkıyla yerine getiren kişi olmalıdır. Onun için mesleğin kural ve ilkeleri onun için "olmazsa olmaz" olmalıdır.

Gazeteci herşeyden önce tarihe tanıklık eder ve tarihe not düşer. Bir tarihçi gibi olayları derinlemesine araştırmaya da yazılan haberler yaşanan günün tarihe bıraktığı izlerdir. Bu nedenle haberin unsurlarının eksiksiz olması gerekir. 5N+1K unsurlarının eksik olması, okuyucu ya da izleyicinin kafasında soru işaretleri doğurur, gazeteciye ve gazeteciliğe olan güveni de sarsar. Tıpkı hastasına kötü davranan ve yanlış uygulamada bulunan bir hekim gibi.

Sağlık haberlerinde de bu temel unsurların yanında olması gereken başka unsurlar da vardır. Özel bir uzmanlık alanı olması ve haberin doğrudan sonuçlarının insan sağlığını ilgilendirecek olması bu unsurların kaynağıdır.

Haberin amacı ve yaratacağı sonuçların öngörülmesi bunların başında gelir. Habere konu olan olaya ilişkin bilimsel bilginin okurun anlayabileceği şekilde ayrıca aktarılması bir başka önemli unsurdur. Bu alanda birşey bilmeyen bir okurun haberi anlayabilmesi için bu bilgiye gereksinimi vardır.

Tıpta adına "ekol" denilen farklı yaklaşımlar olduğu için, eğer varsa bu farklılıkların araştırılması ve haberin içinde belirtilmesi başka bir önemli unsurdur. Bu noktada eğer haber bir uzmana dayandırılıyorsa, onun yanlış ya da yalan söyleme ihtimali nedeniyle değil, bu farklı yaklaşımlar nedeniyle en az bir uzmandan daha görüş alınması gereklidir. Dolayısıyla, sağlık ve tıp haberinin "gerçeği", "doğru" biçimde aktarması ancak bu kuralların yerine getirilmesi halinde mümkün olabilir.

Habercilik etkinliğinin kural ve ilkelerini belirleyen gerek ulusal gerekse uluslararası ve üstü çok sayıda yazılı belge ve döküman bulunmaktadır. Konusu ne olursa olsun herhangi bir yayıncılık faaliyetinde doğru bir habercilik için bu kural ve ilkelere uyma zorunluluğu vardır. Bir yayın etkinliği sırasında bunlara uyulduğu öncelikle ve her fırsatta taahhüt edilmeli, bu yolla alıcıda bir güven yaratılmalı, sık sık kendini irdelemeli, yapılan eleştiri ve değerlendirmeleri koşulsuz kabul etmeli ve bunlardan dersler çıkararak kendisini geliştirebilmeli ve her haberi yazarken de bu noktalara, özellikle gerçek ve doğruları ifade etmeye özen gösterilmelidir.

Haberi verme ya da yaymadaki amaç alıcısı olan toplumun doğru ve tarafsız bir şekilde bilgilenmesidir. Bunu yalnız haberi verenin özgürlüğü ve bağımsızlığı anlamında savunmak yetmez. Onun ötesinde ulaşılan toplumun ve onu oluşturan bireylerin teker teker "haber alma, edinme, haberleşme hakkı" olarak haberin alıcısının bir hakkı olduğunu da kabul etmek gerekir. Haberci kendi haklarının gereğini yerine getirirken, okurunun hakları gözünün önünde olmalıdır.

Hangi olayı ya da konuyu ele alırsak alalım; her türlü olayda en az iki farklı taraf vardır. Bu nedenle habercilikte "çifte kontrol (double checking)" denilen işi yapmak haberin olmazsa olmaz kuralları, habercinin de yerine getirmekten kaçınamayacağı temel bir kuraldır.

Yaygın medyada ne yazık ki bu kural genellikle göz ardı edilmektedir. Bir çok haberin tek yanlı yazıldığı, dahası o tarafların birinin bile bilgisine başvurmada, genellikle duyum üzerinden yola çıkılarak haber haline dönüştürüldüğü görülmektedir.

Özellikle habercilik değil "aktarıcılık" işini yapan elektronik medyada bu noktaya azami özenin gösterilmesi özellikle aktarılmasına karar verilen haberlerin seçiminde daha dikkatli davranılmasını gerekli kılmaktadır.³⁹

Sağlık ve tıp alanında herhangi bir konuyu topluma anlatırken de en azından gazeteciliğin temel kurallarına uyarak haberleştirmek, örneğin farklı kaynak ve taraflardan iki kere kontrol etmek gerektiğini daha önce belirtmiştik.

Öncesi olan ya da daha iyi anlaşılması için belirli bir bilginin gerektiği durumlarda "arka plan bilgisi" verilmesi haberciliğin önemli yanlarından biridir. Sağlık tıp haberlerinde de ele alınan konuda artık tüm bilim ve tıp çevreleri tarafından kabul edilmiş ve onaylanmış olan "temel ve klasik bilgi"nin doğru bir şekilde sunulması gereklidir. Özellikle belirli bir yeniliği ya da gelişmeyi anlatan haber ve yazılarda bu gereklidir.

Henüz bu aşamaya ulaşmamış konuları aktarırken; ifade edilenlerin daha önce üzerinde uzlaşmış tıbbî ve bilimsel bilgiye uygun olmasına dikkat edilmesi gereklidir. Eğer yenilik, keşif ya da gelişme "klasik ve temel" bilgiyi yanlışlıyorsa, o zaman da bunun somut ve geçerli kanıtları da anlaşılabilir şekilde ortaya konulmalıdır.

³⁹“Sağlık ve Tıp Haberciliğinde Doğrular 1”,03/02/2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

Tıp bilgisinin sürekli değişmesi ve yenilenmesi nedeniyle kuşkusuz bunlar çok kolay işler değildir. Ayrıca yeterli kaynaklara, hızlı ulaşma zorluğu vardır. Uzmanlardan bilgi ya da görüş almak da her zaman çok kolay olmamaktadır. Yazılı kaynaklara ulaşmadaki sıkıntı, tıbbın herhangi bir konusunda genellikle farklı yaklaşımların varoluşu ve bunları değerlendirme yapacak referans merkez ya da kişilerin olmayışı yapılan işin güçlüğünün diğer nedenleridir. Ama sağlık ve tıp alanında haber yapmak, yazılarını topluma ulaştırmak isteyen gazeteci tüm bunları göze almak ve yerine getirmek zorundadır.

Yayınların genel bilgilendirme yanında ağırlıkla "haber" niteliğinde olması nedeniyle bu tür yayın etkinliği içinde bulunanların sorumluluğunu ağırlaştırmaktadır. Çünkü haber yeniye ilişkindir ve genellikle bir bilgiden çok bir veriyi sunmaktadır. Oysa sağlıkla ilgili verilerin bilgi haline dönüşmesi genellikle uzun süreler gerektirmektedir. Bir verinin ne zaman bilgiye dönüştüğünü ortaya koyabilmek zordur. Belirli bir umutla bu verilerden ya da bilgilerden yararlanma beklentisi içinde olan insanlara, onların işine yarayacak şeyleri söyleyebilmek çok kolay değildir. İstemeden de olsa "umut tacirliği yapma" ya da "dş kırıklığı yaratma" olasılığı vardır.

"Sağlık ve tıp alanında"ki yayın etkinliği içinde her gün binlerce haberin, verinin, bilginin işlenmesi mümkündür. Bunların gerekli olanlarının, kamuya duyurulmasında yarar bulunanların, "mutlak" yani zorunlu olarak duyurulması gerekenlerinin ayırımının yapılması bir gazeteci için görevdir.

Dahası üzerinde karar verilip sunulacak olanın, gazetecilik ve tıbbın kuralları ışığında irdelenmesi kontrol edilmesi, toplumun her düzeydeki insanının doğru biçimde algılayabileceği, ilgisini çekeceği şekilde yeniden oluşturulması önemli bir iştir.

Sağlık ve tıp alanında yayıncılık yaparken başlangıç olarak haber ağırlıklı bir yayıncılık hem çekici hem de kaynak çok olduğu için kolaymış gibi gelebilir. Ama buradaki risk doğruların yanında bazı yanlışların da farkına bile varılmadan aktarılmasıdır. Eksik,

yanlış ve doğru sunulmamış haberlerin yaşam, can ve sağlık derdinde olan insanlar açısından ortaya çıkarabilecek sonuçlar her koşulda göz önünde tutulmalıdır.⁴⁰

Sağlık ve tıp alanında habercilik de gazetecilik içinde bir özel uzmanlık alanı haline gelmiştir. Sağlık ve tıpla ilgili haberler eğer doğru ve gerçeği tam yansıtacaksa, toplumu doğru bilgilendirecekse bunlar bu alanda "uzmanlaşmış haberciler" tarafından yazılmış olmalıdır. Bu hem gazetecilik hem tıp alanının hem de toplumun yararınadır. Yeterli bilgi ve deneyime sahip olmadan "el yordamıyla" yapılan yayıncılığın ulaşacağı olumsuzluklar önceden kestirmek mümkün olabilmektedir. Yeterli sayıda sağlık alanına özel "uzman haberci" yoksa bu kişiler bulunmalı, yetiştirilmelidir. Kamunun sağlık ve tıpla ilgili konularda "haber alma ve bilgilene" hakkı da bunu gerektirir. Bilgilene ve haber alma hakkı bunlar doğru yapılırsa gerçekleşir.

Herhangi bir yayıncılık etkinliğinde de haberlerin içerik ve sonuçları yayınlayan ve yayanları da bağlar, bağlamalıdır. Bu tür haberlerin en sık sonucu insanlar için yaşamsal anlamda umut ya da umutsuzluğa yol açması olur. Belirsiz bir anlatım ya da sözcük çok farklı ve yanlış algılamalara ve sonuçlara yol açabilir. Okur ya da alıcı onu olan biten bir şey olarak değil bundan sonra yaşayacağı olaylar ve davranışlarında bir farklılık yaratacak şekilde değerlendirip kullanacaktır.

"Baş ağrısı için aspirin aldı ve öldü" diyen bir haberi yazmadan ya da söylemeden önce enine boyuna değerlendirme zorunluluğu vardır. Çünkü örneğin yüksek tansiyonu nedeniyle başı ağrıyan bir insanın aynı zamanda daralmış beyin ve kalp damarlarından kan daha kolay aksın diye aspirin kullanıyorsa bu haberden dolayı bu tedaviyi bırakma riski dolayısıyla da buna bağlı bir tıkanma riski ve belki de yaşamını kaybedebileceği göz önünde tutulmalıdır.

⁴⁰ "Sağlık ve Tıp Haberciliğinde Doğrular 2"; 10/02/2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

Her hangi bir yöntem ya da uygulamanın yararlarından, etkisinden söz ederken de aynı yaklaşım söz konusu olmalıdır. "Falan ilaç ya da tedavi yöntemi 'en iyisi, en etkili'si'dir" derken de iyi düşünölmelidir. Bunu yalnız hekim değil, haberci de sorgulamalıdır. İlle de yapılacaksa kim için, nasıl, ne zaman, hangi koşul ya da durum için bunun geçerli olduğu ortaya konulmalıdır.

Ölkemizde yıllarca konuşulan kansere karşı "zakkum"un kullanılması olayında yaşanan bu olmuştur. Bu haberin yayınlandığı sırada sağlık kurumlarında kanser tedavisi olan onlarca insan tedavilerini bırakıp bu bitkiden yapılan ilacı kullanabilmenin ardına düşmüş, ya yaşamlarını ya da sağlıklarını yitirmişlerdir. Sağlık ve tıpla ilgili haberlerin pek çoğu için buna benzer durumlar söz konusudur. Dolayısıyla bu alandaki haberlerin okur ya da alıcıdaki anlamlandırma ve etkileri her zaman göz önünde tutulmalıdır.⁴¹

Sağlık ve tıp alanındaki haberlerde de, "**kaynağın belirtilmesi**" çok önemlidir. Aktaranın sorumluluğunu azaltır ya da çoğaltır. Gazeteci ne haberini yaptığı olayı doğrudan yaşamıştır ne de o konuda uzmandır. O, olayı ve olayla ilgili doğrular ve gerçekleri çeşitli tanıklıklar ve görüşler çerçevesinde, bu konuda tümüyle habersiz durumdaki kamuoyuna aktaran kişidir. Bir olayın "**haber**" haline gelmesi de aktarılan olay gibi bir çok etkenin belirlediği bir süreçtir.

Çoğu kere habere konu olan olayı yaşayanlardan başka tanık olanların, aktaranların ve haberin verildiği araçta işleyenlerin değişik oranlarda katkı ve bir anlamda öznelliklerini yansıtır. Bu nedenle hem haberi yazanın hem de aktaranın kim olduğu önemlidir.

Bir haber ya da bilgi sunulurken; yazanın ve kaynağın kimliği, bilginin hangi koşullarda geçerli olduğu, bu haberin neden ve nasıl seçildiği, okuyucu ya da alıcıya nasıl ve ne şekilde sunulduğu, tüm bunların güvenilirliği, açık ve net olmalıdır.

⁴¹ "Sağlık ve Tıp Haberciliğinde Doğrular 2"; 17/02/2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

Kaynağı belirsiz ya da "**haber merkezi**" şeklinde belirtilmiş haberle, yukarıda belirtilen unsurları belirtilmiş haberin alıcıda uyandıracığı "**güvenilirlik, inandırıcılık**" duygusu farklıdır.

Alıntı ya da aktarmalar da haberi yazanı ve kaynağını belirtmek de aktaranın ve yayınlayanın sorumluluğuna kaynağın da katılımını sağlayacaktır.

Herhangi bir yayın organında kaynağı ve aktarıldığı yerin belirli olmadığı haber ve yazıların kuşkuyla karşılanması, hele hele kasıtlı ve kamuoyunu "**manipüle**" etmeye yönelik haberlerin yoğun olduğu günümüzde doğaldır. Sağlık ve tıp alanında da bu tür amaçlı haberlere, salt okuru yönlendirme amacıyla yapılsa bile, olanak ve izin verilmemelidir.

İmzalı ve kaynağı belirtilmiş bir yayının etkinliği sadece sağlık ve tıp alanında değil her alanda olmazsa olmaz bir kural olmakla birlikte sonuçları açısından sağlık ve tıp alanında daha çok özen gösterilmesi gereken konular arasındadır. Çünkü bu tür haberler, yazanı istemese de okurun bir davranışta bulunmasına neden olur. Burada eğer yanlışlar, eksikler varsa, okurun yaşamı ve sağlığı riske girecektir.⁴²

Genel hatlarıyla değindiğimiz “sağlık haberciliğinde dikkat edilmesi gereken unsurlar”ı aşağıda daha ayrıntılı olarak inceleyeceğiz.

2.1.1. Temel İlkeler ve Kurallar Gözetilmelidir

Sağlık ve tıpla ilgili olarak bir haber ya da yazı yazan gazeteci öncelikle "**bu haberi ya da bilgiyi neden veriyorum**" sonra da "**bu haberden ya da yazıdan kamuoyunun, okurun, dinleyenin ya da gözleyeninin ne öğrenmesini ve nasıl yararlanmasını istiyorum**" sorularını sorup net olarak yanıtlamalıdır. Bu iki sorunun da açık ve anlamlı bir yanıtı varsa o zaman bu haber ve yazıyı yazmalıdır.⁴³

⁴² “Sağlık ve Tıp Haberciliğinde Doğrular 2”; 25/02/005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

⁴³ “Temel İlkeler ve Kurallar Gözetilmelidir”; 08/09/2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

Bu temel noktalar ortaya konulduktan sonra bir gazeteci, sağlık ve tıp alanında herhangi bir olayı habere dönüştürüp kağıda dökerken hem habercilikle hem de sağlık ve tıp mesleğinin temel ilke ve kurallarını göz önüne alarak haberini ya da yazısını oluşturmalıdır:

Haberci, ele aldığı konunun, olayın, bilginin ya da gerçeğın özünü yakalamaya çalışmalıdır. Bunun için konunun çerçevesini ve o konudaki genel ve ulaşılabilir bilgiyi mutlaka haberi öncesinde toplamalı ve hazırlanılmalıdır.

Eğer bu konuyla ilgili olarak herhangi bir haber kaynağıyla görüőecekse, benzer biçimde bilgi toplamalıdır. Diğer yandan aynı konuda daha önce yazılmış ya da yayınlanmış haberleri gözden geçirmelidir. Bu haber ve yazılarda görüş ve düşüncelerine başvuru olan diğer haber kaynaklarının konuyla ilgili aktarımlarını öğrenmeli, anlamalı, nedenlerini ve kökenlerini görebilmelidir.

Haber yazılırken haber kaynağının istekleri de göz önünde bulundurulmakla birlikte bunların tümünün yerine getirilmesi gibi bir yöntem benimsenmemelidir. Bu noktada talep edilenlerin toplumun yararı ve ondaki sonuçları göz önüne alınarak karar verilmelidir.

Kendi bulduğu veya kaynaklarının aktardığı veya araştırmaları sonucu öğrendiği ayrıntıların hepsini olabildiğince doğru bilmeye ve anlamaya çalışmalıdır.

Haberi oluşturma aşamasında yani haberle ilgili bilgileri toplarken, konuyla ilgili olarak kendi düşüncesini bir kenara koymalı, görüőtüđu kişilere kanaat ve düşüncesini belirtmemeli, "**nesnel ve tarafsız**" olmaya çalışmalıdır. Bu yaklaşım aynı zamanda haber kaynağını destekler, hak verir ve aynı düşüncede olduğu düşüncesinin doğmasına da yol açmamalıdır.

Topladığı bilgilerden yararlanarak kendince; doğrulanmamış ve kanıt ve tanıklıkları olmayan kesin sonuçlar çıkarmamalı, bu sonuçları gerçekten öyleymiş gibi ifade etmemelidir. Ancak aklına gelen bu düşünce ve kestirimlere ilişkin olarak haber

kaynaklarından değerlendirme ve yorumlarını almalı ve bunlar hakkında da kamuoyunu ayrıca bilgilendirmelidir. Örneğin, "Kansere çare bulundu" şeklinde bir haber başlığı, habercilik açısından cazip olabilir, oysa kamuoyu için yanıltıcı, yanlış yönlendirici bir başlıktır. Oysa, onlarca kanser türü vardır ve gazeteci, "Kansere çare bulundu" diye genel bir ifade kullandığınızda, "hayırlı" bir haberi duyurduğunuzdu düşünüyorsunuz belki ama tüm kanser türlerine çare bulunmadığı bir zamanda, onlarca hasta grubunun sahte umut vermiş olur. Dolayısıyla yanlış umut veren bir adım atmamak, umudu istismar etmemek gerekir. Umut verdiğiniz kesimin, çok hassas bir kesim olduğu düşünülecek olursa, hasta olan bir insana, umut verip, sonra da bunun kendisi için geçerli olmadığını söylemeyi hekimlere bırakmak, hasta ile hekim arasında, çok doğrudan ve çok dayanışmacı kurulması gereken güven ilişkisini zedeleyen bir durumdur. Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nde de belirtildiği gibi, "İnsanlara umutsuzluk ya da sahte umut verecek yayın yapılmamalıdır". Bu çok hassas bir noktadır ve o nedenle bu konularda araştırmalar kesinleşinceye kadar haber yapmamak gerekir. Aynı konu ilaç reklamları için de geçerlidir. Gazeteci arkadaşların bu konuda yapacakları haberlerde, tarafsız, bilimsel kurumlardan görüş almalarının haberlerinin güvenilirliği açısından önemli olduğunu düşünüyoruz.

Sağlık alanında ele alınan konularda değişik durumlar ve olaylarda benzerlikler ve koşutluklar vardır. Ancak gazeteci daima tekil olanı yazmaktadır. Dolayısıyla insanları ve olayları tek tipleştirmemelidir. Her olayın, olgunun, durumun özgüllüğünü, özgünlüğünü görebilmeli, haber ve yazısında bu görülebilmelidir.

Hiçbir haberci gibi sağlık habercisinin de görevi yargılamak ya da bu yargılamanın bir sonucu olarak cezalandırmak değildir. Sağlık ve tıpla ilgili olaylarda henüz kanıtlama süreçlerinin sonuna kadar tüketilmediği değerlendirme ve yargılama süreçleri tamamlanmadan bu tür yargı belirten haberler yapılmamalıdır. Ama bu haberlere konu olan olaylar toplumu yakından ilgilendirdiği için mutlaka tüm yanlarını sergileyip kanaat ve bilgiyi haberin alıcısının kendisinin oluşturacağı şekilde haberini yazmalıdır. Bazen bu yargılama olumlu biçimde de yani hakkında iddiada bulunulananın aklanması biçiminde de yer alabilir. Özellikle yöneticiler ve ünlü kişilerle ilgili ya da onların yer

aldığı haberlerde bu durum gözlenmektedir. Bu noktada da haberci herhangi bir nedenle, kesinleşmemiş durumlarda yargı ve kanaat bildirmemelidir. Bununla ilgili olarak herhangi bir kişi ya da kurumdan, herhangi bir biçimde, bir baskıya maruz kalmışsa bu baskıyı bir şekilde yazısında ortaya koymalıdır.

Sağlık alanındaki her şey ve her konu topluma eğer bir yarar sağlıyorsa, bir bilgi oluşturacaksa ve bir duruma olumlu etkide bulunacaksa yazılabilir. Olaylar, kişiler, kurumlar ve konular dışlanmamalı, göz ardı edilmemelidir.

Haber ya da yazının içeriği gerekli olduğu kadarıyla sunulmalıdır. Eksik bilgi gibi gereksiz ayrıntı da yazının ya da haberin önem ve değerini azaltacaktır. Haber ya da yazının eğer bir yorum ya da kanaat içermesi gerekiyorsa bu da bir yorum olarak haberde yer almalı, ancak bu haberden ayrı bir şekilde ve yorum olduğu anlaşılabilecek biçimde verilmelidir.

Süreçten ya da devamı olan olaylarda haber takibi yapmak ve belirli aralıklarla alıcıyı gelişmelerle ilgili bilgilendirmek çok önemlidir. Haberin sıcaklığı geçti diye bilginin eksik bırakılması ve devamının sunulmaması toplumda yanlış düşüncelerin oluşmasına yol açabilir. Bu bakımdan haberi verilen olayın takibi yapılmalı ve gerekli bilgiler kamuoyuna aktarılmaya devam edilmelidir.

2.1.2.Haberin sunuluşu: Başlık ve alıntılar

Haberi okutan başlığı yani manşeti ve başlığın altındaki haberi özetleyen başta olmak üzere haberden öne çıkarılmış diğer spotlarıdır. Özellikle başlık çok önemlidir ve daima "**çatışma**" nedenidir. Çünkü başlığı haberi yazan haberci değil, genellikle sayfa sekreterleri ya da editörler "**atar**"lar.

Başlığın genellikle çarpıcı ve sansasyonel olmaları istenir ve bu niteliği öncelenerek belirlenir. Bir çok durumda bu başlıkların içerikle bağlantısı çok azdır. Bu nedenle haberine sahip çıkan bir uzman gazeteci başlıklar konusunda da yazısını ya da haberini hazırlarken gösterdiği kadar özenli davranmalıdır.

Bu konuda da haberini yazarken olduğu kadar "**uzman**" olmalıdır. Yoksa yazdığı çok iyi ve bir uzmanın elinden çıktığı belli olan haber bambaşka bir hale dönüşebilir. Uzman bir haberci eğer haberi sayfada yer aldıktan sonra başlığını görme ve kontrol koşulu varsa bunu kullanmalıdır. Bu olanaklı değilse, haberini ya da yazısını olumsuz etkilemeyecek çok sayıda başlık örneğini ve seçeneğini yazısıyla birlikte sunmalıdır.

Benzer durum uzun yazı ve haberleri okunur kılmak amacıyla kullanılan spot ve resim altları için de söz konusudur. Sağlık habercisi haberinin tümünden sorumlu olmalı ve haberine her şeyiyle sahip çıkabilmeli ve yazısının altına imzasını güvenle atabilmelidir.

Sağlık ve tıpla ilgili haberlerde de genel haberlerde olduğu gibi, farklı biçimde söylenince anlam değişikliği olabilecek bölümlerle, özel vurgunun söz konusu olduğu yerlerde genel olarak tırnak içinde aynen yazmak daha doğrudur. Uzun cümlelerin kısaltılması ise okumayı kolaylaştırır.

Herhangi bir kişinin verdiği açıklama, bilgi ya da görüşün aktarıldığı haberler yazılırken şu üç unsurun olmasına dikkat edilmelidir: Bunlardan ilki kimlik bilgileridir. Kişinin adı, soyadı, unvanı, görevi ve habere konu olan olayla ilgisidir. İkinci nokta; bu sözleri ne zaman, neden ve hangi bağlamda söylediğinin açık ve anlaşılır olmasıdır. Üçüncüsü ise söylenenlerin "**tam, doğru ve yalın**" bir şekilde sunulmasıdır. Temel olan, kaynağın ne söylediği ve neyi kastettiğinin ifade edilmesidir.⁴⁴

Kişinin söyledikleri ya tırnak içinde söylediği şekliyle yazılarak ya da genel olarak neler aktarıldığı satır başlarıyla söylenerek de yapılabilir.

Sağlıkla ilgili haberlerde sağlıkçılarla-habercilerin en çok çatıştıkları konu budur. Sağlıkçı habercinin yazdığının ya da aktardığının "**yanlış ya da eksik**" olduğunu ileri sürer. Haberci ise söylenenin uzun olduğundan, birçok noktanın birden söylendiğinden yani karışık olduğundan, net olmadığından, teknik yanı fazla olduğundan yakınıır.

⁴⁴ "Haberin Sunuluşu: Başlıklar ve Alıntılar"; 15/09/2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

Bilgi ve görüşle onu veren kaynağın ilişkisi bir yazı ve haber içinde çeşitli şekillerde ve yöntemlerle sunulabilir. Örneğin;

●*İstanbul Tabip Odası YK Başkanı Prof. Dr. Gençay Gürsoy atamalarla ilgili olarak şöyle dedi: "**Sağlık Bakanlığı'nın hekimlere yönelik uygulama ve tasarrufları hekim örgütünün kabul etmesi mümkün değildir.**"*

●*İstanbul Tabip Odası YK başkanı Prof. Dr. Gençay Gürsoy Sağlık Bakanlığının yaptığı atamalarla ilgili bir soru üzerine '**hekimlere yönelik uygulama ve tasarrufları hekim örgütünün kabul etmesi mümkün değildir**' dedi.*

●*Sağlık Bakanlığı'nın hekimlere yönelik uygulama ve tasarrufları hakkında bir değerlendirme yapan İstanbul Tabip Odası YK başkanı Prof. Dr. Gençay Gürsoy bunların **hekim örgütüne kabul edilemeyeceğini** vurguladı.*

●***Prof. Dr. Gençay Gürsoy Sağlık Bakanlığı atamalarını kabul edilemez buldu.***

Dört örnekte de anlatılan aynı görünmesine karşın anlatılan farklıdır. İlkinde doğrudan söylenen ifade edildiği halde o cümlemin öncesi ve sonrasında söylenenleri dışladığı için sanki Sağlık Bakanlığı'nın yaptığı herşeyin hekim örgütü tarafından reddedildiği anlamı çıkmaktadır. İkincisinde konu daha doğru olarak ortaya konulmakta ve yapılan açıklamanın neyle bağlantılı olduğu "**net olarak**" ortaya çıkmaktadır. Üçüncü sunumda ilk örnekte söz konusu edilen değerlendirmenin gazetecinin anladığı şekliyle sunulduğunu görüyoruz ve yine çok genel bir anlama geldiğini görüyoruz. Dördüncü örnek ise anlam itibarıyla doğru olmakla birlikte bunun ifade biçimi bağlamından "**kopuk**" sunulduğu için çatışma halini ortaya koyan bir haber olarak karşımıza çıkmaktadır. Muhtemelen bu yaklaşım daha sansasyonel bulunmakla birlikte tarafları en az hoşnut eden örnek sayılacaktır.

2.1.3.Kaynağın sunuluşu, gazetecinin sorumluluğu

Haberci bir anlamda doğru olanı kaydedendir. Doğruyu ve gerçeği araştırır, öğrenir, anlar, kontrol eder ve kaydeder. Gazetecinin yazdığına güvenildiği için doğruyu ve gerçeği yazarken sağlam dayanaklar, kanıtlar ve tanıklıkları ortaya koymalıdır. Fakat, gazeteci kaynağını belirtip belirtmemekte özgürdür.

Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nde aynen "**Gazeteci, kaynakların gizliliği ilkesi uyarınca, kaynağını açıklamaya ve tanıklık yapmaya zorlanamaz.**

Kaynağı izin verdiği taktirde gizlilik ortadan kalkabilir. Kaynağı tarafından açıkça yanıtıldığı durumlarda gazeteci kaynağını açıklayabilir." denilmektedir.

Benzer biçimde Basın Konseyi tarafından yayınlanmış bulunan Basın Meslek İlkeleri'nin 7. maddesinde "**Saklı kalması kaydıyla verilen bilgiler, kamu yararı ciddi biçimde gerektirmedikçe yayınlanamaz"** ve 11. maddesinde de "**Gazeteci kaynaklarının gizliliğini korur. Kaynağın, kamuoyunu kişisel, siyasal, ekonomik vb. nedenlerle yanıltmayı amaçladığı haller bunun dışındadır"** kuralları getirilmektedir.

Yani yasal süreçler dışında kimse ondan tanığının ve kaynağının kim olduğunu söylemesini isteyemez. Ama o isterse ve kaynağı da izin vermişse bunları da haberinde yazabilir.

Bir haberde kaynak belirtmenin gazeteci açısından farklı yöntemleri vardır: Gazeteci kaynağın söylediklerini kimliğini belirterek yazabilir yani bir anlamda tarihe doğrudan "**kayıt düşer**".⁴⁵

Bunu bazen doğrudan değil de olayla ilgili "**arka plan**"ı belirterek de yapabilir. Başka bir deyişle kaynağın verdiği bilgileri kullansa da adını ya da kimliğini açıkça yazmayabilir. Ama okur burada belirtilen unsurlardan kastedilenin kim olduğunu dolaylı olarak anlayabilir.

Yaptıkları açıklamalardan dolayı başları derde girebilecek üst düzey ya da sorumluluğu bulunan görevlilerin anlattıkları böyle ifade edilir. Amaç hem olaydan hem de bunun kaynağından dolaylı olarak kamunun bilgilenmesini sağlamaktır.

⁴⁵ "Kaynağın Sunuluşu: Gazetecinin Sorumluluğu"; 22.09.2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

Kaynağın verdiği bilgiler kullanılsa da kimliğinin açıkça yazılmadığı, dahası ima yoluyla bile olsa bunun anlaşılmasının engellenmesine çalışıldığı durumda arka planla ilgili bilgiler doğrudan değil de üzeri örtülü bir şekilde de sunulabilir.

Örneğin böyle bir haberde amaç önemli bir olayla ilgili süren çabaların örneğin bir yolsuzluğun ortaya çıkarılmasının sağlanması olabilir. Bu durumda ima yoluyla bilgi veren kişilerin örneğin yaşamları riske girebilir ya da yolsuzluğun ortaya çıkması engellenebilir. İşte bunları önleyebilmek açısından gazeteci yalnız olaya ilişkin bilgileri verebilir. Burada da gazeteci haber vermenin dışında toplumun çıkarlarını gözeterek kamusal anlamda bir vatandaşlık görevini yerine getirmektedir. Ancak burada belirleyici unsur kesinlikle "**kamusal yarar**" olmalıdır. Devletin veya ajanlarının kendi düşünce ve görüşleri doğrultusunda yaptıkları iş ve eylemlerde de yine "**kamusal yarar**" unsuru göz önünde tutulmalıdır.

Bazen de gazeteci öğrendiklerini, bildiklerini yazmaz. Ona verilen bilgiler yazılmaması, kamuya iletilmemesi kaydıyla verilmiştir. "**Ambargolu haber**"lerde bazen de bunların zamanlamasıyla ilgili sınırlamalara uyması talep edilir. Gazeteci bunları doğrudan yazmaz. Ama üzerinde çalıştığı konunun söz konusu olduğu başka olayların anlaşılması, kavranması, dahası bir bakışın ve yaklaşımın olması için bu bilgilerden yararlanır.

"**Kayıt dışı**" ya da gazetecilikteki kullanış biçimiyle "**Off the record**" açıklama denilen bu tür bilgilenme ancak "**çok özel**" durumlarda söz konusu olmalıdır. Çoğunlukla gazeteci yazısında bunları ima bile edemez. Bu da ancak gerçek anlamda bir kamu yararı varsa söz konusu olmalıdır. Çünkü bu bilgiye sahip olduğunda ve bunu kamuyla paylaşmadığında, artık gazeteci de konunun bir tarafında yer almış ve sorumluluğuna katılmış olur. Kuşkusuz bu durumda gazetecinin sorumluluğu çok daha büyümüştür.

Yani gazeteci artık sadece kamu yararı için yönetenleri denetleyen bir aracı değil, tercihlerimizi ve düşüncelerimizi değiştirme gücüne sahip bir kişidir. O, bu gücü iyi ve

doğru bir şekilde kullanırsa insanları mutlu eder, kötü ve yanlış kullanırsa yalnız mutsuz etmez zarar da vermiş olur.

2.1.3.1.Haberde kaynağın belirtilmesi

Olay haberin omurgası ise, onu canlı kılan kaynakların ve belgelerin varlığıdır. Kaynak bir anlamda haberi haber yapandır. Eğer haberci herhangi bir olaya olduğu anda "**kendi gözleri**"yle tanıklık etmemişse, kendi gözü yerine onu görenlerden öğrenerek haberini yazacaktır. İşte habercinin gözüne en yakın gözle olayı görenin verdiği bilgiler haberi oluşturur. Haber kaynağının olaya hakim ve güvenilir oluşu, haberin de doğruluğunu sağlar. Kısacası doğada ve yaşamda olduğu gibi bir "**kaynak**" habere "**can**" verir, "**yaşam**" verir.

Bu kadar önemli olan haber kaynağının belirtildiğini her haberde görmeyiz. Çünkü haber kaynağının belirtilmesi her zaman gerekli ve zorunlu değildir. Dahası bazı durumlarda haber kaynağının gizlenmesi, "**kaynağın korunması**" anlamında gazetecilik etiğinin bir gereğidir ve zorunluluktur.

Eğer kaynak kişinin adının belirtilmesinden kaynaklanacak bir zararı söz konusu değilse, dahası onun habere konu olan olay ve durumla doğrudan ilgisi varsa, bir emeğin ya da çabanın sonunda ortaya çıkmış bir ürün söz konusuysa veya yaşamda bir farklılığı yaratan durum oluşmuşsa, o zaman da kaynağın kim olduğunun belirtilmesi yine aynı gazetecilik etiğinin bir gereğidir.⁴⁶

Sağlık alanındaki çoğu haberde durum tam da böyledir. Verilen haberde kaynağın adı ve verdiği bilgilerin eksiksiz ve doğru biçimde belirtilmesi bu kaynağın emeğine saygının gereğidir. Diğer yandan bu tutum haberi de güvenilir ve doğru kılar.

Tıp bilimi sürekli gelişip değişmekte ve ilerlemektedir. Bilimsel bilginin temel unsuru "**yanlış anlaşılabilir**" olmasıdır. Dolayısıyla kaynağı belirtmek, onun olası yanlışlarına karşı gazeteci açısından bir anlamda koruyucu olacaktır.

⁴⁶ "Haberde Kaynağın Belirtilmesi"; 14.07.2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

Bu nedenle sağlık ve tıpla ilgili haber ve yazılarda haber kaynağı belirtilmeli, dahası yukarıda sıkça söz ettiğimiz gibi habere konu olay ya da durumun farklı tarafları ve bu tarafların farklı görüş ve yaklaşımları varsa onların düşünce ve değerlendirmeleri alınmış, haberin içinde de bunlar belirtilmiş olmalıdır.

Gazetecilik mesleğinin süresi, deneyim ve bulunulan yer önemli haber kaynaklarına ulaşmayı sağlar ya da kolaylaştırır. Bir gazetecinin başarısı, önemli haberlerde doğru yer ve zamanda doğru haber kaynağına ulaşarak gerekli bilgiyi alabilmesi ve onları okura doğru aktarabilmesiyle ölçülür.

2.1.3.2. Gazeteci - haber kaynağı ilişkisi

Sağlık habercileri işlerini yaparken yani kamuoyunu bilgilendirmeye çalışırken bu alanda görev yapan çeşitli kesimlerinden insanlarla yakın ilişkiler kurarlar. Bu mesleğin doğasından gelir. Eğer kaynak gazeteciden daha çok tanınan bilinen bir kişiyse gazeteci bundan kendine bir pay çıkarır. Tersine gazeteci kaynaktan daha çok bilinen, tanınan bir kişiyse o zaman da **"kaynak kişi"** bu durumu kendisi için bir **"üstünlük"** sayabilir. Oysa konumları, kamuoyunda tanınmış olmaları, kısacası kendilerine özel durumları ne olursa olsun, haberci ile kaynağı arasındaki ilişki **"eşit, soran-yanıtlayan, bilgi alan-bilgi veren"** ilişkisinden öteye gitmemelidir.⁴⁷

Gazetecilerin sürekli hizmet aldıkları sağlık kurumlarında çalışan hekimler ve uzmanlar, sağlık habercileri için **"sürekli haber kaynağı"** sayılırlar. Bunda o kişilerin **"tanındık"** olması, **"aynı çevreden"** sayılması, genellikle **"daha kolay"** ulaşılması ve bu kuruluşlardaki hekimlerin biraz da bu işe **"gönüllü"** olmalarının rolü vardır. Genel tıp belki de kendi uzmanlık alanları itibarıyla, gerçekten onlar da kaynak olabilir. Öncelikle bu kişilerin **"bilgi kaynağı"** olma niteliğinin çok sınırlı olabileceği unutulmamalıdır.

Gazeteciler haber kaynakları ve uzmanlarla temsil ettikleri yayın kuruluşunun temsilcisi olarak ilişki kurarlar. Bu **"özel"** bir ilişki değildir. Sonuçlarından da **"özel çıkar"**lar ve sonuçlar beklenmemelidir. Çünkü ilişki **"özel"**leşirse; bu ilişki nedeniyle taraflar birçok

⁴⁷ "Gazeteci - Haber Kaynağı İlişkisi"; 23.06.2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

bilgiye sahip olabilecekleri gibi, bu bilgileri kullanarak kendilerine yönelik çıkarlar da sağlayabilirler.

Karşılıklı bir "**iş ilişkisi**" içinde olmak, bazen karşılıklı "**çkarlar**" söz konusu olabileceğinden haberciyi ya da hekimi "**nesnel**" olmaktan, bildiğini aynen söylemekten veya yazmaktan alıkoyabilir.

Haber kaynaklarının görev yaptığı kurumlar "**özel-ticari**" sağlık kuruluşları olabilir. O zaman kaynağın kim olduğu ve çalıştığı özel kurumun adının verilmesi gündeme gelir ki bu durumda söz konusu kişi ve kurumun bu bilgilendirmeden ve sonunda çıkacak haberden, belki de bir yönlendirmeye, dolayısıyla "**çkar**"a yol açabilecek bir üstünlük elde edebilirler.

Bu bakımdan haberciler, haber kaynaklarının "**özel-ticari**" sağlık sektöründe çalışıp çalışmadıkları ya da bağlantılarının olup olmadığını "**iyi ve doğru**" değerlendirmelidir.

Aslında günümüzde sağlık hizmeti kamu kurumlarında da "**paralı**" hale geldiği ve "**haber kaynağı**"nın kamu kurumlarında da bu anlamda bir çıkar sağlama olasılığı olduğu için bu kuruluşlar açısından da geçerli olmalıdır. Böylesi durumlarda danışılan konu ne olursa olsun, kaynak kişinin adı ve kurumu belirtildiğinde hemen daima "**bir yönlendirme**" dolayısıyla bundan bir "**çkar sağlama**" söz konusu olabilecektir.

Haberci-haber kaynağı ilişkisinin en azından bu anlamda maddi bir çıkara dönüşme potansiyeli taşıması söz konusu olabilir. Medya aracılığıyla kişileri doğru yerlere yönlendirmek, medyanın görevlerinden birisidir. Eğer gerekiyorsa bunu öznel değil, nesnel verilere dayanarak yapmalıdır. Bu kişilerin haber kaynağı olarak seçiminde çok dikkat edilmeli, olabildiğince "**reklam yapma**" ve "**çkar sağlama**" olasılığı azaltılarak sunulmalıdır.

Bazı koşullarda "**maddi olmayan çıkarlar ve yararlar**" söz konusu olabilir. Özellikle politik, kurumsal ya da akademik ilerlemenin söz konusu olduğu durumlarda bunlar gündeme gelebilir ve haber kaynağı bu anlamda bir üstünlük ve fırsat yaratabilir.

Dolayısıyla haberci buna da "**aracı ya da araç**" olmamalı, herhangi bir beklentisi ya da yönelimi olan kişilerle görüşülüyorsa ve bu zorunluysa, bu durum da ortaya konulmalı, en azından benzer durumda olan rakipleri için de benzer olanak sağlanmalıdır.

Gazetecilik adına kurulan ilişkileri kişisel çıkar için kullanmak, bazen de gerçekten çıkar sağlamak yanlıştır. Bu da en azından sağlık çalışanları arasında medyanın güvenilmezliği yolunda bir düşünce oluşmasına yol açar. Sağlık habercileri başka meslektaşlarını ve çalışmalarını olumsuz etkileyecek tutum ve davranışlardan da kaçınmak zorundadırlar.

Sağlık haberlerinde haber kaynaklarının seçiminde kaynağın güvenilirliği, sahip olduğu bilgi ve deneyimi, toplum nezdindeki ve kendi çevresinde ya da konusundaki kabul edilebilirliği, temsiliyeti, yetki ve sorumluluğu, daha önce benzer örneklerde nasıl davrandığı, ifade gücü, ilişki kurulabilme potansiyeli, ulaşılabilirliği, ayırabileceği zaman ve hatta bu zaman sırasında asli işini yapamamasından dolayı etkilenebilecek kişilerin olup olmadığı ya da onun yapacağı işlere engel olunup olunmayacağı gibi noktalar sağlık habercisi tarafından çok iyi bir şekilde değerlendirilmelidir.⁴⁸

Bu değerlendirme sırasında kamusal olaylarda yetkililer, bilimsel olaylarda ve konularda akademisyenler ve uzmanlar, hizmet organizasyonu ya da çalışanlarla ilgili olaylarda örgütlenmeler ve temsilcileri, tekil olaylarda olayı yaşayan ve etkilenen tüm taraflar, ayrıca benzer örnekleri ya da deneyimleri yaşayanlar haber kaynağı olarak yeğlenmelidir.

Bu genel özellikleri açıklayacak olursak; örneğin "uzman" olma bakımından şunları söyleyebiliriz: Kaynak olacak uzman kişi herşeyden önce konusuna tüm boyutlarıyla hakim ve o bilgisini herkese basitçe aktaracak deneyimli olmalıdır; dahası uzmanlığı yalnız kuramsal bilgi çerçevesinde değil, uygulama ve araştırmayı da içermelidir.

⁴⁸ "Kaynakların Nitelikleri"; 09.06.2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

Haberciye öncelikle bilgi vermelidir. Sunduğu bilgi "en son gelişmeleri yansıtan, doğru ve bilimsel gerçeklere uygun" olmalıdır. Verdiği bilgi ile eğer varsa bu bilgiyi tamamlayacak görüş, değerlendirme ve yorumlarını ayrı ayrı belirtebilmelidir.

Yorumların da önemli ve dikkate değer olması, genel geçer şeyler olmaması ve herkesin söylediklerinden farklı olması gereklidir.

Haber kaynaklarına kolay ulaşılmalı, haber kaynağı olacak kişi kendisinden bilgi almak üzere bir emek ve zaman harcayan haberciye yeterli zaman ayırmalıdır. Onun aklındaki tüm sorulara yanıt verecek kadar süreyi ayırabilecek durumda olmalıdır. Sıkışık zamanlarda ya da başkaları iş ya da hizmet beklerken bu görüşmeyi kabul etmemelidir. Haberci de bundan emin olmalıdır.

Kaynak kişi, görüşmeye gelmeden önce gerekli temel bilgiyi alarak hazırlanmış olan uzman habercinin, kendisine soracağı tüm sorulara sıkılmadan, kasılmadan, yukarıdan bakmadan, üstünkörü değil, gerçekten aydınlatacak şekilde ve düzgün bir Türkçe ile eğer kullanıyorsa bilimsel terim, kavram ve sözcüklerin açıklamasını yaparak konuşmalı ve yanıt vermelidir.

Amaç bilgi vermek, en zor konuların bile sıradan vatandaşın, halkın anlayabileceği şekilde bir üslupla ve basitlikle konuşmak olmalıdır. Diğer yandan haber kaynağı olan kişi eğer ele alınan konunun bir tarafıysa diğer taraflarının kimler olduğunu ve ne düşündüklerini ve nasıl yaklaştıklarını en azından o kişilere ulaşma yollarını da söyleyebilmelidir. Bir haberin doğruluğunun kanıtı, mümkün olan en çok sayıda ve konuşma yetkisi olan kaynaktan yeterli ve doğru bilgiye dayanmış olmasıdır.

Her habercinin önceden belirlenmiş bir **"haber kaynağı portföyü ya da listesi"** oluşturması en doğru tutumdur. Herhangi bir biçimde kurduğu ilişkiler sırasında bu

kişilerin haber kaynağı olarak bir önemi olduğunu düşünmüşse bunu o kişiye söylemeli, onay alırsa da "**kaynak listesi**"ne eklemelidir. ⁴⁹

Haberci bu listesini alanındaki gelişmeleri izleyerek sürekli biçimde güncelleştirmeli, yenilemeli ve zenginleştirmelidir.

Haber kaynaklarının yeni, mesleki deyişle "**yüzü eskimemiş**" kişiler olması hem gazeteci hem de okur-alıcı açısından önemlidir. Diğer yandan bu, farklı ses ve düşüncelerin kamuoyuna ulaşması bakımından da doğru bir yaklaşımdır.

Bu kişilerin uzmanlık alanları, uzman olduğu konudaki yaklaşım ve düşünceleri, tarzı haberci tarafından bilinmeli, ayrıca iletişim bilgileri de sürekli güncellenmelidir. Böyle kişilerin varlığı yeri ve zamanı geldiğinde haberci için kolaylık sağlar.

Herhangi bir haberin izlemesi ve yazımı sırasında, daha önce habercinin "**kaynak listesi**"inde yer almayan kaynaklarla da görüşmek gerekebilir. Bunlar genellikle haberin ulaştırdığı kişilerdir. Bu durumda habercinin ilk yapması gereken iş söz konusu kaynakla görüşmeden önce onunla ilgili yeterli bilgi toplamaktır.

Kural olarak acil durumlar dışında ve izlenen olayın o andaki tanıkları dışında kalan kişilerden, uzman haber kaynakları hakkında bilgi toplamadan görüşmeye gitmemelidir. Tıpkı haberi doğrulamak kadar, önceden bilgi sahibi olunmayan kaynağın da doğru kaynak olduğunun kontrol edilmesi önemlidir.

Konusu ve haber kaynağı hakkında yeterli "**temel ya da arka plan**" bilgisi olmayan bir habercinin kaynağından "**doğru bilgiyi eksiksiz bir şekilde**" alabilmesi olanaklı ve kolay olmaz.

Sağlık ve tıp konularında haberler oluşturulurken kaynak kişilerle ilişkilerin ya da karşılaşmanın çeşitli biçimleri vardır. Dolayısıyla haber içindeki sunuşları da buna bağlı olarak farklı olabilir.

⁴⁹ "Kaynak Kişiyle İlişki Biçimleri"; 07.07.2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

Bu ilişkilerde bilgi alma ya da verme yöntemleri arasında en çok yeğlenmesi gereken **"doğrudan yüz yüze görüşme"** olmalıdır. Burada haberci kendisine haberi için gerekli olan bilgileri tam anlamıyla toplayabilir.

Ancak bu çoğu zaman mümkün olmayabilir. O zaman da yazılı açıklamalar, basın bildirisi ya da bültenleri gazetecinin işine yarayabilir. Bu durumda da açıklamanın içermediği ama okurun merak edeceği noktaların araştırılarak tamamlanması, başka kaynaklardan doğrulanması gerekir.

Bazen haberin kendisi **"özel görüşme yani röportaj"** şeklindedir. Bu durumda da gazeteci **"kendi görüşlerini doğrulamak"** için değil, görüştüğü kişinin **"görüş, düşünce ve yaklaşımını"** kamuya duyurmak için çaba sarf etmelidir.

Habercinin bir olayı haberleştirirken yararlandığı tanıklar ve kaynaklar da olabilir. Bunlarla görüşürken de düşünce ve yorumlarından daha önce, tanık olduklarını anlatmaları, mümkünse olay sıcakken alınmalıdır. Üzerinden zaman geçmiş konularda, yazılı kaynaklar ve belgeler daha çok kullanılması, tanıkların verdiği bilgiler **"yorum ve değerlendirme"** şeklinde belirtilmelidir.

Bir tanıklık ya da özel röportaj kendi kurallarına uygun yazılmalı, bir basın bildirisinden yararlanılarak yapılan haber buna uygun bir tarzı da içermelidir.

Çünkü bunların her birinin algılama ve anlatım teknikleri farklıdır. Haber kaynağıyla görüşmenin şekline göre haberin içinde veya ekindeki sunuş ve ifade ediş de belirlenecektir. Bu yöntemlerin hiç birisinin kendi özel ve özgün yanlarını gözden kaçırmadan haberi yazmak gerekir.

2.1.3.3.Yazılı kaynaklardan yararlanmak

Sıkça tartışılan konulardan birisi de **"gazetecilerin yeterince okumadığı"**dır. Gazeteci grubu içinde habercilerin de yeterince genel bilgiye sahip olmadıkları, günceli sürekli ve düzenli olarak izlemediklerinden yakınılır. Özellikle herhangi bir alanda uzmanlarla röportaj yaptıklarında, bu eksiklikler sıkça fark edilir.

Aynı tartışmayı "**hekimler**" de kendi içlerinde sık olarak yaparlar. Sanılanın aksine hekimler de çok okumaz. Akademik kariyer anlamında bir "**yükselme**" çabası olanların dışındaki hekimler, kendi alanlarındaki bilgilerini sürekli tıp eğitimi çerçevesinde düzenli ve sürekli olarak yenileme ve güncel halde tutma zorunluluğunda olmalarına karşın bunu yeterince yapmazlar ya da yapamazlar. Bunun pek çok nedeni vardır ve tartışma yeri burası değildir.

Ama şu kadarını söyleyebiliriz ki; "**Sağlık ve tıp alanı sürekli ve hızlı bir şekilde değişen ve gelişen, bilgileri yenilenen bir alandır**". Eğer bir hekimlik pratiği sürdürülecekse bu bilgilere mutlaka sahip olunmalıdır.

Sağlık ve tıp alanında uzmanlaşmış bir gazeteci de bir hekim kadar olmasa bile alanın temel bilgileri yanında, insanların yaşamlarını ve sağlıklarını ilgilendiren konularda sürekli olarak bilgilerini tazelemek, yenilemek zorunda olmalıdırlar.

Genel eğitimimizle ilgili sorunlar ve eksiklikler ne yazık ki bu alanda da söz konusudur. "**Ticari ve reklam**" amaçlı olanların dışında "**basılmış yazılı kaynak**" anlamındaki yayınlar hem yeterli değildir hem de yayınlananlara ulaşmak çok kolay değildir.

Diğer yandan bu tür yayınların sunuluşlarıyla ilgili sorunlar da onları okumayı kolaylaştırmaz. Örneğin bilimsel yayınlar özel dilleri nedeniyle kolay anlaşılamazlar.

Bazen habercilerin ulaştığı kaynaklar bile bunları yeterince yakından izlemiyor olabilirler ya da aktarmakta yetersiz kalabilirler.

Bunların tümü de fark edilmesi ve çözümlenmesi gereken önemli sorunlardır. İşte bu sorunların çözümü için yapılması gerekenleri sıralamak "**bu köşe**"nin görevleri arasındadır. Bu çözümleri ana başlıklarıyla sıralarsak: ⁵⁰

- Sağlık habercilerinin alanın diline ve jargonuna hakim olacak bir şekilde kendilerini eğitmeleri gereklidir.

⁵⁰“Yazılı Kaynaklardan Yararlanma”; 21.07.2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

- Sağlık ve tıp alanınının habercileri bu alandaki temel bilgiler yanında yenilik ve gelişmelerini yazılı kaynaklardan düzenli ve sürekli olarak izleyecek şekilde zamanının bir bölümünü bu işe ayırabilmelidir.

- Yeterli sayıda "**Türkçe**" kaynağın olmaması nedeniyle eğer bu alanda çalışmayı sürdüreceklerse, tıp alanında en çok kullanılan yabancı dillerden birisini bu alandaki yayınları izleyecek kadar bilmelidirler.

Konuya hekim ve sağlıkçı cephesinden bakılınca da yapılması gereken işler ve görevlerin olduğunu söyleyebiliriz.

Bilim üreten ve aktaran, işi bu olan hekimler kendi alanlarıyla ilgili olarak kendi meslektaşlarına yönelik yaptıkları yayın ve yazdıkları kitapların yanında; onları toplumun anlayacağı şekilde hazırlanmış bir anlamda "**popüler**" hale getirilmiş sürümlerini hazırlamalı ve yayınlamalıdır.

Bu anlamdaki yabancı yayınların çevirilerinin özellikle eğitimle ilgili merkezler, akademik yapılar, uzmanlık dernekleri ve meslek odalarınca basılması ve yayınlanması, bu arada da bu tür yayınların uzman habercilere ulaştırılması sağlanmalıdır.

Bilimsel gelişmeleri anlatan yazı ve makalelerin yine bu konuda haber yapmak isteyen bir uzman haberciye yönelik olarak, onun anlayıp aktaracağı şekilde yeniden yazılması ve/veya bir özetinin hazırlanarak sunulması da bu konudaki önemli görevler arasındadır.

En azından bu tür konularda sürekli ve düzenli olarak uzman habercilere yönelik bilgilendirme ve eğitim buluşmalarının sağlanması ve bu sırada anlatılanların çeşitli biçimlerde yazılı olarak sunulması gereklidir.

Bunların tümü daha doğru ve daha yararlı sağlık ve tıp haberleri için hem sağlıkçı hem de habercilerin yerine getirmekle görevli, hatta yükümlü olduğu işler, anlamlı çabalar.

2.1.4.Haber ve yazıların içeriği

Sağlık ve tıpla ilgili olarak hemen her konu medyada kendisine yer bulabilir. Çünkü ne kadar **"tekil"** bir olayı işlerse işlesin, durumu anlatılana ya da aktarılan benzeyen birileri o haberle ilgilenecektir. Yani, sağlık ve tıpla ilgili konular, **"günün birinde benim ya da bir yakınımın da başına gelebilir"** düşüncesiyle okurun ilgisini çekecektir.

Genel olarak yazılı ve görüntülü medyada yer alan sağlıkla ilgili içeriklerin şunlar olduğu görülmektedir:⁵¹

- Yetkili otoritelerin görüşleri ve aktardıkları:** Başta hükümet, Sağlık Bakanlığı, üniversiteler, sağlıkla ilgili meslek birlikleri, uzmanlık dernekleri, yurt içi ve dışındaki sağlıkla ilgili diğer yetkili otoritelerin, kararları uygulamaları ve söyledikleri, basın açıklamaları, kamuoyuna duyuruları, tepkileri, uyarıları vb. hemen her türlü konu medyada kendisine öncelikle yer bulacak ve toplumun ilgisini çekecektir.

- Sağlık ve tıp alanındaki çatışmalar, çelişkiler:** Tüm bilimlerde ve onların uygulamalarında olduğu gibi sağlık ve tıp alanında da farklı yaklaşım ve uygulamalar söz konusudur. Bu yaklaşımların savunucuları ve karşıtları vardır. Bu kesimlerin arasındaki çatışmalar ve tartışmalar sonuçları itibarıyla kamuoyu da ilgilendireceği için kendisine medyada kolaylıkla yer bulacaktır.

- Toplum sağlığına yönelik uygulamalar:** Herhangi bir konuda tek teke bireylerden daha çok bir bütün olarak toplum sağlığını ilgilendirecek her türlü konu medyada öncelikle, durumun acilliğine göre de zaman zaman ivedilikle medyada kendisine yer bulur. Özellikle geniş kesimleri ilgilendiren özel hastalıklar ve toplum sağlığını tehdit eden durumlara ilişkin haberler ve uygulamalar bu kapsam içinde öne çıkan haber ve yorumlara çıkış noktası oluşturur.

⁵¹“Haber ve Yazıların İçeriği 1”; 29.09.2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

●**Sağlık kurumlarında olan biten ve yaşananlar:** Özel ya da kamuya ait olan sağlık kurumlarında hemen her anlamda "**haber değeri**" olabilen konular medyada kendisine yer bulur. Bazen burada olan bir iyi ya da kötü bir olay, bazen bir yenilik ya da gelişme, hatta bazen oradan hizmet alan bir tanınmış kişi nedeniyle sağlık kurumları medyada kendilerine yer bulurlar.

●**Hatalı uygulamalar, kusurlu davranışlar ve suç oluşturan fiil ve eylemler:** Verilen hizmet sırasında ortaya çıkan, bir ya da daha çok kişiyi ilgilendiren, tıbbi bir uygulama ya da hizmetten doğan bir olumsuzluk ve yanlışlık, sonucunda ortaya çıkan mağduriyetler, hemen her zaman kendisine medyada yer bulurlar. Burada medyanın kamu-özel sağlık hizmeti konusunda "**tuttuğu taraf**"a göre haberlerin sayısı, sıklığı, şiddeti ve sunuluş şekli değişebilir, bazen bu tür haberlerin çok abartıldığı ya da tersine çok küçültüldüğü görülse de bu tür haberler medyanın en çok ilgi gösterdiği haberler arasındadır.

●**Tanı ve tedavi yöntemleri:** Sağlık hizmeti ve tıp deyince ilk akla gelen "**ne yazık ki**" sağlık değil "**hastalıklar ve hastalar**"dır. Bu nedenle tanı ve tedavi yöntemleriyle, özellikle de ilaç ve ilaç araştırmalarıyla ilgili yazı ve haberler okurun ve alıcının en çok ilgisini çeken konular arasındadır. Üstelik günümüzde bunların bir ticari karşılığı da vardır. Bu nedenle özellikle "**reklam**" açısından sağlayacağı somut çıkarlar ve karşılıklar nedeniyle "**manipülasyon**"a da açık olan bu konular medyada kendisine oldukça kolay yer bulur.

●**Sağlık kurumlarındaki görev değişiklikleri, atamalar ve görevden almalar:** Gündelik yaşamdaki karşılıkları ve yankıları bakımından, başka alanlara göre çok daha fazla kamuoyunu ilgilendiren konulardan birisi de bu tür atama ve değişikliklerdir. Dahası geliş ve gidişler genellikle bir olay ya da hataya bağlı olduğu için, sansasyonel bir gelişmenin çıkış noktasını oluşturması bakımından bu tür haberleri de medya ve özellikle atanalar sever ve işlenmesinde yarar bulurlar. "**Gidenler ve gelenler**"in daima söyleyeceği şeyler olur ve medya bunları işleyerek, kamunun "**bilgi alma hakkı**"nın gereğini yerine getirme adına bu konuları işlerler.

●**Şiddetli veya şiddetsiz protestolar ve eleştiriler:** Sağlık hizmeti biraz da mevcut sağlık sisteminin yetersizliklerinden kaynaklanan nedenle gergin bir ortamda verilir. Hizmeti alanın kaygıları ve sağlık durumundan kaynaklanan acı ve ızdırapları da bu gerginliği yükseltir. Sağlık çalışanlarının ilk görevlerinden birisi bu gerginliği azaltmak olduğu halde, genellikle onlar da çalışma koşullarındaki ve kişisel durumlarındaki pek çok olumsuzluk nedeniyle bunu yeterince yapamazlar. İşte o zaman gerek sağlık çalışanlarına karşı hizmet alanlardan, gerekse de hizmet alanlara karşı sağlık çalışanlarından kaynaklanan eleştiriler, aşırı tepkiler, protestolar, dahası içinde şiddetin olduğu karşı koymalar ve çatışmalar sürekli yaşanır. Gazeteci bu olayı görür, tanık olur ya da duyarsa hem olayın kendisi bir haber olur hem de buradan yola çıkarak pek çok haber ve yazı yazılabilir.

●**Ticari skandallar ve yolsuzluklar:** Giderek daha çok ticarileşen ve büyük meblağlarda paranın döndüğü bu hizmet alanında, başka alanlarda olduğu gibi ticari skandal ve yolsuzluklar da söz konusudur. Sağlık kurumlarının "**içinden**" haber alabilen, böyle haber kaynaklarına sahip olabilen her haberci bu tür haberleri bulmakta zorlanmaz. Bu tür haberlerin sansasyonel olması yanında gazetecinin kamu adına "**denetim**" yapma görevinin de yerine getirilmesinde büyük rolü vardır.

●**Afet ve felaketler:** Pek çok insanın yaşamını ve sağlığı aynı anda etkileyen ve yoğun bir sağlık hizmeti gereksinimi ortaya çıkaran deprem, sel, yangın gibi doğal ve doğal olmayan afet ve felaketlerde de sağlık habercisi için yazacak çok sayıda konu ortaya çıkacaktır. Bunların olmadan önceki dönemleri bile rahatlıkla haber konusu olabilir, dahası bu tür haberler hizmetin eksiklerini göstermesi bakımında bir anlamda "**koruyucu, önleyici**" haber, yazılara kaynaklık edebilir.

●**Magazin konuları:** Birey ve toplum sağlığını bütün olarak ele aldığımızda yeme, içme, beslenme, zayıflama, spor, güzellik gibi konuların da bir haberci tarafından kolaylıkla yazılabileceğini görürüz. Dahası bu alanlar ticari faaliyetin daha yoğun, dolayısıyla haber ya da yazının karşılığının, kimi zaman gazetecinin kendisi açısından bile daha büyük olduğu alanlardır. Bazen yayının ya da gazetenin sahibi, editörü veya haber müdürü tarafından yapılan yönlendirmelerle yazılabilen bu tür haberler esas

olarak "**magazin**" niteliğinde olmakla birlikte bunların içinden "**sağlıkla doğrudan ilişkili yanları**" ortaya koymak ve unsurları tam, içeriği doğru haber yapmak da mümkündür.

●**Doğum, ölüm, kaza haberleri:** Günümüzde pek çok insan için aslında doğal olaylar olan doğum ve ölüm kişilerin evlerinde kendi odası ve yatağında değil, bir hastanede gerçekleşmektedir. Kişinin toplum içinde bilinip tanınmasına göre veya bu doğal durumun oluş biçimine göre ya da bunun gerçekleştiği kurumun niteliğine göre bunlar da habere veya bir yazıya kolaylıkla konu olabilir.

●**Kişisel ve kurumsal tanıtımlar, röportajlar:** Sağlık alanının ticarileşmesinden söz etmiştik. Bu aynı zamanda kurumların toplum tarafından bilinmesini gerektirir. O zaman da kurumlar sahip ve yöneticileri tarafından bazen doğrudan ilan ve reklam vererek bu tanıtımı yaparlar. Sağlık alanındaki ilan ve reklama ilişkin düzenlemelerin zorluğu yanında, bu tür tanıtımların bir "**haber**" biçiminde verilmesinin yarattığı etki nedeniyle haberciler bu bakımdan da konu sıkıntısı çekmezler. Her gün pek çok haber bu biçimde yapılır. Bunun haber unsuru içermediği durumlarda da sağlığın herhangi bir bilimsel yanını öne çıkaran bir röportaj bu tanıtımı etkin bir şekilde sağlayabilir.

●**Olağanüstü olaylar ve örnekler:** Haberci için "**nadir olaylar ve örnekler**" daima haberdur. Sağlık alanında da sık olarak görülmeyen olaylar ve örnekler bir haylidir. Toplumun bu konudaki duyarlılığı nedeniyle, örneğin yapışık bebekler, organ sayıları eksik ya da fazla olan çocuklar veya insanlar, eğer erken ulaşılmışsa gazeteci için "**haber atlatmasını**" sağlayan olaylar arasında bu tür konular vardır.

Sık görülen enfeksiyon hastalıkları, kanser, kalp hastalıkları, organ nakli vb. "**toplumu bilgilendirici niteliği olan**" yazı ve haberler okurun ilgi gösterdiği konular olması nedeniyle habercilerin işlediği konular arasındadır. Bu alandaki bilimsel gelişme ve yenilikler de bunların defalarca yazılmasına olanak tanır.⁵²

⁵² "Haber ve Yazıların İçeriği 2"; 06.10.2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

Diğer yandan "**alternatif-tamamlayıcı tıp uygulamaları**" da toplumun içinde bulunduğumuz koşullarda sık ve yoğun olarak ilgi gösterdiği, her gün yeni maddelerin topluma duyurulup "**moda olduğu**" bir alandır ve bu konularda da haber ve yazılar yayın organlarında yer alır.

Bunların dışında da sağlık ve tıpla ilgili pek çok konuda haber veya yazı yazılabilir. Burada yaptığımız gibi bu alanda yapılan haberler ve yazıların kendileri ya da açtığı tartışmalar da yine yazı konusu haline gelebilir.

Sağlık ve tıp konusunda uzmanlaşmış bir haberci çalıştığı ortamı, konuyu ve çevreyi iyi tanıyorsa, bu alana özgü yeterli bilgi ve deneyime sahipse ve ne olup bittiğini de çeşitli yollarla izliyorsa haber ya da yazı yazmadığı gün olmaz. Bazen aynı gün içinde birden çok konuda yazı yazabilir, haber hazırlayabilir. Dahası bunlarla gündem bile yaratabilir. Başka alanlarda gazeteci haberi kovalar, sağlık ve tıp alanında ise haber neredeyse gazetecinin ayağına gelir.

Sağlık haberlerinin içeriğinde önemli bir başka nokta da verilen haberlerin genel olarak sağlık ve tıp cephesinden bakılarak sunulmasıdır. Bu noktada da her ne kadar haberi yazan gazeteci normal, sıradan, bu alanda özel bir bilgi birikimi olmayan herhangi bir okuru hedefleyerek ve onun anlayacağı gibi sunsa da konuya genellikle onun tarafından ve onun bakış açısıyla yaklaşmaz. Haberci haberine okurunun tarafından ve onun gözünden yaklaşabilmelidir.

Sık yazılmayan", dolayısıyla iyi bilinmeyen konularda da gazetecinin toplum eğitimi konusundaki görevleri daha çoktur. Daha az değinilen bazı konuları ve neden önemli olduklarını şöyle açıklayabiliriz.⁵³

●**Sağlık hizmetiyle ilgili haklar:** Haber olan-biten bir şeyi anlatır. Olmayan, yaşanmayan bir şeyin haberleştirilmesi daha zordur. "**Sağlık hakkı**" yaşama hakkını

⁵³“Haber ve Yazıların İçeriği 3”; 13.10.2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

bütünleyen en önemli haklardan birisidir. Ama toplumun bu hakkın ne olduğuyla ilgili olarak yeterli bir bilgisi yoktur.

Diğer yandan sağlıkla ilgili haklar konusunda da en önemli ve belki de en çok ihlâl edilen hak "**sağlık hizmetlerine ulaşma ve yararlanma hakkı**"dır. Bu konu bir gazeteci tarafından her zaman haberi yazılabilecek önemli bir konudur. Çünkü toplumun büyük bir kısmının bu hakkı halen ihlâl edilmektedir. Bunun gibi, "**hasta hakları**" olarak tanımlanan; bilgilendirme, tanı ve tedaviyi belirleme, kabul etme ve reddetme hakkı, sağlık hizmeti alırken sağlanması gereken gizlilik, güvenlik hakkı, herhangi bir hak ihlâli halinde gündeme gelen başvuru ve tazminat hakkı gibi konular sağlık ve tıp alanında haberciliğe soyunan bir gazetecinin, içinden haber bulup yazabileceği, önünde uzanan engin bir deniz gibidir.

●**Sağlığın korunması:** Bu da gerek temel eğitim, gerekse genel sağlık hizmeti içinde yeterinde ele alınmadığı için medyanın üstlenmek zorunda olduğu konulardan birisidir. Ancak ne yazık ki bir "**magazin**" haber ya da yazısı gibi görüldüğü için, sağlığı gerçekten koruma anlamında yeterince etkin olmamakta, daha doğrusu etkinliği bazı maddeleri ve üretimleri tüketme konusunda gündeme gelmektedir.

●**Sağlıkçı-hasta ilişkileri:** Çok önemli bir konu olmasına karşın genellikle "**sansasyonel**" yanlarıyla gündeme getirilen bu konuda da "**uzman**" bir sağlık-tıp habercisinin bu konuda yapabileceği şeyler, yazabileceği haber ve yazılar vardır. Bu tür haber ve yazılar tarafların birbirlerinin farkında olmalarını sağlayacak, bu nedenle iki taraftaki okurun ilgisini çekecektir.

●**Hastalıklara tanı konulması:** Yukarıda belirttiğimiz gibi sağlık sistemimiz ve onun sunuluşundaki sorunlar aslında toplumun ve onu oluşturan bireylerin bu konuda yeterli bilgilendirilmelerini sağlamamaktadır. Bu da yine habercinin topluma en yakın kişi olması nedeniyle üstlenebileceği görev ve sorumlulukları gündeme getirmektedir. Tanı araçlarının ne olduğu, tanı süreçlerindeki rolleri, hangi durumlarda gerekli, önemli ve zorunlu oldukları, ortaya çıkaracağı yan etkiler ve yarattığı sorunların ne olduğu toplumun merak ettiği ve değişik biçimlerde ele alınabilecek önemli konular

arasındadır. Aslında bu konuda çok haber yapılmaktadır. Ancak o haberlerde o tanı yöntem ve araçlarını üreten, satan, uygulayan kişilerin gözü ve bakışıyla haberciye ulaştığı için bir çok nokta aydınlanmadan yapılan haber ve yazılarla karşılaşmaktayız. Oysa; böyle bir yöntem ya da aracın bulunması, uygulamaya girmesi, verdiği değişik sonuçların topluma duyurulması gibi fırsat ve olanaklar toplumu bu konularda bilgilendirmek ve bilinçlendirmek için çok önemlidir.

●**Hastalıkların tedavisi:** Toplumumuz tıpkı tanı gibi tedavi konusunda da aslında yeterli bilgiye ulaşamamaktadır. İlaçların ne olduğu, olabileceği, etki ve yan etkileri konusunda medyada yer alan haber ve yazılar genellikle onu üreten, çoğu uluslar üstü firmaların sunduğu, aktardığıyla sınırlı kalmaktadır. Bu alandaki bir habercinin toplumun haber alma ve bilgilenme hakkının sağlanması bakımından da yazabileceği pek çok haber ve verebileceği "doğru" bilgi vardır.

●**Rehabilitasyon ve adaptasyon hizmetleri:** İnsanlar hastalanırlar ve her zaman sağlıklı oldukları hale tam olarak dönemezler. Bu nokta da sağlık hizmetine gereksinim duyarlar ve alırlar. Bu grup sağlık hizmetleri diğerlerine göre daha az, daha yetersiz ve daha zordur. Toplumun önemli bir kesiminin ilgisi ve gereksinimi olan bu alan da sağlık ve tıp habercisi için bol "**malzeme**"nin olduğu bir konudur. En genel boyutuyla "**esenlendirme ve yaşama uyum**" konusunda toplumun yaşadıkları yanında olması gerekenleri gösterebilecek, belki de toplumun talebini tetikleyebilecek en önemli mesleklerden birisi sağlık tıp haberciliğidir.

Bir haberci değişik sorunlar yaşanan bir alanda habercilik yapıyorsa, büyük bir sorumluluk üstleniyor demektir. Onun sorumluluğu toplumu öncelikle "**farkında kılmak**" tır. Bunun ardından ise "**bilgilendirmek**" gelir. Her ikisi de gazeteciliğin en temeldeki çıkış noktasını oluşturur.

2.1.5.Haber ve yazıların oluşturulması ve derlenmesi

Haber ve yazıların içeriği başlıklı daha önceki bölümde ortaya koyduğumuz konuların bir çoğu zamansal olarak irdelendiğinde, bunların hemen her zaman yazılabilecek nitelikte olduğunu fark edebiliriz. Dolayısıyla sağlık habercisi bu konularda bir "**ön**

Çalışma ve hazırlığı" nceden yapabilir. Haberinin arka planını oluşturan temel bilgileri derleyebilir ve bir yanda hazır tutabilir.

Benzer biçimde bu tür konularda bilgi kaynakları ve değerlendirme ya da görüş soracağı kişileri de belirleyebilir, bu kişilerin hemen hemen ne söyleyeceği, nasıl davranacağı konusunda ngrleri olabilir. Dahası konuyu işleme bakımından belirli bir yaklaşıma sahip olduğu için haberin, eğer somut yaşanmış bir olaya dayanıyorsa bunun ayrıntısı dışındaki noktaları önceden hazır bile olabilir.

Bunlarla ilgili olarak muhabirlerin **"tıp"** haber ve yazıları kendi arşivlerinde zaten vardır, yoksa da oluşturmalıdır. Haber ve yazıların teknik ve arka plan bilgisine ilişkin olarak da önceden derlenmiş hazırlıklarının olması yararlıdır.⁵⁴

Sağlık ve tıpla ilgili herhangi bir haber ya da yazı derlenirken; öncelikle bilgilerin eksiksiz ve son bilgileri içeren nitelikte olması gerekir. Dolayısıyla haberci daha önceden topladığı, derlediği bilgileri de yeniden sunarken bunları gözden geçirmeli, güncel ve son bilgi olup olmadığını da kontrol etmelidir.

Bu bağlamda kaynakları gözden geçirmesi, arşiv taraması yapmak yanında, bu konuların uzmanlarıyla çeşitli biçimlerde her bir araya gelişinde bu konulardaki **"gelişme ve değişiklikleri sorgulamayı"** da alışkanlık haline getirmelidir. Bu konuda sağlığın değişik uzmanlık alanlarındaki yayınları da genel erevesi içinde izlemelidir.

Diğer yandan, daha önce benzer durumlar ya da olayların söz konusu olup olmadığını araştırmalı, başka gazetecilerin yazdıklarını incelemeli, yayınlarda ele alınanları gzlemeli ve irdelemeli, kendi bilgi ve yaklaşımlarını bu anlamda da kontrol etmelidir.

Bu konuda hem bireysel hem çalıştığı yerlerin arşivleri hem de genel ve bilimsel kütüphanelerde bulunan kaynakları taramalıdır. Bulduğu yeni bilgileri, haber ve

⁵⁴ "Haber ve Yazıların Oluşturulması ve Derlenmesi"; 20.10.2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

yazılarında yararlanmak üzere bir yana kaydetmelidir. Bu nedenle sağlık habercisinin yayınlanmış kendi yazılarının da arşivini tutması ve bunları saklaması çok yararlıdır.

Haberin sunumu zamanla yarışmayı gündeme getirir. Çok beklenmedik bazı olaylarda da sağlık habercisi gerçeğe ve doğruya en hızlı bir şekilde ulaşmak için yoğun çaba sarf eder. Bu noktada haberin atlanması, yani kamuoyunun bilgisine sunulamaması riski ile **"gerçeğin ve doğrunun"** aktarılması görevi bu yarışın en önemli nedenidir.

Herhangi bir haberde yapılan hataların çoğu bu sırada şekillenir. Gözden kaçan ayrıntılar, tarafların bir kesiminin bilgi, görüş ve değerlendirilmesinin alınamaması, haberin ya da yazının **"çifte kontrolünün ve doğrulanmasının"** yapılamaması, atlanan bazı ayrıntılar ve eksik arka plan bilgisiyle haber veya yazının sunumu söz konusu olabilir.

Sağlık haberlerinde eksikler ve hatalar yalnız **"gazetecilik"** boyutunda ortaya çıkmaz. Ele aldığı konunun gereği olarak, **"bireylerin ve toplumun sağlığı"**nı da olumsuz etkileyebilir. Sürekli söylediğimiz gibi her durumda **"bireyin ve toplumun sağlığına zarar verilmemesi ve onun yararına olması "** koşulu her zaman temel alınmalıdır.

2.1.6. Sağlık haberlerinde "tazelik ve yenilik"

Sağlık ve tıpla ilgili haber ve yazılar bir eğitim, bilgi notu ya da derlemesi değildir. Ancak mevcut bilginin topluma ve halka anlatılmasının, onun gündemine katılmasının yollarından da birisidir. Onun için bir sağlık haberi, herhangi bir konuda yazılmış bir haberin genel unsurlarını içermenin yanı sıra bu yönden de yeterli ve doyurucu biçimde bilgi içermelidir.

Genel olarak haber yazımını diğer yazım tekniklerinden ayıran altı temel özellikten söz edilir: Bunlar; **taze/yeni, doğru/gerçek, tarafsız, dengeli, kısa/öz ve açık/anlaşılır** olmaktır. Bu özellikleri sağlık ve tıpla ilgili konular bakımından irdelediğimizde bazı önemli yanların olduğu görülebilir.⁵⁵

⁵⁵“Tazelik ve Yenilik Üzerine”; 27.10.2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

Her haber gibi sağlık ve tıpla ilgili haberlerin de **"taze"** olması, bir **"yeniliği"** dile getirmesi beklenir. Sağlık ve tıpla ilgili haberlerde **"tazelik ve yenilik"** unsuru daha önce de söz edildiği gibi farklı açılardan ele alınabilir. Örneğin bir tanı ya da tedavi araç ya da yönteminin yeniliği veya taze haber olan yanı farklı düzlemlerde farklı biçimlerde değerlendirilebilir.

Herhangi bir yöntem ya da uygulamanın dünyada **"ilk kez keşfi veya farkına varılması"** bu konunun **"yeni ve taze"**liği bakımından, üzerinde bir haber yazılmaya değer bir durumdur. Ancak bu konuda yazılmış bir haberin topluma ya da bireye yönelik olarak **"genel bir bilgi"** oluşturmasının ötesinde doğrudan bir yararı yoktur ve olamaz. Ama bu haber yine de önemlidir. Çünkü bir yeniliği ve gelişmeyi duyurmaktadır.

Bilim insanlarının araştırmacılarının kendi usul ve yöntemleriyle bu tür bilgilere ulaşma olanakları vardır. Bilimsel ortamlar, toplantılar, yayınlar bu bilgilerin, bilim ve araştırma çevrelerinde iletişimini sağlar. Bununla birlikte bu tür ortamlarda bilgiler yine kendi usul ve yöntemlerine göre irdelendikten ve doğrulandıktan sonra duyurulur. Oysa medyanın bu tür **"bilimsel irdelemeler yapma ve sonucunda duyurma"** biçimde bir kaygısı yoktur.

Bir keşif ya da farkındalığın uygulamaya dönmesi için çok uzun araştırmalar ve çalışmalar gereklidir. Bu keşfin araştırma ve çalışmalardan sonra **"gerçek bir yöntem haline gelmesi ya da uygulamaya girmesi"** de yine taze ve yeni bir haberdir. Dolayısıyla bu da sağlık ve tıp haberi olabilecek bir durumdur. Ancak böyle bir haberde bu yöntem ya da uygulamanın nerede olduğunun belirtilmesi haberin en önemli unsuru olacaktır. Çünkü dünyanın her yerinde yaşayan herkesin bundan yararlanma koşulu söz konusu değildir.

Diğer yandan bu konudaki araştırmalar uygulama sırasında da sürdürülecek ve dolayısıyla sınanacak ve tartışılacaktır. Bu süreçteki her türlü yeni bilgi yine bu yöntem

ya da uygulamanın "**haberinin yazılabilmesi**" için bir fırsat olabilir. Doğaldır ki yöntem ya da uygulamanın kesinlik kazanması, tüm ilgili bilim çevrelerince "olağan ve kabul edilir bir hale gelmesine kadar" bundan "**tek**", "**kesin**" gibi nitelemelerle söz etmek habercilik bakımından bu süreçte de doğru değildir.

Söz konusu yöntem ya da uygulamanın, ülkemizde, bulunduğumuz yöredeki insanların hizmetlerine sunulması da bu kez bu düzlemde bir yeniliktir. Yine bununla ilgili olarak "**yeni**"liği oluşturan durumu net olarak belirtmek kaydıyla haberini yapmak ve yazmak olasıdır. Böyle bir haberin toplum açısından bir değeri ve önemi vardır. Ama böyle bir haberden dolayı toplum yararının ötesinde o işi yapan ya da uygulayan kurum ve kişilerin "**reklamlarının yapılmaması**", böyle bir haberi yazacak olanın en çok önem vereceği nokta olmalıdır.

Böyle birçok haber ve yazıda bu unsur yani "**tazelik ve yenilik**" ya yanlış değerlendirilmekte ya da "**hangi bağlamda**" taze ve yeni olduğu gözden kaçabilmektedir. Burada tüm sorumluluğu sağlık ve tıp habercisine bırakmamak gereklidir. Bu işi yapan kişi ya da kurumların da bu tür haberlerde sorumluluğu vardır. Onlar da söz konusu yöntem ve uygulamayla ilgili bilgileri tam olarak haberciye sunmalı, haberciye yanlış ya da eksik bilgilendirmemelidir. Ama buna karşın haberci "**tazelik ve yeniliğin**" hangi bağlamda ya da düzlemde olduğunu haberini oluştururken sorgulamalı ve ilgili başka kaynaklara ve uzmanlara başvurarak doğrulamalıdır.

Bu konuda önemli diğer bir nokta da haberin yer aldığı yayının, yayın sıklığı ve zamanlamasıyla ilgilidir. Günlük bir gazete için taze olmayan bir konu "**haftalık ya da aylık**" yayınlar için taze ve yeni olabilir. Yine söz konusu yayında daha önce hiç ele alınmamış bir konu bu kez o yayın ve okuru için "**yeni**" bir konu olma niteliğine sahip olabilir. Ancak bu tür uzun periyodlu yayınlarda haberin ya da yazının sunuluş biçimi, kurgusu, içerdiği temel ve yan unsurlar da farklı olmak ve bunlar göz önüne alınarak düzenlenmek zorundadır.

Tabii bir de "**popüler**" yani topluma yönelik yayınlanan "**sağlık ve tıpla ilgili**" yayınlarda bu tür haberlerin işlenişleri söz konusu olduğunda dikkat edilmesi ve özen

gösterilmesi gereken başka noktalar vardır. Bu tür yayınlardaki haber ve yazılarda eğer **"doğru ve tam bir habercilik"** yapılmak isteniyorsa; söz konusu yöntem ve uygulamaya ilişkin olarak daha keşfinden başlayarak kronolojik süreci de anlatmak, yapılan tartışmalardan söz etmek, değişik yerlerde elde edilen sonuçlarını ortaya koymak gibi yöntem ya da uygulamanın değişik boyutlarıyla ilgili bilgileri vermek de gereklidir.

2.1.7. Sağlık haberciliğinde kurallar, haberi **"kuru"** yapar mı?

Haber ve yazılarda kurallara uymak iyi ve doğru habercilik için bir gerekliliktir. Ancak bu konu başlığı altında yanıtlanması gereken ilk soru: Her zaman kuralları uygulayarak haber yazmak, haberi **"kuru"** yapar mı, yoksa o kuralları uygularken de **"renkli, heyecanlı, çarpıcı ve merak uyandıran"** haber ve yazıları yazmak mümkün müdür? ⁵⁶

Haberin belki de en temel kuralı **"doğru ve gerçek"** olmaktır. Sağlık ve tıpla ilgili haberlerin **"gerçek ve doğru"** olması belki de diğer konulardaki haberlerden çok daha önemlidir.

Haberi yazan onu okuyanlardan birisinin bu yazılanlara göre davranacağını ve bu nedenle yaşamından olabileceğini, hasta ya da sakat kalabileceğini veya tam tersine yaşamını kurtaracağını, bir hastalık ya da sakatlığı engelleyeceğini düşünerek, öngörerek haberini yapmalıdır. Tıpkı sağlık hizmeti gibi sağlıkla ilgili habercilik de yaşamsaldır. Yapılan en masum bir hatanın bile çok büyük olumsuz sonuçları olabilir.

Oysa sağlık ve tıp alanı sürekli değişen ve yenilenen bir alandır. Dün **"doğru"** olan bugün **"yanlış"** olabilir. O nedenle sağlık ve tıp alanında haber ve yazı yazan kişi bilgisini sürekli yenilemek ve güncellemek ve kendisine söyleneni hatta gözüyle gördüğünü sürekli sorgulamak zorundadır.

⁵⁶“Kurallar haberi kuru yapar mı?”; 03.11.2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

Herkesin olduğu gibi sağlık ve tıp haberi veya yazısı yazan gazeteci de bir tarafı tutabilir. "**Özlemsel düşünüş**" denilen şekilde, kendisine "**iyi gelen**" yanları öne çıkarabilir. Ama her gazeteci gibi haberini veya yazısını yazarken "**bağımsız ve tarafsız olmak**" zorundadır. Bu unsur sağlık habercisi açısından çok daha önemli bir özelliktir. Çünkü bu alanın çıkar ve yarar sağlayanlarıyla, uygulayan ve alanlarıyla çok fazla tarafı vardır.

Sağlık ve tıp habercisi; sağlık sisteminden ve onun yöneticilerinden de, bu hizmeti uygulayan sağlık çalışanlarından da başta bu sektöre çeşitli mal ve ürünleri sunan ve satanlardan da hatta hasta ve yakınlarının "**yalnız kendilerini düşünen**" yaklaşımlarından da "**bağımsız**" olabilmeli ve "**tarafsız**" davranabilmelidir. Onların tümünün, her türlü kendi yanına çekme çabalarına direnmeli ve daima belirli bir uzaklığı korumalıdır. Onun düşüneceği tek konu genel kamu çıkarı olmalıdır.

"**Tarafsız olma**" tanımı, görüş ve kanaatleri olmaması anlamında değildir. Tam tersine sistemin tümünü görebilecek şekilde belirli bir düşünce ve yaklaşımı olmalıdır. Ancak haberlerini ne bu yaklaşımını kanıtlamak ne de çürütmek için yönlendirmemelidir. O bilimsel olanın; toplumun ve bireyin adına doğru ve yararlı olanı savunmalı ama yaşanan gerçekliği de tüm boyutlarıyla resmetmeyi bilebilmelidir. Dolayısıyla üstlendiği sorumluluk bir sağlıkçınınkinden farklı değildir.

Bu tür bir tarafsızlık ve bağımsızlık, hakkınca yerine getirildiğinde "**dengeli**" bir haber yazımını da sağlar. Sağlık habercisinin diğer alanlarda çalışan gazeteciler gibi mevcut durumu yansıtırken durumu oluşturan ve onda rol alan tüm aktörler arasında da belirli bir dengeyi koruma zorunluluğu olmalıdır. Dengeli olmak salt biçimsel bir özellik değildir. Yani taraflara eşit sayıda sözcük ya da yer ayırarak dengeli olunmaz. Denge yazının ya da haberin içeriğinde ve ortaya çıkan "**anlamda**" oluşmalıdır.

Tüm bunlar sağlandıktan sonra yanıtlanmayan sorular kalmışsa bunların da belirtilmesi, dahası bu noktaların da göz önünde tutulduğu bir "**değerlendirme ve yorum**" yapılması da gazetecinin hem hakkı hem de ödevidir. Çünkü okur hem bilgilendirilmek,

hem de bu konuda ne yapılacağına ilişkin bir "**işaret**"i de bekler. İşte o işareti vermek de sırasında iyi bir habercinin görevleri arasında sayılmalıdır.

Burada sayılan kurallara uygun davranmak, öncelikle mesleğe duyulan saygının bir gereği olarak yerine getirilmelidir. Bunlara uygun davranıldığında haberin güvenilirliği kendilinden sağlanacaktır.

2.1.8."Kısa ve öz" yazabilmek, "açık ve anlaşılır" olmak

Kısa ve öz yazabilmek çok zaman harcamayı ve çok emek dökmeyi gerektirir. İyi bir haber için; haberi hazırlarken harcanan zaman ve emeğe eşdeğer bir zaman ve emeği, onu derlerken harcamak gerekir.

Haber metinlerinin, zor konuları bile basitleştiren, herkesin, özellikle de o konuda herhangi bir bilgisi olmayanların kolaylıkla anlayabileceği şekle sokan metinler olması beklenir. Kuşkusuz bu da çok ve yoğun bir çabayı, dahası derin bir bilgi ve deneyimi gerektirir.

Uzun cümleler, gereksiz ve bitmek bilmeyen tanımlamalar, haberin arasına serpiştirilmiş yorumlar, habere olan ilgiyi azaltır ve özün kaybolmasına yol açar. Dolayısıyla bir haberi ya da yazıyı yazarken kısa ve özlü cümleler kurmak gerekir.

Yazmak her zaman konuşmaktan farklıdır. Ama bir haber dili birine bir olayı anlatırken kullandığımızı yakın olmalıdır. Haber yazarken de tıpkı konuşurken yaptığımız gibi basit olunmalıdır. Genellikle konuşurken, gereksiz ayrıntılara sapılır. Haberi yazarken bu hataya da düşmemek, konuşulandan da daha kısa yazmak önemli bir kuraldır.

Bunu yerine getirmenin en kolay yollarından birisi bir metinde ya da haberde tek bir mesajın, bilginin ve özün bulunmasını sağlamak ve metni buna göre kurgulamaktır. Sağlık ve tıp haberleri aynı zamanda bilimsel dünyayla, gündelik yaşam arasındaki bir kesitte yer alır. Dolayısıyla biraz merakı ve hatta araştırmayı, haberin yanında verilmemiş olan ek bilgileri de edinmek için araştırmayı, dolayısıyla öğrenmeyi de tetikleyen bir "**merak unsuru**" böylelikle haberin içine katılmış olur.

Bu önemlidir çünkü "**bir haber ancak haberdar kılar**", oysa bilgi sahibi olmak için öğrenmek gerekir. Öğrenme fiili ise "**aktif**" bir edimdir ve bir çabayı gerektirir. Sağlık ve tıpla ilgili haber ve yazıların asıl hedefi okurun bilgilenmesini ve öğrenmesini sağlamak olduğundan bu unsur önemlidir.⁵⁷

Genel olarak iyi yazı ve haberlerin zengin ve doyurucu olması gerektiği düşünülür. Ancak bu her zaman doğru değildir. Öncelikle anlatılmak istenen konunun netleştirilmesi ve o netliğin alıcıya geçmesinin sağlanması hedeflenmelidir. Bunu sağlayan bir yazı zaten "**zengin ve doyurucu**" sayılır. Bunun ötesinde istenen zenginliği olayın farklı boyutlarını ortaya koyabilen bağımsız yazılarla sağlamak mümkün olabilir.

Kısa ve öz yazabilmenin yollarından bir diğeri de aynı haber içinde gereksiz yinelemelerden kaçınmaktır. Özellikle güncel haberlerde olayın en önemli yanını haberin girişinde, hatta spotunda verip, ardından da daha az önemli ayrıntıları sıralamak yeterlidir.

Bir haberin en önemli kısmı kuşkusuz girişidir. Bir haberin girişi, okura ve izleyiciye hem haberin konusunun ne olduğuna ilişkin bilgi vermeli hem de haberin devamını izlemesi için merak duygusu uyandırmalıdır.

Yapılan araştırmalar, anlaşılır haberlerin %75'inin 20 kelimeyle, %17'sinin de 40 kelimeyle anlatılan haberler olduğunu ortaya koymaktadır. Lise öğrencilerinin herhangi bir olayı ortalama 40-50 kelime ile anlattıkları düşünülürse, kamuoyunu aydınlatma, bilgilendirme, uyarma görevi gören gazetecilerin okunmak ya da izlenmek için hep kısa anlatımı yeğlemeleri olması gereken doğru bir tutumdur.

Bununla birlikte bir bilginin tutuma dönüşmesi için en önemli noktalardan birisi de yinelemedir. Eğitim ve öğrenme süreçleri "**yineleme**" ile gerçekleşir. Sağlık ve tıpla ilgili haber ve yazılarda, istenen yalnız bir bilgiye sahip olmak da değildir. O bilginin

⁵⁷“Kısa ve öz yazabilmek, açık ve anlaşılır olmak”; 10.11.2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

işaret ettiği tutum ve davranışların benimsenmesi, dahası gündelik yaşam içinde uygulanmasıdır. Toplum için önemli konularda sürekli haberler yapmak bir uzman gazeteci için kaçınılmaz görevler arasındadır.

Kısa ve öz yazılan haber ve yazıların aynı zamanda "**açık ve anlaşılır olması**" gereklidir. Bunu sağlamak için kullanılan dil çok önemlidir. Daha önce de söylendiği gibi sağlık ve tıp alanında uğraşanların kendi aralarında kullandıkları bir özel dil "**jargon**" vardır. Aslında bu her meslekte böyledir. Sağlık alanında uzmanlaşmış haberciler de bu ortamda kaldıkları ve çalıştıkları süre içinde bu "**özel dili**" öğrenirler ve dahası gündelik konuşma, hatta yazılarında bunu kullanmaya başlarlar. Ancak haberlerini ve yazılarını yazarken bu dili bir yana bırakmalı, bu dili bilmeyenlerin de anlayacağı bir dili kullanmalıdırlar. Çünkü böyle bir dille yazılmış haber "**açık ve anlaşılır**" bir haberdur.

Burada gazetecinin kullandığı dile hakim olması, yazım ve sözcük hataları yapmaması, kelimeleri ve alana özgü kavram ve terimlere için bulduğu karşılıkların doğru ve anlaşılır olması da gereklidir. Bu tür özel sözcüklerin yanlış anlama gelecek şekilde kullanılması olasılığı hep vardır. Bu nedenle nasıl kullanılacağından emin olunamayan sözcükler kesinlikle kullanılmamalıdır.

2.1.9. Editöryal süreç ve haberin sunumu

Sağlık habercisinin işi diğer gazeteciler için olduğu gibi yazıyı yazıp gazete ya da sayfa editörüne teslim ettiğinde bitmez. Gündelik uygulamada teslimden sonra olan bitene genellikle sağlık habercisi karıştırılmaz. Haberini genellikle ertesi günü yayınlandığında görür. Bazen haberinin uğradığı değişiklikler nedeniyle "**haberini tanıyamadığı**" bile olur.

Tüm bu nedenlerle bir habercinin, bu arada sağlık habercisinin de sayfa sekreterleriyle ilişkileri ve gazetesindeki editöryal süreçteki aldığı rol çok önemlidir.

Editörler, bir haber merkezinde neyin haber olup neyin olmayacağına asıl karar veren kişilerdir ve sürekli söz ettiğimiz gazetecilik ve haber değerlerinden yola çıkarak, her

gün önlerine gelen yüzlerce haber arasından hangi haberin daha öncelikli ve büyük, hangi haberin daha arkadan veya küçük verileceğine, başlığının ne olacağına, sunumun nasıl yapılacağına hemen her zaman editörler karar verir. Zaman zaman gazetenin genel yayın yönetmenleri hatta sahipleri bu konulara karışsalar da editörler onların da güvendiği en yetkili kişilerdir.⁵⁸

Editörlerin belirli bir gazetecilik bilgileri, mesleki geçmişleri, dolayısıyla deneyimleri varsa da ancak belirli alanlarda uzmanlıkları söz konusudur. Örneğin **"sağlık alanında bir uzman habercinin bildiklerini bilen"** editör yok denecek kadar azdır veya yoktur. Dolayısıyla bir sağlık habercisinin en önemli görevlerinden birisi bildiklerinin bir bölümünü kendi editörüne de anlatmak hatta öğretmektir. Bu yapılmamışsa sağlık habercisinin yazdığı yazı ya da hazırladığı haberin, anlamı, önemi yani değeri editör için farklı, haberci için farklı olacaktır.

Gazetelerde sağlıkla ilgili haberler ve yazıların ya özel sayfaları veya yerleri vardır. Gazetenin ön sayfalarında yer alabilecek nitelikte **"manşetlik"** haberler değilse genellikle kendi yerlerinde yer alan sağlık ve tıpla ilgili haberlere çok fazla müdahale edilmez. Ama bu her zaman uzman habercinin verdiği haberin, verdiği şekliyle yayınlanacağı anlamına gelmez.

Editörlerin ve sayfa sekreterlerinin bulundukları konum ve yaptıkları işin gereği olarak haberlerin başlığı, sayfa düzeni ve içerikleriyle oynama yetkileri vardır. Editör, sağlık habercisinin yaklaşımını veya sunumunu beğenmez kendine göre kesip biçer veya değiştirir. Yine sayfayı hazırlayan sayfa sekreteri haberin sayfada görüldüğü yere göre, başlığını, spotunu, içeriğini değiştirir, keser, kısaltır. Editörler bazen ekleme yapılmasını isteyebilirler ya da haberde eksik gördükleri tarafları haberciye bildirerek tamamlanmasını isteyebilirler.

Kuşkusuz tüm bu konularda da karşılıklı bir denge ve uzlaşma olması gereklidir. Uzman habercinin topladığı bilgilerle oluşturduğu haber ve yazının neden önemli olduğu

⁵⁸“Editorial süreç ve haberin sunumu”; 17.11.2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

konusunda editörünü ikna etmek zorundadır. Bunun için de öncelikle kendisinin bunların farkında olması, bilmesi ve inanması gereklidir. Editörün yayınlanacak değerde görmediği haberin yayınlanmayacağı açıktır.

Bu ilişkideki diğer bir önemli nokta da habere ve içeriğine müdahale ya da uygun olmayan başlık kullanılmasıdır. Çünkü tek başına bir başlık veya öne çıkarılmış bir spot bile haberin önemini, anlamını tümüyle değiştirebilir.

Editörlerin de ilişkileri, yapmak zorunda oldukları görevleri, sorumlulukları, dünya görüşleri ve toplumsal yapılanma içinde ait oldukları yer yaptığı işi etkileyebilir veya belirleyebilir. Bu nedenle de verilen haberlerin şekli editörlerin görüşlerine göre değişiklik gösterebilmektedir.

Ama asıl önemli olan her zaman kamu çıkarıdır ve gazetecinin mesleğine ve kendisine saygısıdır. Onun için yaptığı işi iyi yapması, örneğin uzunlu kısıklı farklı başlıklar, değişik noktalara vurgu yapan farklı spotlarla haberini sayfa sekreterine veya editöre vermesi gerekir. Dahası koşul ve olanağı varsa haberinin son şeklini ve sayfaya yerleştiriliş biçimine bakmalıdır. Bunu yapamıyorsa, yayımlandıktan sonra haberini iyice okuyarak nelerin nasıl sunulduğunu saptamalı, bu değişikliklerin nedenlerini anlamaya çalışmalı, gerekiyorsa editör veya sayfa sekreteriyle bunları konuşup tartışabilmelidir. Haberin eksik yanlarını tamamlamaya çalışmalı, aynı konuda yazacağı yeni haber ve yazılarda bu noktalara özen göstermelidir. Bu süreci aynı zamanda bir özdenetim ve eğitim süreci olarak görebilmeli ve buna uygun davranmalıdır.

2.1.10."Haber takibi" ve sürekli izlemek

İyi bir gazeteci yazdığı haberdan sonra da onunla ilgili olayın nasıl seyrettiğini, neler olup bittiğini merak eder, gündeminde tutar, izler, gözler ve yeniden yazar. Her olay için önemli olan bu durum sağlık için daha da önemlidir. Çünkü o konu yaşayandan çok daha fazlasını ilgilendirir ve her an başkalarının da başına gelebilir, işine yarayabilir veya etkileyebilir.

Örneğin bir sağlık hizmetiyle ilgili bir olumsuzluk gözleendiğini ve haberinin yazılmasının ardından haberi yazan sağlık habercisi bir süre sonra oraya yeniden gitmeli ve o sorunun düzeltilip düzeltilmediğini araştırmalıdır. Bunun yanında onun, bu sorundan ya da olumsuzluktan haberdar olduğı olayı yaşayanların başına da nelerin geldiğı önemlidir ve gazeteci tarafından izlenmelidir. Yani hem durum hem de olayın aktörleri haberin izlenmesinde iki önemli yöndür. Yayınlanan olaydan etkilenecek toplumda başkalarının neler yaşadığı da önemlidir. Bu da "**haber takibi**" anlamına gelir. Tüm bunlardan haberdar olmakta kamunun yararı vardır ve her an başka biri de bu durumdan etkilenebilir.⁵⁹

O zaman "**Haber takibi yapmak**" alanında uzmanlaşmış bir gazetecinin, görevini eksiksiz yapması için bir zorunluluk, okuru ve haber kaynağı için de güveni sağlayan olumlu niteliklerinden birisidir.

Haber takibi için öncelikle bunun anlam ve önemini kavramak gerekir. Sıradan gazeteci için "**haber**" yazıldığı anda eskimeye başlar hatta biter. Oysa "**uzman**" gazeteci için o yalnızca bir başlangıçtır. O her zaman onu yazan gazetecinin aklında ve gündemidir. Haberini izlerken yeni şeyler öğrenir. Bir haberin sürekli gündemde tutulması, o olayla ilgili değişimi de sağlar ve bu anlamda yararlıdır.

Haberin takibi için ele alınan konu ya da olgu sürekli izlenmeli, başka yerlerde de yaşanıp yaşanmadığı, kimleri etkilediğı, o olayın yol açtığı veya o durumun kendisindeki değişimler, etkileri ve sonuçları, bununla ilgili farklı görüş ve yaklaşımlarla onların etki ve sonuçları yeniden ortaya konulmalıdır.

Bu gazetecinin "**araştırma**" görevinin de bir parçasıdır ve yaşamın canlılığı gibi haberin de canlılığını sağlayan olaydır. Tekil bir bilgiyi toplumsal kılmanın da bir yoludur.

⁵⁹"Haber takibi ve sürekli izlemek"; 01.12.2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

Sağlık alanındaki haberi yazılan konular belirli aralıklarla yinelenir. Aslında her yinelenme öncekinden daha farklıdır. Buradaki değişimler de bir anlamda habere dönüşür. Tutarlı ve tuttuğunu koparır bir gazetecinin olmazsa olmaz niteliklerinden birisi haberine konu olan olayı izlemesidir. Bunu bir takıntı diye algılamamak, bir anlamda "**kamusal denetim**" işini sürekli hale getirmek olarak düşünmek gereklidir.

Uzman gazetecinin alanında kabul edilir bir gazeteci olmasını sağlayan unsurlar arasında bir de "**haber atlatması**" vardır. Bir olayı, olguyu ve durumu, meslektaşlarından daha önce fark etmek, görmek ve daha önce yazıya dökmek veya sunmak, bir haberi en önce ve tek başına yazmak "**haber atlatmak**" olarak tanımlanır ve her gazetecinin düşleri arasındadır. Bu da aslında doğal karşılanmalıdır. Çünkü farklı olanı yapmak, ortaya koymak her insanın doğasında vardır. Kendisini gerçekleştirmek denen kavramın özü, içeriği budur.

Ancak sağlık alanında haber atlatmak her zaman iyi, doğru ve gerekli değildir. Haberin önce yazılması önemlidir. Ama herkes tarafından bilinmesi de önemlidir.

Büyük ve önemli toplumsal olaylarda ilk yazandan sonra da o olayla başka gazeteciler, gazeteler de ilgilenir. Ama sağlık haberlerinde konu çok büyük boyutta değilse, diğer gazeteciler için de o konu en azından arası soğuyana, insanlar unutana kadar bitmiştir. Bu o yazılan gazetenin dışındaki gazeteleri okuyanların bu bilgiye sahip olmaması demektir. Tabii ki bu durum bir zarar doğuran olaysa o zararla karşı karşıya kalmak demektir.

Haberin eğer bir toplumsal amacı varsa onu yazmayan gazetelerin okuduğu toplum kesimi bunun sonuçlarından yararlanma bakımından geride kalacaktır. Bunun ise bireysel ve tekil düzlemde sonuçları çok ağır olur. Dolayısıyla sorumlu bir uzman gazeteci toplumun yarar ve çıkarını kendisi ve yayın organından daha önde görerek, bunu diğer meslektaşlarına da zamanında ulaştırmasını da bilmelidir.

2.2. Sağlık Haberciliği

Bilindiği üzere "gazetecilik", kamuoyunu doğru, çok yanlı, çok boyutlu, hızlı, inanılır ve güvenilir bir şekilde bilgilendirme mesleğidir. Başka bir deyişle habercilik bir "enformasyon" görevidir. Ama gazetecilik bununla sınırlı değildir. Bir yandan da resmi ya da formel olmayan bir "formasyon" yani "bireyi ve toplumu şekillendirme" görevi vardır. Demokratik toplumlarda haberci ve haber veren yayınların başka bir deyişle "medya"nın asli görevi, mevcut siyasi-iktisadi iktidara karşı kamuoyunun çıkarına davranan ve onun safında bir karşı "iktidar" yaratacak şekilde bir "formasyon" oluşumu da sağlamaktır.⁶⁰

Halk adına, halk için yapılanları duyurmak, sorgulamak ve kitleleri uyarmak, gazetecinin birinci amacıdır. Bu amaç, gazeteciye her zaman gerçeğin ardında ya da izinde olmak gibi bir sorumluluk yükler.

Gerçeğin peşinde olmak, gazeteciye genellikle güçlü ve egemen sınıfla karşı karşıya getirir. Güçlü ve egemen sınıflar bu durumlarını korumak için sürekli olarak bazı bilgileri kamuoyundan gizlemeye ya da değiştirmeye çalışırlar. Bazen de yanlış bilgiler verirler, yani bir tür "dezenformasyon" veya "misenformasyon" yaratırlar.

Gazetecinin görevi saklanan bu bilgileri ortaya çıkartmak, eksik ve yanlış bilgilerin doğrusunu bulmaktır.

Gazeteci, doğası gereği, toplumdan ve onun çıkarından yana olan, merak eden, merak ettiği doğrultuda çaba harcayan, bununla kendisini görevli sayan ve bu sırada eğer bir bedel ödemek gerekirse toplum adına o bedeli ödeyen kişidir. Bu mesleği ancak akıl, duygu ve vicdan sahibi insanlar yapabilir.

⁶⁰ "Sağlık alanında habercilik nedir, sağlık habercisi kimdir?"; 28.04.2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

Bugün gelişmiş gazetecilik okullarında gazetecilik ve bu mesleğin nasıl yapılabileceğine ilişkin temel bilgiler verilmektedir. Ancak bir alanın teknik bilgisine sahip olmanın o alanın işini olması gerektiği şekilde yapmaya yetmeyeceği açıktır.

Bu durum sağlık alanında yapılan habercilik ve gazetecilik konusunda da böyledir. Okullu olan ve bu alanı özellikle seçen ve kendisini yetiştiren gazeteciler ve haberciler vardır. Bu "okullu" gazeteciler okulda öğrendiklerini, yaşam içinde sağlık alanına özgü bilgilerle zenginleştirdiklerinde, alanın kişilerini, kurumlarını, taraflarını tanıdıklarında yani kendisini yetiştirdiklerinde gerçekten iyi birer "sağlık habercisi" olmaktadır.

Ancak, sağlık tıp alanında haber yazarların tümü bu kesimden çıkmamaktadır: Polis-adliye habercileri, hastane önlerinde ellerinde fotoğraf makineleriyle oturup "haber avlayan serbest gazeteci"ler, sağlık alanında olan bitenlere hatta "kana, yaraya, acıya meraklı"lar, sağlık eğitimi alan bir çok kişi, babasının, ailesinin gazetesinde çalışanlar, işi olmadığı için bunu yapanlar olduğu da unutulmamalıdır.

Bu kadar geniş bir kesimden çıkan haberlerin de farklı ve temel bilgi, eğitim ve deneyim eksikliği nedeniyle de eksik olması doğaldır. O nedenle ne "sağlıkla ilgili her haber sağlık haberidir", ne de "sağlık alanında gazetelere yazı yazan herkes sağlık habercisi, gazetecisidir". Günümüzde sıkça rastlanan bir durum da sağlıkçıların / hekimlerin köşe yazılarına sahip olması, haber yazmasıdır.

Günümüzde daha geniş kitlelere ulaşmak için "**medya**" büyük olanaklar sunmaktadır. Sağlık alanında çalışanların; habercilerin "**haber kaynağı**" olarak bilgilerini kamuoyuna duyurmaları, bundan farklı bir çıkar ve beklenti olmaksızın yapıyorsa çok önemli ve değerlidir.

"**Medya**"da sık olarak görünen bu "**haber kaynakları**" bir süre sonra bir "**haberci**"nin aracılığı olmadan, bir anlamda onun yerine geçerek bunu doğrudan yapmaya başlarlar. Bu, sağlık haberciliğinde önemli sorunlardan birisidir.

Küçük yerlerdeki yerel yayın organlarında bir hekimin belirli aralıklarla yazdığı bir köşesi olması "**hekim olduğu**" belirtildiği sürece yararlıdır. Benzer biçimde yine bir yerel görüntülü ya da sesli yayın organı aracılığıyla da belirli aralıklarla bilgisini kamuoyuyla paylaşması da doğru ve gerekli bir yaklaşımdır. Ama bunların büyük yayın organlarında sürekli olması; eğer yalnızca bir "**iş**" olarak yapılmıyorsa yararlarıyla zararları çok iyi bir şekilde tartışılmalıdır.⁶¹

Büyük yayın organlarının istedikleri her türlü kaynağa ulaşmaları, dahası kendi içlerinde "**uzmanlaşmış**" habercileri çalıştırması mümkün ve gereklidir. Ama bu tür gazeteciler yerine, gazeteciliğin temel bilgisini almamış, başka meslekten gelenleri, bir "**gazeteci**"ymiş gibi görev vermesi en başta "**gazetecilik-habercilik**" mesleğini hafif saymak, dahası bu alanda uzmanlaşmayı önlemek anlamına gelmektedir.

Bu arada gazete sahiplerinin çeşitli "**özel**" ilişkileri nedeniyle "**köşe ve yer**" verdikleri hekimlerin ya da bu alandaki çeşitli öğretim kurumlarında görev yapanların bir "**haberci ya da gazeteci**" gibi istihdam etmeleri de "**gazetecilik**" mesleğinin "**içerden**" vurulması, yaralanması anlamına gelmektedir.

Kuşkusuz bir hekim olarak çeşitli konularda görüşlerini sunanların yazdıkları makaleler, düşünsel yazıları, her gazete ve her yayın kuruluşunda yer almalıdır. Çünkü toplumun tüm diğer unsurları gibi sağlık alanından gelenlerinin de bu toplum ve yaşananlar hakkında görüşlerini belirtme ve ifade etme hakları vardır ve bu hakkın yerine gelmesinde yayın kuruluşlarının görevleri ve sorumlulukları bulunmaktadır.

Sağlık habercisinin güçlüklerinden birisi de yukarıda söz edildiği gibi bu alanda çalışan köken olarak hekim ya da sağlıkçı olan kişilerin varlığı ve giderek artan sayılarıdır. Bu kişiler alanın teknik bilgisine ve gerekli ilişkilerine sahip olmalarından kaynaklanan "**avantajlar**"la bu işi yaparlar.

⁶¹ "Sağlık haberciliğinde sağlıkçı haberciler"; 08.12.2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

Bu durum daha önce de belirttiğimiz gibi "**uzmanlaşmanın**" önüne bir engel oluşturur. Diğer yandan söyledikleri ya da yazdıkları "**yanlış**" da olsa gazeteciye göre daha çok "**kabul edilir**". Bu da toplumun bilgi alma hakkının gereğini tam ve doğru bir şekilde yerine getirmemek demektir.

Bu kişilerin "**gazetecilik ve haberciliğin**" temel unsurları konusunda yeterli bilgi ve eğitimle, her zaman temel alınan ilkelerin gözetildiği bir yaklaşıma sahip olunmaması, dahası giderek daha çok "**ticarileşen**" tıbbın kimi çıkar ilişkilerinin çok rahatlıkla yapılan işi etkilemesi, bu alanın "**kirlenmesi**"ne yol açmaktadır.

Dolayısıyla asıl mesleği gazetecilik olan bir sağlık habercisi, çalıştığı alanın bu şekilde "**kirlenmesine**" itiraz etmeli ve bununla "**mücadele**" etmelidir. Bunun tek yolu; sağlık ve tıp alanında uzmanlaşmaya karar verdiği andan başlayarak; öncelikle sağlık ve tıp alanıyla ilgili temel bilgileri ve ilişkileri olabildiğince hızlı bir şekilde öğrenip, bu bilgi donanımına sahip olmalı ve ortaya çıkan "**eşitsizliği**" aşarak "**doğru ve gerçek**" haberciliği yapmalıdır.

En azından bunun kadar önemli bir unsur da bu alanda kendi durumundan, yani "**gazeteciliğin temel bilgi ve deneyimiyle, yaklaşımına**" sahip olmaktan kaynaklanan üstünlüğünü çok iyi bir şekilde ortaya koyup; kendi lehine "**gerçek bir farkı**" yaratabilmektir.

Bunun çok iyi bir şekilde yapılması ve işin özü yakalayıp, en doğru biçimde anlatması, kısa sürede ya "**gazetecilik alanından gelmeyenleri**" eksiklerini tamamlayarak; "**işlerini tam ve doğru yapmaya yöneltecek**" ya da bu alanda kalem oynatmaktan vazgeçirerek, kendi alanlarına dönmelerine yol açacaktır.

2.3. Sağlık Haberciliğinde Görev ve Sorumluluklar (ETİK)

Ülkemizdeki sağlık alanındaki sorunların sistemden, belki de daha doğru bir deyimle sistemsizlikten kaynaklandığı herkesçe kabul edilmektedir. Ama ortaya çıkan ve "**insan**

yaşamını ve sağlığını ilgilendiren" olayların tümünün sorumluluğunu yine de sisteme bağlamak doğru değildir.⁶²

Hiç kimse hatasız değildir ve hataların sorumluluğunu kategorik olarak olguları yaratan koşullara ve yaşayanlara bağlanamaz. Aracılık edenler de olumsuzluklarda kendi paylarını görebilmeli ve doğru değerlendirebilmelidir.

Sistemler ve uygulamalar birileri onu işlettiği ve gerçekleştirdiği için vardır. Sistemin ya da uygulamanın yanlışlığından kaynaklanan olumsuzluklarda da o sistemi işlettiği için en azından yanlışlığına karşı çıkıp değiştirmedikleri için ya da hâlâ o sistem içinde, sistemin o şekilde işlemesine olanak tanıdığı için yine insanlar, yine o sistemde çalışanların sorumluluğu söz konusudur.

Eksik aldığı bilgiyi tamamlamayan ya da talep etmeyen de bu sağlıklıyı eksik bir şekilde yetiştiren öğreticiler de o öğreticilerin öğrettiklerini değerlendirmeyenler, denetlemeyenler de sorumludur. O halde sağlıkçılar hem kendi içsel denetim mekanizmalarını doğru bir şekilde çalıştırmak zorundadırlar hem de sistemi değiştirmek ve düzeltmek zorundadırlar.

Bu gerçekten hareketle; sistem içinde sahip olduğumuz konumlardaki koşul ve olanaklarımızla daha doğru, iyi ve güzele yönelik olarak yapabileceğimiz değişiklik ve gelişmeleri sağlamamız bir zorunluluktur. Bunlar yapıldığında medyada gelen durumlar azalacak ve giderek önemini yitirecektir.

Sağlıkçılar da verdikleri hizmetin alıcısıyla kurdukları ilişkideki yanlışlıklar ve olumsuzlukları da çözümlemelidirler. Bunun için örneğin bilimsel yayınların halkı ve toplumu ilgilendiren yanlarının "**popüler**" versiyonları bilimsel yayınlarla birlikte yapılmalı, benzer biçimde ulusal ya da uluslararası ölçekte bilgi sunu ve alışverişinin yapıldığı bilimsel eğitim etkinliklerinde ele alınan konuların halka yansımada yarar

⁶²“Haber ve habercilik”; 17.03.2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

bulunan yanlarıyla ilgili olarak, basın bültenleri ve halkın anlayabileceği bir biçim ve dille sunulmuş özel sunumlar gerçekleştirilmelidir.

Ayrıca; sağlık ve tıbbın etik değerleriyle, habercilik ve yayıncılığı etik değerleri gözetilmediği durumda sağlık ve tıp haberciliğinde ciddi sorunlar yaşanması kaçınılmazdır. İnsanların sağlığı "**kişisel**"dir, "** zel**" yaşamlarıdır ve "**gizli**"dir. Bu nedenle de bu konulara girerek yapılan haberler herşeyden önce, "** zel yaşama müdahale ve gizliliğin ihlâli**" anlamına gelir.⁶³

Medya etiğinin en çok tartışılan konularının başında, gazetecilerin sık sık kişilerin özel yaşam alanlarına müdahale etmesi gelmektedir. Gazeteciler çoğu zaman kamunun bilme hakkı adına kişilerin özel yaşamlarının gizliliği ilkesini bilerek ihlâl ederler. Habercilikte "**tekil**" olanı yazmak yeğlenir. Sağlık alanında yapılan yayınlarda da çoğu zaman "**tekil**"  rnekler yer alır. Birçok insanın sağlık hizmeti alımıyla ilgili haberlerin neredeyse tümü hem habercilik için geçerli olan "** zel yaşama müdahale etmeme**" kuralını hem de sağlık hizmetinde söz konusu olan "**mahremiyet-gizlilik**" hakkını ortadan kaldırmaktadır.

Basın Konseyi tarafından kabul edilen Basın Meslek  lkelerinin beşinci maddesi özel yaşamı konu almaktadır: Burada "**Kişilerin  zel yaşamı, kamu çıkarlarının gerektirdiği durumlar dışında yayın konusu olamaz**" denilmektedir. G r ld ği gibi Basın Konseyi, kamuya malolmuş ünlü kişilerle sıradan insanlar arasında bir ayrım yapmamakta, sadece habere konu olan olayda kamu çıkarı olup olmadığına bakmaktadır.

Bu kuraldaki tek sorun, kamu çıkarının nasıl tanımlanacağıdır. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi tarafından kabul edilen basın meslek ilkelerinin 23. maddesi de bu konuyu şöyle ele almaktadır:

"Kişilerin  zel hayatlarını gizli tutma hakkına saygı gösterilmelidir. Devlet ile ilgili işlerde görevli insanlar, devlet işlerini etkilemediği sürece özel hayatlarını gizli

⁶³ "Yaşanan etik sorunlar"; 29.12.2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

tutma hakkına sahiptirler. Bu gibi işlerde görevli insanlar sırf bu yüzden özel hayatlarını gizli tutma hakkından mahrum kalamazlar". Bu madde ile Konsey, kamuya mal olmuş kişilerin bile özel yaşam hakkından söz etmektedir.

İngiltere'de Basın Konseyi yerine kurulan Basın Şikayetleri Komisyonu da özel yaşama ilişkin şu ilkeyi geliştirmiştir: **"Bireyin kendi izni olmaksızın özel yaşamına dil uzatmak ve bu konuda sorgulamak, özel mekanlarından tele objektifle resim çekmek genelde yakışıksız sayılmakta, bu tür bir davranış ancak kamu çıkarları söz konusu olduğunda haklı kılınmaktadır."**

Sağlık alanında **"özel mekan"** konusuna açılım getirecek olursak hastanelerin odaları da özel mekan kapsamında yer almaktadır. Görüldüğü gibi, komisyon, özel mekanlara izinsiz girişi meslek etiğine aykırı bir uygulama olarak kabul etmektedir.

Bu noktada editörlerin, serbest çalışan gazeteci ve fotoğrafçılardan gelen malzemenin hangi yollardan elde edildiğini öğrenmek zorunda olmaları ve medyatik bir olay meydana geldiğinde gazeteciler olay yerinde kamu çıkarının gerektirdiğinden fazla kalmaması, genç insanların, medyanın saldırısına maruz kalmadan eğitimlerini rahatlıkla yapabilmeleri, rüşünü ispat etmemiş kişilerin yaşadıklarına basın tarafından para ödenmemesi, somut bir neden olmaksızın bir çocuğun özel yaşamıyla ilgili bir haberin yayımlanmaması, kişilerin özel alanlarına tecavüz edilmemesi, üzüntülü ve sıkıntılı anlarında kişilerle ilgili yazılacak haberlerin incelikte kaleme alınmasının gerektiği kayıt altına alınmıştır.⁶⁴

"ABD Profesyonel Gazeteciler Derneği"nin (Sigma Delta Chi) kabul ettiği meslek ahlakı yasası da **"Adil Oyun"** başlığı altında şu görüşlere yer vermektedir: **"Gazeteciler, haber toplama ve sunma sürecinde haberde adı geçen insanların haysiyetine, özel hayatlarının gizliliğine, haklarına ve esenliğine her zaman saygı göstereceklerdir."**

⁶⁴ a.g.e, www.sutlas.gen.tr

Özel yaşama müdahaleye sınırlar çeken bu ilkeler görüldüğü gibi daha çok soyut ilkelerdir. Sonuçta her şey gazetecinin iyi niyetine terk edilmektedir. Bu sorunu çözmek ve daha somut ilkeler geliştirebilmek için bazı açıklamaların yapılması zorunludur.

Özel yaşama müdahale ve gizlilik kuralının söz konusu olduğu bir olayda gazeteci şu soruların yanıtlarını aramalıdır:

- Gizli ve kişisel bilgileri hangi amaç doğrultusunda arıyorum ve ne için kullanacağım?
- Kamunun bu konuyu bilmedeki yararı nedir?
- Bu, kabul edilebilir, haklı gösterilebilir ve önemli bir amaç mı?
- Kişilerin özel yaşamını ihlal ederek elde edilebilecek bu bilgi, ihlâli haklılaştıran amaca uygun mu?
- Bu bilgiyi elde etmenin tek yolu kişilerin özel yaşamını ihlâl etmek midir?
- Bu bilgiye ulaşırken başkalarını kendi etik ilkelerini ihlâl etmeye zorluyor muyum?

Bu sorulara verilebilecek olumlu ve olumsuz yanıtlar gazetecilerin bu tür bir sorunda nasıl davranmaları gerektiğini daha açık biçimde ortaya koyabilecektir.

Bilinmesi ve önem verilmesi gereken, basın özgürlüğünün sınırsız olmadığı gerçeğidir. Hazırlanan haber ve yazılara, oluşumundan yayınlanana kadar geçen süreç göz önüne alınarak bakıldığında; istense de istenmese de halkın haber verme özgürlüğünü kısıtlayan ve haberin okuru açısından da haber alma hakkını ihlâl eden bir takım etmenlerin varolduğu görülecektir.

Çünkü habercilik faaliyeti kamusal bir faaliyet olmakla birlikte; ister doğrudan devlet aygıtı ve yürütme gücüne bağlı olsun isterse de bir "**patron**"un elinde olsun kendi "**çıkâr**"ları doğrultusunda bir seçim yapacak ve olan biteni onun gözünden sunacaktır. Yalnız gazetecilik yapanların sahip ve belirleyiciliğinde olan yayın organları için de aynı durum söz konusudur. Çünkü onlar da herşeye karşın bir tarafta yer alırlar.

Basın özgürlüğü ve haber alma hakkını gerçekleştirecek tek bir dayanak vardır, o da bu faaliyeti yaşamın tüm taraflarının yapmasına kuramsal düzlemde olanak sağlayan bir çeşitliliği ifade eden serbestliktir. Toplumun tüm sınıf, grup, katman ve aidiyetlerinin

haber alma ve yayma özgürlüğünün olduğu yerde basın gerçek anlamda özgür, haber alma hakkı da gerçek anlamıyla vardır. Bunu sağlayacak kurumlar, destekler, düzenekler, mekanizmalar ne kadar çok, çeşitli ve yaygınsa hem özgürlüğün hem de hakların gereğinin o kadar fazla yapıldığı söylenebilir.

Bunun olmasının temel bir koşulu vardır o da demokrasi ve hukukun üstünlüğüne herkesin uyacağına garanti edilmesidir. Günümüzde elektronik ortamın sunduğu olanaklar; "**güvenilirlik**" ölçütleri yerine getirildiğinde bu özgürlüğü ve hakkı yaygınlaştırmak açısından büyük olanaklar sunmaktadır.

Sağlık ve tıp alanının uzman gazetecisi de bu konuda da gerekli duyarlılığı göstermeli ve hem editörü hem de yayınının sahibiyle bu konuda, kamu çıkarı temelinde "**bir uzlaşma**"ya varmış olmalıdır. Sağlık ve tıp alanıyla ilgili topluma sunulacak konular ve bunların sunuş biçimleri hem özgürlüğü hem de haber alma hakkını var edecek şekilde yaratılmalı ve sunulmalıdır.

Bu bağlamda hangi amaç ve niyetle olursa olsun; toplumda yanlış bir düşünceyle panik yaratma potansiyeli olan konuların sunulma isteği, sürmekte olan davaların yayın yasakları, reklam verenlerin baskısı, gazetecilik ve tıp mesleğinin etik kural ve ilkeleri, basın patronlarının sağlık ve tıp alanındaki işleri, sansür ve oto-sansür, RTÜK gibi kurumların kapatma tehditleri bu alandaki faaliyeti engelleyecek, bozacak ve yanlış bilgilendirmeye yol açacak düzeyde etki etmemelidir.

Bunlarla, haber alma hakkı ve basın özgürlüğü arasında da; gazetecinin kendi çıkarıyla toplum çıkarı arasında da bir denge bularak davranmalı, her durumda uyacağı kendi kural ve ilkelerini oluşturmalıdır. Gazetecinin bu baskılar altında; bazı konularda haber ya da yazılarını yazamaması ya da olanı tam olarak ifade edememesi her gazetecinin kendi mesleğiyle kendi vicdanı arasında değerlendireceği ve davranacağı bir konudur.

Burada kimi zaman halkın bilme ve haber alma hakkının göz ardı edildiğini, kimi zaman da basının haber verme özgürlüğünün kısıtlandığı çelişkili bir durum ortaya çıkar. Ancak ideal olan, habercilerin gazeteciliğin "**temel ilkelerinden ödün**

vermemesi", her zaman gerçeğin peşinde, kamuya karşı sorumluluğumuzun bilincinde olarak mesleğin yapılmasıdır.⁶⁵

Medya etiğini, gazetecilerin, mesleklerini icra ederken uymak zorunda oldukları kurallar ve ilkeler bütünü olarak tanımlamak mümkündür. Bu etik ilkeler hangi eylemlerin iyi olduğunu, hangi uygulamalardan kaçınmak gerektiğini belirterek gazetecilere yol gösterirler. Bu etik ilkeler genel olarak yasaların, konuyla ilgili ulusal ve uluslar üstü belge ve sözleşmelerin, genel eğilimler ve alışkanlıkların sonucunda ortaya çıkmış, sürekli değişen ve gelişen kurallar yanında yaşamın içinde ve etkisiyle gündeme gelmiş çeşitli uygulamalar ve eğilimlerdir.

Sağlık ve tıp alanında habercilik yapanlar, hem gazeteciliğin hem de sağlık ve tıp alanının etik kuralları gözetilmek zorundadır. Bunları asıl olarak gözetilecek olan kuşkusuz bu etkinlik sırasında bir araya gelen ve işbirliği yapan kesimlerdir. **"Sağlık çalışanı ya da hekim kendi etik kuralını, gazeteci de kendi etik kuralını öncelikle koruyacaktır."** Bu kuralların bir bölümü zaten kesişeceği için genel olarak sorun çıkmayacaktır. Ancak bazı noktalarda taraflar diğerinin etik kurallarını bilmek ve onun bu etik kurallara uygun davranıp davranmadığını da gözlemlemek zorundadır.

Çünkü birinin bilinçli bir şekilde etik kural ihlalinin sorumluluğu diğerini de bağlayacaktır. Bu kurallara dikkat edilirken önemli olan gazetecileri baskı altına almak, oto-sansür uygulamaya zorlamak amaçlanmamalıdır.

⁶⁵ "Sağlık ve haberciliğin etik değerleri"; 22.12.2005 tarihli köşe yazısı, www.sutlas.gen.tr

2.4. Kitle İletişim Araçlarında Sağlık Haberciliği ve Halkın Sağlık Eğitiminde Kullanımı

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesi Doç. Dr. İrfan Erdoğan, “Toplum ve Hekim Dergisi”nin “Medya-İletişim-İdeoloji” dosyasında yer alan makalesinde, kamuoyunda okunurluk düzeyi en yüksek olan sağlık haberlerinin medyada yer alış biçimlerini incelemiş ve çeşitli tespitlerde bulunmuştur.⁶⁶

Bu tespitlere göre; medyanın tıp ve sağlık haberleri doğal olarak bilinçlerde belli izler bırakır. Örneğin, yaşları 19-22 arasında 100 kişiye “Televizyonda bazen tıp ile ilgili haberler verilmektedir. Bu haberlerden aklınızda kalanlar var mı? Varsa bunlar neler?” sorusu sorulduğunda, cevap verenlerin yüzde 10’u hiç ve yüzde 80’i birden fazla haber hatırlamamaktadır. En çok hatırlananlar diyet, sağlıklı beslenme ve zayıflamayı ele alan haberler olmaktadır ve bu haberlerde manken vücutları sergilenmektedir. En fazla hatırlanan ikinci haber selülit, estetik cerrahi, silikon, yağları yok etme gibi kadınların güzellikleriyle ilgili olanlardır. Bunları saç dökülmesine / kelliğe mucize ilaç ve meşhurların hastalıklarıyla ilgili haberler ve mucize tedaviler takip etmektedir. (Tablo 1)

Gazetelerde gündeme alınan ve gündem dışı bırakılan konular ve içerikler de televizyondan farklı değildir. Milliyet, Hürriyet, Sabah ve Cumhuriyet gazetelerinin Kasım ayındaki bir haftalık içerikleri örnek olarak incelenmiş ve hiçbir gazetenin ilk sayfasında tıpla ilgili bir habere rastlanmamıştır. Tıp ile ilgili haberlerin iç sayfalarda yer aldığı, nicel olarak en az Milliyet’te (3 gün) ve en çok Hürriyet’te (6 gün) haber verildiği görülmüştür. Bir haftada sayı olarak Hürriyet’te 16, Cumhuriyet’te 12, Sabah’ta 4 ve Milliyet’te 3 haber yer almıştır. (Tablo 2)

⁶⁶Tıp Dünyası Dergisi; 1 Mart 2003, Sayı: 100, ANKARA

Televizyonda tıp ile ilgili hatırlanan haberler (Aralık 2002)

Hatırlanan Haber	%
Bir haber akla gelmiyor	10
Duygu sömürüsü haberleri: Yapışık doğan ikizler, sakat çocuklar, yaşlı hastalar. Beyni büyüyen çocuk	9
Diyet, sağlıklı beslenme ve zayıflamayı ele alan haberler	14
Selülit, estetik cerrahi, silikon, yağları yok etme	13
Mucize tedaviler: Gen şifresinin çözülmesi, organ nakli, kansere çare, kalp ve damar tedavileri	10
Tekrarlanmayan güncel haber: İlaç fiyatlarına zam	2
Enfeksiyon hastalıklar	4
Mucize ilaçlar: Saç dökülmesi, kellik	10
Parfümlerin erkeklik hormonunu öldürmesi	4
Sigaranın kısırlık yapması	3
Hastanelerde sağlık skandalı	3
Meşhurların hastalıklarıyla ilgili haberler (Denktaş, M.A. Erbil, Ecevit)	8
Hastanede rehin kalan bebekler (duygu sömürüsü)	2
Suda doğum	2
Bakan doktoru tartakladı	2
SSK hastanelerinin kötü durumu	4

Tablo 1

Seçilmiş bir haftada gazetelerdeki haber konuları (Kasım 2002)

GAZETE	HABERLER
CUMHURİYET	AIDS; alerji; kalp hastalığı ve grip; içki ve kanser bağı; diyabet; kanser tümörü; şeker hastalığı; nil virüsü timsahlarda; organ nakli
HÜRRİYET	Aşırı diyet seksi öldürüyor; sevap için sperm bağı; tansiyon ilacı; tavuğa lokal anestezi; Türk bilim adamı şeker hastalığına neden olan geni buldu; bilgisayarın sağlığa etkisi; robotlu ameliyat; alkol, hormon tedavisi ve kanser riski; Dünya KOAH Günü; halka açık otopsi; aşı kampanyaları sakıncalı mı?; Yunanistan'dan sperm ithal ediyoruz; tüp bebek; korunma; laptop penise zarar verebilir
SABAH	Türkiye'de ilk suda doğum, Türk doktorunun başarısı; İlk kopya bebek nasıl olacak; kilolar nasıl verilir; sigorta ve sağlık
MİLLİYET	Erkeklerdeki Y kromozomu azalması sonucu erkekler yok olacak mı? Kilo aldırmayan iftar; kronik hastalar oruç tutmamalı

Tablo 2

Medya dünyasında iyiyi ve kötüyü tanımlayan “rating” sistemidir: Çok seyredilen iyi ve doğru olandır. Sağlık haberciliğine “ne olduğu belli olmayan Orta çağ yaklaşımı” değil, ne yaptıklarını çok iyi bilen profesyonellerin özellikle 1980’lerden sonra egemen olan ve en aşağı ortak öğeler (lowest common denominator) seviyesinde çalışan pragmatik ve sömürgeci profesyonel kültürü hakimdir. Amaç belli bilinç yapısı ve yönelimlere sahip bir kitle izleyicisini her gün yeniden üretmektir.

Çağımızda medyanın gücünün 'tartışılmaz bir konumda olduğu bilinmektedir. Medya bu inanılmaz gücü ile istediğini bir anda kahraman yapabilmekte, istediğini bir anda yok edebilmektedir. Medya aracılığı ile yürütülen kampanyalar bir anda insanların dilinden düşmez olmaktadır. Medya ile her an iletişim halinde bulunmak, yapılan çalışmaların halka doğru ve eksiksiz olarak iletilmesi bu anlamda çok önemlidir. Bu iletişimi

sağlamak için genellikle her kamu kurumunun medya ile ilişkilerini sağlayan bir birimi vardır. Bu birimler medya çalışmalarının kendi kurumları ile ilgili kısmını takip etmekte ve bu ilişkileri düzenlemeye çalışmaktadır.

Sağlık Bakanlığı'nda da bu ilişkileri yürütmekle görevli bir birim olarak Basın Müşavirliği bulunmaktadır. Merkezde böyle bir birim olmasına karşın, periferde bu tür birimler bulunmamaktadır. Diğer taraftan Sağlık Bakanlığı gibi doğrudan halkın sağlık düzeyinin yükseltilmesinden sorumlu bir bakanlık için medya ile ilişkilerin sistemli ve düzenli olarak yürütülmesi ayrı bir önem taşımaktadır.

Halkın sağlık düzeyini yükseltmenin en iyi ve en kısa yolu, halka kendi sağlığını korumanın yollarını öğretmekten geçer düşüncesi yaygındır. Ülkemizde ise halkın sağlık konularında genellikle yeterli bilgi, tutum ve davranışlara sahip olmadığı belirlenmiştir. Bu tutumu değiştirmenin temeli ise eğitimidir. Halka kendi sağlığını koruma ya da hastalık son haddine gelmeden doktora gitme bilinci aşılmalıdır. Günümüzde bu yöndeki çalışmalar çeşitli şekillerde yürütülmekle birlikte daha etkili başka yöntemler de araştırılmaktadır. Medya aracılığı ile halka sağlık eğitimi verme düşüncesi de bu yollardan biridir. Artık, hiçbir sınır tanımadan her yere rahatlıkla ulaşabilen medya, bu alanda da halka faydalı olabilir düşüncesinden yola çıkmıştır.

Bu amaçla "Kitle iletişim araçlarında sağlık haberciliği ve bu araçların halkın sağlık eğitiminde kullanımı" konulu bir araştırmada hem yerel hem de ülke düzeyinde yayın yapan gazete, televizyon, radyo, dergi ve haber ajanslarının ilgilileri alınmış ve bu doğrultuda bir örnekleme gidildi. Yerel ve ulusal düzeyde yayın yapan gazete, radyo ve televizyonların çeşitli düzeyde yetkilileri ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Bunun dışında araştırma amacıyla gidilen illerde, halkın yayın kuruluşları ve sağlık haberleri/programları ile ilgili görüşlerinin kabaca değerlendirilebilmesi amacıyla halk anketi düzenlenmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulguları kısaca özetlemek gerekirse,⁶⁷

- Sağlık muhabirliği alanında genel olarak bir uzmanlaşma yoktur. Görüşülen medya mensuplarının hemen hepsi de bu görüşü desteklemektedir.
- Sağlıkla ilgili konularda belli bir politika belirlemiş ve bu amaçla düzenli olarak yayın yapan kuruluş sayısı çok azdır. Özellikle ticari amaçlı televizyon ve radyolarda sağlıkla ilgili programlara fazla yer verilmemesinin temel nedeninin izleyici sayısı ile ilgili kaygılar olduğu saptanmıştır.
- Halkın sağlık konularına oldukça ilgili olduğu ve bu alandaki yayınlardan en az birkaçını yakından izleyerek, işlenen konuları duyarlılıkla takip ettiği belirlenmiştir.
- Halkın, basın-yayın organlarını şikayet yeri olarak gördüğü ve sağlıkla ilgili problemlerinde buraları arayıp yakındığı dile getirilmiştir.
- Basın-yayın mensupları, Sağlık Bakanlığı ve İl Sağlık Müdürlükleri ile iletişimsizlik, Devlet Memurları Kanunu, bürokrasi vb. gibi nedenlerden dolayı sağlık çalışanları ile yeterince görüş alış verişinde bulunmadıklarını bu yüzden bazen doğru ve ayrıntılı haber verilemediğini araştırma ve doğrulama olanağı bulamadıklarını belirtmişlerdir.
- Muhabirler, resmi girişimlerinin sonuçsuz kalması ya da geç yanıtlanması gibi nedenlerle haber kaynağı olarak en çok sağlık personelinin ve sağlık meslek kuruluşlarına baş vurmaktadırlar.

Muhabirler, yayınlar konusunda kendilerine yardımcı olunması gerektiğini de vurgulamaktadırlar.

⁶⁷İrfan Erdoğan; “Kitle İletişim Araçlarında Sağlık Haberciliği ve Halkın Sağlık Eğitiminde Kullanımı”, Toplum ve Hekim Dergisi, 1 Mart 2003, Sayı 100

Görüşmelerden elde edilen veriler sonucu birtakım öneriler geliştirilmiştir. Bunlar:

1. Sağlık Bakanlığı, basın-yayın kuruluşlarına, halkın sağlık konusunda eğitilmesini sağlamak amacıyla bilgi aktarmalıdır.
2. Bilgi akışı, Sağlık Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği ve Sağlık Müdürlüklerinde oluşturulacak birimler aracılığıyla olmalıdır.
3. Sağlık Bakanlığı üst düzey yöneticileri, basın-yayın kuruluşlarının yöneticileri ile belli aralarla bir araya gelmelidir.
4. Bakanlık ve basın-yayın kuruluşları birlikte ve belli aralarla halkın sağlık eğitim ihtiyacını, bu konuda medyadan yararlanma durumunu, basın-yayın organlarında sağlık konularının işlenmesi ile ilgili verilerin elde edileceği araştırma ve değerlendirme toplantıları yapmalıdırlar.
5. Sağlık bakanlığı, basın-yayın organlarında yayınlanan sağlık haberleri/yazıları/programlarını sürekli izleyerek doğruluk, yeterlilik, güncellik ve etik açılarından değerlendirmelidir.
6. Basın ve yayın organlarının tabi olduğu mevzuat gereği sağlık konularının işlenme biçim, süre ve içeriği ile ilgili zorunlulukların hayata geçirilmesi için Sağlık Bakanlığı yatırım uygulayabilmelidir ve bu uygulama zorunluluğunun takipçisi olmalıdır.
7. Bakanlık, basın-yayın kuruluşlarının oluşturdukları birliklerle işbirliği yapmak, ortak amaçlar ve çalışma zeminleri yaratmak için çaba göstermelidir.
8. Sağlık bakanlığı dışındaki sağlıkla ilgili kuruluşlar, basın yayın kuruluşları ile Bakanlık ve Sağlık Müdürlükleri ile de koordineli bir şekilde iletişim kurmalı, onları materyal ve bilimsel danışmanlık açısından desteklemelidir.
9. Basın-yayın kuruluşları, kişi haklarına saygılı ve halka doğru bilgi verme temel ilkelerinden hareket ederek, araştırmalara dayalı, Basın Ahlak yasası ve etik kurallara uygun haber/program yapmalıdır. Bu konuda, basın-yayın organı yöneticilerine, muhabirlerin kendilerine ve bağlı oldukları meslek birliklerine büyük görev düşmektedir.

10. Halkın sağlık eğitimine y6nelik olarak hazırlanan yayınlarda doğruluk, izlenebilirlik, doyuruculuk ve s6rekliplik koşulları yerine getirilmeye 6alışılmalıdır.

Bu 66neriler doğrultusunda kitle iletişim ara6ları ile işbirliğine gidildiği ve bir sistem oluşturulduğu takdirde halkın sağlık eğitimi konusunda olduğu kadar medya ile sağlıklı ilişkiler y6r6tme konusunda da ciddi adımlar atılmış olacaktır.

Kitle iletişim ara6larından eğitim ama6lı yararlanmaya y6nelik 6alışmalara kendi 6lkemizin dışında hemen her 6lkede rastlamak m6mk6nd6r. Gerek sağlıkla ilgili bir konuda halka haber ya da bilgi ulaştırmak, gerekse kampanyalar 6er6evesinde halkın katılım ve desteğinin sağlanması i6in bu ara6lar yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. 66lkelerin sağlık sorunları ve 6ncelikleri doğrultusunda işlenen konular farklılık g6stermekle birlikte ana ama6 değişmemektedir. Gelişmiş 6lkelerde daha 6ok kronik hastalıklar, yaşlılık, AIDS ve yaşam kalitesinin y6kseltilmesine y6nelik konular işlenirken, gelişmekte olan 6lkelerde bulaşıcı hastalıklar, kişisel hijyen, ana ve 6ocuk sağlığı gibi konular daha fazla ele alınmaktadır.

6rneğin Singapur'da AileYaşamı Eğitim Programı'nda (FLEP) 6ncelikle televizyon, ikinci 6ncelikle de gazeteler kullanılmış ve bunlar sinema, radyo, dergiler vs. ile desteklenmiştir. Evlilik, aile sağlığı ve planlaması konuları d6rt aşamalı bir program 6er6evesinde işlenmiş ve olumlu sonu6lar elde edilmiştir.

Hindistan'da ise Genişletilmiş Bağışıklama Programı olmasına karşın bağışıklama oranlarının hala %30-40'larda olması ve 6ok y6ksek oranda 6ocuk 66l6mleri nedeniyle yeniden strateji belirleme 6alışmaları yapılmış ve 6zellikle iletişim stratejilerinin i6ine televizyon ve radyo programlarının hazırlanması ve yayınlanması konulmuştur. Etki değerlendirmesi 6alışması sonucu, mesajın iletildiği kesimde, aşı-hastalık ilişkisini anlama ve aşılamanın 6ocuk ve gebe sağlığına katkısı olduğunu tanımlama oranlarının 6ok y6ksek d6zeylere ulaştığı saptanmıştır.

Gelişmiş 6lkelerde y6r6t6len 6alışmalara 6rnek olarak 1985 yılından itibaren Hollanda'da Alkolle ilgili eğitim konusunda yapılan 5 b6y6k mass media kampanyasını

gösterebiliriz. Bu kampanyalar sonucunda halkın alkolün zararları hakkında bilgi düzeyinin arttığı, kadınlarda alkolü bırakmanın, erkeklerde ise tüketilen alkolün miktarının azaldığı bulunmuştur.

Bir diğer ilginç örnek de Finlandiya ve komşusu Estonya'nın ortaklaşa yürüttükleri çalışmadır. 1986'da Finlandiya'da başlatılan program 1989'da Estonya ile ortaklaşa hale getirilmiştir. Ulusal Sigarayı Bırakma Yarışması başlatılmış ve kitle iletişim araçları (özellikle televizyon) kullanılarak en çok kişiye ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu yolla katılım maksimum düzeye çıkarılmış ve çalışmanın sonucu açısından başarı oranının arttığı saptanmıştır.

Bu örneklerde de görüldüğü gibi ülkemizde de kitle iletişim araçları yoluyla sağlık eğitiminde başarı sağlanabilir. Önemli olan bu sektörlerin birbirlerini anlayarak, halkın çıkarlarını gözeterek işbirliğinde bulunmasıdır.

BÖLÜM 3

AHLAK KAVRAMI ve SAĞLIK HABERLERİNİN ETİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. AHLAK

Antik Yunan filozoflarından günümüze kadar üzerinde düşünülen ahlak kavramı, bireylerin karmaşık toplum yapısı içinde uyum içinde yaşayabilmeleri için gerekli temel anlayış ve kuralları ifade eder.

Başka bir deyişle ahlak, belirli bir dönemde belirli insan topluluklarınca benimsenmiş ve bireylerin birbiriyle ilişkilerini düzenleyen, törel davranış kurallarının, yasalarının, ilkelerinin bütünüdür.⁶⁸

Diğer bir tanıma göre ahlak, yanlış ve doğru, iyi ve kötü, erdem ve kusur ile yaptıklarımızı ve yaptıklarımızın sonuçlarını değerlendirme ile ilgilidir. Ahlak felsefesi yani etik ise ahlakı konu edinen felsefe dalıdır.

Etik, ahlak alanında düşünme, felsefe yapma sürecinin insana kazandırmış olduğu bir etkinliktir. Etiğin konusu ahlaktır ve onun sorunsalını ahlakın açıklanması ve buna bağlı olarak ilkelerin saptanması oluşturmaktadır. Yani etik, ahlakın belli bir disiplin altında çözümlemesinin yapılması ve bu çözümleme sonucunda elde edilenden çeşitli veriler ışığı altında bir senteze varılarak, ahlaki bir disiplin ya da yaklaşımın elde edilmesi çabasıdır. Bu durumda, ahlakın etikten önce de var olduğunu söylemek doğru bir saptama olacaktır.⁶⁹

Ahlak rasyonel bir düzen açısından bakıldığında irrasyoneldir. Yani kar-zarar hesapları ya da fayda hizmet sağlamaları ile açıklanamazlar. Bununla birlikte ahlaki itkiler, tüm toplumsal düzenin kalıba dökülmesini sağlayan, toplumsallığın hammaddesidir. Bu nedenle ortadan kaldırılması ya da yasadışı ilan edilmesi yerine evcilleştirilmesi gerekir.

⁶⁸ Murat Özgen; Gazetecinin Etik Kimliği, s. 21

⁶⁹ a.g.e, s. 19

Ahlaki benliğin dizginleri tamamen bırakılmadan yeşertilmesi, sürekli budansa da gelişimi engellenmeden hayatta tutulması gerekmektedir.⁷⁰

Filozoflar üzerinde düşünmeden önce de en ilkel toplumların dahi kendine özgü bir ahlakı vardı. Yani ahlakı filozoflar bulmuş değiller. Ahlak, hayatımızın her alanında yer almaktadır. Günlük yaşantımızda davranışlarımızın pek çoğu ahlakla ilgili eylemlerden oluşmaktadır. Ancak; hangi davranışımızın ahlaka uygun hangisinin uygun olmadığını kestirmek pek kolay olmamaktadır. Ahlak alanında, bunu sağlayacak kesin bir ölçek bulunmamaktadır. Ahlakın içeriği, çağlara, toplumlara ve çeşitli evrelere göre değişmektedir. Bazen aynı çağda ve aynı toplumda yaşayan tek tek kişilerin bile ayrı ahlak anlayışlarına sahip oldukları gözlemlenebilmektedir. Aynı davranış çeşitli çağlarda aynı toplum için farklı değerlendirilebilmekte ya da aynı davranış aynı çağda farklı toplumlarda farklı algılanabilmektedir. Hatta tek bir insan da iyi ve kötü üzerinde kendi çağından ve kendi çevresinden başka türlü düşünebilmektedir.

Bu nedenle, toplumsal düzenin yazılı olmayan belgeleri olarak değerlendirilen ahlak kuralları, vicdanımızla uyguladığımız ve kişiden kişiye değişen kurallardır. Ahlak, temelini kişinin içsel yaşamında bulur. Kişi, iyi bir eylemle vicdanını rahatlatırken, kötü bir eylemiyle vicdan azabı duymaktadır.

Daha önce de söz ettiğimiz gibi her insan topluluğu, kendi içinde birtakım kurallar uygulayarak düzen kurmaya çalışır. Toplamlar da aynı bireyler gibi varlıklarını sürdürebilmek ve belirli bir düzen sağlayabilmek için yüzyıllardan beri eylemlerini ahlaksal bir temele dayandırmaya çalışmışlardır. Bu nedenle de yazılı olmayan fakat toplum içinde kabul görmüş ahlaki kurallar ortaya çıkmış, eylemlerini de bu yazılı olmayan kurallara uydurmuşlardır.

⁷⁰ Zygmunt Bauman; Postmodern Etik, Çev. Alev Türker, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1998, s. 23.

Yasa, genel anlamda ifade edersek hukuk, ahlaktan hiçbir zaman bağımsız değildir, hatta yasanın hedefi evrensel ahlaktır denebilir. Bununla birlikte, yasa / hukuk ile insanların maddi eylemleri -ve ancak genel hatlarıyla- düzenlenebilir; yasanın amacı, yüksek idealleri gerçekleştirmek olsa da adalet, doğruluk gibi yüce değerler nadiren sadece yasal düzenlemelerle sağlanabilir. İnsan ilişkileriyle ilgili bütün durumları adaletle sonuçlandırmak için bir yasal düzenleme, arzulanır bir durum olsa da pratikte tek başına hiçbir zaman yeterli değildir.⁷¹

Diğer bir deyişle, doğruluk, adalet yasanın en temel amacı olsa da yasa hiçbir zaman bu ideallerin nihai garantörü değildir. Çünkü, insan ilişkileri, bütün ayrıntıları yasalarla düzenlenemeyecek kadar kompleks ve özel durumlar içerir. Bu durumda, mevcut yasalara aykırılık teşkil etmeyen, fakat özü itibarıyla da adaletli ve doğru olmayan eylemleri yapmaktan insanı alıkoyacak bir kaynak ararken, ister istemez ahlak (etik) alanına adım atmış oluruz.

“Zira, insan toplulukları – ne kadar kültürlü ve uygar olurlarsa olsunlar – genellikle tutucudurlar, yeni düşünceleri, doktrinleri kolayca benimsemezler. Aslında, düşünce bakımından insan denilen yaratık tembeldir, zorlukla karşılaşmaktan korkar, geleneksel fikirleri, atadan babadan kalma yasaları ve töreleri olduğu gibi kabul eder, kurulu düzenin değişmesini gerektirecek statu quo’yu bozacak yeni akımlara karşı içgüdüsel bir davranışla direnir.”⁷²

Görüldüğü gibi ahlak, toplumdan topluma değişse de genelde değişmesi / değişime uğraması zaman alan toplumsal ve insana özgü bir olgudur. Ahlakın insana özgü bir olgu olması onun insanın toplumsallaşmasında önemli bir işlev üstlenmesine sebep olmaktadır.

⁷¹Şükrü Nişancı; Aydınlanma Filozofu Kant’ın İzinde Daha Kaliteli Bir Toplumsal ve Siyasal Yaşam İçin Etik Arayışı”, Makale, 5-11-2022, www.e-akademi.com.tr.

⁷²Murat Özgen; s.20

“İnsanın toplumsal bir varlık olarak yaşamasını sağlayan süreçlere toplumsallaşma süreçleri diyoruz. İster bireyi baz alarak bakalım, ister toplumu, toplumsallaşma süreci içinde psikolojik, antropolojik ve sosyolojik yaklaşımların konuya farklı yaklaştıklarını görüyoruz. Ancak, sonuçta duygu ve düşüncelerin, öğrenmek, taklit vb. yollarla ahlak gibi kısmen soyut kavramlarda odaklaşarak kültürel ve toplumsal bütünleşmeyi sağladığı görülecektir.”⁷³

İnsanla ahlak arasındaki bu bağlantı, bireyin içinde yaşadığı toplumla aynı değer yargılarını paylaşması sonucunu doğurmaktadır. Bu bağlamda da ahlak tanımlamalarını toplumu temel alarak yapmak olasıdır.

Genel olarak; “belli bir dönemde belli insan topluluklarınca benimsenmiş olan, bireylerin birbirleriyle ilişkilerini düzenleyen törel davranış kurallarının, yasalarının, ilkelerinin bütünü” veya “farklı toplumlar ve zamanlarda kapsamı ve içeriği değişen ahlaki değerler alanı” olarak tanımlanabilir. Bir kişi ya da insan topluluğunca benimsenen eylem kurallarının bütünüdür. Daha kısa ve net olarak ise davranış kurallarının araştırılması şeklinde de tanımlanabilmektedir.⁷⁴

Ansiklopedik Kültür Sözlüğü’ne göre ahlak; “Bir toplumsal bilinç, davranış ve ideolojik ilişki biçimi; bir toplumsal oluşuma, sınıfa, kesime özgü, tarihsel ve somut olarak belirlenmiş, bunların belirli bir topluluğa, sınıfa, devlete ya da tümüyle topluma olan tutumunu kurallara bağlayan temel görüşler, değerler, normlar, ilkeler, ilişki ve davranış biçimleri bütünü”dür.

Ahlak, kelimesinin etimolojik açıdan kökeninin Arapça “*hulk*” ; Yunanca “*ethos*” ve Latince “*mos*” kelimelerine dayandığı bilinmektedir. Arapça “*hulk*”, “*huy*” anlamına gelmektedir. Arapça “*ahlak-ı hamide*” ve “*ahlak-ı hasene*” iyi ahlak; “*ahlak-ı zemime*” ve “*ahlak-ı seyyie*” ise kötü ahlak anlamlarına gelmektedir. İngilizce’de ahlak kelimesinin karşılığı olarak kullanılan “*ahlak*” (ethics) kelimesinin kökeni ise Yunanca

⁷³ Sadık Güneş; Medya ve Kültür, Vadi Yayınları, Ankara, 1996, s.94

⁷⁴ Murat Özgen; s.21

“*ethos*” dan gelmektedir. Yine İngilizce de ahlak kavramını ifade etmek üzere kullanılan “*morality*” kelimesi Latince “*mos*” kelimesinden türetilmiştir.⁷⁵

Ahlak, bir sosyal bilim dalı olarak toplum içerisinde oluşmuş örf ve adetlerin, değer yargılarının, normların ve kuralların oluşturduğu sistem bütünüdür. Bu sistem bütünü; bir bireyin, bir grubun ya da tüm toplumun doğru ve yanlış davranışlarını belirler ve yönlendirir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi ahlakın kişiden kişiye değişen görece bir kavram olması, ahlak üzerindeki görüşlerin de aynı çağda ya da farklı çağlarda yaşayan filozoflar içinde de çeşitlilik göstermesine neden olmuştur. Ancak hepsinde olan ortak nokta “Ahlaklılık” diye bir şeyin kabulüdür. Başka bir deyişle iyi ile kötünün ayırt edilmesidir. Bu da Sokrates’ten beri üzerinde düşünülen bir problemdir. İyi ile kötüyü ayırabilmek için önce iyinin ne olduğunu bilmek gerekmiştir. Antik Yunan Çağı’ndan itibaren yapılan tanımlamalar birbirine uymamakta, hatta bazen birbiriyle çelişmektedir. Bu yüzden de çeşitli ahlak öğretilerinin iyiyi tanımlaması değişiktir. Filozoflarca “iyi”: haz, mutluluk, ödev, doğruluk, sevgi vs. şeklinde tanımlanmıştır. Bu “iyi” anlayışı ahlak tiplerinin birbirinden ayırmıştır. Ahlak öğretilerini de birbirinden ayıran iyi üzerindeki anlayışları, tanımlamalarıdır denilebilir. Birleştikleri nokta ise hepsinin iyi ile kötünün ne olduğunu bildiklerine inanıyor olmalarından kaynaklanmaktadır.

Ahlak bilimi içerisinde incelenen başlıca konuları, iyi ve kötünün ayırt edilmesi, doğru ve yanlışın belirlenmesi, insanın yapması gereken ya da insanlardan yapılması beklenen davranış ve eylemlerin tespit edilmesi, insanların yapmaması gereken ya da insanlardan yapılmaması istenen davranış ve eylemlerin tespit edilmesidir. Ahlakta değişmeyen tek ana öğe ahlaki eylemlerin “iyi”ye yönelmeleridir. Ancak; belirttiğimiz gibi her ahlaki anlayışta “iyi” nin bağlı olduğu değer / değerler değişiklik gösterebilmekte, dolayısıyla da ahlakın göreceliliği kavramı ortaya çıkmaktadır.

⁷⁵ Atilla Girgin; Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik’i, s. 145

İyi ve kötünün ne olduğu sorusu neredeyse insanlık tarihi kadar eskidir. Ancak; bazıları bunun cevabı için topluma, çağa ve bulunulan ortama göre değişmeyen standart bir iyi – kötü ayrımını öne sürmekteyken; bazıları da yer, zaman ve diğer öğelerin etkilerini de göz önünde bulundurarak, tüm insanlar için aynı olmayan iyi – kötü ayrımının varlığına dikkat çekmektedirler.

Bireyin bireyle ve bireyin toplumla olan ilişkilerinin ortaya çıktığı çağlardan günümüze kadar ahlak sorunu başlığı altında “iyi ve kötü nedir?” sorusunun yanıtı, sosyal bilimler alanında çalışan düşünürleri yakından ilgilendirmiştir. Ahlak kavramı da bu bakımdan pek çok düşünüre esin kaynağı olmuştur.

Ahlaka uygun davranışın motiflerini doğrudan doğruya toplumda arayanlar olduğu gibi bu davranışın motiflerini insan psikolojisinde arayanlar da olmuştur. Ahlak değerlerinin başlı başına bir varlık alanı olduğunu kabul edenler olduğu gibi, bir toplum tarafından iyi olarak kabul edilen şeylerin iyi olduğunu savunanlar “toplumun iyi bulduğu şey iyidir” diyenler de vardır. İnsanla ilgili olayları, kültür olaylarını açıklamada sadece tek motiften hareket etmenin açıklamayı eksik bıraktığı ve tek yanlı bir görüşe vardığına kuşku yoktur.⁷⁶

Her ahlaki düşüncenin iyi – kötü anlayışı üzerine kendine özgü bir fikri bulunmaktadır. Ahlak öğretilerindeki farklılıklar da temelde zaten iyi –kötü tanımlamalarındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Öğretiler arasındaki bu farklılık, ahlakın da aynı zamanda göreceli olduğunun bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Değineceğimiz ahlak öğretilerini şöyle sıralayabiliriz:

- Bireyci ahlak
- Toplumcu ahlak
- Sofistik Ahlak Anlayışı
- Ödev Ahlakı
- Yararcı Ahlak

⁷⁶ Bedia Akarsu; Ahlak Öğretileri 1- Mutluluk Ahlakı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1982, s.13

3.1.1. Bireyci Ahlak

Ahlak üzerine yapılan felsefi tartışmaların Antik Yunan çağına kadar uzandığı görülmektedir. Bu dönemde, ahlak anlayışı bireyci bir yapıya sahiptir. Eudaimonist anlayış, bireysel eylemlerin ereğini mutlu olmakta bulur, yani insanların eylemlerdeki amaçları mutluluktur.

Mutluluk anlamına gelen Eudaimonia sözcüğü, yaşamın erek ve değerinin insan ruhunda olduğunu dile getiren bir kavram olarak tanımlanmıştır. Antik çağın mutluluk anlayışı da bireyci ahlaka dayanmaktadır. Yani tek tek kişilerin / bireylerin mutluluğa nasıl erişebilecekleri filozoflar tarafından araştırma konusu olmuştur. Ancak, Antik çağ Yunan felsefesi Eudaimonia anlayışı altında biçimlenmiş olsa da tek bir ahlak etrafında görülmemeli ve algılanmamalıdır. Örneğin, tüm zamanların en önemli filozoflarından olan Sokrates, insanın ahlaksal eylemlerinin kaynağı olarak tek doğru bulunabileceğini savunurken, aynı dönemin diğer filozofları Sofistler, tek bir nedene bağlanarak yapılacak ahlaki davranışların çözümlenebilme çabası doğru ve yeterli bir yaklaşım biçimi olarak görülmemektedir.

Sokrates'e göre bilgi insanı doğru eyleme, bilgisizlik de insanı yanlış eyleme götürdüğünden kendini tanıyan insan kendine yarayanı yapacak, kendini tanımayansa kendi zararına olanı yapacaktır. Bilgi böylece bütün ahlaksal eylemlerimizin kaynağıdır, bütün yanlış eylemlerin temeli de bilgisizliktir. Erdemlerin tümünü bilgiye bağlamaktadır.⁷⁷

Sokrates, “kendini tanı” özdeyişiyle hem felsefenin uğraş alanına insanı sokmuş hem de ahlaklı eylemin temelinde kendini tanıyarak bilgiye ulaşma ve bunun sonucunda da ahlak açısından iyi eylemde bulunulacağı görüşünü öne sürmüştür.

Sokrates'e göre bilgilerimiz doğuştandır. Öğretmenler de öğrenciye hiçbir şey öğretmez, sadece bildiği, ruhunda gizli olarak bulunan düşünceleri uyandırır, gün

⁷⁷ Murat Özgen; s. 25

ışığına çıkarır. Sokrates'in ahlak anlayışına göre, erdem bilgidir ve bu bilginin içeriği de “iyi”dir. İnsan bilgi sayesinde iyiyi kötünden ayırmakta, erdemli ve ahlaklı tutuma ve davranışa yönelmekte, bu da insanı mutlu etmektedir.⁷⁸

Her “iyi”nin belli bir amaca hizmet ettiğini ve her şeyin yararlı olduğu oranda güzel ve iyi olacağını savunur. O'na göre, kimse yararlı bulduğu şeyden başkasını yapmak istemez. İyi, yararlı olduğuna göre, hiçbir insan yaptığı işten daha iyilerinin bulunduğunu bilip de yapmamazlık etmez. Bu durumda bir insanın iyiyi yapmaması sadece bilgisizliktendir. Bilgisizlik de iyiyi kötünden ayıramamaktır. Sonuç olarak; kimse kötüyü ya da kötü bildiği şeyi isteyerek yapmaz. İnsan zaten kötüyü iyiden üstün tutamayacaktır, bu doğasına aykırı bir durumdur. Her zaman iyiyi isteyecek, kötüyü bilmeyerek yapacaktır.

Sokrates, devlet ve yasalara uyulması gerektiğini de savunur ve yasalara uyarak topluma ve bireye yararlı olanın yapıldığını düşünür. Sokrates'in yasalara olan saygısını, baldıran zehiri içerek idam edilmesine karar veren mahkemenin hükmüne uyup öğrencilerinin ve sevenlerinin kendisini kaçırma önerilerini reddederek göstermiştir. Suçsuz yere idam edileceğini söyleyen karısına da “Suçlu olarak idam edilseydim daha mı iyi olacaktı?” diye verdiği cevap bize Sokrates'in yasalara ve toplumsal düzene karşı ne kadar saygılı olduğunu göstermektedir.⁷⁹

3.1.2. Toplumcu Ahlak

Eudaimonist ahlak anlayışı, bireyci bir yaklaşımın yanı sıra toplumcu bir düşüncüyü de içine almıştır. Ahlak, toplumsal yaşamın içinde ortaya çıkan ancak aynı zamanda insanı kendi vicdanı açısından da ilgilendiren bir olgudur.

Ahlaka, toplum temelinde yaklaşan Antikçağ Yunan filozoflarından biri Aristoteles'tir. “İnsanın özü akıl olduğuna göre insan ancak aklıyla mutlu olabilir” der. İnsanın,

⁷⁸ Bedia Akarsu; s. 33.

⁷⁹ Murat Özgen; s. 27

toplumsal yönüne dikkat çekmekte ve “onun” için toplumsal varlık deyimini kullanmaktadır. Aristoteles’in ahlak anlayışı, toplumla ilgilidir yani toplumsaldır.

Aristoteles, insanı toplumsal bir varlık olarak kabul ettiği için kişi ahlaki olgunluğa yalnızca toplumda ya da devlette ulaşabilmekte, bu nedenle de vatandaşların ahlak bakımından biçimlendirilmesini devletin asıl görevi olarak kabul etmektedir.⁸⁰

Aristoteles’in ahlak anlayışı aynı zamanda, bireyin akıl yoluyla özgür seçim yapabilmesi, bu seçimin ahlaksal bir nitelik kazanması sonucunu da doğurmaktadır. Ahlak, hür iradeyi ve bağımsız seçim yapabilmeyi de gerektirmektedir.

Sokrates’in öğrencisi olan Platon, Aristoteles’in ahlak üzerindeki görüşlerini geliştirmiş ve değiştirmiştir. Bu ahlak anlayışının en eski savunularından biri olan Platon da “mutluluğu” iyiye sahip olmak olarak ve “iyi”yi de herkesin istediği şey olarak tanımlamıştır. O’na göre mutluluğun tek yolu erdem yani ahlaktır. Erdem ruhu mutlu kılar, kötülük mutsuz eder. Tutkuları baş tacı eden kişi yoksul ve köleleşmiştir, erdemli kişi ise kendi içinde zengindir ve mutludur. Gerçek felsefe ve tam ahlaklılık / erdem de aynı şeydir.⁸¹

Platon’a göre insan en iyi devletten hareket edilerek tanınabilir. İnsanın özü ancak içinde yaşadığı toplum açısından kavranabilir. Aristoteles gibi Platon da insanı toplumsal bir varlık olarak görmektedir. İnsanın mutluluğunu sağlayacak olan yaşama biçimini ararken de tek kişiyi değil toplumu göz önünde bulundurmaktadır. Ahlakı, tek kişinin değil toplumun mutluluğunu göz önünde bulundurarak araştıran Platon, mutluluğa erişmenin en yetkin biçiminin de devletle erişileceğini savunur. Toplumcu ahlakı, ideal devlet öğretisi çerçevesinde açıklayarak, ahlakın ve mutluluğun merkezine toplumu yerleştirir. Platon’a göre, insan aklı yardımıyla ahlak sorunsalında özgür seçim yapabilmekte, kişinin aklı bu özgürlüğü kötü kullanmasına izin vermemektedir.

⁸⁰ a.g.e, s. 29.

⁸¹ Bedia Akarsu; s. 30

Yine toplumcu bir ahlak anlayışının savunucularından biri olan Jean Jacques Rousseau (1712-1778) Toplum Sözleşmesi anlayışını ortaya atmıştır. Bu anlayışa göre, ortak bir irade oluşturmak amacıyla herkesi bağlayıcı kurallar tespit edilip sözleşmeyle belirlenir. Bu anlayışın temellerini Rousseau'nun "Contract Social" adlı yapıtında görmekteyiz.⁸²

"Sosyal Kontrat Teorisi" olarak da adlandırılan ahlak anlayışına göre, devlet ile kişi arasında toplumca belirlenen ahlak kurallarından oluşan bir anlaşma olmalıdır ve kişi bu sosyal kontratın içeriğine uyabilirse ahlaklı olabilecektir. Çünkü bu kontrat biz ve diğerleri için gerekli olan koşulları barındırır.

Sosyal Kontrat Teorisi, kişiden kendi özel ve ben merkezli istek ve eğilimlerine set çekmesini, bunun yerine tüm toplumun refahını sağlayacak prensipleri uygulamasını ister. Teorinin en büyük avantajı, ahlak kurallarını, mantıklı her kişi tarafından kabul edilebilecek, ortak yarar amacı güden, basit kurallar bütününe indirgemesidir.⁸³

19'ncü yüzyıldan sonra toplum alanındaki gelişmelerin de etkisiyle ahlak kavramının bazı düşünür ve toplumbilimcilerce toplumsal yaşamın içinde yorumlandığını görmekteyiz. Örneğin Emile Durkheim da ahlakın toplumsal yönüne dikkat çekmiş ve onu toplumbilimsel bir değerlendirme içine almıştır. Durkheim, ahlakı sosyolojik açıdan incelemiş ve toplumların kendine özgü ahlaklarının bulunması gerektiğini ifade etmiştir. Ahlak kurallarının, kişilerin uyumlu olarak birbirlerine bağlanmasını ve başkasını düşünerek yapılan her hareketin ahlaklı olduğunu savunmuştur.⁸⁴ Durkheim'a göre, çağdaş toplumların yaşadığı bunalım esas olarak ahlaki bir bunalımdır. Ahlakı, insanın toplumsal yaşamdaki bir etkinliği olarak görmektedir. Bu durumda ahlak, insanların diğer insanlar karşısındaki tutum ve davranışları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle de ahlakın toplumsal bir işlevi bulunmaktadır.

⁸² Huriye Toker; Türk Basınında Gazetecilik Açısından Etik, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, E.Ü S.B.E, İzmir, 2001, s. 9.

⁸³ _____; a.g.e, s. 9

⁸⁴ Mahmut İhsan Özgen; Basın Ahlak Kuralları ve YASALAR, Kardeşler Basımevi, İstanbul, 1988, s. 25.

Platon ve Aristoteles’de ise insanın ahlaksal eylemleri onun toplumsal yanının bir parçası olarak görülmektedir. Yani ahlak, insanın toplumsal etkinlikleri içinde yer alan bir eylemdir. Sonuç olarak, insanın toplumsallaşma süreci içinde ahlak en önemli öğelerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.1.3. Sofist Ahlak Anlayışı

İ.Ö. 5’nci yüzyılın ortalarına kadar Yunan felsefesinin temel sorunu doğa ve doğayla ilgili konulardı. Demokrasinin Yunan site devletlerinde yerleşmeye başlaması bu yönde bazı gereksinimleri de getirmiş ve “başarılı yurttaş nasıl yetişir?” sorusu ortaya çıkmıştır. Bu sorunun yanıtını da Sofistler vermiştir. Sofistler, o çağlarda site devletlerini gezip dersler vererek yaşamlarını sürdüren felsefecilerdi. Fakat, bunlar Aristoteles ve Platon gibi filozoflar tarafından para karşılığında ders vermelerinden dolayı eleştiriye maruz kalmışlardı.⁸⁵

Çeşitli site devletlerini gezen Sofistler, bir sitede kabul edilen ahlak anlayışı, tutum ve davranışların diğerlerinde kabul görmediğini fark etmişler ve ahlak anlayışının görece olduğu sonucuna varmışlardır.

İlk Yunan filozoflarının tüm değişim içindeki değişmeyen bir tek unsur hakkında yani çeşitlilik içindeki birlik hakkında sorular sormaları gibi farklı gelenek ve görenek çeşitliliğinin orta yerinde evrensel biçimde geçerli olan bir ahlaki ve siyasi idealin bulunup bulunmayacağını soruşturmuşlardır.

Aralarında çeşitli cevaplar bulmuşlardır. Bazıları Tanrı veya tabiat tarafından bahşedilen evrensel biçimde geçerli olan bir ahlaki – siyasi idealin bulunmadığına inanmışlar, bazıları da ahlakın ya toplumun ya da bir tek bireyin ürünü olduğuna ve evrensel biçimde geçerli olan bir ahlaki-siyasi idealin bulunmadığına inanmışlardır.

⁸⁵Murat Özgen; s. 32.

Özellikle insan merkezci dönemin sonuna doğru ahlakın sadece görece olduğunu iddia etmek yaygın hale gelmiştir. Bu tür soruların yanıt mercii mahkemeler olmadığına göre her bireyin kişisel düşüncesinin ahlakı belirttiğine inanmışlardır ve “ahlak da tıpkı tat ve keyif gibi değişir” demişlerdir.

Sofistlerin bilgi ve ahlak anlayışında ortaya çıkan görecelilik, ahlaki yaklaşımda da bir karışıklığın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ahlak kavramları üzerindeki bu şüpheler Sofistleri, sonunda bir değer anarşisine götürmüştür.

“Sofistler,.. ahlak kurallarının yer yer, zaman zaman değiştiğini görerek bunların insan eliyle konmuş birer koyum olduğunu, bu koyumların da çoğu zaman insanı doğa yasalarına karşı davranışlara zorladığını ileri sürmüşlerdir...Böylece o zamana kadar Yunanlılarda biricik ahlak otoritesi olan yasa ve gelenekler sarsıntıya uğramış ve geçerliliğini yitirmiştir. Böylece Sofistler ahlak alanında da sınırsız bir öznellik getirmişlerdir.”⁸⁶

Yeni toplum düzeni için yararlı yurttaşlar yetiştirmek işiyle uğraşan Sofistler devlet sanatı anlamında “erdem öğreticisi” olmak istiyorlardı. Erdem kavramı ilk Sofistlerce, kendi çağlarındaki yurttaşlarının kullandıkları aynı anlamda ve aynı belirsizlik içinde kabul edilmekteydi.

Sofizmin kendisi, aslında o zamana kadarki ahlak geleneğinin dışına çıkmadır. Sofistler, erdemin nerede olduğu, doğru ile eğrinin ne olduğu gibi sorulara dünya görüşü bakımından şu yanıtları verebiliyorlardı: Genel bir doğru olmadığına göre genel bir kanun da olamaz. İnsan, tasavvurlarında her şeyin ölçüsü olduğuna göre, eylemlerinde de her şeyin ölçüsüdür. Her bir kimseye doğru görünen şey o kimse için doğru olunca, kendisine haklı ve iyi gelen bir şey de o kimse için haklı ve iyidir.⁸⁷

⁸⁶ Bedia Akarsu; s. 32

⁸⁷ a.g.e, s. 23

Bu görüşleriyle Sofistler, sadece genel ahlak kurallarını değil bilimsel bilgiyi de yadsımışlardır. Sofistler, her konulmuş ahlak ve hukuk kanununu, insan özgürlüğünü haksız olarak sınırlayan bir şey olarak görülmeye başlanmıştır. Böylece Sofistler ahlak alanında da sınırsız bir subjektiflik getirmişlerdir.

Çoğu Sofist, doğru ve adil denilen şeyin aslında sadece keyfi bir gelenek ya da yöneticinin insanları kabul etmeye zorladığı şeyden başkası olmadığını iddia etmiştir. Kimi Sofistlere göre de iyi ahlak dediğimiz şey, insanların hoşlandığı şeylerin gizli ifadesinden başka bir şey değildir. Üstelik farklı insanlar, farklı şeylerden hoşlanacağından ahlak farklı yollarla tarif edilebilir. Evrensel bir biçimde geçerli olan doğru ahlak diye bir şey yoktur. Sadece farklı egoistik sempatiler ve antipatiler vardır.⁸⁸

3.1.4. Ödev Ahlakı

Felsefeye, ödev ahlak kavramını ünlü Alman düşünür ve felsefeci Immanuel Kant (1724 – 1804) getirmiştir. Kant, ahlaka akıl bağlamında yaklaşmıştır. Ona göre, akıl ve ahlak arasında bir bağ bulunmaktadır. Kant’ın ahlak öğretisinde ahlakın insana özgü temellere oturtulması çabası görülmektedir.⁸⁹

Kant, akılcı ahlak anlayışında evrensel bir deneme yapmaktadır. O, her zaman, her yerde, herkes için geçerliliğini koruyarak asla zıtlık oluşturmayacak biçimde ortaya konulacak olan ahlaki değer ne olduğunu bulmaya çalışmaktadır.

“Bilgide de yalnız a priori olan ile ilgilenen Kant’ın ahlakta da o priori’yi araması; kesin olan bir ahlak bilgisine varmayı göz önünde bulundurmasındandır. Ahlak alanında da bir priori varsa, ancak o zaman bilim niteliğinde bir ahlak öğretisi olabilir. Bilgide o priori olmasaydı, düzenli bir doğa tablosu yerine gelişigüzel tasarımlar olurdu. Bunun gibi ahlak da gelişigüzel olan isteklere ve eğilimlere bırakılırsa, tümel gerçekliği olan bir ahlak kurulamaz, o zaman ancak bir ahlak tarihi olabilir, ama uzay ve zamandan

⁸⁸ www.subjektif.com

⁸⁹ Murat Özgen; s. 33

bağımsız bir ahlak olamaz. Ayrıca ‘ahlaki’ dediğimiz, Kant’a göre insanın o priori olan bir yönü, yani aklı ile ilgilidir. Ahlaki, içgüdülerde, eğilimlerde ve eylemlerimizin sonuçlarında değildir. Onun için Kant, fenimenler dünyasından gelen bütün etkilerin çok gerisinde bulunan ‘ahlaki öz’ümüze, ‘salt istenç’e kadar inmeyi dener.”⁹⁰

Kant, ahlak anlayışında tümel bir doğruyu akıl bağlamında bulmaya çalışarak, bu tutumuyla Aristoteles’in ahlak öğretisiyle benzerlik kazanmaktadır. Aristoteles’te de akıl ve ahlak arasında bir bağ durumu söz konusudur. Aristoteles insanın, mutluluktaki en yüksek değeri, aklını işletmesi ve onun etkinliği sayesinde bulacağını savunmaktadır.

Kant ise ahlaksal eylemlerde iyi istencin varlığına önem vermektedir. Ahlaki eylemin, değerliliğin ancak bu istenç sayesinde olasıdır.

“Mutluluksa en son erek değildir Kant’a göre. Mutluluk da değerli elbette ve ona çabalamalıyız. Ama ahlaksal bilincimizin (vicdanımızın) gösterdiği ilkin iyiyi istemektir. Eğilimler mutluluğa aykırı bir şey oldu mu geri çekilirler. Öyleyse, mutluluk bir başka şeyle bağlıdır. Oysa iyi istenç saltık değerlidir, bir başka şeyle bağlı değildir. İnsanın ancak mutlulukla ilgilenmeyen salt akıl kendisini yönettiğinde “ahlaksal” varlık olur.”⁹¹

Kant ahlaksal davranışlarda eudaimonizmi benimseyen yaklaşım biçimini onaylamamaktadır. Bu yaklaşım biçiminde, mutluluğu hedefleyen eylemlerde bir haz nesnesi olarak gösterilmektedir. Oysa, Kant ahlaksal olanda belirleyicinin akıl ve onun yasaları olduğunu savunmaktadır.

Kant, bireyin salt akıl yoluyla kendine iyiyi hedeflemesi ve bu doğrultuda davranması durumunda ahlaksal bir varlık olacağı sonucuna varmaktadır. Kant’ın ödev ahlakı bağlamında öne sürmüş olduğu iyi davranışın mutlak ve değişmez bir yapısı vardır.

⁹⁰ Macit Gökberk; Felsefe Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1990, s. 406

⁹¹ Bedia Akarsu; s. 211

Ödev ahlakına göre kişi salt olarak iyiyi hedeflemek durumundadır. Aksi halde onun davranışlarında ahlaklılık bulunmayacaktır.

Kant, ödeve uygun eylemleri incelemek için de bir dizi örnek vermiştir. Bir bakkal müşterisi olmayanlara da aynı davranıyor, daha pahalı mal satmıyor, herkesten aynı parayı istiyor ise bakkal dürüst davranıyor demektir. Ancak, bakkalın bunu ödev saygısından yaptığını söylemek mümkün değildir. Dürüst davranarak daha çok müşteri edinmek dolayısıyla da yaşamını sürdürmek ödevidir. Yaşamını ödeve uygun bir biçimde koruyor ama bu ödevden çıkan bir eylem değil ödev karşısındaki saygıdan doğan bir eylem değildir.

Kant'ın etik teorisine göre, kişiler bazı öncelikli kural ve prensiplere sahip olmalıdır ve bunlara koşulsuz uymayı adeta ödev olarak hissetmelidir. Kant, etiğin aslında bir yükümlülük olduğu sonucuna vararak, belirlenen kurallara uymanın etik davranış için zorunluluk olduğunu belirtir. Kant'a göre kişi bu kurallara koşulsuz uyarsa bunlar, evrensel etik kuralların da temelini oluşturacaktır.

Evrensel ahlak yasasına göre işlenen eylemden istenilen sonucun alınamaması, yani, olması, yapılması gereken “doğru”yu yerine getirme girişiminin sonuçsuz kalması, söz konusu eylemin ahlaksal değerini eksiltmez. Kant'a göre ahlakın hareket noktası iyi niyettir; o tamamıyla kendiliğindendir ve her türlü ahlak hareketlerinin prensibidir. Saadet, para, sağlık, itidal, cesaret vs'den hiç biri iyi niyet olmadan ahlakın temeli olamaz. Bütün bunlar ahlaksal bir amaca hizmet edebileceği gibi gayri-ahlaksal eylemlerde de kullanılabilir

Kant, ahlaki iyi ile görevin sıralarını yansıtmaktan ibaret bir özel nitelik ortaya koyar. Kant, “Bunu sizin yapmanız lazımdır, bu iyi bir şeydir.” denilmesini ister. İyi niyet, yeryüzünde tek ve gerçek ahlak kıymetidir. O halde en yüce ve kaldırılması mümkün olmayan bir şey olması gerekir. Çünkü iyi niyetin kendisi amaçtır. İnsan ve akıl sahibi her mahluk bir amaç olarak vardır ve gerek kendine gerekse diğerlerine ait olan eylemlerin tümünde daima bir amaç gibi değerlendirilmelidir.

Şeref ve ağırbaşlılığın sonsuz bir kıymeti vardır. Buna uymaksa kesin bir görevdir. İradenin, diğer iradeler için bir amaç olması, gerek kendi iradesi gerekse diğer iradeler için kurallar koyması özelliğine, Kant, “irade hürriyeti” adını vermiştir. Bundan da diğer yeni bir kural ortaya çıkmıştır ki o da şundan ibarettir.: “Öyle bir davranışta bulun ki iraden kendisini, genel yasaları davranış kurallarıyla aşılabilir gibi kabul etsin.” Bir kanun vicdan tarafından yazılmadan veya aşılanmadan önce, kişi ahlakının esası gibi kabul edilen iradede kaynaklanması lazımdır. Kanunun genelliği, bu halin özel bir işareti, özgürlükse esastır. İyi irade bunun eseri, kişilik de sonucudur.⁹²

Kant, ahlaksal eylemde tek bir doğruya inanırken, eylemin amacını sonucundan daha üstün görerek ahlaki eylemde önemli olanın amaçlanan olduğunu bildirmektedir.

Kant, Sokrates’in ahlaksal eylemde bir tûmellik bulma anlayışına yaklaşmakta ve eylemin amacında bir kesinliğe ya da değişmezliğe ulaşmak istemektedir. Kant’ın ahlak anlayışına göre, ahlaksal eylemde eylemi ortaya koyan kişinin bu eylemden ne maddi ne de manevi bir kazancının olmaması gerekmektedir. Ona göre, eylemin ancak ödev anlayışı içinde ortaya konulması önemlidir.⁹³

Kant, ahlaksal eylemin herhangi bir kazanç amacına yönelerek ortaya konulmasını kabul etmemektedir. Ona göre, ahlaki eylemin kendisinde ahlaksallık aranmalı ve bunun da hiçbir zaman değişmeyen bir kurala bağlı olması koşulu bulunmaktadır. Kant’ın ahlak anlayışının temelinde “iyiyi istemek iyidir” düşüncesi yer almaktadır. Fakat Kant, bu ahlaki yargılara ulaşırken irade kavramını yani özgürlüğü etik düşüncelerin merkezinde tutmaktadır. O’na göre, bir eylem kendinden hareketle nitelik kazanmaz ya da eylemin sonuçlarına göre o eylem ahlaki olmaz. Yalnızca onun temelinde yer alan iyiyi isteyen özgür irade o eylemi ahlaki yapar.

⁹² Alexis Bertrand; Ahlak Felsefesi, Akçağ Yayınları, Ankara, 2001, s. 112

⁹³ Murat Özgen; s. 35

3.1.5. Yararcı Ahlak (Utilitarizm)

Yararcı felsefe, 18'ci yüzyılda İngiltere'de ortaya çıkmış ve Aydınlanma Çağı düşünce yapısından etkilenmiştir. Yararcı ahlak yaklaşımı, nesneleri sağladıkları yarar temelinde değerlendirmektedir. Jeremy Bentham yararcı ahlakı için “Olabildiğince çok sayıda insanın olabildiği kadar çok mutlu olması” tanımlamasında bulunmuştur. Bentham ve J.S. Mill gibi Yararcılar, ahlakı bencillikten ve kişisellikten uzaklaştırarak toplumcu ve sonuçların toplum içindeki çoğunluğa bakılarak değerlendirilmesi görüşünü ortaya koymuşlardır. Böylece, ahlaka toplumcu bir yaklaşım ve bakış açısı da getirmişlerdir.⁹⁴

Sadece bedensel hazzıya yönelmek olmadığı, hatta daha çok, tüm yaşam süreci göz önünde tutulduğunda, insan eylemlerinin amacının en az acıyla yaşamayı sağlayacak bir hoşnutluk maksimumuna varmak olduğu söylenir. Yararcı kuramlarda, tüm ahlâksal ilkelerin temelinde psikolojik bazı etkenlerin ve olguların yattığı belirtilir. Bu durum, çok kaba ve yüzeysel olarak şöyle ifade edilebilir: Tüm insanlar kendi özel mutluluklarına ulaşmaya çabalarlar (hazzı ara, acıdan kaçın!). Bentham'dan da önce, toplumun genel esenliğini en yüksek ahlâksal buyruk olarak tanımlayan **Hutcheson** (1694-1747)'ın, toplumsal yararcılığın ilk formüllerini ortaya attığını görürüz. Öyle ki, yararcılığın ilkelerini Bentham'ın ortaya atmış olduğunu söylemek yanlıştır. Bentham'ın önemi, yararcı ilkeleri toplumun hukuksal- ahlâksal örgüt yapısına uygulama konusundaki sistematik çalışmalarından dolayıdır. Daha sonra, onun bu çabasının **John Stuart Mill** (1806-1873) tarafından daha ileriye götürüldüğüne tanık oluruz.⁹⁵

Yararcı kuramlar, bir eylemin ahlâksal değerini, o eylemin yararı ile ölçme konusunda bir uzlaşım içindedirler ve yarar ilkesi, bu kuramlarda şöyle belirlenir: Bir insanın eylemi, o insanın olanaklı pek çok eylem tarzları içinde en yararlısını seçtiği ölçüde ahlâksal bir değere sahiptir. Ama en yararlı, yani en doğru eylem, Bentham'a göre, aynı zamanda toplumun genel esenliğini de gözetilen eylemdir. Toplumun genel esenliğini en

⁹⁴ a.g.e, s. 36

⁹⁵ Annemarie Pieper; Etiğe Giriş, Çev. Veysel Atayman – Gönül Sezer, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1999, s. 236

az ölçüde gözeten veya hiç gözetmeyen ve sadece kendi özel ilgisine göre eylemde bulunan insanın eylemi âhlâksal bakımdan doğru değildir.

Kolayca görülebileceği gibi, bu biçimiyle yararcılık, ne egoist bir etik ne de çoğu kez bu etiğe yöneltilen itirazlarda belirtildiği gibi bir insan eyleminin pratik başarısını o eylemin tek ahlâksal ölçütü yapan bir başarı etiği'dir. Hatta daha ileriye gidilip yararcılığı da içerikli değer etiği (I) veya formalist etik (II) gibi bir düşünce etiği saymak olanaklıdır. Çünkü bu etik, ölçüt olarak eylemde somut pratik başarıdan çok, eylemde başarıya ulaşma niyetini alır. Çünkü pratik başarıyı ölçüt almak, eylemi, geleceğe yönelik tüm sonuçları içinde görmeyi gerektirir ki böyle bir ölçüt asla yoktur. Bu bakımdan Kant'ın formalist ödev (ahlâksal gereklilik) kavramı, yararcı açıdan bakıldığında, toplumsal esenlik açısından en yararlı eylem tarzı olarak görülebilir. Yarar ilkesine bu açıdan bakıldığında, toplumun esenliği için kendi canını fedâ etme eylemi yararcı bir ödev duygusuna bağlanabilir ve yararcılık pekala bir altruizme (diğergâmcılık, başkaları-içincilik) dönüşebilir.⁹⁶

Felsefenin doğuşundan beri en üstün iyiyi araştıran felsefe dünyasında Yararcılar bu sorunun cevabı olarak “yarar”ı vermişlerdir. İyiyi kötüden ayıracak ölçü olarak da yararı göstermişlerdir. Doktorluk iyidir, çünkü sağlık faydasını taşır. Müzik iyidir, çünkü zevk faydasını taşır, derler.

J.S.Mill'e göre, yararlılık ilkesinin ahlaki bakımdan iyi bütün eylem ve davranışların temelini oluşturduğunu, bu ilkeyi güdenlerin de mutluluklarının artacağını ileri sürer. Yani, insanın bütün eylemlerinin en son ereği elden geldiğince acıdan kurtulmak ve mümkün olduğunca haz duymaktır. Çağdaş Utilitarizm dediğimiz eylem utilitarizminde ise her eylemi, eylemin dikkate aldığı kuralları yararlılık ilkesine göre yoklayarak değerlendirmemizi önerir. Böylece sınanmış ve geçerliliği kanıtlanmış kurallardan oluşan ahlak kuralları topluluğu elde edilmiş olur. Bu sayede de kişi, herhangi bir eyleminin bu kurallardan biri ya da birkaçına uygunluğuna göre ahlaki olup olmadığına

⁹⁶ Herald Delius; Günümüzde Felsefe Disiplinleri- Etik, Çev. Doğan Özlem, Ara Yayıncılık, 1990

karar verir. J.S. Mill'in en büyük mutluluk prensibi olarak adlandırdığı bu teoriye göre, kişi hareketinin çeşitli varyasyonlarını görerek en çok kişiye en büyük mutluluğu sağlayacak biçimde davranmalıdır.⁹⁷

“Haz ve acı duyguları arasında nicelik ve nitelik bakımından da ayırma yapar. Çeşitli değerleri tanıyan kimse ancak değerler arasında bir karşılaştırma yapabilir. Başka hazları bilmeyen kimse bu konuda bir şey söyleyemez. Bu bakımdan kaba duygulu insanla, bilen düşünen insan arasında da ayırım vardır...”⁹⁸

J.S.Mill'e göre, insanlardaki ahlak anlayışı ve duygusu da toplumsal yaşamın bir sonucu olarak sürekli yenilenerek ve güçlenerek kalıcı bir niteliğe ulaşmaktadır. J.S.Mill, ahlak sorunlarının toplumsal alanda bulunduğuna inanmış ve etik konusunda ortaya koyduğu görüşlerinde, toplumsal mutlulukla, bireysel mutluluk arasında bir koşutluğun bulunduğunu ve toplumsal mutluluğu sağlamaya çalışmanın, ahlaki eylemlerde temel ilke olduğunu ileri sürmüştür.

Hume, her insanın neyin yararlı ya da mutluluk verici ya da tersi olduğunu, yani neyin "iyi" neyin "kötü" olduğunun sezgisine sahip olduğunu düşünüyordu. Örneğin gönenç iyidir, yoksulluk kötüdür; dostluk iyi, düşmanlık kötüdür. Bu değerlendirmelerde, özel durumlar dışında, herkes aynı biçimde düşünür. Öte yandan Hume, iyinin ancak ve ancak "ortak iyi" olduğunu özellikle vurguluyordu; ona göre ne toplumun kuruluşu ne de ahlakın söz evreninde anlam kazanması tek tek kişilerin ya da belli toplulukların dolaysız yararlarına veya çıkarlarına dayalı bir anlaşmayla açıklanamazdı. Hume tüm erdemleri yarar kavramına dayanarak açıklamaya çalışırken tüm insanların yararı benzer bir biçimde kavradıklarını varsayıyordu.

Aristoteles'e göre de bütün insanlar mutluluğun peşindedir, ancak gerçekten mutlu olan kişi, ahlaki davrandığı gibi bütün dış ve maddi iyilere, elverişli koşullara, sağlığa vb

⁹⁷ Huriye Toker; s. 8

⁹⁸ Murat Özgen; s.37

sahip olan kişidir. Çünkü kusursuz bir hayat sürebilmek için kişinin bunlara da mutluluk kadar ihtiyacı vardır.

3.1.6. Varoluşçu Anlayış

İnsan varlığı yani düşünen, hisseden, isteyen insan bu anlayışın temelini oluşturur. Bu anlayışın ilk temsilcisi Søren Kierkegaard'dır. O'na göre, kişi ahlaki davranabilmek için özerk ve bağımsız bir şekilde kendi kendini belirlemesinin ardından, hem kendisi olmaya hem de özgürlüğü kendine ahlak ilkesi olarak kabul etmeye karar vermelidir. Kierkegaard'a göre, ancak kayıtsız şartsız yani özgür olarak seçim yaparsak etik olan gerçekleşir.

İnsan varlığı kavramını etik düşüncelerin merkezine yerleştirir. Fransız varoluşçular da varoluşçu bir ahlakın temeli sayılacak düşünceler ortaya atmışlardır. Örneğin, Jean-Paul Sartre, varoluşun özden önce geldiğini söyler. Sartre'a göre insan bir sıfır başlangıç noktası oluşturan varoluştur. Radikal, özgür bir varlıktır. Kendi özünü kendisi kurar ve gelecekteki kendisini kendisi seçerek yaratır. Bir varolan olarak insan kendini kendi özüne göre gerçekleştirip üretir.⁹⁹

Varoluşçu etik, insanın varoluşunu bireyin öteki bireyler arasındaki varlığı olarak ifade eder. Ahlaki olanı, tarihsel yapısı ve biricikliği itibarıyla, zaman dışı bir şimdide değil, anı, zamanın içinde olup biten, hayatın anlamla dolu bir şimdisine dönüştüren bir varlık olarak tasarlar. Bir birey ahlaki davrandığında insan olarak varolur ve böylece bir yandan kendi kendisi olurken ve belli bir kişi olarak kendini ötekilere açarken bir yandan da özgürlüğü gerçekleştirmek için serbestçe başkalarıyla kendini bağlantı içine sokan kişi olmaktadır.¹⁰⁰

⁹⁹ Annemarie Pieper; s.231

¹⁰⁰ a.g.e, s. 232

Bu teoriye göre etik, kişisel güvenilirlik, dürüstlük, derin özgürlük kaygısı, doğruluk ve kişisel sorumluluğun kabulünde yatar. Kısaca, insan öznelliğini etik temel olarak alıp kişinin kendi öznel davranışının ahlaklı davranışla sonuçlanacağını savunmaktadır.

3.1.7. Materyalist Anlayış

Etikte materyalist anlayışı önce 18'nci yüzyılın Fransız materyalistleri, sonrasında da Marksistler temsil etmiştir. Materyalistlere göre, her şey maddesel temele dayanır. Ruh ve tinin kendisi bile maddenin en gelişmiş biçiminden başka bir şey değildir.

Bu anlayışa göre, insan sadece fiziksel bir varlıktan öteye gidememekte, ahlaki eylemler de dahil tüm eylem ve davranışları fizyolojik koşullara bağımlı olarak gerçekleşmektedir. Materyalistlere göre insan, iradesi ve rızası olmadan sadece çıkarları doğrultusunda hareket ederek doğadaki mekanik yasaya uyum sağlar. Bu durumda da özgürlükten söz edilemez.

Materyalistlere göre, kendini sevme bütün ahlakların temelidir. Marksist etik, maddi ekonomik ilişkilerde temellenmiştir. Buradaki ağırlık noktası, insan doğasından, bütün eylem ve davranışlarının ve davranış normlarının maddi temeli olarak anlaşılan ekonomik alt yapıya kayar. Marksist etik gerek toplumsal bilincin gerekse buna bağlı olarak toplumsal ahlakın mevcut üretim ilişkilerince büyük ölçüde belirlendiği görüşünde temellenir.¹⁰¹

3.2. Etik Nedir? Etik'in Amaçları ve Sınırları

Etik, Yunanca “ethike” sözcüğünden, o da “ethikos” sıfatından türemiştir. Bu sıfatın kökü ise “ethos” sözcüğüdür. Ethos'un ilk anlamı: hayvanların ya da insanların yaşadığı yer, yurtluk; ikinci anlamı: gelenek alışkanlık, çoğul kullanıldığında: görenek, görgü; üçüncü anlamıysa: bir kişinin yaradılışı, çoğul kullanıldığında: öz nitelikleri, biraz

¹⁰¹ a.g.e, s.247

anlam zorlaması yapılırsa: “ huyu suyu”dur. Kimi durumlarda, kişinin “görünümü”, çoğul olarak da “yüzündeki anlatım” gibi anlamlarda kullanılabilir.¹⁰²

Bu bağlamda ethos sözcüğü, “gelenek” ya da “alışkanlık”, “bir kişinin yaşamında ağır basan tutum” anlamını taşır. İngilizce “ethics” olarak geçmektedir. Türk felsefecilerin çoğu etik sözcüğünü “ahlak” teriminden kaçmak için kullanmaktadır. Söz konusu terimler, genel kullanımda “verili” bir değerler, buyruklar bütünü, bir toplumun yerleşik değerlerini, bütün bir “yapılması / yapılmaması gerekenler”, “buyruklar / yasaklar” dizisini belirtmektedir.¹⁰³

Felsefi olarak “etik”in kapsamı alanı, çok genellemek gerekirse, karar vermede iyi ve kötü fikirler arasında seçim yapabilmektir. Ancak; ansiklopedik olarak etik; “İnsanlar arasında var olan ahlaki değerlerden, iyi ya da kötü, doğru ya da yanlış olanlarının, niteliklerini ve temellerini araştıran felsefe dalı” olarak tanımlanmaktadır.

Aristoteles’ten bu yana bir felsefi disiplin adı olan ve Yunanca “ethos” kelimesinden gelen etik, ahlak kavramı ve kuramlar çerçevesinde ele alıp inceleyen felsefi bir alandır.

Etiğin konusunu, ahlaki nitelikleri içinde barındıran, yani ahlaki olan eylemler oluşturur. Etik işte bu eylemleri ahlaki kılan nitelikleri sorgulayarak, temellendirilmiş sonuçlara ulaşmaya alışıır. Etik, adeta bir yasa gibi düşünülebilir, tıpkı yasa gibi taraf olduğu durumlarda, uygun ve uygunsuz eylemleri tanımlamaya çalışır. Diğer bir deyişle etik, “hayattaki her durumda sayısız kötü seçenek karşısında bir seçeneğin iyi olduğuna hükmedilmelidir” varsayımıyla hareket eder.¹⁰⁴

Etik ve ahlak birbirini tamamlayan kavramlardır. Çünkü etik, bir toplumun değer yargılarını yansıtan yaşam biçimlerini gösteren ahlak kavramını, belli bir disiplin olarak

¹⁰² Atilla Girgin; Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik’i, s.145

¹⁰³ a.g.e; s. 28

¹⁰⁴ Zygmunt Bauman; s.21

ele alıp yorumlar getirerek sonuçta bazı felsefi çıkarımlar elde etmeye çalışan bilim dalıdır.¹⁰⁵

Gündelik yaşamda ahlak anlamında da kullanılan etik değerler, bir otorite tarafından konulmazlar, insan ilişkilerinin ve insan aklının belirli bir süreç içinde deneyimlerinden ortaya çıkarlar. Bu yüzden bir meslek ahlakı ya da mesleki kurallar bütünü ancak o mesleğin icracılarının ortak uygulamasıysa geçerli olabilir, dışarıdan dayatılamaz. Bu söz edeceğimiz gazetecilik mesleği için de geçerlidir.

İnsanlar çok eski zamanlardan beri kendilerini bazı görevlere bağlı saymışlar ve bazı davranışların iyi ya da kötü olduğu konusunda belirli inanışlar geliştirmişlerdir. Ahlak, kişilerin bu görev duygusundan hareket etmektedir. Bunlar, kişinin kendi nefesine, kendi vicdanına karşı olan görevlerdir. Örneğin, yalan söylememek, başkasına iftira etmemek, hırsızlık yapmamak vb.

Etiğin bir hedefi de belirli bir mesleğe ilişkin davranış kuralları oluşturmaktır. Bu yapılırken, özel yaşama saygıya, özgürlüğe, adil davranışa, kamu yararına ilişkin duyarlılıklar geliştirilir.

Ahlak, asıl olarak bir bireyin kendisine ve diğerlerine karşı kişisel görevlerini tanımlar ve kişisel bir sorumluluktur. Bu yüzden, davranışlarından sorumlu olmayan insanların etik değerlere uymak ya da uymamak konusunda yargılanmaları olanaksızdır.

Kişinin kendisine ve vicdanına karşı görevleri kapsayan ahlak kuralları, aynı zamanda başkalarına ve topluma karşı bir görev gibi de görünürler. Bu nedenle bazı düşünürler, başkalarına karşı olan görevleri de ahlakın kapsamı içine almışlardır. Ahlak tek yönlüdür ve müeyyidesi sadece vicdanidir. Ayrıca; ahlak evrensel bir kavram olmayıp toplumlara göre de değişmektedir.¹⁰⁶

¹⁰⁵ a.g.e; s. 30

¹⁰⁶ Ross Poole; Ahlak ve Modernlik, Çev. Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1993, s. 9

Auguste Comte’a göre ahlak, doğal olan bencillığe karşı, toplumsal olan başkalarını düşünmenin tercih edilmesidir. Compte, ahlakın temel ilkesi olarak, başkaları için yani aile, vatan ve insanlık için yaşamayı görmektedir. Ona göre, kişilerin temel kusuru bencilliktir. Ahlak, insanın özünde bulunan bu bencilliği yok edemez, yalnızca dizginler. Ahlak yasası, üstün bir doğa olgusundan başka bir şey değildir. İnsan işten hatta düşünmekten bıkebilir ama asla sevmekten bıkmamalıdır. Yine Compte’a göre ahlak;

- a) Başkalarını düşünmek,
- b) Eşitler arasında bağıllık,
- c) Büyüklere saygı,
- d) Küçüklere iyilik,

biçimlerinde görölmektedir. Auguste Compte, ahlakın başlıca görevinin “Elden geldiğince, insanlığın ilerlemesine katkıda bulunmak” olduğunu belirtmektedir.¹⁰⁷

E. Durkheim, “Ahlak Terbiyesi” konusundaki çalışmasında şu görüşleri ifade etmiştir: “Genel olarak “ahlaki” denilen bütün fiillerde ortaklaşa olarak bulunan nitelik, ahlaki fiillerin önceden konulmuş olan birtakım kurallara uygun olması gereğidir. ‘Ahlaka uygun hareket etmek’ demek, kendimizce bir karar vermeye gerek kalmadan, belirli hal ve şartlar içinde, belirli birtakım kurallara göre hareket etmektir.”¹⁰⁸

Yani ahlak alanı, vazife alanıdır. Vazife ise yapılması emredilmiş olan fiildir. İyi hareket etmek, bu kaidelere en iyi itaat etmektir. Ahlakın rolü, insanın hareket tarzlarını tayin etmek, yani fiil ve hareketlerini keyfi ve bireysel olmaktan kurtarıp nizam ve intizama koymaktır.

Ahlaki kurallara uyulması, sadece duygu ya da alışkanlıklara bağıl değildir. Ahlaki kural fikrinde, intizam fikrinden başka bir de otorite fikri vardır. Otoriteden kasıt, her türlü manevi kuvvetin bizim üzerimizde yaptığı baskı ve etkidir. Ahlaki fiillere ve

¹⁰⁷ Atilla Girgin, s.148

¹⁰⁸ _____ s.148

kurallara da manevi ve maddi cezadan korkmak ya da mükafat almak arzusundan değil, yalnız hürmet duygusuyla ve ancak bu sebeple itaat edilir. Burada hakim olan, sadece ahlakın taşıdığı otoritedir.”¹⁰⁹

Bu değerlendirmeler ışığında ahlak; bir toplum içinde kişilerin benimsedikleri, uymak zorunda bulundukları davranış biçimleri ve kurallardır. Başka bir deyişle ahlak, insanlara hareket tarzını gösteren kurallardır ve insanın bütün tutum ve davranışları doğrudan doğruya ya da vasıtalı olarak vicdanın hükmü ve takdirine bağlıdır. Kişi, akıl ve hisleriyle birçok fiillere , ahlaka göre bir değer hükmü vermektedir.Örneğin; bir sözü tutmak, hoşgörülü davranmak, dürüst ve adaletli olmak gibi tutum ve davranışlar ahlakın gerçekleri olarak kabul edilmektedir.¹¹⁰

Ahlak bilimi yani etik ise, kişilerin belirli dönemlerdeki bireysel ve toplumsal davranışlarını belirleyerek “yarar”, “iyi”, “kötü” gibi sorunları inceleyen, törelere dayanan bir davranış yasası geliştiren, neyin uğrunda savaşılmaya değer, neyin hayata anlam kazandırdığı, hangi davranışın iyi hangisinin kötü olduğu gibi sorunları kendine konu edinen bilimdir.

Etik, içeriği ne olursa olsun bir eylemin ahlaki diye tanımlanabilmesi için yerine getirilmesi gereken koşulları tamamen biçimsel olarak belirterek ahlaksal olanla ilintili sorunları çok genel, ilkesel soyut düzlemde tartışır. Kısacası etik ahlak üretmez. Yani etik, tek tek eylemlere ilişkin ahlaki yargılarda bulunmak yerine, eylemlere ilişkin ahlaki yargıların nasıl oluştuklarını üst bakış açısıyla çözümlemeye çalışır.¹¹¹

Etik davranışın temel alması gereken değerler, hakkaniyet, adalet, önyargıdan uzaklık, zarar vermeden kaçınmadır. Ahlak, yanlış ve doğru, iyi ve kötü, erdem ya da kusurlu yaptıklarımızı ve yaptıklarımızın sonuçlarını değerlendirmeye ilgilidir. Ahlak felsefesi

¹⁰⁹ Atilla Girgin; s.149

¹¹⁰ Mahmut Oktay; Kitle İletişim Araçlarının Uluslar arası Sorumluluğu ve İletişim Ahlak Kuralları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İ.Ü.Sosyal Bilimler Ens., İstanbul, 1990, s. 10

¹¹¹ Annemarie Pieper; a.g.e, s. 28-29

ya da etik, ahlakı konu edinen felsefe dalıdır. Kullandığımız ahlak terimlerini ve ahlaki yargılarımızın statüsünü analiz eden etik, takındığımız ahlaki tutumlarımız ardında yatan yargılarımızı ele alır.

Etik, daha da geniş bir tanımlamayla neyin iyi neyin kötü olduğu ve bunlara ilişkin insani sorumluluklarımızın tartışıldığı, felsefenin bir dalıdır. Yani etik, ahlaki pratiğin kuramıdır da denilebilir.

Ahlak ve etik arasındaki ilişki, birinin toplum ve insanın vicdanı ile ilgili bir olgu olması, diğlerinin ise bununla ilgili felsefeyi temsil etmesiyle açıklanabilir. Ahlak ve etik konusu ele alındığında, ikisi birbirini tamamlayan aynı zamanda da ayrı olarak düşünölmeleri gereken kavramlardır. Etik ya da ahlak felsefesi, ahlak denilen fenomen üzerinde bir düşünme, ahlak üzerine felsefe yapmaktır. Ancak; filozoflar üzerinde düşünmeden de ahlak vardı. En ilkel toplumun bile kendine göre bir ahlakı var. Ahlakı filozofla bulmuş değil. Ahlak her yanda yaşamımızın içinde.”¹¹²

Etik, görevle ilgilidir. İnsanın kendisine ve diğeri insanlara karşı olan görevlerini kapsamaktadır. İnsan yaşamının yapısal gereğı olarak bu, hem bireysel hem toplumsal alanda ortaya çıkmaktadır. Bizler, yaşantımızın gereğı, hem kendi içimizde birey olarak hem de dış dünyada diğeri insanların bize karşı yaptıkları davranışlara tepki verirken, iyi ya da kötü eylemlerde bulunuruz. İşte, bu bireysel ve toplumsal ahlak ikiliğı ya da sentezi, etik kavramının kendi özünde bulunmaktadır.

Bu durumda etik, belirli ahlaksal anlayışlar çerçevesinde, insanın hem iç dünyası hem toplumsal bir varlık olarak dış dünyasında ortaya koymuş olduğu tutum ve davranışların çözümlemelerinin yapılmasıyla bunların iyi ve kötü olarak değeriendirilmesi, ayrıştırılması ve iyi-kötü ayırımına temel oluşturacak ahlaki ölçekleri belirlemektir. Etik ile ilgili tüm bu etkinliklerin çalışma alanı ise felsefedir.

¹¹² Bedia Akarsu; s. 9

Felsefe alanındaki çalışmalar geleneksel olarak beş alt başlık altında toplanabilir: 1)metafizik, gerçekliğin doğasını inceler; 2)mantık, düşünmenin yöntemini ve kurallarını inceler; 3)epistemoloji, bilgi ve bilgi kuramları ile ilgilenir; 4)estetik, güzelliğin anlamı ve görünümüyle ilgilenir; 5)etik ise ahlaki değerlerin oluşumu ve doğru ile yanlışın ilkeleriyle yapılan çalışmalardır.¹¹³

Başka bir ifade ile etik, insanlar arasındaki davranış standartlarının belirlenmesi, ahlaki bir yargı ya da felsefe çalışmasıdır. Etik olarak adlandırılan ahlak felsefesinin çalışmalarına konu olan tutum ve davranışların genel özelliği, aynı zamanda ahlakın da temel özelliğidir.

Etik, çalışma alanı olarak kendine, baskı altında kalmaksızın yapılan eylemleri seçmiştir. Eğer bir gazeteci, verdiği kararlar ve yaptığı eylemler üzerinde denetim hakkına sahip değilse bu durumda etikten söz etmenin de anlamı yoktur.

Hiç kimse teoloji sayesinde dindar olmayacağı gibi etikle de ahlaklı olamaz. Bununla birlikte etik, eleştirel sorgulama yoluyla ahlaka yönelik doğal bakışın aydınlatılması bakımından hayata katkıda bulunabilir. O halde etiğin konusunu, “ahlaki eyleme yargılar” oluşturur. Etik, mevcut iletişim ve eylem biçimlerini sorumluluklarının bilincinde bir birey olarak ötekilerle birlikte insanca şekillendirmek ve iyileştirmek isteyen sosyal topluluk üyesi herkesi ilgilendirir. Bir topluluğun hayatı kurallarla belirlenir. Kurallara ihtiyaç duymak, baskı istemek ya da kurallarla sınırlanmak anlamına gelmez. Bu olgu daha çok, özgürlükten herkesin olabildiğince çok yararlanması için pratiğin düzenlenişine ve yapılanmasına müdahalenin gerekliliğine işaret eder. Kuralsız bir hayat, insanca değildir.¹¹⁴

Modern toplumları dünya görüşlerindeki ve dinsel inançlarındaki çoğulculuk birbirinden ayırıştırır. Bu ayrıma, hızla ilerleyen sosyo-kültürel bir gelişme ve ekonomik, politik ve toplumsal amaç ve hedeflerdeki değişme ve gelişmeler de katkıda bulunur.

¹¹³ Murat Özgen; s.40

¹¹⁴ Annemarie Pieper; a.g.e, s. 151

Kısmen kendi içinde de heterojen olan bu çeşitlilikte ahlaka ilişkin sorunlar üzerinde uzlaşma neredeyse yoktur. Bu bakımdan herkese akılcı yoldan benimsetilmiş ve herkes tarafından talep edilebilecek ahlak kuralları üzerinde uzlaşmaya varılması kaçınılmaz olduğu kadar bu ilkelerin fiili ahlaki geçerlilik taleplerinin meşrulukları açısından eleştirel yaklaşarak sorgulanması da zorunludur.¹¹⁵

Ahlaki olma iddiası taşıyan gereklilik taleplerinin çözümlenmesi ve eleştirisi biçimindeki çifte görev yerine getirilebilmeli; bu analiz ve eleştirileri herkes kendi hayatının pratiği içinde, kendi hayatını belirleyen ölçütleri göz önünde bulundurarak yapmalıdır. Aydın ve gelişmiş bir topluluğun her üyesinden belli ölçüde ahlaki yetkinlikle ve sorumluluk bilinciyle davranması beklenir. Kişiye ahlaki eylemin anlamının yöntemsel – sistematik biçimde aktarımı etik aracılığıyla olur. Ancak; etik, ahlaki eylemin yerini tutamaz. Bu tür eylemlerin bilgiye dayalı yapısını ortaya çıkarır. Yani, etik bir yandan ahlaki davranış modellerinin ve temel tutumlarının betimlenmesi ve çözümlenmesi, diğer yandan ahlakiliğin gerekliliğinin yöntemsel açıdan temellendirilmesi aracılığıyla pratiğin değerlendirilmesine yönelik eleştirel ölçütleri aktararak karmaşık ahlaki eylem alanını kavramsal olarak açar ve insanın bu alanı aklıyla kavramasını sağlayacak hale getirir.

Etik, günlük yaşamdaki dil ve eylem alışkanlıklarından hareketle, insan eyleminin ahlaki açıdan iyi olarak görüldüğü koşulları araştırır ve ahlaki eylemi diğer olası insan eylemlerine (ahlak dışı ve ahlaki olmayan) karşı sınırlar. Böylelikle ahlaki eylem, insanın gerçekten insan olduğu ve insan olmanın gereklerini yerine getirdiği özgün bir pratik biçimi olarak kavranır. Yani insan, öteki insanlarla birlikte yaşayan bir birey olarak, kendi taleplerini başkalarını dikkate almaksızın tatmin edecek şekilde dayatmak yerine, onlarla birlikte ortaklaşa belirlemelidir.

Etik'in ikinci amacı ise ahlaki meşruiyetleri açısından pratiğin ve geçerli olma taleplerinin eleştirel açıdan nasıl değerlendirilebileceğini öğrenmektir. Birinci hedef doğrultusunda kuramsal düzeyde kazanılan bilgi, bir kez daha kullanılarak ahlaki eylem

¹¹⁵ a.g.e; s. 151

yapısının bununla bağlantılı olarak insan özgürlüğünün pratikteki sınırlarının ve bu anlamda söz konusu özgürlüğün insana özgü tezahürünün, patrikte sonuçları olmayan salt kuramsal bilgi olarak kalmayacağı, aksine pratiğin eleştirel açıdan değerlendirilmesinin şart olduğu anlayışına götürür. Bu, özgürlük ilkesi temelinde etik tarafından yorumlanan ahlak ve ahlakilik ilişkisi yapısının, normatif bir ilişki bağlamı içine yerleştirilerek anlaşılması gerektiği anlamına gelir. Ahlaki özgürlüğü böyle öğrenmek demek iyi ve kötüyü eleştirel bir kavrayışla birbirinden ayırt etmeyi öğrenmek ve yalnızca günlük yaşamın mevcut güçlerini aşarken başvurduğumuz ahlaki yargı verme yeteneğini kazanmamız demektir. Etik, bu yargı yeteneğini, insan pratiği açısından gördüğü işlev ve anlam yönünden değerlendirir.

Üçüncü amaç olarak etik, eylemde bulunanın kendi eylemi üzerinde aydınlanmasını ve sadece ahlaki yargılar verme yeteneği kazanmaktan da öte yetkinlikle toplumsal sorumluluk arasındaki temel ilkesel önem ve anlamı kavramasını ister. Eleştirel yargılama gücünün ne olduğunu öğrenen kişi, öğrenim ve yaşam sürecinin akışında giderek olgunlaşan ve **ahlaki yetkinlik** olarak tanımlanabilecek temel bir tutum geliştirir.

Bu üç amaç, etik kuram aracılığıyla ulaşılabilecek amaçlar olmayıp ancak kuramın pratikte yaşanmasıyla gerçekleşebilecek amaçlardır. Dolayısıyla bu üç amaç ahlaki eylem bilimi olarak etiği aşar. Böylelikle, felsefi özgürlük öğretisi olarak anladığımız etik, kendi dışındaki bir yaşama biçimine işaret eder. Etiğin gerçekleştirilmesini sağlayacak bu üç amaç da bu yaşama biçimi içinde hayata geçer.

Etiğin hedefi, ahlaki özgürlük anlamındaki özgürlük ise sadece özgürlüğün kavramsal çözümlemesini yaparak ve kavramın oluşumunu kuramsal olarak yeniden kurarak bu amaca ulaşamaz. Özgürlük kavramı, etik kuramı düzeyinde yeniden kurulur.

Bu durumda etiğin özgürlüğe koyduğu ilk sınırı tespit edebiliriz. Etik, kuramını oluşturduğu ve temsil ettiği pratik değildir. Etiğin hedefi, yani özgürlüğün gerçekleştirilmesi etiğin dışındadır.¹¹⁶

Özgürlük, herkes tarafından tek tek gösterilmesi ve yerine getirilmesi gereken ahlaki bir faaliyet ve eylem olduğu için salt düşünme yoluyla gerçekleştirilmesi söz konusu olamayacağından etiğin özgürlüğe koyduğu ikinci sınır şöyle ifade edilebilir: Etik, insanları ahlaklı yapmaz. Bir insan yalnızca kendiliğinden ve kendi iradesiyle iyi ya da kötü insan olur. Ama kötüyü yaratan durumlar ve nedenler olabileceği gibi iyiyi hazırlayan nedenler de vardır. Bu anlamda etik, eylemde bulunan ahlaki eylem koşulları hakkında aydınlatarak ve ona özgürlüğü mutlak olması gereken iyi anlamında kavratarak etkili olmaya çalışır. İnsanlık, tarihi akışı içinde ahlaki açıdan daha iyi ya da daha kötü olduysa ve hala olmaktaysa bu etiğin ne suçu ne de başarısıdır. Etik, insanların aklına hitap ederek onları iyiyi yapmaya teşvik etmek için kendi yöntemlerini ve argümanlarını sürekli olarak düzeltmeye ve yetkinleştirmeye çalışabilir. Ama bireyin özgürlüğünü dışlayarak ya da bireyin özgürlüğüne karşı davranarak hiçbir şekilde herhangi bir iyi niyet üretmeye kalkışamaz. Bu onun hem gücü hem de yetkisi dışındadır.

Özgürlüğü korumak için etiğin kendisine koyduğu üçüncü sınır şu tezle ifade edilebilir: Etik süper ahlak değildir. İnsanlığa yönelik bağlayıcı eylem kuralları içeren bir maddi normlar kataloğu sunmaz. Ahlaki normlar, özgürlüğün herkesin özgürlüğü adına kendini sınırlaması durumunda başvurulacak pratik kurallardır. Bu kurallar insanların yaşamda karşılıklı olarak birbirini kabullenme süreçlerinden doğar. Bu nedenle, etikten bir defada ve kesin olarak insanların nasıl eylemde bulunmaları gerektiğini belirlemesini istemek özgürlüğün esas olarak yanlış anlaşıldığı anlamına gelir.

Etiğin dördüncü sınırı da şöyle ifade edilebilir. Etik bir vakalar koleksiyonu değildir. İnsanlık için maddi normlar ve değerler kataloğu geliştirmedeği gibi önceden belirlenen

¹¹⁶ a.g.e; s. 153

ahlaki normlara bakarak belli bir durumda neyin yapılması gerektiğine karar veren en yüksek ahlaki merci de değildir. Bu nedenle etik, sadece eylemde bulunanların ahlaki yetkinlik kazanmalarını sağlar ve uygulamalarını yönlendirebilir, yapması gereken de budur.¹¹⁷

Etik, ne somut eylem talimatları ne de kurallar sunar. Daha çok iyi davranmak isteyen farklı durumlarda önem taşıyan normları sorunlaştırmaya ve özel bir durumda yapılması gerekenin ne olduğuna bizzat karar vermeye çağırır. Ancak, herkesin kendi düşüncesi, iradesi ve eylemi içindeki özgürlük gerçek ve somuttur. Özellikle de bunun için etik, felsefi özgürlük öğretisi olarak yol göstermek ister.

3.3. Medya Etiği

Günümüzde medya, toplumsal yaşı her alanına giren, modern hayatın en büyük tehlikesi haline gelmiştir. Medyanın bu gücü, yani insanları şekillendirmesindeki etkisi UNESCO'nun Mc Bride Raporu'nda sekiz ana başlık altında sıralanmıştır. Kitle iletişim araçlarının demokratik toplumlarda üstlenmesi gereken işlevlerden ilki, haber ve bilgi sağlama işlevidir. Yani toplumun habere, bilgiye ve fikre ulaşmasını, haberin derlenmesini ve yayılmasını KİA, bu işlev içerisinde ele almalıdır. Bir diğeri ise bireylerin toplumsal hayatın bir parçası haline gelmelerine katkı sağlamasıdır. Haber kaynağı olan medya, bireylerin aynı konular hakkında bilgi sahibi olmasını, ülke sorunları karşısında benzer duyguların ve düşüncelerin paylaşılmasını sağlar. Üçüncü işlevi, toplumsal amaçları açıklayarak, bireyin bu amaçlar etrafında çaba sarfetmesini sağlamak, yani güdülemektir. Dördüncü işlevi ise tartışma ortamı hazırlamaktır. Beşinci işlevi, hedef kitlenin bilgi ve eğitim düzeyinin yükseltilmesinde; altıncısı, kültürün tanıtımı ve geliştirilmesinde, kültürel mirasın korunmasında görev üstlenmiş olmasıdır. Yedinci olarak, toplumsal hayat içerisinde bunalan bireylere iyi vakit geçirme, onları eğlendirme noktasındaki katkılarıdır. Raporda ele alınan medyanın son işlevi de bütünleştirme fonksiyonudur.

¹¹⁷ a.g.e; s 154

Her ne kadar medyanın demokratik toplumlardaki fonksiyonları bu şekilde sıralansa da günümüzde milletlerarası haber ajanslarını ve yayın organlarını ellerinde tutan güçler, dünya devletlerinin politikalarına genel olarak yön verdikleri gibi ulusal medya grupları da milli politikaları, çıkarları doğrultusunda etkilemektedir. İlk bakışta ülkemizdeki gazete, dergi, televizyon ve radyo sayısının çoğalmasa olumlu olarak görülse de zamanla bu medya türlerinin birkaç kişinin elinde toplanması haber alma özgürlüğünün kısıtlanmasına yol açmış ve çoğulculuktan söz edilmez hale gelmiştir. Marx'ın "Egemen sınıfın fikirleri her dönemde egemen fikirlerdir. Yani, toplumdaki maddi gücü yöneten sınıf, aynı zamanda entelektüel gücü de yönetmektedir. Maddi üretim araçlarını kendi tasarrufu altında tutan sınıf, aynı zamanda zihinsel üretim araçları üzerinde de kontrole sahiptir." sözü medyanın egemen güçlerin tekelinde nasıl yönetildiğini ve toplumu nasıl yönlendirdiğini çok iyi açıklamaktadır. Burada medya etiği kavramından daha iyi söz edebilmek için daha önce değinmiş olduğumuz etik tanımlamalarımızdan bir hatırlatma yapmamız gerekebilir. Etik, Liz Talbot'a göre insan hakları sorunlarını, haksızlık etmeden, erdemle ve çağdaş değerlere göre ele alma doğrultusundaki ahlaki sorumluluktur. Alan Griggs'e göre ise birbirine saygılı davranma sorumluluğu, toplumun yasalarına genel olarak sıkı sıkıya bağlı kalma ve günlük temelde eylemlerimizin karşılığında aldığımız sorumluluktur. Bu tanımlarda etiğin, görevle ilgili olduğu çıkmaktadır ve insanın kendisine ve diğer insanlara karşı olan görevlerini kapsadığı belirtilmektedir. Ahlak ile etik arasındaki ilişki daha önce de belirttiğimiz gibi birinin toplum ve insanın vicdanı ile ilgili bir olgu olması, diğerinin ise bununla ilgili felsefeyi temsil etmesiyle açıklanabilmektedir.

Bu durumda, kitle iletişim araçlarının temel sorumluluğu, olanakların el verdiği ölçüde en nitelikli ürünü ortaya çıkarmak, kamunun ilgi ve gereksinimleri üzerine derin ve geniş bir bilinçliliği oluşturmaktır. Dolayısıyla medyanın, kamunun ilgi ve gereksinimlerine uygun haber vermesi, haberi ilk yazmasından itibaren başlamaktadır. Ancak, haberi yazanın sorumlu davranabilmesi için konusunda uzman ve aynı zamanda bağımsız ve bağlantısız olması gerekir. Çünkü her medya grubunun bir dünya görüşü bulunmaktadır. Medya mensupları da içinde bulundukları sosyo-ekonomik ve siyasal ideolojik ortamın ürünüdür. Onlardan etkilenip biçimlenmektedirler. Haber toplama

süreci, haber organizasyonunun kapitalist merkezli yapısından etkilenmektedir. Aynı görüşü birebir paylaşmasalar da medya sahibinin ya da genel yayın yönetmeninin çizdiği çerçeveye uymak zorundadırlar.

Özellikle ülkemizde medyadaki sermaye ve dağıtım tekelinin uygulandığı yazılı ve görsel medyada muhabirlerin ve köşe yazarlarının bu durumu kaçınılmazdır. Gazetede muhabirler, reklam ilişkisinin olduğu kuruluşların haberlerini yapmakla görevlendirilmekte, kamuoyu bu kuruluşların haberleriyle bilgilendirilmektedir.

Örneğin, bölgesel bir gazetemiz olan Yeni Asır Gazetesi'nin Sarmaşık ekinde de benzer bir durum göze çarpmaktadır. Sağlık yazı dizilerinin yayınlandığı sayfalar reklam verenlerin yazılarıyla üç ya da dört günlük yazı dizileriyle aynı sayfadaki reklamları ile bir arada yayınlanmaktadır. Yani kamuoyu bir yandan yazıyı okuyup bilgilenmekte bir yandan da sağlığı ile ilgili ihtiyaç duyduğu doktora, yere ya da malzemeye ulaşacağı adresin ilanını aynı sayfada görerek anında yönlendirilmektedir.

KİŞİYE ÖZEL SÜRE

Seans sıklığı ve süreleri nedir? Zayıflama, cilt gevşekliği, selülit ve bölgesel inceleme için uygulanan kar-

boksiterapi seanslarının sayısı ve sıklığı aslında tamamen kişinin ihtivaatlarına özel olarak değişir. Bununla birlikte standart uygulamalar-

da bir karboksiterapi kuru 16 seans sürer. Haftada 2 seans yapılan uygulamalar böylece toplamda 8 haftalık süreç yer alır.

Hazırlayan:
FİLİZ İÇKE
filiz@yeniadli.com.tr

ÖZON TERAPİ ve DİĞERLERİ

3 SAĞLIK VE GENÇLİK İÇİN EN SON YÖNTEMLER

SELÜLİT, BÖLGESEL İNCELEME VE YARA İZİ TEDAVİLERİNDE ÇOK ETKİLİ

Güzelliğin yeni adresi: KARBOKSİTERAPİ

Mavi Klinik Sağlık ve Estetik Merkezi'nden Medikal Estetik Hekimi Dr. Feza Vardar ve Aile Hekimliği Uzmanı Dr. Berna Uçkun, karboksiterapi uygulamalarıyla ilgili olarak, "Vücut bir denge içinde olduğundan, karbondioksit verdiğimiz yere amanda oksijeni gönderiyor. Bu etki ile o bölgede oksijenin gelmesiyle doluşum artıyor. Aynı zamanda karbondioksitin kendi basına yaptığı yağı eritici etkiyle ortaya çıkarıyor. Böylece hem yağlar eriyor hem de doluşum artıyor" dedi.

Karboksiterapi nedir?

Karbondoksit gazının tedavi amaçlı deri altına enjekte edilmesiyle dayanıklı, etki mekanizması basit ve yararları ispatlanmış bir yöntemdir. Karbondioksit gazı ilk kez 1930'lu yıllarda

Fransa'da termallerde medikal amaçla kullanılmaya başlandı. Uygulandığı dokuda kanlanma, dolayısıyla oksijenlenmede artış oluşturan selülit görünümünde belirgin bir değişikliğe neden ol-

maktadır. Tedaviler buzlu, rahat ve etkisizdir.

Uygulamayı nasıl yapıyorsunuz?

Özel bir cihaz aracılığıyla, karbondioksiti gerekli vücut alanına çok düşük dozlarla (50-200 cc) enjekte ediyoruz. Seanslarda mutlaka steril materyaller kullanılır. Uygulama sırasında ilk karbondioksit verilen yerin pembe rengine dönüşmesidir. Bu durum karbondioksit gazının damar capını genişletici etkisine ve dolayısıyla kanlanmanın artmasına bağlıdır.

Selülit yok etmede karboksiterapinin nasıl bir etkinliği var?

Hedef alanda portakal kabuğu görünümlü yol açan problem çözülerek doku rahatlar. Böylece eriyen yağ dokusu ile birlikte selülit azalır ve görünüm normalde donerek cilt pürüzsüzleşir.

Bunun dışında;

- Damarları genişleterek mikrodolaşımı artırır.
- Kılcal damarlarla kan akımını hızlandırır.
- Yağ dokusunda eritici (lipolitik) etki yapar.
- Yüzeye yakın dokulara oksijen çekilmesini sağlar.
- Yöntemden yararlanmak için en uygun adaylar kimler?

Karboksiterapi, tüm sağlıklı erkek ve kadınlara uygulanabilir. Hamile kadınlar, emzirenler, insülin kul-

lanan şeker hastaları, kalp hastaları, inme geçirenler, kanser ve hemofili hastalarına ise uygulanmamalıdır.

Karboksiterapinin bildirilen bir yan etkisi var mı?

Aslında karbondioksit vücudumuzun yabancı olmadığı bir gaz. Örneğin kişi istirahat halinde vücudunda 200 mililitre karbondioksit oluşurken, egzersiz sırasında bu miktar 10 katına kadar çıkabilir. Su ana kadar yöntemle ilgili bir yan etki bildirilmemiş. Yöntemin geçici etkileri ise şunlardır:

• İğneye bağlı etkiler: ağrı korkusu, dikkat edilmemesi enfeksiyon

• Tekniğe bağlı etkiler: karbondioksit gazına bağlı hafif şişkinlik ve hassasiyet. Tüm belirtiler uygulamadan sonra 1-2 saat içinde geçer.

Kombine tedavi ile sonuca giden yol kısalır

Vücut şekillendirilmede karboksiterapinin yanı sıra mezoterapi, lenf drenaj masajı gibi yöntemlerin de ilave edildiği kombine bir program uygulamanın çok avantajlı olduğuna dikkat çeken Medikal Estetik Hekimi Dr. Feza Vardar, "Kombine tedavi, kesinlikle daha hızlı sonuç alınmasını sağlar" diye konuştu.

Program;

- Mezoterapi: Haftada 1
- Karboksiterapi: Haftada 2
- Lenf drenaj: Haftada 2
- Diyet önerileri: Haftalık
- Kilo analizi: Haftalık

Takip

Kombine tedavi ile kısıtlar ne kadar sürede sonuç alabilir?

Tedaviye başlandıktan 6-8 seans sonra sonuçlar fark edilmeye başlanır. Karboksiterapi tek başına da uygulama süresinin sonunda olumlu etkiler fark edilebilir. Ama mezoterapi, diyet ve lenf drenaj masajı ile birlikte uygulandığında sonuçlar daha tam anlamıyla gösterilmekte birlikte kür bitiminde 1-3 beden incelmeye sağlanır.

Sonuçlar kalıcılık sağlar mı?

Karboksiterapi yağ hücrelerine zarar vermeden yağ yakarak kanlanmasını artırarak yeniden canlı ve pürüzsüz bir görünüme kavuşturur. Ancak kişi bir süre sonra kilo alırsa, yağlar tedavi edilen yerlere tekrar yerleşebilir. Gerek seanslar sırasında gerekse bu sürecin bitiminde uygulanacak olan egzersiz ve diyet etki ve başarı oranını artırarak sağlar. Bz. elde edilen başarıların kalıcı olması için kısıtlar kür bitiminden itibaren ayda 1 seans olmak üzere 4-5 seans kontrol amaçlı uygulamalar yapılmasını öneriyoruz.

Estetik amaçlı kullanımı

Karboksiterapi, daha çok estetik amaçlı olarak kullanılıyor. Kullanım alanları:

- Selülit,
- Bölgesel inceleme,
- Vücut şekillendirme,
- Kilo kaybı,
- Liposuction sonrası sarıklıların giderilmesi,
- Cilt çatlağı,
- Yara izi tedavileri.

Fransa'da termallerde medikal amaçla kullanılmaya başlandı. Uygulandığı dokuda kanlanma, dolayısıyla oksijenlenmede artış oluşturan selülit görünümünde belirgin bir değişikliğe neden ol-

Kan sulandırıcı ilaçları bu dönemde almayın

Tedavi öncesi ve sonrası neler yapmalı? Tedavi öncesi morarma riskini daha az indirmek için kan sulandırıcı ilaçları kullanılmamalıdır. Karboksiterapi seansından yaklaşık 6-8 saat önce sıcak banyo yapılabılır. Seanslara gelirken kot, stretch pantolon gibi vücudu saran pantolon giymemelidir. Zorlayıcı egzersizlerden de 24 saat boyunca kaçınılması önerilir.

YARIN: MEZOTERAPİ

Mavi Klinik Sağlık ve Estetik Merkezi

- OZON SAUNA
- OZON TERAPİSİ (Anti - aging, antioksidan, kronik hastalıklar tedavisinde)
- NLP (Beyin programlama teknikleriyle diyetle uyum hedefi saptama)
- Cilt bakımı
- Leke Tedavileri
- Akne Tedavileri
- Kimyasal Peeling
- Vücut Bakımı
- Sir - Ağda
- Masaj
- El - Ayak Bakımı Parafin
- Karboksiterapi
- Selülit Rehabilitasyonu
- Bölgesel İnceleme Programları
- Anti Aging Programları
- IPL Lazer Uygulamaları
- Mezoterapi
- Mezoestetik
- Botox
- Dolgu
- İğneli Epilasyon
- Terleme Problemleri
- Varis Tedavisi
- Ağrı Tedavisi
- Fitoterapi
- Kozmetik Danışmanlık

Zamanı Geri Döndürebilirsiniz

NAKİTTE
%30 İNDİRİM

Antibakteriyel koruma Hijyenik Özel Paketleme doğal ve aktif madde içeren mikrokapsüller - karides kabuğundan yapılmış koruyucu tabakasıyla CİLT BAKIMINDAKİ AYRICALIĞINIZ HAMAM HAVLULARI

Merkezimizde biyolojik canlı hücreler içeren kimyasal katkı bulunmayan derin dondurucuda saklanan ERICSON LAB ürünleri kullanılmaktadır.

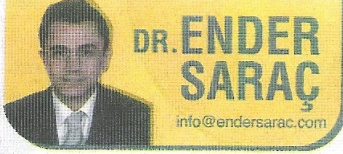

ERICSON LABORATORİ

Mavis'in bu kampanya Anneler Gününe özel %25 indirim kampanyasını duyuruyor...

PLEVNE BULVARI NO:28/5 ALSANCAK - İZMİR • TEL: 0.232. 422 62 89 • www.maviklinik.gen.tr • maviklinik@gmail.com

Bir diğ r örnek de Hürriyet Gazetesi'nden verebiliriz. Televizyonlardan ve gazetelerden tanıdığımız pek çok bayan izleyici ve okuyucuya beslenme önerilerinde bulunan Dr. Ender Saraç'ın kilo almak ya da vermek için Hürriyet Gazetesi'nde verdiğı k    yazılarının içinde mutlaka bir bitki  ayı  nerisi bulunmakta, altında da “Lipton”un k    yazısının içinde geçen konu ile ilgili po et  ayının ilanı yer almaktadır. Yani k   yi okuyan her okuyucu direkt olarak alttaki Lipton'un po et  ayına yönlendirilmektedir.

DR. ENDER
SARAÇ
info@endersarac.com

DOĞANIN ŞIFALI ELİ

Sağlıklı kilo alma

Ülkemizde pek çok kişi fazla kilo ve obezite'den yakınırken aslında pek çok insan da zayıflık hatta aşırı zayıflıktan şikâyetçi. Nasıl ki fazla kilo ve aşırı şişmanlık çok sağlıklı olmayan bir durumun habercisiyse, aynı şekilde aşırı zayıflık da pek çok tıbbi rahatsızlığın işareti veya habercisi olabilir. Eğer son dönemde istemdişi bir hızlı kilo kaybı ve zayıflama söz konusu ise, sizin de bu yazıyı dikkatli okumanızda yarar var.

Aşırı zayıflık ne demek?

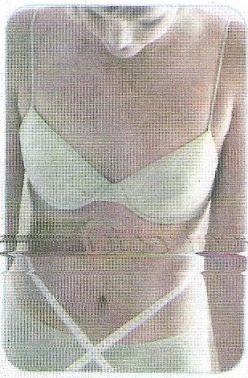
Eskiden kullandığımız boy-kilo değerlerinin yerini artık, beden kitle indeksi adını verdiğimiz daha hassas bir kriter aldı. Son dönemde ise kliniklerde beden analiz cihazları eşliğinde yapılan ve vücut bileşenlerini kabaca yağ, protein, kas, kemik oranlarını ve sıvı miktarlarını gösteren cihazlar artık bu konuda daha hassas yol alınmasını sağlıyor. Beden kitle indeksi genelde 19,5'un altında olan kişilere zayıf diyebiliriz. Ancak bu değerin altında olan her kişi sağlıklı demek değildir; kişi zayıf ama sağlıklı olabilir.

Vücut analizlerinde bazen şaşırtıcı sonuçlar da çıkabilmektedir. Örneğin; biraz toplu görünen bir linsenin kas ve kemik oranı yüksek ama yağ oranı daha düşük çıkabilir ve bu kişi biraz kalın görse bile gayet sağlıklı olabilir. Bu durumun tersine, oldukça ince görünen bir kişi düşük kas ve kemik oranı, yüksek yağ oranına karşın, zayıf ama fazla yağlı olabilir. Bazı kişiler hiç spor yapmadan, ağır kalarak hatta yeterince protein ve değerli mineralleri almadan zayıflar ve bunun sonucunda da az kaslı, düşük protein oranlı ve kalitesiz bir beden ortaya çıkar. Dolayısıyla bir kişinin sadece kaç kilo olduğu değil, bu kilosunun hangi bileşenlerden oluştuğu daha önemlidir.

Zayıflık, özellikle aşırı zayıflık önemli bir tıbbi rahatsızlığın habercisi olabilir. Özellikle tiroid hastalıkları (guatr, hipertiroid), kanser, şeker hastalığı, romatizma, kronik enfeksiyonlar, tüberküloz, bazı psikiyatrik rahatsızlıklar, özellikle depresyon, sindirim sisteminden emilim bozuklukları, gizli kanamalar ve daha pek çok durumda aşırı zayıflık söz konusu olabilir.

Ayrıca bazı bilinçsiz uygulanan diyetlerde, bilinçsizce ve aşırı yapılan spor ve egzersiz programlarında, aşırı uykusuzlukta da istemdişi veya engellenemeyen kilo kayıpları olabilir. Yine kilo kaybının atlanan nedenlerinden biri de aşırı cinsel ilişki veya mastürbasyon ile beden zorlanmasıdır. Bilinçsiz yapılan detoks programları da son zamanlardaki sağlıklı zayıflığın nedenlerinden biri olmuştur. Uzman hekim olmayan kişilerin cesurca yürüttükleri aşırı detoks programları kişilerin gereğinden

fazla zayıflamasına ve besin depolarının boşalmasına yol açabilir.

Çok zayıf kişilerde veya bilinçsizce ve tıbbi destek olmadan oluşan aşırı kilo kaybı sonucunda, bedende aşağıda belirtilen sakıncalı durumları görebiliriz:

1. Özellikle protein azlığına bağlı bağışıklık sisteminde zayıflık, ciltte ve vücutta kırışıklık, pürüme, sık hastalanma, güçsüzlük, yorgunluk.
2. Bazı iyon ve minerallerin eksikliğine bağlı durumlar. Örneğin; demir eksikliğine bağlı olarak saç dökülmesi, üşüme, kalsiyum eksikliğine bağlı kemiklerde zayıflık tınlarda sık kırılma. Çinko eksikliğine bağlı saç, deri problemleri, bağışıklık sisteminde zayıflama gibi.
3. Bazı vitaminlerde eksiklik: Örneğin; B vitamini eksikliğine bağlı sinir sisteminde zayıflık, metabolizmada dengesizlikler. B12 vitamini eksikliğine bağlı anemi, kansızlık, halsizlik, D vitamini eksikliğine bağlı kemik sorunları gibi.
4. Ruhsal açıdan sıkıntılar: Yanlış ve aşırı beslenme ile sürekli bir mutsuzluk hissi ve bu durumun sonucu olarak depresyona kadar gidebilen ruhsal sıkıntılar oluşabilir, dikkat!

Sağlıklı bir zayıflama programı sonrası kişi kendini daha enerjik ve coşkulu hissemelidir. Eğer tersine hırçılık, sinirlilik, agresivite varsa bu durum sağlıksız bir zayıflığı gösterir. Çok zayıf kişiler iyi beslenmiyorsa sinir sistemleri stres karşısında daha zayıf olabilir.

Herhangi bir tıbbi hastalığı olmayan zayıf kişiler için sağlıklı kilo almaya yönelik öneriler:

- Asla çok hızlı bir şekilde kilo almaya çalışmayın. Sonuçta sindirim sisteminizin belirli bir kapasitesi vardır, bu sınırı çok zorladığınız zaman sindirim sistemi aşırı yükü reddedecektir ve sağlıklı çalışmayacaktır. Genelde yavaş alınan kilo daha sağlıklı ve kalıcı olur.

Ayrıca bedeninizi aşırı zayıf elektiyorsanız, söylüyorsanız ve hıbbi bir sorun da şüphelenmiyorsanız ilk önce bu sorun tedavi edilmelidir, yoksa siz örneğin bir şeker veya tiroid hastası olup belki de boşuna fazla yemek yiyerek kilo almaya çalışıyorsunuzdur.

Kendi başınıza vücut geliştirici veya kilo aldırıcı ve orijini tam olarak bilmediğiniz hiçbir ürünü, hele ilacı kullanmayınız. Bazı hastaların kilo almak için bilmeden aşırı dopinli hatta içinde kortizon hormonu bulunan ilaçları kullandıklarını gördüm. Bu şekilde geçici olarak şişebilir veya şişmanlayabilirsiniz ama bu kesinlikle sağlıklı bir kilo almak olmaz ve sonrasında ciddi tıbbi sıkıntılar yaşayabilirsiniz.

Stres, aşırı hızlı bir yaşam ve uykusuzluk kilo alımını bazen zorlaştırabilir. Böyle bir durumda huzur en büyük ihtiyaçtır. Sinir sisteminin rahatlamasını sağlayan derin dinlenme teknikleri, meditasyon, rahatlamayı sağlayan spiritüel veya dini ritüellerin çok yararlı olabilir. Bu tarz yöntemler kişilerdeki stres etkilerini azaltır ve daha sakin bir fizyoloji sağlar. Ayrıca huzur verici etkisi olabilen rahatlatıcı bitki çaylarının da olumlu etkisi olabilir. Örneğin melissa, sarı kantaron, passiflora, roibos, jentıyan, lavanta, gül yaprakları bu yönden yardımcı olabilir. Bu karışımı gece yatmaya yakın içmek ayrıca daha rahat bir uykuyu uyumaya da yardımcı olabilir. Stresli günlerde de daha sakin bir fizyoloji sağlayabilir. Bu çayları içine biraz

esmer şeker eklemek ayrıca enerji de verebilir.

Düzenli, hafif egzersiz de iştahın artmasına ve metabolizmanın daha iyi çalışmasına yardımcıdır. Hiç hareket etmeden alınan kilo daha çok yağlanma yönündedir ve bu durum sağlıklı olmayabilir.

Eğer iştahınız azsa B vitaminleri, özellikle vitamin B12 içerenler, şalgam suyu, limon, turşu, tarçın ve kimyon iştahı artırmaya yardımcı olabilir. Ayrıca bazı kişilerde soğan ve sarımsak da iştah açıcı etki gösterir.

Kilo almak ve sindirim sistemlerini kuvvetlendirmek isteyen kişiler için zencefil kürü: 1 ölçek taze zencefil, 1 ölçek kaya tuzu ve 1 ölçek taze limon suyu karıştırılır, her gün içilir. Bu karışımı iştah artırmaya yardımcıdır.

Kilo almaya yardımcı gıdalar: Tahin pekmezi, limonata, pilav, makkama, soya fasulyesi, reçel, bal, kaymak, zeytinyağı, kefir, tam yağlı yoğurt, badem, tavuk suyu, çorba, taze meyve suları, imik, çam fıstığı, esmer şeker, sulu tencere yemekleri, güveç, doğal yumurta, cacık, incir, üzüm, salep, boza, fındık, keşu fıstığı, sade yağ, balık yumurtası, susam, hindistanceviz, tam yağlı taze peynirler, muz, olgun avakado, kuru fasulye, pide.

Eğer çok yoğun tempodaysanız, kilo kaybeden ve yeterince kuvvetli olamamaktan yakınıyorsanız bugün atlamak yerine beslenmenizi sağlayacak bir formül:

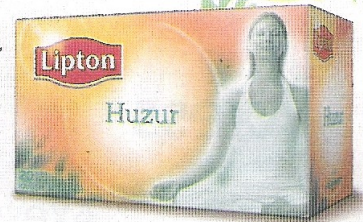
Aç kalmak zaten zayıf olan bünyenizi daha da sarsar. Size şimdi tarifli vereceğim formül ile en azından kuvvetli gıda almış olursunuz: 1 bardak ılık normal süt, 1 yumurta, 1 çorba kaşığı bal, 1 tatlı kaşığı zeytinyağını hafifçe çirpin ama köpürmesin. Sonra yiyemediğiniz öğünün yerine yavaşça için. İçtikten sonra bir iki lokma ekmeğinizi kendinizi daha iyi hissedersiniz.

Tüm okurlara sağlıklı ve huzurlu bir hafta sonu dilerim.

Hayata pozitif bakanlara

Sarı Kantaron ve Lavanta Çiçeği gibi 9 farklı bitkinin stresten uzaklaşmaya ve rahatlamaya yardımcı dengeli karışımı: Lipton Huzur.

İçindekiler: Melissa, Sarı Kantaron, Nane, Rezene, Rooibos, Lavanta Çiçeği, Gül Yaprakları, Centıyan, Şerbetçiotu

Medya ahlakı ve etiği, patron ahlakıyla ve etik anlayışıyla örtüşmek zorunda kalmıştır. Bu durumda kitle iletim araçlarının sahibi, asıl kaynak pozisyonundadır ve bu kaynağın yaşam tarzı, kültürü, sorumluluk duygusu ve iş hayatı toplum için önem taşımaktadır. Çünkü, neyin nasıl yapılacağı konusundaki kararlarda KİA sahibinin pozisyonu ön plana çıkmaktadır.

Medyadaki bu durum, toplumu tekdüze yığınsal kültürlere dönüştürmektedir. Halbuki iletişim özgürlüğü medya mensuplarının özgürlüğü kadar okuyucu, izleyici ve dinleyicinin de özgürlüğüdür. Ama kapitalist medya için insan ve gerçeği yoktur. Güdülenen yığınlar ve çarpıtılan gerçeklerden üretilen dezenformasyon vardır. Yalanın egemenliğini üreten kapitalist medya bir kültür endüstrisidir. Bu endüstrinin mallarını tüketmeye mahkum edilen insanlara ne karşı koyma ne de düşünmek için vakit bırakılır.

Medya sadece siyasal haber ve yorumlarıyla değil kültürel ve magazinел değerlendirmeleriyle de kamuoyunda istekleri doğrultusunda düşünceler oluşturarak belli bir yaşam stiline ilişkin beklentiler yaratmaktadır. Örneğin, kendi yarattıkları film kahramanları ya da starlar aracılığıyla giyim ve gıda sektöründe ürettikleri birçok ürünü medya yoluyla topluma lanse etmektedirler. Bir zaman aralığında mankenlerin ve pop sanatçıların neredeyse hepsi selülitlerini doğal yollarla giderdiklerini bunu da elma sirkesi içerek başardıklarını televizyonlardan ve gazete ve dergilere verdikleri röportajlarda halka duyurmuşlardı. Bu yayınların ardından kamuoyu araştırması yapan bir şirketin yine medyada yer alan haberleri, süper marketlerde elma sirkesi satışlarının daha önceki günlere oranla son günlerde ciddi oranda arttığını ortaya çıkarmıştı. Medya, bunu yaparken, özellikle henüz bilinç düzeyi tam oluşmamış, eğitimsiz ya da daha doğru bir deyişle bilgi düzeyi daha düşük kişilere yönelik programlarla yapmayı uygun bulmaktadır. Oysa, eğitim ve kültür düzeyi yüksek kişiler, bu tür programlarda pop starlar ya da mankenler tarafından verilen diyet önerilerinin herkes tarafından uygulanabilir olamayacağını yani hastalık, tansiyon, kan şekeri vs. gibi durumlar nedeni ile her bünyeye uygun olamayacağını dolayısıyla da uygulanabilir olsa bile sonucun aynı olamayacağını bildikleri için kendilerine uygun diyet programını uzman bir kişiden alacaktır.

Şiddet filmleri, spor programları, sağlık programları, show içerikli yarışmalar ve pornografi kapitalizmin ürün pazarlamasının gösterimleridir. İzleyiciler ve okuyucular reklama kiralanmış ve medya endüstrisinin eline geçmiştir. Giriş bölümümüzde de belirttiğimiz gibi sağlık haberlerini seçmemizin en büyük sebebi hem yazılı hem de görsel medyada okuyucu ve izleyici kitle tarafından en çok takip edilen ve merakla izlenen haberler olmasıdır. Tüm haberler içerisinde %14 ile ilk sırada yer alması sağlık haberlerinin hem yazılı basında hem de görsel basında öneminin son yıllarda giderek artmasına neden olmuştur. Televizyonlarda en çok izlenen saatler olarak tanımlanan prime time dönemindeki ana haber bültenlerinde diyet önerilerinin verilmesi, daha çok dikkat çekmek adına dünyaca ünlü kalp doktoru Prof.Dr. Mehmet Öz'ün Amerika'daki ve Türkiye'deki evine bağlanarak kendi yemek alışkanlıklarının tarifinin alınması ve izleyicilerin ilgiyle takibi bunun görsel basındaki en büyük örneğidir.

Ülkemizde ayrıca akşam saatlerinin en çok izlenen programlarının başında gelen yerli dizilerle ve magazin programlarıyla evlerimize konuk olan sanatçı ve mankenlerin yani sürekli olarak düzgün vücutlu bayanların görülüyor olması da evde oturan kadında bu vücut tipine özentî yaratmaktadır. Bu özentiyi kullanan medya da gerek yazılı gerekse görsel basındaki sağlık haberleriyle kamuoyunu konu ile ilgili nabzını sürekli yüksek tutmaktadır. Öyle ki son olarak ATV, 2005 yılında aşırı kilosundan kurtulmak isteyen kişilerden oluşan “Şimdi Zayıflamak İstiyorum” adında bir yarışma programı yayınlamıştır. 90 kilonun üzerinde bulunan, evli-bekar, kadın-erkek çok sayıda kişi bu yarışma için başvurmuştur. Başvuru görüntüleri ekrana yansıdığına, sağlığına kavuşmayı istemekten çok, daha önce de belirttiğimiz gibi “ekranlarda gördükleri kişiler gibi genç olmayı isteme” ön planda yer almıştır.

Bu programda yarışmacılar, 10 hafta sonunda en çok kilo verenin ödül kazandığı bir elemenden geçmiştir. Ancak; yarışma sırasında diyet yemekleri dışında yemek yemeleri sakıncalı olan ve aileleri ile görüşmeleri mümkün olmayan yarışmacılara yapılan “önüne konulan yemeği ye, ödülün vazgeç, 20 milyar TL al, yarışmadan çık” ya da “yemek yersen, ailen ile telefonda görüşebilirsin” gibi tekliflerle duygusal sömürüler

nedeniyle RTÜK’e vatandaşlar tarafından pek çok şikayette bulunulmuştur. Tüm bu şikayetlere rağmen, program sonuna kadar devam etmiştir.

Bahar aylarının başından itibaren “yaz mevsimi gelmeden kilo vermeye başlayın” mesajlı haberlerin yapılıyor olması da sömürünün bir diğer yazılı basındaki örneğidir. Hemen her gazetede mutlaka bir diyet reçetesi, selülitler için bir mucize haber ya da yazı dizisi yazın başına kadar hatta yaz boyunca devam etmektedir. Her gazete farklı bir diyet önerisi yaparken kimisi boya kimisi vücut şekline göre hatta kişilerin burçlarına göre önerilerde bulunmaktadır.

Genel olarak yayıncılıkta en iyi rekabet aracının “çok satan” olduğu keşfedildiği için etik değerler bir tarafa bırakılmıştır. Yani, ne gazeteler ne de televizyonlar daha önce de belirttiğimiz gibi verdikleri bu diyet reçetelerinin herkes tarafından uygulanabilirliğine ya da herkes tarafından uygulanmaya kalkındığı takdirde zararlarına bakmadan yayınlamaktadırlar. Ticari rekabetin gereği olarak gazete sahipleri, haberciler ve tv yapımcıları kendilerine iyi satış yapan ürünler aramaktadır. Çünkü diyet reçetelerinin konu olduğu haber bültenleri daha çok izlenmekte, gazeteler o gün daha çok satmakta, okunmaktadır. Bu durum, sorumsuz pazarlayıcılığın yanı sıra eksik, çarpıtma, objektif olmaktan uzak haberler ve içi boş programlarla kamusal vicdan ve duygu sömürüsünü de ilke edinmiş olduklarını göstermektedir.

3.3.1. Yazılı Basında Etik ve Gazetecilikte Ahlak Anlayışı

2005 yılında İzmir’de meydana gelen “Tüpbebek Yedizler” olayını Türkiye’de hemen herkes anımsamaktadır. Tüp bebek yöntemiyle hamile kalan bir hanımın yediz gebeliği olduğu saptanmış ve hepsini doğurmakta ısrar ederek kaybetme riskine girmek istemişti. Bebeklerin tamamı kaybedildi ve ilgili hastanenin başhekimisi basın toplantısı yaparak üzerinde hastane logosunun olduğu bir çarşafa yedi kardeşi dizip başarısını medyayla paylaştı!

Gazete ve televizyonlarda giderek daha sık yer verilmeye başlanan tıptaki yeni mucizeler, hastalıklar hakkındaki haberler ve skandallar hatırı sayılır bir reyting elde etmeye başladıkça, ülkemizin yıllardır geri planda kalmış sağlık sektörü, özel olanları başta olmak üzere hak ettiği popülariteyi yakalama uğraşına girdi. Artık vatandaşlarımız löseminin hangi türlerinde ilik nakli gerekebileceğini, tüp bebek uygulamalarının hangi durumlarda mümkün olduğunu, akupunktur ile nasıl kansız ameliyatlar yapılabileceğini tartışabiliyor. Ancak ülkemizin kendine has özellikleri doğrultusunda bu konu da abartılıp medikal paparazzi düzeyine çekilerek, her yeni gün dünyayı değiştirecek başka bir buluş veya skandal medyada hassasiyetle işlenmeye başlanıyor.

Tıp konusu aslında Türk medyasında vardığı bu yere yabancı ülkelerde çoktan ulaştı. İspanya’da 1995 yılında bir ay boyunca gündelik 5 gazete incelenmiş ve tıp konusunda yazılmış 501 adet makale saptanmış. Bu oran tüm gazetelerin %1.57’si olarak karşımıza çıkıyor. Makalelerin %50’si genel tıp bilgisi, %9’u ise öneriler ve koruyucu hekimlik üzerine yazılmış. Avusturya’da ise 9 günlük gazetenin 3 ay izlenmesi sonucunda 634 makaleye rastlanmıştır. Bu oran tıp haberlerinin gazetelerde 10 m2 den fazla yer kaplaması anlamına geliyor. Yazıların %34’ü tıbbi bilgiler, %24’ü sağlık politikaları ve ekonomisi, %13’ü ise yeni buluşlar konusundadır.¹¹⁸

Türkiye gibi gündemi çok hızlı değişen bir ülkede bile son yıllarda sağlık konusu, medyada kendine bütçede verilen paydan çok daha fazla yer buluyor. Tıp alanı bir çok kişi için bilinmeyenlerle dolu ve kendine ait bir dili olduğu için de okuyarak öğrenmesi zor bir alandır. Ancak; medyanın ve tıp çalışanlarının da bu konuya artık reality şov standartlarını terk etmesi ve hak ettiği ciddiyeti göstermesi gerekiyor.

Öncelikle tıp çalışanlarının ünlü olmak, reklam yapmak uğruna medyayı kullanmayı terk etmesi gereğinin yanı sıra bilimsel sorumlulukla yazılan ve olası sonuçları dikkate alınarak basılan yazılarla ülkemizin en ihmal edilmiş konularından biri olan sağlık

¹¹⁸ Serdar Günaydın; “Anti aging modasıdır gidiyor”, köşe yazısı, 06 Nisan 2004, Salı, www.hurriyet.com.tr

eğitiminin basın yoluyla verilmesi ele geçebilecek en büyük şansın en iyi şekilde kullanılması gerekmektedir.

Tüp bebek tedavisinde çoğul gebelik, başarısızlığın en önemli göstergesiyken doktorun sırf medyanın ilgisinden dolayı bebekleri ve hastayı tehlikeye atması, medyanın da haberlerini 5 dk. ya da 5 sayfa daha doldurabilmenin mutluluğuyla karşılıklı razı olma hali basındaki etikten söz etmeyi imkansız kılıyor.

Böyle bir etik durumuyla ilgili olarak Amerikan Sağlık Birliği, iki yıl önce yaşlanmayı durduran hatta insanları gençleştirdiğini iddia eden ilaç ve yöntemlerin yaygınlaşmasının tedirginliğiyle dünyaca tanınmış 51 araştırmacıya ortak bir bildiri yayınlattır. ‘Gençlik Çeşmesi Gerçek Değil’ adıyla yayınlanan rapor oldukça fazla yankı bulmuştur. Çünkü sadece Amerika’da yaşlanmayı önleyici tedavilerin pazarı yıllık milyar dolarları aşıyordu. Rapor, temel olarak halen var olan yöntemlerin neredeyse tamamına yakının bilimsel olmadığını vurgulayarak başlıyordu. Uygulayıcıların çoğu da risk ve tehlike altındaydı. Araştırmacıları asıl rahatsız eden ve bildiriyi yazmaya yöneltten nokta ise insanların reklamı yapılan yöntemleri kullanıp başarısız oldukça, bilimsel anlamda yürütülen çalışmalara olan inancını da kaybediyor olmalarıydı. Bilime inancı kaybolan kullanıcılar arttıkça bilimsel araştırmalara ayrılan fonlarda kısılma yapılıyordu.¹¹⁹

Bizde ise ne yazık ki bilim adamlarının bile adlarını duyurmak için pek çok reklama ve programa konu olduklarını hala ülkemizde hatta tezimizin içerisinde verdiğimiz örneklerle görebiliyoruz.

Diğer taraftan bakacak olursak vereceğimiz örnek, medyanın gücünü sağlık haberlerinde ne yönde bilerek ve isteyerek kullandığını bir kez daha göstermiş olacak. Unicef Türkiye yetkilileri 2004 yılında en uzak köy ve kasabalara kadar giderek HIV/AIDS virüsünün tanıtımıyla ilgili medyadan gerekli desteği görmediklerine

¹¹⁹ a.g.e

internet sitelerinde bir şikayet niteliğinde yer verirlerken; aynı yıl ilkokula giden bir kız çocuğunun HIV pozitif olması medyada sansasyon yaratmıştır. Ancak; tüm ülkenin konuyla ilgili hararetle tartışmaların içine girmesi, basının geniş yer vermesi söz konusu çocuğun haklarının ihlal edilmesine neden olmuştur. Çocuğun fotoğrafları basında yer almış ve bir süre okula devam edememiştir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) konuya tam zamanında ve gerekli müdahalesi ve diğer kurumların da kamuoyunu bilgilendirmesiyle çocuk eğitim hakkına tekrar kavuşmuştur. Ancak; çocuk ve ailesinin bu ağır medya sürecinden incinmiş olarak çıkmasını engelleyememişlerdir.

Ülkemizde yaşanan basın etiği sorununa başka bir açıdan yaklaşan Hürriyet Gazetesi muhabiri Mesude Erşan, 1999 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen "Sağlık Bilinci ve Medya Toplantıları"nda "...Maalesef iki üç yıldır gazeteler dışarıdan gelen sağlık haberlerini çok seviyor ve tercih ediyorlar. Bunların değerlendirilmesi de dış haberler tarafından yapılıyor. Çevirilerde bazen hatalar oluyor ve bunları da bizim düzeltmemiz gerekiyor ancak çoğunlukla bunlar tekzip niteliğinde olduğu için yayınlanmıyor. Fakat sağlık haberciliği bir bütün olarak düşünüldüğü için burada da çoğu kere dile geldi, daha çok sağlık muhabirleri bu tür bizim dışımızda gelişen hatalardan sorumlu tutuluyor. Bu yetmiyor gibi dışarıdaki bir gelişme anlatılıyor, veriliyor vs. ama buradaki uzmanlardan bir görüş alınması isteniyor. Ama haber çok yeni olduğu için uzmanın bilgisi olmuyor. Ama diretiyorsunuz, hocam hadi bir şey söyleyin, eleştirin...Bir de sevilen haberler var demiştik. Sevilen haberlerde kendi gazetemi örnek alırsam, kadın tarafının çok olacağı haberler, cinsellikle ilgili haberler çok sevilir, iyi yer alır. Tıbbi gelişmelerle ilgili çok göze batacak haberler sevilir. Çok iyi niyetli bir haber yapıyorsunuz, işte süt için, "süt yararlıdır" vs. Bir bakıyorsunuz süt içen çıplak bir kadın fotoğrafı ile yayınlanıyor. " diyerek, kamuoyunu yönlendirmede çok büyük öneme sahip sağlık haberlerinin gazetelerin eşik bekçileri ya da sahipleri tarafından nasıl şekillendirildiği üzerinde durmuştur.

Basında etik konusu konusu, ülkemizde tartışılmaya çok açık olan bir kavramdır. Ancak; ne yazık ki yedizleri kaybettikten sonra basına tek tek kız ve oğlan diye tanıtan

“doktor” gibi sonrasında uzun süre tartışılmaya yol açan bir kavram olsa da basında ve toplumda diğer pek çok konu gibi çabuk unutulmuştur.

Biz, bu bölümde bilimsel olarak yazılı basında etiği, gazetecilikteki etik anlayışını ve basında etik değerlerin saptanmasını inceleyeceğiz.

3.3.1.1. Yazılı Basında Etik

Medya etiği, tıp ve edebiyat alanlarındaki gibi kesin, önceden belirlenmiş kuralların bulunduğu bir alan değildir. Daha çok, dünyayla gelişip evrimleşen ve medya alanındaki çalışanların geliştirdikleri bir süreçtir.

Medya etiği, medya çalışanlarına çalışmaları sırasında karşı karşıya kaldıkları etik sorunları çözebilmek için nasıl hareket edecekleri konusunda yardımcı olur. Çalışanlara, etik ikilemleri yenme ve hakim olma adına birtakım yol gösterici prensipler saptamaya çalışır.¹²⁰

İnsanoğlunun iki temel davranışı olan “bilmek ve değerlendirmek”de “değerlendirmek” etik bir sorun olarak karşımıza çıkar. İnsanlar, iyi, güzel, doğru, adil gibi kavramlarda estetik ve etik değerlendirmeler yaparlar. Bu açıdan bakıldığında gazeteciler de çeşitli haberlere kendi değerlendirmeleriyle bakar, katkıda bulunurlar.

Gazeteciler, ayrıcalıklı konumlarından dolayı ayrı bir sorumluluk taşırlar ve basın mesleğindeki bu sorumluluk, yasalardan öte değerler ve hümanizma anlayışı içinde ortaya çıkar.

Basın mesleği için de geçerli olacak ahlak, dürüstlüğü ilke edinerek, yalandan kaçınmak, birtakım çıkarların esiri olmadan insanlara yardım etmek, yani “iyi” olmak

¹²⁰ Huriye Toker; s.21

demektir. ¹²¹Sürekli etik sorunlar içinde çalışmalarını sürdüren medya çalışanları da neyin doğru, neyin iyi ya da kötü olduğu konusunda kısa süre içinde karar vermek durumundadırlar.

Medya çalışanları da diğer insanlar gibi ahlak gelişimini tamamlar ve karara varırlar. Karar verme aşamasında öncelikle içgüdülerine inanırlar, sonrasında bağlı bulunduğu grup ya da grupların gelenek ve adetlerinden yola çıkarlar. Son olarak da vicdanlarının sesini dinlerler. Burada, medya çalışanı kendi yargılarıyla doğru ya da yanlış kararını verecektir. Basın mensubu ya da medya çalışanı, aile, toplum, iş arkadaşları ve halktan yola çıkarak ya da kendi etik gelişimini ön plana çıkararak karar aşamasına gelir.

Medyada etik kaygısının, basın mensubunun kesin karar ve düşüncelerini alternatifler arasından yapabilmesi için büyük bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Etik, karar ve seçim aşamalarında basın mensubunu en iyiyi aramaya sevk etmektedir.

Basın mensubu, haber, eğlence ve reklam medyası içerisinde sürekli yeni olaylar, içerik ve fikirlerle uğraşmakta, elindeki kısıtlı zaman, eksik enformasyon ile başarı ve hedef alanında rakipleriyle yarışarak, olaya özel toplumsal kaygıyı da göz önüne alıp karar vermek durumundadır. Tüm bu sınırlılıklar nedeniyle medya etiği günümüzde en çok tartışılan konular arasında yer almaktadır. ¹²²

17'nci yüzyıldan beri basının görevi ve kontrol edilmesi ile basın mensuplarının sorumluluğu tartışmaları süregelmektedir. 16 ve 17'nci yüzyıllarda basının görev ve sorumluluğu iktidarın politikalarını desteklemek ve devletin hizmetinde olmak iken Endüstri Devrimi ile birlikte toplumsal ve teknolojik kurum olarak toplumun vazgeçilmez bir parçası haline gelen basında batıdaki gelişmelerle birlikte ahlak ilkelerine olan ilgi artmıştır. 20'nci yüzyıl Avrupası'nda serbest piyasa ortamında basın sektörü az sayıda kişinin elinde toplanmaya başlamış, medya sahipleri güçlerini

¹²¹ Niyazi Öktem; "Medyada Sorumluluk", Karizma Üç Aylık Düşünce Dergisi Medya Özel Sayısı, Sayı 5, 2001, s.85.

¹²² Huriye Toker; s.23

ekonomik ve siyasal çıkarları için kullanmışlardır. Kontrolden çıkan medya, bu dönemde toplumsal sorumluluk kuramı çerçevesinde tartışılmaya başlanmıştır. Bu durum nedeniyle gazetecilere mesleki uygulamalarında yol gösterebilecek ve rehberlik edecek birtakım kural ve yükümlülükler getirilmiş ve meslek ahlak ilkeleri olarak yaşama geçirilmiştir.¹²³

Her ne kadar kurallar konulmuş olsa da basın mensupları etik çelişkilerle karşılaştıklarında ahlaki bir seçim yapmak zorunda kalmaktadırlar. Etik, gazeteciliğin ayrılmaz bir parçasıdır ve habere olan gereksinim kadar önemli ve vazgeçilmezdir. Gazeteciler, mesleklerini sürdürebilmek için etik meziyetlere sahip olmalıdır. Bunlar, sıradan bir kişi için bile ahlaklılığın ölçütü iken gazeteciliğin vazgeçilmez koşulları arasında yer alır. Örneğin, toplumsal bir ihtiyaç olan güveni sağlayabilmenin yolu dürüstlükten geçmektedir. Gazetecilerin karşılaştıkları toplumsal olayları nasıl yorumladıkları da etik açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü gerçeği yorumlama sırasında gazeteci, önceki deneyim ve birikimlerini katarak kendi gerçeklik algılamasıyla haberi yorumlamaktadır.

Halkın akılcı yargılarda bulunabilmesi için gerekli temel konular hakkında bilgi ve haber sağlayan basın, farklı fikirlerden haberdar olunmasını da sağlar. Bunu yaparken de en büyük desteğini meslek ahlak ilkelerinden alır. Ancak, daha önce de değindiğimiz gibi basın meslek ilkelerinin en önemli özelliği doğruluk, dürüstlük gibi meziyetlerde de önümüze çıkan vicdan özgürlüğüne dayanması, yani hukuk ve din kuralları gibi dışarıdan bir zorlama olmadan basın mensubunun özgür seçimiyle yerine getiriliyor olmasıdır. Gazeteci, üstlendiği sorumluluk itibarıyla kendini denetleyebilmesi ve ekonomik ve siyasal yaptırımlara maruz kalmaması için kendine en uygun ve etkin bir denetim mekanizması oluşturmalıdır. Doğru ve güvenilir haber vermek, yorumları inandırıcı kılmak ve okuyucunun güvenini sürdürmek için muhabirden genel yayın yönetmenine kadar basın ahlak ilkelerine ve topluma olan sorumluluk duygusu hissedilerek hareket edilmelidir. Günümüzde iyi gazete çıkartmak yerine çok satmayı

¹²³ a.g.e, s.25-26

tercih eden basındaki kötüye kullanımları engellemeye yarayan basın ahlak ilkeleri kapsamında kamuoyunu bilinçlendirme ve yönlendirme gücüne sahip gazetecilerin de toplumsal sorumluluk bilinciyle davranmaları ve tarafsız olmaları beklenmektedir. Görüldüğü gibi basın, etik konusunun en yoğun tartışıldığı, kural ve ilke oluşturma arayışlarının ve çabalarının en yoğun olduğu meslek alanlarının başında gelmektedir.

20'nci yüzyılın başında gazetenin toplumsal ve mesleki alanlarda kazanmış olduğu itibar, gücünün aynı zamanda dikkatli kullanımını da gerekli kılmıştır. 19'ncü yüzyılda Batı'da görülen "parti gazeteciliği ya da kitlesel ilgiyi gazete üzerinde toplama çabalarının bir sonucu olan "peni" ve "sarı" gazetecilik olgularının yanında basın alanında uygulanacak mesleki ahlak ilkeleri de o dönemde gündeme gelmeye başlamıştır.¹²⁴

Özgürlük söyleminin ortaya çıktığı dönemden başlayarak Batı'da basın ve basın özgürlüğü kavramlarına göndermeler yapılmıştır. Bunun sonucunda ise 20'nci yüzyılda totaliter ve otoriter nitelikli rejimler basını ve basın özgürlüğünü kendilerine rakip olarak görmüşler ve basını kendi çıkarları doğrultusunda kullanma amacını benimseyerek bunu uygulamaya koymuşlardır. Bu gelişmeden iki yüz yıl önce ABD'de basın özgürlüğünün en önemli dayanak ve anlatım kaynaklarından biri kabul edilen önemli bir belge ortaya konulmuştur.

Avrupa kıtasında ise, 1789 Fransız Devrimi sonucunda ortaya konulan İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi'nde de yine bu konudaki kararlılık, sözü geçen metin ile somutlaştırılmaktaydı. 26 Ağustos 1789 tarihli bu bildirgenin 11'nci maddesinde şu görüşlere yer verilmiştir. "Düşünce ve kanaatlerin özgürce iletilmesi insanın en değerli haklarından biridir. Her yurttaş özgürce konuşup yazabilir ve basım yapabilir, yalnız yasada öngörülen hallerde bu özgürlüğün kötüye kullanımından sorumludur."¹²⁵

¹²⁴ Murat Özgen; a.g.e, s.50

¹²⁵ a.g.e; s. 49

Bununla birlikte Fransa’da basın ve söz hürriyeti anayasal bir çerçeve içine alınıyor, bu özgürlüklerden doğan yasal yükümlülüklerin de olduğu belirtilmiştir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi 20’nci yüzyılın başlarında ekonomik ve toplumsal yaşamdaki büyük değişiklikler, gazetelerin toplum yaşamında önemli bir yer edinmesine neden olmuştur. Bu gelişme ve değişimler, gazetecilerin mesleklerini icra ederken uymaları gerektiğine inanılan ya da onlara mesleklerinde yardımcı olacak bazı mesleki ahlak kurallarını gündeme getirmiştir. Bunda basının gerek birey gerekse toplum yaşamı üzerindeki etkisinin artması etkili olmuştur.

Bireysel ve toplumsal bir varlık olarak kabul ettiğimiz insan, hem bağımsız varlık olarak davranabilmekte hem de bulunduğu tüm davranışlarla diğer insanları da etkileyebilmektedir. Bu durumu ahlak ve toplumsal yaşam kavramları açısından ele aldığımızda, gazetecilerin de toplumsal bir varlık olmalarından dolayı topluma ve o toplumu oluşturan bireylere karşı ellerinde bulunan gücü sorumluluk duygusuyla kullanmalarını gerekli kılmaktadır. Bu, toplumsal ahlak kapsamında meslek ahlakının yegane koşuludur.

Basında da geçerli olan meslek ahlak ilkeleri hukuk yasalarında yer almayan ancak mesleki etkinlik açısından önemli olan uygulamalarla ilgili yükümlülükleri ve kuralları içinde bulundurması nedeniyle meslek üyelerine rehberlik eden fakat bağlayıcılığı bulunmayan kurallar bütünüdür. Yani yasal düzenlemeler gazeteci ve gazeteler için uyulması gereken maddeler iken basın ahlak kuralları yani basın etiği basın özgürlüğünün korunması açısından uygulamaya konulan ve mesleki açıdan uygun bulunmayan durumlarla ilgili kurallardır. Bu kuralları uygulayan gazetelere habercilik anlayışını “doğruluk” üzerine kuran Washington Post’u örnek olarak gösterebiliriz. Amerikan yasalarında herhangi bir zorlama olmaksızın gazetenin kendi içerisinde uyguladığı basit ama etik konularda çalışanlarına yol gösteren bu kurallar, basın mensuplarına çalışmaları sırasında karşılaştıkları meslek ahlakıyla ilgili sorunlara bakış açısı getirmesi bakımından önem taşımaktadır. Gazetecinin sorumlulukları nelerdir? Toplum gazeteciden yasalar çerçevesinde hangi işlevleri yerine getirmesini bekler?

Ciddi bir gazetecinin sorumluluk alması için neler yapmak gerekir? gibi sorular da basın etiğinin uygulanabilirliği için cevaplanması gereken sorulardır.¹²⁶

3.3.1.2. Gazetecilikte Ahlak Anlayışı

Toplumsal bir varlık olan insan, başkalarıyla sürekli etkileşim halinde olmasından dolayı doğa yasalarının bilgi ve teknik becerisinden çok ahlaki bilgi ve becerilere ihtiyaç duymaktadır. Gazetecilik de özgürlük, doğruluk, yansızlık ve mahremiyet gibi etiklerle ilgili kavramlarla iç içedir yani etik gazeteciliğin adeta bir parçası haline gelmiştir. Gazetecilikte etik denince akla adil, gerçek, doğru ve tarafsız bir şekilde kamuoyunu bilgilendirmek gelmektedir. Kamuoyunun doğruyu bilme hakkı basın etiğinde gazetecinin tek ahlaki yükümlülüğü olarak kabul edilmekle birlikte basın etiğinin amacı gazeteciye bu sorumluluğunu tekrar hatırlatmaktır.

“Bilmiyordum” ya da “böyle olsun istememiştim” gibi sözler ahlaki sorumluluk kapsamında yer alamayacağı için gazetecinin ilk ve en önemli sorumluluğu verdiği haber ve bilgiler ile sürekli olarak yönlendirdiği kamuoyunu doğru, tarafsız ve ilkeli bilgilendirmek olmalıdır. Yani gazetecinin topluma karşı olan kamusal sorumluluğu, bağlı bulunduğu gazetenin patronuna ve kamuoyunda söz sahibi olan otoritelere olan sorumluluğundan önce gelmelidir.¹²⁷

Daha önce de belirttiğimiz gibi herkesin sahip olması gereken doğruluk, tarafsızlık ve gerçeği söylemek gibi etik meziyetler gazetecilik mesleği için vazgeçilmez koşuldur. Gerçeği anlatmak, toplumda güven sağlayabilmek için doğruları söyleyerek dürüst olabilmek gazetecinin etik davranabilmesi için sahip olması gereken meziyetlerin başında gelmektedir. Haber yapacağı gerçeği aktarması sırasında, önceki deneyim ve birikimlerinden etkilenerek yorumlayacak olan gazetecide objektiflik sorunu doğabilmektedir. Her ne kadar tarafsızlık etik açıdan olması gereken bir meziyet olarak kabul edilse de gazeteci kendi yorumu ile haberi subjektifliğe itmektedir. Ancak; burada

¹²⁶ a.g.e; s.51

¹²⁷ Huriye Toker, s. 31

önemli olan habere yorum katmasına rağmen gazetecinin gerçekleri ve elindeki bilgileri çarpıtmadan, olduğu gibi aktarabilmesidir ki bu da önemli bir meziyettir. Zaman zaman tüm bu meziyetlerin yanında gazetecinin bir kuruluşa bağlı olması ve kuruluşun yayın politikasından dolayı gazeteci ile basın kuruluşu arasında etik bazı çelişkiler yaşansa da gazetecinin kamusal sorumluluğunu ön planda tutması istenmektedir. Basın mensupları tüm bu meziyetleri çerçevesinde kamuoyunu bilgilendirirken en büyük desteğini özgür basına olanak sağlayan demokrasiden ve basının görevleri, işlevleri ve sınırlarını belirleyen basın meslek ilkelerinden almaktadır.

Gerçeği aktarma, yansıtma iddiasındaki kitle iletişim araçlarının, kötü kullanılmaları halinde, en büyük ve etkili yalanların üreticileri ve dağıtım kanalları biçimine dönüştükleri bir gerçektir. Artık, ayna olmak, objektif olmak, tarafsız olmak, bağımsız olmak, çoğulcu olmak gibi gazetecilik efsanelerinin de “fikirlerin serbest piyasası”na ilişkin liberal düşlerinde, büyük ölçüde birer yalandan ibaret olduğu ortaya çıkmıştır. Bir başka gerçek de en dürüst biçimiyle yürütülmeye çalışıldığında dahi, gazetecilik süreçlerinin, gerçeğin bire bir yansıtılmasını daha en başında imkansız kıldıklarıdır.¹²⁸

Tüm bu nedenlerden dolayı, gazetecilikte ahlak olgusunun tanımında fikir birliğine varmak oldukça zordur. Bu mesleğin var oluşundan bu yana, kimileri eleştirmekle yetinmişler, kimileri öneriler getirmişler, kimileri ise yönetmelik ve yasalarla yasaklamalara bel bağlamışlardır. Ancak hepsi de sorumluluk ve ahlakın, gazetecilikle eşanlamlı olduğunu belirtmiş ve tüm ahlaksal görevler ile toplumsal sorumluluklar arasında, doğrudan bir bağ bulunduğuna dikkat çekmişlerdir.

Günümüzde “basında ahlak” kavramı, daha da çok yönlü bir yapı görünümündedir. Basındaki ahlak ve sorumluluk tanımlarını kimlerin yapacağı, hedefleri kimlerin göstereceği, tanım ve hedeflere uyum konusundaki ölçütlerin kimler tarafından belirleneceği, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı konusunda son kararı kimlerin vereceği, hala kesinliğe, açıklığa kavuşmuş değildir.

¹²⁸ Atilla Girgin; s.156

Birçok ülkede basının sorumluluğu yasalarla tanımlanır, hükümetlerce korunur. Ancak yasalar, ahlak ve sorumluluğu güvence altına da alabilir, basın özgürlüğünü daraltıcı anlamda da kullanılabilir.

Basının toplumsal sorumluluk anlayışı, mevcut ahlak yasalarına yeterince yansıtılmadığı gibi, kavram kendi içinde bazı eksiklikler taşımaktadır. Toplumsal sorumluluk teorisinin açıklamakta yetersiz kaldığı en önemli soru, gazetecinin kime karşı sorumlu olduğu veya hangisinin öncelik taşıdığıdır?¹²⁹

Aslında gazeteci, meslek özellikleri nedeniyle, tüm topluma karşı sorumludur. Gazetecinin bu sorumluluğa karşılık, mesleğini gerektiği gibi yapabilmek için bazı haklara sahip olduğu da unutulmamalıdır. Bu hakların bir bölümü, genel olarak insan hakları ya da çalışanların haklarıyla bağlantılı, ötekileri ise mesleğe özeldir. Buna rağmen kişi öncelikle kendisine karşı sorumluysa, o zaman “toplumsal sorumluluk” kavramının bir anlamı kalmaz.

Kişi öncelikle patronuna ve kurumuna karşı sorumluysa, bu durumda sorun, gazetecinin bireysel ahlak sorunu olmaktan çıkarak, kurumsal ahlak düzeyine yükselir. Bu durumda iletişimin içeriği, kurumsal anlayışın egemen olduğu ölçütler çerçevesinde oluşturulur ve birey olarak gazetecinin inisiyatifi sınırlanır. Bu sınırlandırma, siyasetçilere, reklamverenlere, topluma karşı da hissedilebilmektedir. İlke olarak gazetecinin tek başına bağımsızlığı olmalıdır.

Günümüzde toplumun her kesiminde görülebilen yozlaşma ve etik anlayışta beliren zayıflama basında da açıkça görülmektedir. Toplumu yönlendirme gücüne sahip olan başta yazılı ve görsel basın olmak üzere tüm kitle iletişim araçlarının, haberi ilk veren olabilmek için etik kuralları çiğneyerek sorunları katlamak yerine etiğe çok daha fazla önem vermesi gerekmektedir.

¹²⁹ Atilla Girgin; s.157

3.3.2. Basında Etik Değerlerin Saptanması

Basın alanında üzerinde uzlaşılarak hayata geçirilecek etik değerler, basının kendi kendini denetleyebilmesi için vazgeçilmez araçlarıdır. Basının kuruluşlarının ve gazetecilerin meslek ilkelerinin yasalara dayanan cezai yaptırımlara bağlanmaları, o ülkede basının sıkıntıya girmesi dolayısıyla görevini yerine getirememesi ile sonuçlanır. Bu durumda özellikle demokratik ülkelerde basın ahlak ilkelerinin neye göre saptanacağı, uyulmaması halinde ne gibi yaptırımların uygulanacağı ve bu ilkeleri kimin belirleyeceği önemli bir sorun teşkil etmektedir.¹³⁰

Basın özgürlüğüyle ilgili anayasal güvenceler, bilgilenme ve haberleşme özgürlüğü ile ilgili yasal düzenlemeler olmadan, basına uygulanacak herhangi bir yasal sınırlandırma, genellikle basının demokrasi içindeki rolünü uygun biçimde yerine getirmekten alıkoyan, tek taraflı engelleme olacaktır.¹³¹

Gerek basın özgürlüğünün kötüye kullanılmasını gerekse devletin basına müdahalesini önlemek için sağlanmak istenen denetim, basının kendi kendini denetimine neden olmuştur.¹³²

Gazeteci her gün okuyucusuna kısıtlı zaman ve gazetede ilan ve reklamlardan kalan yer ölçüsünde haber vermeye çalışan kimsedir. Doğruluk, dürüstlük ve tarafsız olmak gibi ana ölçütlerin bile subjektif olduğu bu meslekte, ahlaki çelişki ve sorunlara kendi içinde bir çözüm yolu bulunmalıdır, şeklindeki düşünce özdenetim modellerini gündeme getirmiştir.¹³³

Uygun modelin saptanmasından içeriğini oluşturacak ilkelere ve bu ilkelerin nasıl belirleneceğine kadar bir dizi sorun gündeme gelmektedir. Daha önce de belirttiğimiz

¹³⁰ Huriye Toker; s.33

¹³¹ Andrew Belsey, Ruth Chadwick, s. 22

¹³² Murat Özgen; s.56

¹³³ Zeynep Alemdar; Oyunun Kuralı Basında Özdenetim, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1990, s. 44

gibi bu ilkeleri kimlerin saptayacağı, nasıl uygulanacağı ve nasıl denetleneceği gibi sorunların da cevaplandırılması gerekmektedir. Bu sorunlar, ülkelerin sosyo- ekonomik yapısı, gelişmişliği, yönetim biçimi ve basına verdiği özgürlük gibi değişkenler göz önüne alınıp uygun özdenetim modelleri bulunarak çözülmeye çalışılmaktadır.

Basında özdenetimin olması, basının birtakım müdahalelerle baskı ve denetim altına alınması anlamını taşımamaktadır. Bununla birlikte, diğer tüm alanlarda olduğu gibi basında da uyulması gereken çeşitli ilkeler bulunması toplum yararınadır.

Yasal düzenlemelerin toplumsal temelde oluşacak bazı kötüye kullanımları önlemesi beklenmektedir. Ancak yasaların aşırı kısıtlamasıyla karşı karşıya kalan basın ya da kitle iletişim araçları toplumsal görevlerini yerine getiremezler.

Etik değerlerin saptanması, korunması ve uygulanması, toplumda kabul görmüş olan ahlakın yaptırımının toplumsal vicdan ve insanın kendi vicdanıyla ilgili olması bakımından irdelenmesi gereken bir konudur. Basın ahlakının saptanması ve gerekli hallerde hangi yaptırım ve uygulamaların yürürlüğe konulacağı ve bunları kimin yapacağı özellikle demokratik ülkelerde önemlidir.

Basın ahlakı konusunda etik ilkelerin saptanması ve uygulanması bunu gerçekleştiren kurum ve kuruluşların önemini ortaya çıkarmıştır. Bu önem, basın ve kitle iletişim araçlarının demokratik ülkelerde işlevleri ve yüklenmiş olduğu toplumsal sorumluluktan kaynaklanmaktadır.

Basın yapısı itibarıyla bazı kural ve yasaların engellemesiyle karşılaştığında özgürlüğü tartışılır hale gelmektedir. Bir ülkedeki yasalar ne kadar basını etkisi altında tutuyor ve sınırlandırıyor, o ülkede basın özgürlüğü o kadar tartışılır durumdadır. Bu nedenle basını gerek yasal çerçeve içine alırken gerekse de mesleki çalışmalarına yol verecek olan etik ilkeleri belirlerken dikkat edilmesi hem basın hem de ülkedeki demokrasinin işlerliği açısından büyük önem taşımaktadır.

Medyanın çoğulcu ve parlamenter sisteme dayalı demokratik rejimlerde, dördüncü kuvvet olma rolünü yerine getirebilmesi açısından etik ilkeler adına bile olsa baskı altına alınması, çoğulculuğu zayıflatması açısından zararlıdır.

Basın, kendisini bekleyen tüm yasal engel ve baskılara demokrasiden aldığı güçle ve çalışanların uzlaşmasıyla benimsediği etik değerleri hayata geçirmesiyle karşı koyabilecektir.

Sıradan bir kişinin bile günlük yaşamında göz önüne aldığı bazı değerler söz konusuysa toplumsallığın kilometre taşlarından birini oluşturan basın çalışanlarının karar verme aşamasında etik değerleri göz önünde bulundurması büyük önem taşımaktadır.

Christians, Rotzoll ve Flacker'ın "Media Ethics" adlı kitabında belirttiği gibi, medyada alınan tek bir karar bile bir dizi değerlerden oluşmaktadır. Bu değerler kısaca; estetik değerler (hoşa giden), mesleki değerler (yaratıcı, acil), mantıki değerler (tutarlı), sosyokültürel değerler (verimli) ve ahlaki değerler (dürüstlük, doğruluk) şeklinde sıralanmaktadır.¹³⁴

Toplumdaki rollerinden dolayı etik değerler basında diğer profesyonel mesleklerden çok daha yoğun biçimde kullanılmakta ve önem taşımaktadır. Çünkü gazetecilik mesleği toplumsal sorumluluğu göz önüne alındığında özü itibarıyla ahlaki değerlerden oluşmaktadır.

Basının okuyucu ile bağını güçlendirmek ve kamuoyu üzerindeki saygınlığını arttırmanın yolu özdenetim modellerinin tavizsiz uygulanmasından geçmektedir. Dördüncü güç olarak kabul edilen basının toplum üzerindeki etkisi dikkate alındığında, gücünü yanlış ve kötü kullanımında toplum yapısında bozulmalara sebep olacağı bir gerçektir. Bu nedenle, basın etkinliği açısından özgürlük ve sorumluluk bilincinin birbirini tamamladığı kabul edilerek özdenetim modellerinin uygulanması önemlidir.

¹³⁴ Huriye Toker; s.34

3.4. Türk Basınındaki Etik Sorunlar ve Gazetecilik Etiğinde Meydana Gelen Değişiklikler

Türk basınının Osmanlı İmparatorluğu'ndan beri kamuoyu bilinci oluşturulmadan devlet desteği ile yaratılmış olması, basının zamanla kendini koruyan, gerektiğinde yanlışını eleştiren bir kamuoyu desteğinden ve ilgisinden uzak olarak gelişmesine neden olmuştur. Bu da yerleşik ve sistemli bir etik anlayış ve ilkeleri kuşaktan kuşağa iletme gereği duymayan ve bunun için kamuoyu zorlamasını hissetmeyen medya sistemimizin çarpık gelişimini doğurmuştur.¹³⁵ Bu çarpıklıkların kamuoyuna yansması ve dayanılmaz boyutlara ulaşarak müdahale edilmesi gereken bir durum yaratması medya etiği sorununu gündeme getirmiştir.

Medyanın bir yandan kamu hizmeti görevini yerine getirmesi diğer yandan da egemen çıkarların hizmetinde olması belirlenmiş etik değerlerin hükümsüz kalmasına ve etik uyumsuzluğa neden olmaktadır. Medya etiğinin günümüzde basın tarafından benimsenememesinin diğer bir nedeni de ahlak yoksulluğudur. Toplumsal yaşamımızın her alanına giren ahlak yoksulluğunun basın alanında görülmemesi neredeyse imkansızdır. Çünkü medya, toplum ve ona bağlı tüm kurumlardan etkilenen bir yapıya sahiptir. Fakat, medyanın, halka doğru ve tarafsız haber ve bilgi vermekle oluşan kamu görevini tam anlamıyla yapabilmesi için etik problemleri tartışarak çözüme kavuşturmalıdır.

Medya sisteminde etik ya da gazetecilikte etik tek başına varolamaz. Çünkü gazetecinin bireysel ahlakı, toplumda rolü ve bağımlılığı göz önüne alınmalıdır. Gazetecinin medyanın sadece bir parçası olduğu düşünülürse etik sorumluluğunu da tek başına gerçekleştirmesi beklenmemelidir. Yazılı basının ve geniş anlamda medyanın, başta siyaset ve ekonomi olmak üzere diğer sistemlerle olan ilişkisi gazetecinin mesleki nötralizasyonuna, teslimiyetine ve deforme olmasına yol açmaktadır. Daha önceki bölümlerde de belirtmiş olduğumuz gibi reklam bağlantısından dolayı kilo alma ya da verme konusunda yapılan haberlerle aynı sayfada sözü geçen ürünün reklamının olması

¹³⁵ a.g.e, s.86

ya da tıp alanındaki bir gelişmeden söz etmek için yapılan bir doktor röportajının ancak sayfanın satın alınması itibariyle yapılabilmesi bu deformasyona örnek teşkil etmektedir. Basın alanında kirlenmenin en büyük etkisi gazetecinin subjektifliğinin yani bireysel duruşunun elinden alınmış olmasıdır. Ekonomik ve siyasal ilişkiler nedeni ile gazeteci sayfasını istediği gibi kullanmamakta, istediği haberi yapamamaktadır.

18 – 20 Haziran 1999 yılında İstanbul’da yapılan “Sağlık Bilinci ve Medya Toplantı”larında konuşma yapan Show TV sağlık muhabiri Esra Kazancıbaşı, televizyon sağlık haberciliğinde yaşadığı etik sıkıntıları şöyle dile getiriyor: “Televizyonda sağlık haberciliği yapmanın oldukça güç olmasının nedeni, televizyonun bir gazete gibi yüz binlere değil milyonlara hitap etmesi ve televizyonda görüntünün çok önemli olması. Bununla birlikte görselliğin sihirine insanlar kapılıyorlar, belki de yazılan bir yazıdan, atılan bir başlıktan çok daha fazla orada izledikleri görüntülerin esirleri oluyorlar, kendilerini kaptırıyorlar. ...Şimdi televizyonda sağlık haberleri gazetelerde, dergilerde olduğu gibi değil, mevsimsel olarak kabul ediliyor. Yazın giren bir haber kışın girmiyor genellikle, kışın giren bir haber de genellikle yazın girmiyor. Kışın genellikle sağlık skandalı, hekim hataları gibi haberler girerken, yaz dönemi geldiğinde bunlar geri plana çekiliyor ve ana haberde herkesin ne işi var diyeceği ama işte bir haftada selülitlerden kurtulma ya da kırışıklıklar nasıl yok olur gibi sabun köpüğü haberler geliyor. Ancak; bunlar büyük kanalların yöneticileri tarafından istenen haberler. Genelde hatta yazın bir tane sağlık ve bir tane güzellik haberi yapmam isteniyor benden. ...Tabii ki televizyonlarda büyük kanallarda sabun köpüğü haberlerin yanında gazetelerde çıkan, hekimlerin özlük haklarıyla ilgili, sağlık hukukuyla ilgili, sağlık ekonomisi, sağlık siyasetiyle ilgili haberlere ne yazık ki rastlanmıyor. Ben TV haberciliğinde haberlerin sayılarla ilintili olduğunu öğrendim. Yani şöyle, Multiple Skleroz Haftası geldiğinde çok zevkle çok güzel bir haber MS haberim yapayım dedim, kabul edilmedi. Sonunda bunun nedenini şöyle öğrendim. Hedef kitle ve reyting çok önemli olduğu için kalp, kanser ve kısırlık televizyon yöneticilerinin en çok sevdiği konular, siz de onları izliyorsunuzdur zaten.”¹³⁶

¹³⁶ Sağlık Bilinci ve Medya Toplantısı (18-20 Haziran 1999), Kumburgaz – İstanbul

Aynı toplantıya katılan BRT'nin Bayındır Holding'e bağılı bir televizyon şirketi olduğından yola çıkarak konu ile ilgili şikayetlerini dile getiren program yapımcısı Didem Ünsal da "...Bayındır Tıp Merkezi veya Bayındır'ın çeşitli yerlerde açacağı hastanelerle şuanda bizim kanalda canlı yayınlanan bir sağıık programı yayınlanıyor. Bu programın yapımcısı da benim bir arkadaşım. Kanala ilk başladığımda çok üzölmüşüm, neden ben böyle bir programda çalışmıyorum diye. Ama daha sonra öğrendim bir iki aylık görüşmelerden sonra sadece ve sadece Bayındır Tıp Merkezi'ne angaje bir sağıık programı hazırlanıyor. Burada ne yazık ki bağımsız doktorların, diğıer hastanelerden hekimlerin, üniversite hastanesi öğretim üyelerinin kesinlikle yer alması, konuk edilmeleri mümkün olamıyor." şeklinde etik problemleri açıkça ortaya koyuyordu.

Gazeteciliğın ahlaki kaynaklarının yoksullaşmasının bir sonucu olarak ahlaki değıerlerin yozlaşması, değıerlerin tanımlanması ve çözümlenmesi gereğıidir. Demokratik düzenlerde enformasyon ve iletişim olmadan sistemin varlığından söz edilemeyeceğinin kabul edildiğı günümüzde, basının "inandırıcılığı" ve "ıkna ediciliğı" özelliklerinin etik bir düzlemde gerçekleştirilmesinin önemi büyüktür.

Kitle iletişim araçları, iletilmek istenen enformasyonla kamuoyu arasında "bir arabulucu" görevini üstlenmiştir. Bazı ahlakçılar ve gazetecilere göre Türkiye'de basın ahlakı sorunu giderek genel ahlak kuralları düzeyine inmektedir. Yani Türk basınında üst düzey etik tartışmaları yerine ahlakın en alt basamağıından işe başlanmalıdır.

1980'li yıllar, Türkiye yazılı basınındaki değıişimlerin bir başka boyutu da gazetecilik etiğı açısından yaşanmıştır. Bu değıişim olumlu ve olumsuz yönlerde gerçekleşmiştir.

3.4.1. Olumlu Gelişmeler

1990'lı yıllarda Türkiye, yazılı basınında etik açıdan iki olumlu gelişmeye tanık olmuştur. Bunlardan birincisi, 1995'in sonlarına doğıru yaygınlaşan cesur yönelişler,

ikincisi de basının kendi kendini denetlemesinin bir ürünü olarak kurulan ve dünyadaki emsalleri arasında sadece “bağımsız” ve “gönüllü kuruluş” olmasıyla değil, hiçbir basın konseyinde olmadık biçimde demokratik bir görünüm sayılan basın konseyinin olumlu bir yapıya sahip olmasıdır. Özellikle bu ikinci gelişme, basının aldığı kararlara görece demokratik bir biçim vermesi bakımından önemlidir.

3.4.2. Olumsuz Gelişmeler

Türk yazılı basınında meslek ahlakı açısından yaşanan olumsuz etik gelişmeleri şöyle toplayabiliriz:

- a) Haberden Uzaklaşma ve Halktan Kopukluk
- b) Basın – İktidar ve Ekonomik Güç İlişkileri
- c) Basın Özgürlüğü

a) Haberden Uzaklaşma ve Halktan Kopukluk

Benimsenmiş haber değerleri ve yayın politikalarının yanı sıra haber seçiminde özellikle gazetecinin haber kaynaklarıyla kurduğu ilişki ve ek olarak sosyalizasyonu, haberden uzaklaşmanın nedenlerini oluşturmaktadır. Haberin kaynağıyla doğrudan iletişim kurmak yerine “hazırcılığı” yeğleyen gazeteci, günümüzde Türk yazılı basınında haberciliğin en önemli etik sorunlarından biridir.

Konumuz olan sağlık haberlerinde de görüldüğü gibi gazetecilerin internet sayfalarından bulup yayınladıkları diyet önerilerinde; bir gün çok su içmenin kilo vermede en önemli faktör olduğu yazılırken diğer bir diyet haberinde çok su içmenin vücutta ödem ve şişkinlik yaptığının yazılması en iyi örneklerdendir. Beslenme ve diyet uzmanına giderek haberi yazmadan önce doğruluğunu onaylatması gereken gazetecinin bunu yapmıyor olması giderek “medya bilmez, uydurur” türünde spekülasyonlara yol açmaktadır. Haber kaynaklarına doğrudan ulaşmada gösterilen tembelliğin “basının

güvenilirliği” açısından oluşturduğu tehditlerle birlikte yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Haberden uzaklaşmanın bir diğer görünümü de gazetecilerin halktan kopukluğudur. Haberde arka plan bilgisinin yeterince verilmemesi gibi olumsuzluklar haberin okuyucu ya da hedef kitle arasındaki yüzeysel ilişkinin başlangıcıdır. Haberi net ve anlaşılır biçimde algılayamayan ya da aynı haberin asılsız olduğunu karşı bir yayından öğrenen okur için gazeteci ve gazete saygınlığının can çekişmesi doğaldır.¹³⁷

Gazetecinin ilk yükümlülüğü okurlarını çevrelerinde olup bitenden haberdar etmek ve bunlara ilişkin konularda- tıpkı diyet haberleri örneğindeki gibi- kendilerinin karar verebileceği bilgi düzeyine ulaşmalarına yardımcı olmaktır. İşyerinin maddi çıkarları (reklam ilişkisi) ya da ideolojisi uğruna okuruna bunu sağlamayan bir gazetecinin meslek ahlakından söz edilemez.

b) Basın – İktidar ve Ekonomik Güç İlişkileri

1980 sonrası Türkiye’nin demokratik bir yönetime kavuşması uzun sürmüştür. Basının dilediğini rahatça söyleyebilme özgürlüğü de bir dizi denetime tabi olmuştur. Özal dönemi ile birlikte liberalleşme, sadece ekonomik alanda değil toplumsal oluşumları da etkilemiştir. 1980 yılına kadar basın yayın organlarının kuruluşunda gerekli sermaye birikimi büyük oranda bireylerin kişisel çabaları ve hükümetlerle olan ilişkilerle sağlanmıştır. Devletle kitle iletişim araçlarının daha kuruluş aşamasından itibaren iç içe olmaları, daha sonraki gelişimi de koşullandırdı. 1980 sonrası medya, iktidarla reklam ve krediler yoluyla ekonomik anlamda bağlanmıştır.

1980 sonrası demokratikleşme süreci, Türkiye’nin basın özgürlükleri açısından sınırlamalar, baskılar ve yasaklarla karşı karşıya kaldığı bir süreç olmuştur. 1983

¹³⁷ Hüseyin Köse; 80’lerden Günümüze Türk Yazılı Basınındaki Magazinel Değişimler ve Popüler Kültüre Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, E.Ü S.B.E, İzmir, 1998, s.41

yılında, 8 gazete 17 kez olmak üzere toplam 195 kez kapatılmış, 927 yayın yasağıyla karşılaşmıştır.

İktidarı denetleme, halka bilgi verip yönlendirme görevi gibi kamusal bir sorumluluk alan basın, her toplumsal kurumdan olumlu ya da olumsuz etkilenmesi doğaldır. Bu nedenle ülkenin ekonomik yapısı ve yaşanan gelişmeler kamusal görevinin yanı sıra bir işletme olarak basın sektörünü de etkilemiştir.

Basının varlığını sürdürmesi, alacağı reklamlara bağlı olduğundan ekonomik sorunlar da diğer işletmeler gibi basın işletmeleri için de önemli bir kaygıdır. Fakat ekonomik kaygılarla etik kaygılar çoğunlukla çatıştığından gazeteci için durum kolay değildir.

Türk basınındaki medya – sermaye ilişkilerine baktığımızda sürecin 12 Eylül ile birlikte ortaya çıktığı görülmektedir. 80’li yıllarla birlikte toplumun her kesimine hitap eden yüksek tirajlı gazeteler sektörde yer edinmişlerdir. 90’larda ise basın tamamen sanayi sektörü haline gelmiştir. Zamanla basın, ticari kuruluş ve kar olgusunu ilke olarak kabul etmiştir.

1980’den sonra finans sermayesinin basınla bütünleşmesi basının belli ilkelerden kopmasına neden olmuştur. Spekülasyonlardan kar beklentisi içine giren finans sermayesi, basının bu amaca hizmet etmesini sağlamıştır. Bir yandan kar sağlamak için basını kullanan ekonomik çevreler diğer yandan da basının kendisini karlı bir alan olarak görerek basına yönelmişlerdir. Basın – ekonomi ilişkisinde, ekonomik çevrelerin basın üzerinde mali bir iktidar kurması kaçınılmaz hale gelmiştir. Zamanla basın, gerçek bir iletişimin değil onu elinde bulunduranların iddialarını ve çıkarlarını gündeme getiren bir araç haline gelmiştir.

Yasal düzenlemelerin toplumsal ilişkiler üzerindeki egemenliği, basının üretim-tüketim ve arz –talep dengelerine sahip bir sektör olarak algılanmasına sebep olmuş, basının iktidarla girdiği ilişki de önemli bir tehdit oluşturmuştur.

Ülkemizde 80’li yıllarda yaşanan olumsuz değişimler tüm gelişmiş ülkelerde az ya da çok yaşanmıştır. Gelişmiş ülkelerin basın sektöründe yaşadığı olumsuzluklar ve finans çevreleriyle kurduğu ortaklıklar, ülkemizde 80’li yıllardan itibaren görülmeye başlanmış ve bu durum basın sektöründe tekelleşmeye, etik kirlenmeye ve medya – devlet birlikteliklerine varan hal almıştır.¹³⁸

Medya ahlakı tartışmasının ana sorunu olan medya tekelleşmesi sorunların sadece bir bölümüdür. Medya ahlakını etkileyen tekelleşme sorunu, basın özgürlüğünü de etkilemektedir. Medyaya hakim olan tekeller, tüm iletişim sürecini istedikleri biçimde yeniden kurgulayabilmektedir. Bu durum, halkın doğru bilinçlenmesini, düşünce çoğulluğunu ve demokrasinin gelişimini de etkilemektedir. Tekelleşmeyle birlikte gelen reklam pazarından daha fazla pay alma tutkusu, en fazla okunan gazete olmak için günümüz medyası kültürel bir yozlaşma içine girmiştir. Söz konusu olan bu durum, etik kaygıların, ekonomik rekabet ve kar olgusunun gölgesinde kalmasına sebep olmuştur. Ekonomik sistemin yanı sıra uygulanan kara dayalı yöntemler basına yeni sorunlar açmış, basın ahlakını daha da yozlaştırmıştır. Bu durumdan kurtulmanın en sağlıklı yolu, basının okuru eğiterek bilinçli bir tüketici haline getirmesidir.

c) Basın Özgürlüğü

Etik karar verebilmek kişinin sadece vicdanının sesini dinlediği ve alternatifler arasından kendi iradesiyle yaptığı seçim sonucunda gerçekleşen bir davranıştır. Basının özgür olmadığı bir ortamda, kişi iradesi diye bir kavrama yer olmayacağından gazetecinin etik karar alması ya da etik gelişimi de mümkün olmayacaktır.

Ahlak, bir bireyin kendisi ve diğerlerine karşı şahsi görevlerini tanımlar ve kişisel bir sorumluluktur. Bu nedenle de doğrudan özgürlükle ilgilidir. Özgür olmayan insanların, etik değerlere uymak ya da uymamak konusunda yargılanmaları olanaksızdır.

¹³⁸ Huriye Toker; s.109

Gazetecilerin karşısında kamu otoritelerinin, toplumdaki hakim ideolojinin, geleneklerin ve işletme yapısının baskısı söz konusudur. Asıl sorun ise basın çalışanlarını bunlarla mücadele etmek yerine, onların düşüncelerini benimsemesidir.

Anayasalar aracılığıyla bireye verilen ifade özgürlüğü medyaya nefes alma alanı bırakır. Bu yolla da medya etik davranışa ilişkin karar alırken sorumlu olmak ya da olmamak yönünde de etik karar almış olur. Bu sorumluluk alanında en önemli nokta, gazetecinin sorumlu iletişim alanında gerektiğinde yanlış kararlar alabilme özgürlüğüne sahip olmasıdır. Yani, gazetecinin etik kararlarında yanlış yapabilme şeklinde özetlenebilecek insani boyutu da olmalıdır. Fakat bu durum, günümüz medyası için savunma aracı olamaz. Çünkü bu özgürlüğün kullanılması için sorumluluk bilinci ön koşuldur. Ancak, etik üzerindeki tartışmalarda ifade özgürlüğünün kısıtlanması sorunu adeta bir kalkan gibi kullanılmakta ve sorumluluk göz ardı edilmektedir. Oysa ki basın özgürlüğünün sınırsız bir özgürlük olmadığı açıktır. Asıl önemli sorun bu özgürlüğün sınırlarının nerede ve neye göre çizileceği, bu kuralları kimlerin koyacağı ve uyulmadığında ne gibi yaptırımların uygulanacağıdır.¹³⁹ Sorumsuz medyayı düzenleyecek uygulamalara kimlerin karar vereceği, yani sorumsuzluğun anlamının ne olacağı önemli bir sorundur.

Medya, özgürlüğünü kullanırken gazeteciler sorumluluklarının bilincinde olarak hareket etmelidirler. Gazeteciler, haberini yazarken etik ilkeleri göz önünde bulundurmalı, mesleklerini etik kaygıyla yerine getirmelidirler.

Basına uygulanacak herhangi bir yaptırım ya da yasal sınırlama demokrasi için tek taraflı bir darbe olacağından basın alanında alınacak önlemler zor bir konu olarak kabul edilmektedir. Bazı yasa ve kısıtlamalar, basını işlerliğinden koparabilecek, sınırsız özgürlük ise basını kontrol edilemez bir güç haline getirebilecektir.

Basına tanınan sınırsız özgürlük, toplumsal hasara ve ahlak sezgisinin gelişmemesine yol açar, sosyal düzeni bozar. Bu nedenle davranışının etik olup olmadığını kontrol edebilmek için bazı sınırlamalar gerekmektedir. Fakat bu sınırlamalar, gazetecinin

¹³⁹ a.g.e, s.93

vicdanını ve kendi özgür iradesini kullanmasının önünde engel oluşturmamalıdır. Kamuoyunu yönlendirici, iktidarı denetleyici basın, toplumsal sorumluluklarını gözardı etmeden basın ve ifade özgürlüğüne sarılarak etik davranışlara giden yolu bulmalıdır.¹⁴⁰

Basın ve basın özgürlüğünün günümüzde tehdit altında olduğu, basının tam olarak özgür olmadığı açıktır. Bazı ülkelerde yasal yaptırım ve hükümet baskısı ile olan sınırlamalar bazılarında ise ekonomik çıkarları doğrultusunda patron baskısına uzanan çeşitli sınırlamalar mevcuttur. Bu nedenlerle günümüzde etik anlayış ve prensiplere basın alanında çok daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır.

¹⁴⁰ a.g.e, s.94-95

BÖLÜM 4

SAĞLIK HABERLERİNİN NİTELİKSEL ve NİCELİKSEL ANALİZLERİ

İçerik analizi, çok çeşitli söylemlere uygulanan bir takım metodolojik araç ve tekniklerin bütünü olarak tanımlanabilmektedir. İçerik analizi adı altında toplanan bu araç ve teknikler, her şeyden önce kontrollü bir yorum çabası ve genelde tümdengelim dayalı bir “okuma aracı” olarak nitelendirilebilmektedir. Söz konusu okuma, sınırları belirlenmiş söylem örneklerinin çözümlemesi esasına dayanmaktadır.

Bu teknikler, bir söylemi anlama ve yorumlamada, öznel etkenlerden kurtulmayı sağlamak amacını taşımaktadır. Okuyucunun bilgisine, sezgisine, tutumlarına, değerlerine ve referans çevresine bağlı, kolayca ve otomatik bir şekilde yapılmış yorumuna karşı, nesnel okuma ilkeleri getirmektedir. Söylemin görünen, kolayca yakalanan, sergilenmiş ve ilk bakışta algılanan içeriği yerine gizli / üstü örtülü içeriğini ortaya çıkarmayı sağlamaktadır. Dolayısıyla içerik analizi, mesajda, bir yeri görünmeden etkileyen öğelerin belirlenmesine yönelik “ikinci bir okuma”dır.¹⁴¹

İçerik analizi tekniklerinin ortak paydası; yordama / çıkarsama esasına dayanmalarıdır. Hepsi de mesajlarda gözlenen ve betimlenen öğelerden hareketle bir yorum getirme amacını taşımaktadırlar. Bu nedenle içerik analizi, objektiflik – subjektiflik uçları arasında uzanan bir doğru üzerinde farklı noktalarda yer alan teknikleri içermektedir.

İçerik analizinde, incelenen konuya bağlı olarak çeşitli teknikler kullanılmaktadır. Bu teknikleri; frekans analizi, kategorisel analiz, değerlendirici analiz ve olumsuzluk ya da ilişki analizi şeklinde sıralanabilmektedir. Aşağıda 1 - 31 Mayıs 2006 tarihleri arasında bir ay süreyle 5 adet gazetede uygulanan içerik analizinde “değerlendirici analiz” tekniği kullanılmaktadır.

¹⁴¹Müge Demir; Yazılı Basında Yayınlanan Deprem Haberlerinin Kamuoyuna Yansıması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, E.Ü S.B.E, İzmir 2002

Değerlendirici analiz; Osgood ve arkadaşları tarafından 1959 yılında geliştirilen ve tutum kavramını temel alan bir yöntemdir. Esas itibarıyla, bir mesajdaki lehte (olumlu) ve aleyhte (olumsuz) tutumları ölçme amacıyla kullanılmaktadır ve belli başlı tutum ölçekleri arasında yer almaktadır. Bu yöntemin kuramsal çevresi, temsili bir dil anlayışına dayanmakta ve insanın kullandığı dilde yansıdığını, mesajın analizi sayesinde verici hakkında enformasyon edinebileceği varsayılmaktadır. Mesaj kaynağının belirli bir objeye ilişkin sözleri analiz edilerek, bu obje hakkındaki tutumların yönü, “lehte-alehyte” ve yoğunluğu “tutum objesine karşı” veya taraftar oluşun düzeyi belirlenmektedir.¹⁴²

Daha önce de belirttiğimiz gibi çalışmamızda, basının sağlık haberlerini sunum biçimi değerlendirici içerik analizi yöntemiyle ortaya konulmaktadır. Çalışmamızda sınırlılık olarak, 1- 31 Mayıs tarihleri arasındaki toplam 30 gün incelemeye alınmaktadır. Türk basınına temsilen Posta, Hürriyet, Sabah, Akşam ve Yeni Asır gazetelerinden oluşan toplam 5 adet gazete incelenmektedir. Gazetelerde haberler, başlık, metin ve fotoğraf olarak ayrı ayrı hesaplanmaktadır. Bunun yanı sıra sütun arası boşluklar, karakter ve punto farklılıkları nedeniyle doğan boş alanlar da “habere ayrılan alan” olarak hesaplamaaya dahil edilmektedir. Toplam sayfa sayıları, başlık ve haber içeriklerinin yer aldığı analiz kısımlarında gazetelerin olaylara bakış açıları da olumlu, olumsuz ya da nötr şeklinde değerlendirilmektedir.

¹⁴² Nuri Bilgin; İçerik Analizi, s. 1, E.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları – 109, İzmir 2000

4.1. 1-31 Mayıs 2006 Tarihleri Arasında Posta, Yeni Asır, Sabah, Hürriyet ve Akşam Gazetelerinin İçerik ve Sayısal Analizleri

1 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 24 + 4 (Ege)

Haberler:

1. Burnunuz tıkalı ise dikkat!- nötr
2. Kadın erkek kısırlığı ve tüp bebek (Psikolog Elif Orhon) - köşe yazısı - nötr
3. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
4. Düşük tansiyon sağlığın dostu (Doç. Dr. Mehmet Özkan) - köşe yazısı - nötr
5. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
6. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Yaza mutlu girin – yazı dizisi - olumlu

1 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 24:11.232 st / cm

Haberler:

1. 1 st x 12 cm =12 st / cm
2. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
3. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
4. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
5. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
6. 4 st x 26 cm = 104 st / cm

1 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28

Haberler:

1. **Üst Başlık:** Yeni Asır'ın gündeme taşıdığı sağlık sorunu çözüme kavuştu

Ana Başlık: Dokuz Eylül'ün kapıları Bağ-Kur'lu hastalara açıldı
olumlu

2. **Üst Başlık:** Hem insani hem de mesleki sorumluluklarını yerine getiriyorlar

Ana Başlık: Kahraman doktorlar
olumlu

1 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 28: 13.104 st / cm

Haberler:

1. 6 st x 29 cm = 174 st / cm

2. 6 st x 15 cm = 90 st / cm

1 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 34 + 20 (Günaydın)

Haberler:

1. Beyinde hasar alış veriş çılgınlığına yol açıyor - olumsuz
2. Akdeniz anemisi ile mücadele yolları - yazı dizisi - nötr (Günaydın)
3. Sağlık Hakkı (Prof. Dr. Tevfik Ünlü) - köşe yazısı – nötr (Günaydın)
4. Herkes mucize diyor ama ben bunu başardım Dr. İstemi Nebol – yazı dizisi – olumlu (Günaydın)

1 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 54: 25.272 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 12 cm = 24 st / cm
2. 9 st x 52 cm = 468 st / cm
3. 3 st x 30 cm = 90 st / cm
4. 6 st x 38 cm = 228 st / cm

1 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 +12+10 (Kelebek + Ege)

Haberler:

1. Diyet size özel olmalı - olumlu

1 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 56: 25.272 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 15 cm = 135 st / cm

1 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 +8 (Pencere)

Haberler:

1. Çikolata ile incecik olun - olumlu
2. Bugün artık diyeteye başlayın - nötr
3. Biofeedback ile çocuklarda alt ıslatmaya son - olumlu
4. **Ana Başlık:** Bu pazartesi başlayın

Alt Başlık: Her pazartesi “bugün diyetle başlayacağım” deyip, yine erteliyorsanız yaşama sevinciniz azalır. Oysa bir an önce diyetle başlayıp, sonuçlarını görürseniz, yaşama daha çok sarılacak ve kendinizi daha çok seveceksiniz - olumlu

1 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 42: 16.848 st / cm

Haberler:

1. 6 st x 20 cm = 120 st / cm
2. 2,5 st x 5 cm = 12.5 st / cm
3. 2 st x 34 cm = 68 st / cm
4. 7 st x 30 cm = 210 st / cm

2 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 22 + 4 (Ege)

Haberler:

1. Bir elma ömrü 2 yıl uzatıyor - olumlu
2. Kadın erkek kısırlığı ve tüp bebek (Prof. Dr. Hakan Yeralı) - köşe yazısı - nötr
3. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç.Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
4. Sık acıkma şeker habercisi (Prof. Dr. İlhan Satman) - köşe yazısı - nötr
5. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
6. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri - Krallara layık kahvaltı – yazı dizisi - olumlu

2 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 26: 12.168 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 7 cm = 14 st / cm
2. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
3. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
4. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
5. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
6. 4 st x 26 cm = 104 st / cm

2 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 +14 (Sarmaşık)

Haberler:

1. Bağ-kur'lu hastaların yeni uygulama sevinci - olumlu
2. Maden suyu için güzelleşin - olumlu (Sarmaşık)
3. Yorgunluğa portakal – olumlu (Sarmaşık)
4. Güçlü bir bağışıklık sistemi için – olumlu (Sarmaşık)
5. Bebeğinizi emzirirken zorlanıyorsanız – nötr (Sarmaşık)
6. E vitamini regl sancılarını azaltıyor – olumlu (Sarmaşık)
7. Zayıflamak için altın kurallar - olumlu (Sarmaşık)
8. Şarap zihni keskin tutuyor – olumlu (Sarmaşık)
9. Kalp hastalıklarında en etkili yöntem – olumlu (Sarmaşık)
10. Romatizma ağrılarına Akdeniz mutfak – olumlu (Sarmaşık)
11. Maden suyu kozmetik ürünlerine alternatif - olumlu (Sarmaşık)

2 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 42: 19.656 st / cm

Haberler:

1. 5 st x 24 cm = 120 st / cm
2. 6 st x 19 cm = 114 st / cm
3. 2 st x 10 cm = 20 st / cm
4. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
5. 6 st x 12 cm = 72 st / cm
6. 2 st x 11 cm = 22 st / cm
7. 2 st x 11 cm = 22 st / cm
8. 3 st x 14 cm = 42 st / cm
9. 3 st x 10 cm = 30 st / cm
10. 2 st x 11 cm = 22 st / cm
11. 6 st x 37 cm = 222 st / cm

2 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 34+ 20 (Günaydın)

Haberler:

1. Akdeniz anemisi ile mücadele yolları - yazı dizisi - nötr
2. Ailenizin Doktoru (Uz. Dr. Eren Eroğlu) – köşe yazısı - nötr
3. Herkes mucize diyor ama ben bunu başardım Dr. İstemi Nebol - yazı dizisi - olumlu
4. Yeni nesil dişlerini çok önemsiyor - olumlu
5. Tıkalı burun zekayı etkiliyor - olumsuz
6. Felç riskine karşı C vitamini - olumlu

2 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 54: 25.272 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 52 cm = 468 st / cm
2. 3 st x 33 cm = 99 st / cm
3. 6 st x 40 cm = 240 st / cm
4. 3 st x 10 cm = 30 st / cm
5. 3 st x 10 cm = 30 st / cm
6. 3 st x 10 cm = 30 st / cm

2 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32+ 16 + 8 (Kelebek + Ege)

Haberler:

1. Vitamin destekleri nasıl kullanılmalı (Prof. Dr. Osman Müftüoğlu) - köşe yazısı
-olumlu
2. Vitamin – mineral eksikliğine karşı alınacak önlemler - nötr

2 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 56: 26.208 st / cm

Haberler:

1. 6 st x 28 cm = 168 st / cm
2. 6 st x 9 cm = 54 st / cm

2 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 + 6 (Pencere + Ege)

Haberler:

1. Göğüs kanseri için yeni tedavi - olumlu
2. Beyin tümörüne aşı umudu - olumlu
3. Okuma yazma güçlüklerini egzersizle yenin - olumlu
4. Uzun yaşamının sırrı bu rakamlarda saklı - olumlu
5. Böcek ilaçları penis boyunu küçültüyor - olumsuz
6. Mantar sinir sistemine olumlu etki yapıyor - olumlu (Pencere)
7. Acı biber her derde deva - olumlu (Pencere)
8. Dikkat inatçı hıçkırık kanser belirtisi olabilir - olumsuz (Pencere)

2 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 42 : 19.656 st / cm

Haberler:

1. 3 st x 8 cm = 24 st / cm
2. 3 st x 3 cm = 9 st / cm
3. 1 st x 10,5 cm = 10,5 st / cm
4. 5 st x 24 cm = 120 st / cm
5. 4 st x 11 cm = 44 st / cm
6. 2 st x 10 cm = 20 st / cm
7. 2 st x 11 cm = 22 st / cm
8. 2 st x 12 cm = 24 st / cm

3 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 22 + 4 (Ege)

Haberler:

1. Her yaşta cinsellik (Prof. Dr. Bülent Alıcı) - köşe yazısı - nötr
2. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç.Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
3. Gözünüz belinizde olsun (Prof. Dr. İlhan Satman) - köşe yazısı - nötr
4. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
5. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri - Sağlıklı kilo vermek için meyve - yazı dizisi- olumlu

3 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 26 : 12.168 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
2. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
3. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
4. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
5. 4 st x 26 cm = 104 st / cm

3 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 30 + 10 (Sarmaşık)

Haberler:

1. Antioksidanlar ile vücudunuz yenilensin - olumlu (Sarmaşık)
2. Horlamayı basite almayın - nötr (Sarmaşık)
3. Sağlıklı beslenmeyle ıslıl ıslıl bir görünüm...- olumlu (Sarmaşık)

3 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 40: 18.720 st / cm

Haberler:

1. 4 st x 11 cm = 44 st / cm
2. 3 st x 19 cm = 57 st / cm
3. 2 st x 23 cm = 69 st / cm

3 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 + 20 (Günaydın)

Haberler:

1. Akdeniz anemisi ile mücadele yolları - yazı dizisi - nötr
2. Cinsel Bilgi Hattı (Prof. Dr. Halim Hattat)- köşe yazısı - nötr
3. Nefes açarak yenilenin - olumlu
4. Herkes mucize diyor ama ben bunu başardım Dr. İstemi Nebol - yazı dizisi - olumlu

3 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 52: 24.336 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 52 cm = 468 st / cm
2. 3 st x 28 cm = 84 st / cm
3. 3 st x 14 cm = 42 st / cm
4. 6 st x 52 cm = 312 st / cm

3 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 + 12 + 10 (Kelebek + Ege)

Bu tarihte, Hürriyet Gazetesi'nde sağlık haberi bulunmamaktadır.

3 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 (Pencere)

Haberler:

1. Haplar uykusuzluğu daha da artırıyor - olumsuz
2. Sütün içindeki kalsiyum diyeteye yardımcı oluyor! - olumlu
3. Aileler ergenliği çok ciddiye almalı - nötr
4. Ben artık çocuk değilim / Ergenlik şakaya gelmez - nötr

3 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 36: 16.848 st / cm

Haberler:

1. 6 st x 28 cm = 168 st / cm
2. 2 st x 5 cm = 10 st / cm
3. 2,5 st x 9 cm = 22.5 st / cm
4. 9 st x 3 cm = 27 st / cm

4 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 22+ 4 (Ege)

Haberler:

1. Deldirin ama Hepatit C'siz olsun - nötr
2. Her yaşta cinsellik (Prof. Dr. Bülent Alıcı) - köşe yazısı - nötr
3. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç.Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
4. Hamilelere özel şeker (Prof. Dr. İlhan Satman) - köşe yazısı - nötr
5. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
6. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri - Yoğurtla gelen mucize – yazı dizisi - olumlu

4 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 26: 12.168 st / cm

Haberler:

1. 5 st x 8 cm = 40 st / cm
2. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
3. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
4. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
5. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
6. 4 st x 26 cm = 104 st / cm

4 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 26+ 12 (Sarmaşık)

Haberler:

1. Bahar virüsü işitme kaybına yol açıyor - olumsuz
2. Organlarıyla iki kişiye şifa dağıttı - olumlu
3. Vücuduna saplanan cam la 48 yıl yaşadı - olumsuz
4. Peynir hastalığına dikkat! - nötr (Sarmaşık)
5. Sigaranın bilinmeyen etkileri - nötr (Sarmaşık)
6. Ses kısıklığını hafife almayın - nötr (Sarmaşık)
7. Sıkışık trafikte stres olmayın - nötr (Sarmaşık)

4 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 38: 17.784 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 10 cm = 20 st / cm
2. 2,5 st x 11 cm = 27.5 st / cm
3. 4 st x 20 cm = 80 st / m
4. 2 st x 9 cm = 18 st / cm

5. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
6. 1,5 st x 13 cm = 19.5 st / cm
7. 3,5 st x 13 cm = 45.5 st / cm

4 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 34+ 20 (Günaydın)

Haberler:

1. Otizm çevre kirliliğine bağlı - nötr
2. Kötü beslenme ölüm saçıyor - olumsuz
3. Doğum kontrolü için uluslar arası kongre - nötr
4. Çocuğunuzun boyu bir yıldır uzamıyorsa hormon tedavisi şart - nötr
5. Ailenizin Doktoru (Uz.Dr. Eren Eroğlu) – köşe yazısı - nötr
6. Akdeniz anemisi ile mücadele yolları - yazı dizisi - nötr

4 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 54: 25.272 st / cm

Haberler:

1. 1,5 st x 13 cm = 19.5 st / cm
2. 15 st x 13 cm = 195 st / cm
3. 2 st x 9 cm =18 st / cm
4. 7 st x 52 cm = 364 st / cm
5. 3 st x 33 cm = 99 st / cm
6. 9 st x 52 cm = 468 st / cm

4 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36+ 14 + 8 (Kelebek + Ege)

Haberler:

1. Kalp konusunda yanlış bilinenler (Prof. Dr. Osman Müftüoğlu) - köşe yazısı - olumlu
2. Genetik hastalıklar ayıklanıyor - olumlu (Kelebek)
3. Hiperaktif çağrı - nötr (Ege)
4. Aramızdaki dahi çocuklara dikkat - nötr (Ege)

4 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 58: 27.144 st / cm

Haberler:

1. 6 st x 26 cm = 156 st / cm
2. 4 st x 12 cm = 48 st / cm
3. 4 st x 7 cm = 28 st / cm
4. 4 st x 18 cm = 72 st / cm

4 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28+ 8 + 6 (Pencere + Ege)

Haberler:

1. Meme kanserine ağrısız ameliyat - olumlu
2. Hamilelere ilaç yerine terapi - olumlu

4 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 42: 19.656 st / cm

Haberler:

1. 1 st x 12 cm = 12 st / cm
2. 1,5 st x 16 cm = 24 st / cm

5 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 24 + 6 (Ege)

Haberler:

1. Erkeklerle kontrol aşısı - olumlu
2. Türkiye'nin mucize bebeği - olumlu
3. Her yaşta cinsellik (Prof. Dr. Bülent Alıcı) - köşe yazısı - nötr
4. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç.Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
5. İlaçlar şekeri tetikliyor (Prof. Dr. İlhan Satman) - köşe yazısı - nötr
6. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
7. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Doğru zamanda yiyeceğiniz - yazı dizisi - olumlu
8. **Ana Başlık:** Sağır eden virüs (Ege)

Alt Başlık: İzmir'de bir haftada 6 kişi işitme kaybına uğradı. Bahar virüslerinden kaynaklandığı belirtildi. Kulak uğultusu ve baş dönmesi olanların, hastaneye başvurmaları istendi – olumsuz

9. Diyet yapanlar okusun - olumlu (Ege)

5 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 30: 14.040 st / cm

Haberler:

1. 7 st x 6 cm = 42 st / cm
2. 9 st x 13 cm = 117 st / cm
3. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
4. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
5. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
6. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
7. 4 st x 26 cm = 104 st / cm
8. 7 st x 19 cm = 133 st / cm
9. 3 st x 5 cm = 15 st / cm

5 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 + 8 (Sarmaşık)

Haberler:

1. İşin sırrı yarım porsiyon – olumlu (Sarmaşık)
2. **Ana Başlık:** Kilo almamanın “püf noktası” (Sarmaşık)

Alt Başlık: Eğer tercihiniz sebze yemeği ise yanında sizi uzun süre tok tutacak lifli bir ürün de yemelisiniz - nötr

5 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 40: 18.720 st / cm

Haberler:

1. 7 st x 14 cm = 98 st / cm
2. 9 st x 6 cm = 54 st / cm

5 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 20 (Günaydın)

Haberler:

1. Selülit ve çatlak şişman - zayıf ayrımı yapmıyor – olumsuz (Günaydın)
2. Fazla spor gençlerde kemik erimesi yapıyor – olumsuz (Günaydın)
3. Sağlık Hakkı (Prof. Dr. Tevfik Özlü) - köşe yazısı – nötr (Günaydın)
4. Akdeniz anemisi ile mücadele yolları - yazı dizisi – nötr (Günaydın)

5 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 56: 26.208 st / cm

Haberler:

1. 6 st x 52 cm = 312 st / cm
2. 3 st x 17 cm = 51 st / cm
3. 3 st x 26 cm = 78 st / cm
4. 9 st x 52 cm = 468 st / cm

5 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 34 + 16 + 10 (Kelebek + Ege)

Haberler:

1. Sarsılmış bebek sendromu – olumsuz (Kelebek)
2. Eyvah bebek geliyor korkusundan kurtulun – nötr (Kelebek)

5 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 60: 28.080 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 25 cm = 225 st / cm
2. 4 st x 16 cm = 64 st / cm

5 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 + 6 (Pencere + Ege)

Haberler:

1. Erkeklerde cinsel işlev bozuklukları sık yaşanıyor mu? (Dr. Mustafa Güveli) - köşe yazısı – nötr

5 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 42: 19.656 st / cm

Haberler:

1. 3 st x 52 cm = 156 st / cm

6 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 26 + 12 (Ege)

Haberler:

1. Her yaşta cinsellik (Prof. Dr. Bülent Alıcı) - köşe yazısı - nötr
2. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
3. Kontrol çocukta olsun (Prof. Dr. İlhan Satman) - köşe yazısı - nötr
4. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
5. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Salatayla lezzet şöleni –yazı dizisi - olumlu

6 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 38: 17.784 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
2. 2 st x 52 cm = 104 st / cm

3. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
4. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
5. 4 st x 26 cm = 104 st / cm

6 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 + 12 (Alışveriş)

Haberler:

1. **Üst Başlık:** Boyundan büyük azmi sayesinde engelli olmaktan kurtuldu - olumlu
Ana Başlık: Şampiyon Mert koluna kavuştu

6 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 44: 20.592 st / cm

Haberler:

1. 5 st x 29 cm = 145 st / cm

6 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 38 + 20 + 28 (Günaydın + Cumartesi Sabah)

Haberler:

1. 11 yaş obezite için son dönüş noktası - nötr
2. Saman nezlesine karşı 30 dk. öpüşün - nötr
3. Düzenli masaj ve nemlendiricilerle selülit yok edin - olumlu (Günaydın)
4. Akdeniz anemisi ile mücadele yolları – yazı dizisi - olumlu (Günaydın)

6 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 86:40.248 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 5 cm = 10 st / cm
2. 2 st x 6 cm = 12 st / cm
3. 9 st x 52 cm = 468 st / cm
4. 9 st x 52 cm = 468 st / cm

6 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 16 + 20 + 20 (Cumartesi 1+ Cumartesi 2 + Ege)

Haberler:

1. Yumurtalık kapasitenizi ölçtürün - nötr (Cumartesi)
2. Üç çocuktan biri gergin - olumsuz (Cumartesi)
3. Detoks yap, yaza zinde gir - olumlu (Cumartesi)
4. Polen alerjilerine dikkat - nötr (Cumartesi)

6 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 92: 43.056 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 21 cm = 189 st / cm
2. 9 st x 24 cm = 216 st / cm
3. 9 st x 35 cm = 315 st / cm
4. 7 st x 27 cm = 189 st / cm

6 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 12 + 6 (Cumartesi + Ege)

Haberler:

1. Hamilelikte dişler için kalsiyum alın - olumlu
2. Kozmetikçiler kadınları kobay olarak kullanıyor - olumsuz

6 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 46: 21.528 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 7 cm = 14 st / cm
2. 5 st x 12 cm = 60 st / cm

7 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 14 + 20 (Pazar Postası + Ege)

Haberler:

1. Terlikle yürüyüş yapmayın - nötr
2. Bebek cinsiyetini 2,5 yaşında biliyor - nötr
3. Her yaşta cinsellik (Prof. Dr. Bülent Alıcı) - köşe yazısı - nötr
4. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç.Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
5. En “şeker” yenilikler (Prof. Dr. İlhan Satman) - köşe yazısı - nötr
6. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
7. Dr. Muzaffer Kuşhan’dan Yaz Diyetleri / Pazarları diyet tatilde – yazı dizisi - olumlu
8. **Ana Başlık:** Kalpleri bir attı (Ege)

Alt Başlık: Kübra, Özkan ve Semra... Üçünün de doğuştan kalpleri delikti. Şifa bulmak için Behçet Uz Çocuk Hastanesi’ne geldiler. Aynı gün kansız bıçaksız katater yöntemiyle yeni yaşama merhaba dediler – olumlu

9. Üst Başlık: Yüzyıllardır cilt hastalıklarından mide rahatsızlıklarına karşı şifa niyetine kullanılıyor

Ana Başlık: Maden suyu mucizesi - olumlu

10. Diyetle sihirli kurallar - olumlu

7 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 62: 29.016 st / cm

Haberler:

1. 3 st x 4 cm = 12 st / cm
2. 3 st x 9 cm = 27 st / cm
3. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
4. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
5. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
6. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
7. 4 st x 26 cm = 104 st / cm
8. 7 st x 17 cm = 119 st / cm
9. 9 st x 35 cm = 315 st / cm
10. 9 st x 25 cm = 225 st / cm

7 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 30 + 16 (Sarmaşık)

Haberler:

1. Kakao masajı ile yağlar eritiliyor (Sarmaşık) – olumlu

7 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 46: 21.528 st / cm

Haberler:

1. 3 st x 33 cm = 99 st / cm

7 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 40 + 20 + 28 (Pazar Sabah + Günaydın)

Haberler:

1. Tatlandırıcıda kanser riski yok - olumlu
2. Bu maddeler sağlığı tehdit ediyor - olumsuz
3. Gözaltı halkalarına masaj yapın - nötr (Günaydın)
4. Ağız kokusunun ilacı elma - olumlu (Günaydın)
5. Radyo dalgalarıyla selülite son vermek artık mümkün - olumlu (Günaydın)
6. 45 dakikada dimdik göğüs ve popo yapılır - olumlu (Günaydın)
7. Vücudunuzu yenileme zamanı - olumlu (Pazar Sabah)

7 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 88: 41.184 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 8 cm = 16 st / cm
2. 4st x 8 cm = 32 st / cm
3. 3 st x 8 cm = 24 st / cm
4. 3 st x 7 cm = 21 st / cm
5. 6 st x 15 cm = 90 st / cm
6. 9 st x 35 cm = 315 st / cm
7. 5 st x 21 cm = 105 st / cm

7 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 28 + 22 (Ege + Pazar)

Haberler:

1. Astımlılara çağrı - nötr (Ege)
2. Kadın sağlığına modern bakış – olumlu (Ege)
3. Kanser taraması uyarısı – olumlu (Ege)

4. **Üst Başlık:** Darüşşafaka'nın 5 milyon dolarlık Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi Türkiye'de bir ilk – olumlu (Ege)
- Ana Başlık:** Robotla fizik tedavi
5. Kalp Yanlışları (Prof. Dr. Osman Müftüoğlu) - köşe yazısı - olumlu (Pazar)

7 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 86: 40.248 st / cm

Haberler:

1. 5 st x 26 cm = 130 st / cm
2. 2 st x 20 cm = 40 st / cm
3. 1 st x 26 cm = 26 st / cm
4. 9 st x 28 cm = 252 st / cm
5. 9 st x 52 cm = 468 st / cm

7 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 20 + 6 (Pazar Akşam + Ege)

Haberler:

1. Viagra'ya iddialı rakip geldi - nötr
2. Kadınlara afrodizyak sprey - olumlu
3. Gençlik iksiri antioksidanlar - olumlu
4. Cinsel zeka sevişmekle değil konuşmakla gelişir - olumlu

7 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 54: 25.272 st / cm

Haberler:

1. 3 st x 6 cm = 18 st / cm
2. 3 st x 9 cm = 27 st / cm
3. 9 st x 52 cm = 468 st / cm
4. 9 st x 52 cm = 468 st / cm

8 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 4 (Ege)

Haberler:

1. Her yaşta cinsellik (Prof. Dr. Bülent Alıcı) - köşe yazısı - nötr
2. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
3. Ayaklar da risk altında (Prof. Dr. İlhan Satman) - köşe yazısı - nötr
4. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
5. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Diyetle tost keyfi – yazı dizisi - olumlu
6. **Ana Başlık:** Vücudunu şaşırt, zayıfla – olumlu (Ege)

Alt Başlık: Uzmanlar, insan metabolizmasının her gün aynı saatte ve aynı sürede yapılan egzersize karşı direnç geliştirdiğini söylüyor. “Kilo vermek için günün farklı saatlerinde spor yapın” diyor.

8 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 32: 14.976 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
2. 2 st x 52 cm = 104 st / cm

3. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
4. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
5. 4 st x 26 cm = 104 st / cm
6. 7 st x 12 cm = 84 st / cm

8 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28

Bu tarihte, Yeni Asır Gazetesi'nde sağlık haberi bulunmamaktadır.

8 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 40 + 20 (Günaydın)

Haberler:

1. Şizofrenler dahi mi yoksa hasta mı? - yazı dizisi - nötr (Günaydın)
2. Sağlık Hakkı (Prof.Dr. Tefvik Özlü) - köşe yazısı - nötr (Günaydın)
3. Doktorum benim kankardeşim - olumlu (Günaydın)

8 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 60: 28.080 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 52 cm = 468 st / cm
2. 3 st x 33 cm = 99 st / cm
3. 6 st x 52 cm = 312 st / cm

8 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 + 12 + 12 (Kelebek + Ege)

Haberler:

1. Nakil için hayat kadınından yumurta alındığı söyleniyor (Yener Süsoy) - yazı dizisi - olumlu
2. **Ana Başlık:** Çocuklarımız tehdit altında - olumsuz (Ege)

Alt Başlık: Ege Üniversitesi bünyesinde faaliyet gösteren Çocuk ve Ergen Madde Bağımlılık Merkezi, iki yıldır yürüttüğü alan çalışmasının sonuçlarını açıkladı, ailelerini uyardı.

8 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 56: 26.208 st / cm

Haberler:

1. 5 st x 27 cm = 135 st / cm
2. 7 st x 23 cm = 161 st / cm

8 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 (Pencere)

Haberler:

1. Çağın tehlikesi “Manken Hastalığı” - olumsuz (Pencere)
2. Oyuncak seçimini yaşına göre yapın - nötr (Pencere)

8 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 36: 16.848 st / cm

Haberler:

1. 6 st x 34 cm = 204 st / cm
2. 3 st x 34 cm = 102 st / cm

9 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 24 + 8 (Ege)

Haberler:

1. Her yaşta cinsellik (Prof. Dr. Bülent Alıcı) - köşe yazısı - nötr
2. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç.Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
3. Evde şeker kontrolü (Prof. Dr. İlhan Satman) - köşe yazısı - nötr
4. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
5. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Et yağsız olmalı – yazı dizisi - olumlu

9 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 32: 14.976 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
2. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
3. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
4. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
5. 4 st x 26 cm = 104 st / cm

9 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 (Sarmaşık)

Haberler:

1. Oğuzhan'ın böbrekleri 2 kişiyi hayata bağladı - olumlu
2. Sigarayı beyin hücrelerinden silen hap geliyor - olumlu

9 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 36: 16.848 st / cm

Haberler:

1. 5 st x 14 cm = 70 st / cm
2. 1 st x 11 cm = 11 st / cm

9 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 34 + 20 (Günaydın)

Haberler:

1. Sigarayı silen hap yolda - olumlu
2. 17 yaşında kalbine yenildi - olumsuz
3. Kansere karşı sarımsak - olumlu
4. Yüz yaşına kadar yaşamanın 15 yolu - olumlu
5. Obezlere bilgisayar oyunu - nötr
6. Enfeksiyonu yenerse 3 çocuğu kurtaracak - olumlu
7. Şizofrenler dahi mi yoksa hasta mı? - yazı dizisi - nötr (Günaydın)
8. Doğum kontrol hapları hakkındaki şehir efsaneleri doğru mu? – nötr (Günaydın)
9. Ailenizin Doktoru (Uz. Dr. Eren Eroğlu) – köşe yazısı - nötr (Günaydın)
10. Doğru bildikleriniz yanlış olabilir – olumlu (Günaydın)
11. Erken teşhis hayat kurtarır – olumlu (Günaydın)

9 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 54: 25.272 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 10 cm = 20 st / cm
2. 2 st x 10 cm = 20 st / cm
3. 2 st x 10 cm = 20 st / cm
4. 6 st x 16 cm = 96 st / cm

5. 2 st x 5 cm = 10 st / cm
6. 4 st x 23 cm = 92 st / cm
7. 9 st x 52 cm = 468 st / cm
8. 6 st x 43 cm = 258 st / cm
9. 3 st x 44 cm = 132 st / cm
10. 6 st x 8,5 cm = 51 st / cm
11. 4 st x 26 cm = 104 st / cm

9 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 14 + 10 (Kelebek + Ege)

Haberler:

1. Doğru beslenmenin 10 kilit noktası (Prof.Dr.Osman Müftüoğlu) - yazı dizisi - olumlu
2. Spermi olmayan erkeğe kök hücre (Yener Süsoy) - yazı dizisi - olumlu

9 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 60: 28.080 st / cm

Haberler:

1. 6 st x 36 cm = 216 st / cm
2. 5 st x 25 cm = 125 st / cm

9 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 + 6 (Pencere + Ege)

Haberler:

1. Gözlüksüz ve lenssiz yaşam için: LAZER - olumlu (Pencere)

9 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 42: 19.656 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 24 cm = 48 st / cm

10 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 24 + 4 (Ege)

Haberler:

1. Her yaşta cinsellik (Prof. Dr. Bülent Alıcı) - köşe yazısı - nötr
2. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
3. Tansiyon, kolesterol ve şeker (Prof. Dr. İlhan Satman) - köşe yazısı - nötr
4. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
5. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Süper diyet mutlu son – yazı dizisi - olumlu
6. Mutluluğun ilacı cinsel zeka - olumlu
7. O da organlarını bağışladı - olumlu (Ege)
8. **Ana Başlık:** Bu mikrop öldürüyor - olumsuz (Ege)
Alt Başlık: “Rotavirus” virüsü dünyada her yıl 400 bin çocuğu hayatından ediyor. İshale neden olan salgının bulaşma riski havaların ısınmasıyla artıyor. Uzmanlar halkı bugün İzmir'den uyaracak.
9. Şişmanlığı konuşacaklar - nötr (Ege)

10 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 28: 13.104 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
2. 2 st x 52 cm = 104 st / cm

3. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
4. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
5. 4 st x 26 cm = 104 st / cm
6. 5 st x 26 cm = 130 st / cm
7. 3 st x 6,5 cm = 19.5 st / cm
8. 7 st x 12 cm = 84 st / cm
9. 1 st x 10 cm = 10 st / cm

10 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 30 + 8 (Sarmaşık)

Haberler:

1. **Üst Başlık:** Zehirlenme sonucu bilinci kapandı - olumsuz
Ana Başlık: Anıl'ın hayat kabini
2. Obezite hastası altı ayda 15 beden birden küçüldü - olumlu
3. **Üst Başlık:** Günde iki kez oksijen kabinine girip hayata bağlanıyor - olumsuz
Ana Başlık: Anıl'ın yaşam mücadelesi
4. **Üst Başlık:** Keten tohumunu uygun koşullarda saklayın – nötr (Sarmaşık)
Ana Başlık: Kaşık kaşık zehir yemeyin
5. Elma sirkesi kolesterolü düşürür - olumlu (Sarmaşık)
6. Sarımsak haplarına güvenin - olumlu (Sarmaşık)
7. Kanserogen madde yemeyin - olumsuz (Sarmaşık)
8. Midede ülserle yeşil tavsiye: ebegümece – olumlu (Sarmaşık)

10 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 38: 17.784 st / cm

Haberler:

1. 4 st x 18 cm = 72 st / cm
2. 5 st x 24 cm = 120 st / cm
3. 6 st x 21 cm = 126 st / cm

4. 5 st x 27 cm = 135 st / cm
5. 2 st x 12 cm = 24 st / cm
6. 4 st x 12 cm = 48 st / cm
7. 4 st x 9 cm = 36 st / cm
8. 6 st x 13 cm = 78 st /cm

10 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 34 + 20 (Günaydın)

Haberler:

1. Bilgisayar başında hareketsiz kalmayın - nötr
2. Fazla sınav öğrencinin özgüvenini zedeliyor - olumsuz
3. Obeziteye Disney tavrı -olumlu
4. Çocuk sinüzitleri ihmale gelmez - nötr (Günaydın)
5. İkiz bebekler artıyor - nötr (Günaydın)
6. Terli terli su içmek hastalık yapmaz! - olumlu (Günaydın)
7. Cinsel Bilgi Hattı (Prof. Dr. Halim Hattat) – köşe yazısı - nötr (Günaydın)
8. Bugün ameliyat ertesi gün okul var - olumlu (Günaydın)
9. Şizofrenler dahi mi yoksa hasta mı? - yazı dizisi - nötr (Günaydın)

10 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 54: 25.272 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 9 cm = 18 st / cm
2. 2 st x 8 cm = 16 st / cm
3. 1 st x 17 cm = 17 st / cm
4. 2 st x 8 cm = 16 st / cm
5. 3 st x 8 cm = 24 st / cm
6. 2 st x 8 cm = 16 st / cm
7. 3 st x 35 cm = 105 st / cm

8. 6 st x 42 cm = 252 st / cm

9. 9 st x 52 cm = 468 st / cm

10 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 + 16 + 12 (Kelebek + Ege)

Haberler:

1. Eşinizi cinsel zekanızla seçin - nötr
2. Boy uzatma araştırması ödül getirdi - olumlu
3. **Üst Başlık:** Hurafelere inanmayın - nötr
Ana Başlık: Anne adaylarına inanmayın
4. Aile hekimliği seneye başlıyor - nötr
5. Organ bağışına esnaf desteği - olumlu
6. Çok önemli panele çağrı - nötr
7. Doğru beslenme semineri yarın - nötr
8. Organ bağışına esnaf desteği - olumlu
9. Aile hekimliği yeni yıla - olumlu
10. Yaşar'dan sağlıklı beslenme semineri - olumlu
11. İshalin nedeni olan rotavirus panelde - olumlu

10 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 60: 28.080 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 10 cm = 20 st / cm
2. 1 st x 12 cm = 12 st / cm
3. 6 st x 52 cm = 312 st / cm
4. 2 st x 4 cm = 8 st / cm
5. 2 st x 4 cm = 8 st / cm
6. 1 st x 5 cm = 5 st / cm
7. 1 st x 5 cm = 5 st / cm

8. 2 st x 7 cm = 14 st / cm
9. 3 st x 8 cm = 24 st / cm
10. 2 st x 15 cm = 30 st / cm
11. 5 st x 13 cm = 65 st / cm

10 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 (Pencere)

Haberler:

1. Türklerin yüzde 4'ü hepatitli - olumsuz
2. Sıcaklar sıtmayı artırıyor -olumsuz
3. İşyerinde bile yürü kalbi koru -olumlu
4. Kilo koruma sanatı - olumlu (Pencere)

10 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 36: 16.848 st / cm

Haberler:

1. 1 st x 12 cm = 12 st / cm
2. 1 st x 11 cm = 11 st / cm
3. 1 st x 10 cm = 10 st / cm
4. 6 st x 25 cm = 150 st / cm

11 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 22 + 6 (Ege)

Haberler:

1. Her yaşta cinsellik (Prof. Dr. Bülent Alıcı) - köşe yazısı - nötr
2. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç.Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
3. Tatlı krizi diyabet habercisi (Prof. Dr. İlhan Satman) - köşe yazısı - nötr

4. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
5. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Kısa sürede sonuç – yazı dizisi - olumlu

11 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 28: 13.104 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
2. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
3. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
4. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
5. 4 st x 26 cm = 104 st / cm

11 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 30 + 12 (Sarmaşık)

Haberler:

1. Kolesterolü kovun - olumlu (Sarmaşık)
2. Gençlik iksiri ısırgan otu yağı - olumlu (Sarmaşık)
3. Domates, pancar, havuç... Kırmızı olan her şey yararlı - olumlu (Sarmaşık)
4. Karaciğer dostu enginarı her gün yesek yeridir - olumlu (Sarmaşık)
5. Kolesterolde korkma - olumlu (Sarmaşık)

11 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 42: 19.656 st / cm

Haberler:

1. 7 st x 12 cm = 84 st / cm
2. 6 st x 17 cm = 102 st / cm
3. 3 st x 9 cm = 27 st / cm

4. 2 st x 10 cm = 20 st / cm

5. 6 st x 9 cm = 54 st / cm

11 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 38 + 20 (Günaydın)

Haberler:

1. Ailenizin Doktoru (Uz.Dr. Eren Eroğlu) - köşe yazısı - nötr (Günaydın)
2. Şizofrenler dahi mi yoksa hasta mı? – yazı dizisi - olumlu (Günaydın)

11 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 58: 27.144 st / cm

Haberler:

1. 3 st x 44 cm = 132 st / cm
2. 9 st x 36 cm = 324 st / cm

11 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 12 + 10 (Kelebek + Ege)

Haberler:

1. Yorgunluk Ruhsal mı ? (Yaşasın Hayat / Prof. Dr. Osman Müftüoğlu) - köşe yazısı – nötr

11 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 58: 27.144 st / cm

Haberler:

1. 8 st x 27 cm = 216 st / cm

11 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 + 6 (Pencere + Ege)

Haberler:

1. Her gün bir bira iç kemikler güçlensin - olumlu
2. Sigara, margarin ve hazır meyve suları MS'i tetikler - olumsuz (Pencere)
3. 19'undan sonra bebek için bir yıl bekleyin - (Pencere)
4. Sınavı değil, adetinizi erteleyin, rahat edin - (Pencere)
5. Biberon çürüğünü sakın hafife almayın - (Pencere)

11 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 42: 19.656 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 13 cm = 26 st / cm
2. 7 st x 34 cm = 238 st 7 cm
3. 2 st x 12 cm = 24 st / cm
4. 2 st x 10 cm = 20 st / cm
5. 2 st x 11 cm = 22 st / cm

12 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 6 (Ege)

Haberler:

1. Hastanede enfeksiyon paniği: Bir bebek öldü - olumsuz
2. Her yaşta cinsellik (Prof.Dr. Bülent Alıcı) - köşe yazısı - nötr
3. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç.Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
4. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
5. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Diyetle et de yenir – yazı dizisi - olumlu

11 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 34: 15.912 st / cm

Haberler:

1. 1 st x 26 cm = 26 st / cm
2. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
3. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
4. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
5. 4 st x 26 cm = 104 st / cm

12 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 + 18 (Sarmaşık)

Haberler:

1. Yiğitbaşı, obezite uyarısında bulundu - olumsuz
2. **Üst Başlık:** 8 aylıkken kolları ve bacakları kesilen 18 aylık bebek bugün, yeni bir hayata başlıyor – olumlu
Ana Başlık: Makbule'nin protezleri takılıyor
3. Hanımların kurtarıcısı; LPG – olumlu (Sarmaşık)
4. On dakikada katarakt hastası iyileştiriliyor – olumlu (Sarmaşık)
5. Diabet ve glokom tanısında son nokta – olumlu (Sarmaşık)
6. Her yönüyle sarımsak – olumlu (Sarmaşık)

12 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 50: 23.400 st / cm

Haberler:

1. 3 st x 22 cm = 66 st / cm
2. 7 st x 21 cm = 147 st / cm
3. 3 st x 26 cm = 78 st / cm

4. 2 st x 10 cm = 20 st / cm
5. 2 st x 10 cm = 20 st / cm
6. 9 st x 29 cm = 261 st / cm

12 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 38 + 20 (Günaydın)

Haberler:

1. Şarap, sağırlığı engelliyor - olumlu
2. Sağlık Hakkı (Prof. Dr. Tevfik Özlü) - köşe yazısı - nötr (Günaydın)
3. Eyvah çocuğum cinselliği konuşuyor - nötr (Günaydın)
4. Şizofrenlerin sinsi sorunu damgalanma - nötr (Günaydın)

12 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 58: 27.144 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 9 cm = 18 st / cm
2. 3 st x 22 cm = 66 st / cm
3. 6 st x 52 cm = 312 st / cm
4. 4 st x 46 cm = 184 st / cm

12 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 18 + 16 (Kelebek + Ege)

Haberler:

1. Yeşil çay riski azaltmıyor – olumsuz

12 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 70: 32.760 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 4 cm = 8 st / cm

12 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 6 (Ege)

Bu tarihte, Akşam Gazetesi'nde sağlık haberi bulunmamaktadır.

13 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 12 + 16 (Alışveriş + Ege)

Haberler:

1. Her yaşta cinsellik (Doç. Dr. Doğan Şahin) - köşe yazısı - nötr
2. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
3. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
4. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Sağlıklı diyet – yazı dizisi - olumlu
5. **Ana Başlık:** Mutluluğun yolu sağlıktan geçer – olumlu (Ege)

Alt Başlık: Çocukların ve gençlerin sağlıklı beslenmesi konusu masaya yattı.

Uzmanlar, sağlık için sağlıklı beslenmenin önemine dikkat çekti

13 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 56: 26.208 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
2. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
3. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
4. 4 st x 26 cm = 104 st / cm

5. $4 \text{ st} \times 10 \text{ cm} = 40 \text{ st} / \text{cm}$

13 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: $32 + 8$ (Alışveriş)

Haberler:

1. **Üst Başlık:** Kolları ve bacakları kesilen bebeğe ayak protezleri takıldı - olumlu

Ana Başlık: İlk adımlarını attı

13 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: $52 \times 9 \times 40: 18.720 \text{ st} / \text{cm}$

Haberler:

1. $6 \text{ st} \times 33 \text{ cm} = 198 \text{ st} / \text{cm}$

13 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: $40 + 28 + 20$ (Günaydın + Cumartesi Sabah)

Haberler:

1. Gramla verilenleri kiloyla geri almayın - olumlu(Günaydın)

2. Kafein cildi sıkılaştırıyor - olumlu (Cumartesi Sabah)

13 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: $52 \times 9 \times 88: 41.184 \text{ st} / \text{cm}$

Haberler:

1. $9 \text{ st} \times 34 \text{ cm} = 306 \text{ st} / \text{cm}$

2. $4 \text{ st} \times 26 \text{ cm} = 104 \text{ st} / \text{cm}$

13 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 + 24 + 20 (Cumartesi + Ege)

Haberler:

1. **Ana Başlık:** Egzersiz yapan bir 65, oturan bir 35'ten çok daha avantajlı – olumlu (Cumartesi)
2. **Uydu Haber:** Gıda intoleransınızı test edin daha kolay kilo verin - olumlu (Cumartesi)
3. Bebeğinizin gazını azaltmak elinizde - olumlu
4. Yaza giriş, spor ve beslenme - nötr
5. Sağlık için iyi beslen - olumlu (Ege)
6. Dengesiz beslenme hastalık nedeni - olumsuz (Ege)
7. Takı – boncukla ruh tedavisi - olumlu (Ege)

13 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 76: 35.568 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 36 cm = 324 st / cm
2. 3 st x 12 cm = 36 st / cm
3. 9 st x 22 cm = 198 st / cm
4. 7 st x 26 cm = 182 st / cm
5. 2 st x 5 cm = 10 st / cm
6. 4 st x 15 cm = 60 st / cm
7. 9 st x 31 cm = 279 st / cm

13 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 6 (Ege)

Haberler:

1. Kahve, kadın kalbine yararlı - olumlu
2. Sigara erken ölüm nedeni - olumsuz
3. Obezite sorumlusu: Beyin - nötr

13 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 34: 15.912 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 10 cm = 20 st / cm
2. 2 st x 5 cm = 10 st / cm
3. 2 st x 5 cm = 10 st / cm

14 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 20 + 12 (Pazar Postası + Ege)

Haberler:

1. Bir fincan kahve kalbi koruyor - olumlu
2. Mantar tüket sinirin geçsin - olumlu
3. Üç Türk'ten biri hipertansiyon hastası - olumsuz
4. Her yaşta cinsellik (Doç. Dr. Doğan Şahin) - köşe yazısı - nötr
5. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
6. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
7. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Haftasonu diyet tatili – yazı dizisi - olumlu
8. Yan etkisi intihar - olumsuz
9. **Ana Başlık:** Hayat verme yarışı – olumlu (Ege)

Alt Başlık: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi'nin çağrısını Lionslar da duydu. 137 üye hayat verecek kampanyaya organlarını bağışlayarak katıldı. Çığ gibi yağın destek büyük mutluluk yaşattı.

10. Doğru bilinen beslenme yanlışları - olumlu (Pazar Postası)

11. Üst Başlık: Ünlüleri zayıflatan diyetisyen Banu Kazanç sağlıklı beslenme ile ilgili doğru bilinen yanlışları anlattı

Ana Başlık: Bal gibi kırmızı et yenir

14 Mayıs 2006 Postası Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 34: 15.912 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 3,5 cm = 7 st / cm
2. 1 st x 9 cm = 9 st / cm
3. 2 st x 3,5 cm = 7 st / cm
4. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
5. 2 st x 52 cm = 104 st 7 cm
6. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
7. 4 st x 26 cm = 104 st / cm
8. 3 st x 10 cm = 30 st / cm
9. 7 st x 16 cm = 112 st / cm
10. 3 st x 9 cm = 27 st / cm
11. 6 st x 52 cm = 312 st / cm

14 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 38 + 14 (Sarmaşık)

Haberler:

1. Kalp krizi önlenabilir olumlu (Sarmaşık)
2. Belin ince kalsın olumlu (Sarmaşık)
3. En demokrat virüs olumlu (Sarmaşık)

4. Sıcaklara dikkat! nötr (Sarmaşık)
5. Çikolata kalbe de yararlı olumlu (Sarmaşık)
6. Sakin ol sinirlerine hakim ol! nötr (Sarmaşık)

14 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 52: 24.336st / cm

Haberler:

1. 4 st x 18 cm = 72 st / cm
2. 4 st x 8 cm = 32 st / cm
3. 5 st x 19 cm = 95 st / cm
4. 3 st x 6 cm = 18 st / cm
5. 6 st x 5 cm = 30 st / cm
6. 1 st x 26 cm = 26 st / cm

14 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 40 + 20 + 20 + 20 (Günaydın Pazar Sabah + Pazar Sabah Extra)

Haberler:

1. Başarılı seksin sırrı cinsel zekada gizli - olumlu (Pazar Sabah)

14 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 100: 46.800 st / cm

Haberler:

1. 6 st x 52 cm = 312 st / cm

14 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 28 + 24 (Pazar + Ege)

Haberler:

1. Türkiye’de ilk otizm taraması - olumlu
2. Geni temizlenmiş sipariş bebek - olumlu
3. Menopoz dönemi doğru takip gerektirir - nötr (Ege)
4. Kornea nakli için doku uyumu gerekmiyor - olumlu (Ege)
5. **Ana Başlık:** Alternatif tıp uyarısı - olumlu (Ege)

Alt Başlık: Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi, İç Hastalıkları ve Medikal Onkoloji Uzmanı Doç. Dr. Canfeza Sezgin, kanserde alternatif tedaviye karşı çıkan yaklaşımın yanlış olduğunu söyledi.

6. Kalpleri onarıyor - olumlu (Ege)
7. Egzersiz düşme riskini azaltıyor - olumlu (Ege)
8. **Ana Başlık:** Bizim doktorun aklı bir başka - olumlu (Ege)

Alt Başlık: Avrupa Acil Tıp Birliği’nin çok az olan üye sayısında, İzmirli Başkan Vekili Dr. Ülkümen Rodoplu’nun formülüyle, patlama yaşandı. Yıllardır düşünülemeyen formül ise giriş aidatının düşürülmesi oldu.

9. Türk doktorun aklını sevdiler - olumlu (Ege)

14 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 88: 41.184 st / cm

Haberler:

1. 3 st x 6 cm = 18 st / cm
2. 2 st x 10 cm = 20 st / cm
3. 1 st x 25 cm = 25 st / cm
4. 4 st x 19 cm = 76 st / cm
5. 5 st x 28 cm = 140 st / cm
6. 3 st x 10 cm = 30 st / cm
7. 2 st x 13 cm = 26 st / cm

8. 7 st x 23 cm = 161 st / cm

9. 5 st x 21 cm = 105 st / cm

14 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 20 + 6 (Pazar + Ege)

Haberler:

1. Spor yap kanserden kurtul
2. Uzmanlar, genetiğiyle oynanan bebeği bekliyor
3. Otistikler hayal kurmuyor

14 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 54: 25.272 st / cm

Haberler:

1. 1 st x 13 cm = 13 st / cm
2. 2 st x 8 cm = 16 st / cm
3. 2 st x 6 cm = 12 st / cm

15 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 (Ege)

Haberler:

1. Her yaşta cinsellik (Doç. Dr. Doğan Şahin) - köşe yazısı - nötr
2. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
3. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
4. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Semizotuyla zayıflayın –yazı dizisi - olumlu

15 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 36: 16.848 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
2. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
3. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
4. 4 st x 26 cm = 104 st / cm

15 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 30

Haberler:

1. **Ana Başlık:** Kardeşi doğunca o da yaşayacak - nötr

Alt Başlık: Akdeniz anemisi olan 18 aylık Mustafa Karakoç'un hayatı, annesi ve babasının tüp bebek yöntemiyle dünyaya getireceği çocuğa bağlı

2. **Ana Başlık:** Helikopter 4 can getirdi - olumlu

Alt Başlık: Çanakkale'de kaza sonucu yaşamını yitiren Serdar Pekeli'nin karaciğer, kalp ve böbrekleri, 4 hastaya başarıyla nakledildi.

3. **Ana Başlık:** Mustafa'nın hayatı tüp bebeğe bağlı - nötr

Alt Başlık: Minik çocuğun yaşaması için anne ve babasının yeniden dünyaya getireceği tüp bebeğin iliğine ihtiyaç duyuluyor

4. Düzenli yapılan spor kan şekerini düşürüyor – olumlu

15 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 36: 16.848 st / cm

Haberler:

1. 8 st x 21 cm = 168 st / cm
2. 5 st x 12 cm = 60 st / cm
3. 5 st x 25 cm = 125 st / cm
4. 3 st x 10 cm = 30 st / cm

15 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 40 + 20 (Günaydın)

Haberler:

1. Zeka iksiri balık yağı - olumlu
2. Barbie beslenme sorununa yol açıyor - olumsuz
3. Sağlık Hakkı (Prof. Dr. Tevfik Özlü) - köşe yazısı - nötr (Günaydın)
4. Yürüyüşler zekayı geliştirmeye yarıyor - olumlu (Günaydın)
5. Öğlen uykusu hafızayı koruyor - olumlu (Günaydın)
6. DNA ve beslenme ilişkisi - nötr (Günaydın)
7. Hamilelik için derse 3 ay önce başlayın - olumlu (Günaydın)

15 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 60: 28.080 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 5 cm = 10 st / cm
2. 1 st x 25 cm = 25 st / cm
3. 3 st x 34 cm = 102 st / cm
4. 3 st x 10 cm = 30 st / cm
5. 3 st x 10 cm = 30 st / cm
6. 3 st x 10 cm = 30 st / cm
7. 9 st x 52 cm = 468 st / cm

15 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 12 + 12 (Kelebek + Ege)

Haberler:

1. Sağlık Hattı (Doç. Dr. Hasan Tanyeri) - köşe yazısı - nötr (Kelebek)

15 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 60: 28.080 st / cm

Haberler:

1. 3 st x 34 cm = 102 st / cm

15 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 (Pencere)

Haberler:

1. Saç dökülmesi artık bitiyor - olumlu (Pencere)
2. Kronolojik yaşıınız kaç biyolojik yaşıınız kaç - nötr (Pencere)

15 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 36: 16.848 st / cm

Haberler:

1. 3 st x 35 cm = 105 st / cm
2. 6 st x 35 cm = 210 st / cm

16 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 26 + 6 (Ege)

Haberler:

1. Çalışan kadın sağlıklı - olumlu
2. İngiltere Avrupa'nın hasta kalbi - olumsuz
3. Her yaşta cinsellik (Doç. Dr. Doğan Şahin) - köşe yazısı - nötr
4. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
5. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr

6. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Ağzınıza layık bir diyet – yazı dizisi - olumlu

16 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 32: 14.976 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 6 cm = 12 st / cm
2. 2 st x 6 cm = 12 st / cm
3. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
4. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
5. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
6. 4 st x 26 cm = 104 st / cm

16 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 30 + 12 (Sarmaşık)

Haberler:

1. **Üst Başlık:** Gevrek, balık, midye ve radika ile zayıflayın – olumlu (Sarmaşık)
Ana Başlık: Şimdi moda İzmir diyeti
2. Böyle olur İzmirlinin diyeti – olumlu (Sarmaşık)

16 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 42: 19.656 st / cm

Haberler:

1. 5 st x 18 cm = 90 st / cm
2. 9 st x 52 cm = 468 st / cm

16 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 34 + 20 (Günaydın)

Haberler:

1. Lens solüsyonu piyasadan çekiliyor - olumsuz
2. Ancak ideal kiloda hamile kalabilirsiniz – olumlu (Günaydın)
3. Kırık kalp sendromu - nötr (Günaydın)
4. 20’den sonra 5 yılda bir test - nötr (Günaydın)
5. Ailenizin Doktoru (Uz. Dr. Eren Eroğlu) – köşe yazısı - nötr (Günaydın)

16 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 54: 25.272 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 8 cm = 16 st / cm
2. 9 st x 52 cm = 468 st / cm
3. 2 st x 6 cm = 12 st / cm
4. 2 st x 6 cm = 12 st / cm
5. 3 st x 31 cm = 93 st / cm

16 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 14 + 8 (Kelebek + Ege)

Haberler:

1. Çalışan anneler daha sağlıklı - olumlu
2. Enfeksiyon yapan solüsyona toplama - olumsuz

16 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 58: 27.144 st / cm

Haberler:

1. 6 st x 6 cm = 36 st / cm
2. 2 st x 11 cm = 22 st / cm

16 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 + 6 (Pencere + Ege)

Haberler:

1. Yeşil çay meğer mucize değilmiş - olumsuz
2. Yaza zimba gibi girmenin yolu DETOKS - olumlu

16 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 42: 19.656 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 9 cm = 18 st / cm
2. 3 st x 34 cm = 102 st / cm

17 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 24 + 6 (Ege)

Haberler:

1. Her yaşta cinsellik (Doç. Dr. Doğan Şahin) - köşe yazısı - nötr
2. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
3. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
4. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Diyetle mangal keyfi – yazı dizisi - olumlu

5. Yaz geldi, sıra incelmede - nötr

6. Bebeğine kavuştu - olumlu

17 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 30: 14.040 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 26 cm = 234 st / cm

2. 2 st x 52 cm = 104 st / cm

3. 7 st x 33 cm = 231 st / cm

4. 4 st x 26 cm = 104 st / cm

5. 6 st x 9 cm = 54 st / m

6. 3 st x 7 cm = 21 st / cm

17 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 + 8 (Sarmaşık)

Haberler:

1. **Üst Başlık:** Düzenli kontrolü 15 gün geciktirdi - olumsuz

Ana Başlık: Direksiyonda kalp pili bitti

2. **Üst Başlık:** 3 milyon dolara mal olan Gümüşkan Tıp Merkezi, 9 ayrı branşta hizmet veriyor - olumlu

Ana Başlık: Hastane gibi merkez

3. Küçük Makbule ellerine kavuştu – olumlu

4. Direksiyon başında kalp pili bitti, öldü – olumsuz

5. Güzelleşeyim derken “hastalık” kapmayın – nötr (Sarmaşık)

6. Şarap ve pizza ile de zayıflanır! (Sarmaşık)

7. **Ana Başlık:** Adresiniz doğru olsun – nötr (Sarmaşık)

Alt Başlık: Uzmanına danışmadan yaptırılan lazer epilasyon sonrasında yanık oluşumu başta olmak üzere çeşitli rahatsızlıklar ortaya çıkabilir

17 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 40: 18.720 st / cm

Haberler:

1. 6 st x 23 cm = 138 st / cm
2. 6 st x 28 cm = 168 st / cm
3. 2 st x 25 cm = 50 st / cm
4. 3 st x 27 cm = 81 st / cm
5. 6 st x 16 cm = 96 st / cm
6. 6 st x 31 cm = 186 st / cm
7. 3 st x 21 cm = 63 st / cm

17 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 34 + 20 (Günaydın)

Haberler:

1. Ellerine de kavuştu - olumlu
2. Kadınlar yaşlandıkça uykusuz kalıyorlar - olumsuz (Günaydın)
3. Prostat kanseri için yeni umut - olumlu (Günaydın)
4. Cinsel Bilgi Hattı (Prof. Dr. Halim Hattat) –köşe yazısı - nötr (Günaydın)
5. Anneliğe egzersiz ve dansla hazırlanın - olumlu (Günaydın)
6. Botox distonide en etkili tedavidir - olumlu (Günaydın)
7. Botox felç olan boynumu düzeltti - olumlu (Günaydın)

17 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 54: 25.272 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 28 cm = 56 st / cm
2. 6 st x 15 cm = 90 st / cm
3. 3 st x 15 cm = 45 st / cm

4. 3 st x 31 cm = 93 st / cm
5. 9 st x 52 cm = 468 st / cm
6. 6 st x 9 cm = 54 st / cm
7. 6 st x 27 cm = 162 st / cm

17 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 16 + 12 (Kelebek + Ege)

Haberler:

1. Makbule bebek ellerine de kavuştu - olumlu
2. **Ana Başlık:** Vücudun olara ihtiyacı var BESİN TAKVİYELERİ – olumlu
3. **Uydu Haber:** Kalsiyum takviyeleri hangi yaşlarda kullanılmalı - nötr

17 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 64: 29.952st / cm

Haberler:

1. 6 st x 7 cm = 42 st / cm
2. 7,5 st x 18 cm = 135 st / cm
3. 3 st x 6 cm = 18 st / cm

17 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 (Pencere)

Haberler:

1. Estetikte son mucize THERMAGE - olumlu (Pencere)

17 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 36: 16.848 st / cm

Haberler:

1. 6 st x 52 cm = 312 st / cm

18 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 26 + 6 (Ege)

Haberler:

1. Her yaşta cinsellik (Doç. Dr. Doğan Şahin) - köşe yazısı - nötr
2. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı nötr
3. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı nötr
4. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Doğru meyveyi seçin – yazı dizisi - olumlu
5. **Ana Başlık:** Mucize Kurtuluş – olumlu (Ege)

Alt Başlık: Trafik kazasında aort damarı ağır yaralandı. İmdadına İzmirli meslektaşları yetişti. İlk kez denenen bir yöntemle ölümün kıyısından alındı. Şimdi o bile yaşadığına inanamıyor.

6. Üniversitelilerden kan bağıışı çağrısı - olumlu (Ege)

18 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 32: 14.976 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
2. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
3. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
4. 4 st x 26 cm = 104 st / cm
5. 7 st x 16 cm = 112 st / cm
6. 1,5 st x 7 cm = 10.5 st / cm

18 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 30 + 8 (Sarmaşık)

Haberler:

1. Sağlıklı beslenmenin 5 şartı - nötr (Sarmaşık)
2. Şeker hastalığına karşı kahve için - olumlu (Sarmaşık)

18 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 38: 17.784 st / cm

Haberler:

1. 6 st x 31 cm = 186 st / cm
2. 2 st x 4 cm = 8 st / cm

18 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 34 + 20 (Günaydın)

Haberler:

1. Üç senden önce anne - baba olmayın - nötr (Günaydın)
2. Cinselliğin 10 altın kuralı - nötr (Günaydın)
3. Çocuklarda felç riski - nötr (Günaydın)
4. Kemik sağlınız için bol bol egzersiz - nötr (Günaydın)
5. Ailenizin Doktoru (Uz. Dr. Eren Eroğlu) - köşe yazısı - nötr (Günaydın)

18 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 54: 25.272 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 52 cm = 468 st / cm
2. 6 st x 38 cm = 228 st / cm
3. 3 st x 12 cm = 36 st / cm

4. 3 st x 12 cm = 36 st 7 cm

5. 3 st x 31 cm = 93 st / cm

18 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 14 + 8 (Kelebek + Ege)

Haberler:

1. Kansız böbrek nakli dönemi - olumlu
2. Neştersiz kurtuldu - olumlu (Ege)
3. Neştersiz yöntem kurtardı - olumlu (Ege)
4. Lazer tedavisi ile sigaraya son - olumlu (Kelebek)

18 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 58: 27.144 st / cm

Haberler:

1. 4 st x 21 cm = 84 st / cm
2. 4 st x 10 cm = 40 st / cm
3. 3 st x 10 cm = 30 st / cm
4. 5 st x 20 cm = 100 st / cm

18 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 + 6 (Pencere + Ege)

Haberler:

1. Küçük Emine'ye ilik nakli için 40 bin YTL gerek - nötr
2. Ayağındaki cam 48 yıl fark edilmedi - olumsuz
3. Devlet Hastanesi'nde ücretsiz "Anne Oteli" - olumlu
4. Türkiye'de 15 milyon kişi yüksek tansiyon hastası - olumsuz (Pencere)
5. İlaçları çiğnemeyin ya da bölmeden yutun - nötr (Pencere)
6. Aspirinin sağlığa da iyi geldiği kanıtlandı – olumlu (Pencere)

7. Çok katı diyetler osteoporoz nedeni – olumsuz (Pencere)
8. Detoksla arınarak incelin - nötr (Pencere)

18 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 42: 19.656 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 14 cm = 28 st 7 cm
2. 2 st x 22 cm = 44 st / cm
3. 4 st x 26 cm = 104 st / cm
4. 7 st x 36 cm = 252 st / cm
5. 2 st x 12 cm = 24 st / cm
6. 2 st x 9 cm = 18 st / cm
7. 2 st x 13 cm = 26 st / cm
8. 2 st x 7 cm = 14 st / cm

19 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 24+ 6 (Ege)

Haberler:

1. Her yaşta cinsellik (Prof. Dr. Emre Akkuş) - köşe yazısı - nötr
2. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
3. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
4. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Salatalık mucize gibi...- yazı dizisi - olumlu
5. Kansere tedavi yolda - olumlu

19 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 30: 14.040 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
2. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
3. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
4. 4 st x 26 cm = 104 st / cm
5. 2 st x 6 cm = 12 st / cm

1. Organ beklerken hayatını kaybetti - olumsuz
2. **Üst Başlık:** Kısa sürede incecik kalabilmek mümkün olsaydı bu kadar insan hala fazla kilolarından yakınır mıydı? – olumlu (Sarmaşık)
Ana Başlık: Mucize diyetlere inanmayın

19 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 + 10 (Sarmaşık)

Haberler:

1. Kaşkaloglu'na güzeller akın etti
2. Mucize diyetlere inanmayın - olumsuz (Sarmaşık)

19 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 42: 19.656 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 6 cm = 12 st / cm
2. 9 st x 52 cm = 468 st / cm

19 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 20 + 12 (Sabah Cuma + Günaydın)

Haberler:

1. Tüp Bebek kararı için bir yıl bekleyin - nötr (Günaydın)
2. Çalışan kadın daha sağlıklı - olumlu (Günaydın)
3. Varis probleminiz varsa... - nötr (Günaydın)
4. Anne sütü 6 ay bile saklanabilir - olumlu (Günaydın)
5. Sağlık Hakkı (Prof. Dr. Tefvik Özlü) - köşe yazısı - nötr (Günaydın)

19 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 68: 31.824 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 52 cm = 468 st / cm
2. 6 st x 19 cm = 114 st / cm
3. 3 st x 8 cm = 24 st 7 cm
4. 3 st x 6 cm = 18 st / cm
5. 3 st x 30 cm = 90 st / cm

19 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 16+ 14 + 12 (Kelebek + Cuma + Ege)

Haberler:

1. Süper antibiyotik - olumlu
2. **Ana Başlık:** Yasemin çayının içindeki mucize – olumlu (Kelebek)
Alt Başlık: Felci önleyen iyi bir oksidan Kilo kontrolüne fayda sağlar

19 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 78: 36.504 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 11 cm = 22 st / cm
2. 9 st x 52 cm = 468 st / cm

19 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 + 6 (Pencere + Ege)

Haberler:

1. Emzirmek bir doğum kontrol yöntemi değil - olumsuz (Pencere)
2. Seyahatlerde mide bulantısı sona eriyor - olumlu (Pencere)

19 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 42: 19.656 st / cm

Haberler:

1. 3 st x 27 cm = 81 st / cm
2. 6 st x 11 cm = 66 st / cm

20 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 14 + 10 (Alışveriş + Ege)

Haberler:

1. Her yaşta cinsellik (Prof. Dr. Emre Akkuş) - köşe yazısı - nötr
2. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
3. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
4. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Kısa sürede zayıflayın 3günde 1 kilo verdiren diyet –yazı dizisi - olumlu

5. Ana Başlık: Beklerken öldü - olumsuz (Ege)

Alt Başlık: Karaciğer hastalığı nedeniyle Ege Üniversitesi Hastanesi'nde yatan 8 aylık Murat bebek, altı aydır organ bekliyordu. "Bulundu" dendiği anda yaşanan sevinç, minik yavrunun ölümüyle yasa dönüştü.

20 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 52: 24.336 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
2. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
3. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
4. 4 st x 26 cm = 104 st / cm
5. 7 st x 17 cm = 119 st / cm

20 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 + 16 (Alışveriş)

Haberler:

1. **Üst Başlık:** 3 yaşındaki Mualla operasyonla yeniden doğdu - olumlu
Ana Başlık: Amcasının ciğeriyle yaşıyor
2. Ecza deposu gibi meyve: çilek - olumlu

20 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 48: 22.464 st / cm

Haberler:

1. 4 st x 11 cm = 44 st / cm
2. 5 st x 52 cm = 104 st / cm

20 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 34 + 24 + 20 (Cumartesi Sabah + Günaydın)

Haberler:

1. Vitamin hapları hasta edebilir... - olumsuz
2. Mualla, amcasının verdiği karaciğerle hayata tutundu - olumlu
3. Antalya'da tatil değil tedavi - olumlu
4. İnek sütü bebeklerde zeka geriliği yapıyor - olumsuz (Günaydın)
5. Sağlıkta Yanlışlar ve Doğrular - nötr (Günaydın)
6. Yetiştirip yiyelim sağlıklı yaşayalım - olumlu (Cumartesi Sabah)
7. Şimdi zayıflama zamanı - nötr (Cumartesi Sabah)
8. Pahalı ilaçlar yerine tuzlu su gargarası yeterli - olumlu (Cumartesi Sabah)
9. Ürettiğinizi yiyin sağlıklı kalın - olumlu (Cumartesi Sabah)

20 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 78: 36.504 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 10 cm = 20 st / cm
2. 2 st x 21 cm = 42 st / cm
3. 7 st x 11cm = 77 st / cm
4. 9 st x 40 cm = 360 st / cm
5. 5 st x 10 cm = 50 st / cm
6. 2 st x 13 cm = 26 st / cm
7. 9 st x 31 cm = 279 st / cm
8. 2 st x 19 cm = 38 st / cm
9. 9 st x 31 cm = 279 st / cm

20 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 24 + 16 (Cumartesi + Ege)

Haberler:

1. Zayıflamanın püf noktaları (Dr. Ender Saraç) – köşe yazısı - nötr (Cumartesi)

20 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 76: 35.568 st / cm

Haberler:

1. 7 st x 28 cm = 196 st / cm

20 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 16 + 6 (Cumartesi + Ege)

Haberler:

1. Kadınların yeni gözdesi mucize yosun Spirulina - olumlu (Cumartesi)

20 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 50: 23.400 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 36 cm = 72 st / cm

21 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 16 + 10 (Pazar Postası + Ege)

Haberler:

1. Vitamin hapları sağlığı bozabilir - olumsuz
2. Her yaşta cinsellik (Prof. Dr. Emre Akkuş) - köşe yazısı - nötr

3. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
4. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
5. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Her öğünde domates – yazı dizisi - olumlu
6. Sigara ve kiloya çare - olumlu (Ege)
7. Doğru beslen kariyerini kurtar - olumlu (Pazar Postası)
8. Dünyanın en ünlü seks terapistleri açıkladı: Muhteşem bir cinsel yaşam hayal değil! - olumlu (Pazar Postası)
9. Her yaşta seks yapılır - olumlu (Pazar Postası)
10. Cinsellikle bağınızı gün boyu koparmayın - olumlu(Pazar Postası)
11. Bunları ye, kariyerini kurtar! - olumlu(Pazar Postası)
12. Kalpteki üfürüm kabus olmasın! - nötr (Pazar Postası)

21 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 54: 25.272 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 6 cm = 12 st / cm
2. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
3. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
4. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
5. 4 st x 26 cm = 104 st / cm
6. 4 st x 12 cm = 24 st / cm
7. 3 st x 13 cm = 39 st / cm
8. 4 st x 29 cm = 116 st / cm + 9 st x 26 cm = 234 st / cm
9. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
10. 9 st x 38 cm = 342 st / cm
11. 9 st x 52 cm = 438 st / cm
12. 7 st x 26 cm = 182 st / cm

21 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 + 14 (Sarmaşık)

Bu tarihte, Yeni Asır Gazetesi'nde sağlık haberi bulunmamaktadır.

21 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 40 + 24 + 20 (Pazar Sabah + Günaydın)

Haberler:

1. Bebeğinizi Akdeniz gıdalarıyla besleyin – olumlu (Günaydın)

2. **Ana Başlık:** İyi olma sendromuna dikkat! – nötr (Günaydın)

Alt Başlık: Fazla kilolardan utanç duyanlar “iyi olma sendromu”na kapılıyor.

İçlerine kapanıyor, bol bol hediye alıyor, herkese yardım etmeye çalışıyorlar.

3. Bir damla kan yolculukta hayatınızı kurtarabilir – olumlu (Günaydın)

4. Sağlıkta doğru ve yanlışlar – olumlu (Günaydın)

21 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 84: 39.312 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 42 cm = 378 st / cm

2. 9 st x 31 cm = 279 st / cm

3. 4 st x 20 cm = 80 st / cm

4. 9 st x 10 cm = 90 st / cm

21 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 28 + 18 (Pazar + Ege)

Haberler:

1. Seks performansı kişinin adına bağlı - nötr

2. Kalın bağırsak kanseri uyarısı - olumsuz (Ege)

3. Kilo, sigara ve strese lazer - olumlu (Ege)
4. İşitme kaybına dikkat - nötr (Ege)
5. Kalori tasarrufu yapıyor musunuz? - nötr (Pazar)
6. Çalışan anneler ev kadınlarına kıyasla daha sağlıklı - olumlu (Pazar)
7. Hamileliğinde çok omega 3 yiyenin çocuğu daha zeki oluyor - olumlu (Pazar)

21 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 82: 38.376 st / cm

Haberler:

1. 5 st x 16 cm = 90 st / cm
2. 2 st x 20 cm = 40 st / cm
3. 5 st x 15 cm = 75 st / cm
4. 7 st x 21 cm = 147 st / cm
5. 9 st x 52 cm = 468 st / cm
6. 2 st x 26 cm = 52 st / cm
7. 4,5 st x 18 cm = 81 st / cm

21 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 20 + 6 (Pazar + Ege)

Bu tarihte, Akşam Gazetesi'nde sağlık haberi bulunmamaktadır.

22 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 22 + 4 (Ege)

Haberler:

1. İkizlerin sırrı süt - olumlu
2. **Ana Başlık:** Seksteki başarı adımızda gizli - nötr

Alt Başlık: Alman Bild Gazetesi, seksteki performansın kişilerin ad ve soyadlarına bağlı olduğunu yazdı. Bild’in Alman sayı bilimcilere dayandırdığı haberine göre kişinin adındaki sesli harfler seks yaşamını anlatıyor.

3. Her yaşta cinsellik (Prof. Dr. Emre Akkuş) - köşe yazısı – nötr
4. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
5. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
6. Dr. Muzaffer Kuşhan’dan Yaz Diyetleri / Sağlıklı protein tavukta – yazı dizisi - olumlu
7. **Ana Başlık:** Kalpten Bağış – olumlu (Ege)

Alt Başlık: Günlerce “ikinci hayatın müjdecisi” o haberi beklediler. Ve sonunda yurdun dört bir yanından art arda yapılan organ bağışlarıyla sevindiler. Başka bedenlerde duran kalpler onlara can verdi.

22 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 26: 12.168 st / cm

Haberler:

1. 1 st x 15 cm = 15 st / cm
2. 3 st x 31 cm = 93 st / cm
3. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
4. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
5. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
6. 4 st x 26 cm = 104 st / cm
7. 7 st x 16 cm = 112 st / cm

22 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 26

Haberler:

1. Kale’de kan bağışı kampanyası - olumlu
2. **Ana Başlık:** “Biz başarabiliyorsak bunu herkes başarır” -olumlu

Alt Başlık: Engelli iki insan...Yavuz Şap, maratonda sayısız şampiyonluk kazandı. Eşi Meral Şap ise 6 ay içinde 30 kilo verdi.

22 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 26: 12.168 st / cm

Haberler:

1. 1 st x 13 cm = 13 st / cm
2. 4 st x 25 cm = 100 st / cm

22 Mayıs 2006 Sabah Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 20 (Günaydın)

Haberler:

1. 7 saniyede tüm vücut inceleniyor - olumlu
2. Aydın’da acil servis binası hizmete girdi - olumlu
3. Karşıyaka’ya yeni bir hastane - olumlu
4. Ağızdan apandisit ameliyatı yapılıyor - olumlu (Günaydın)
5. Bebeği çok tuzlu ve şekerli beslemeyin - nötr (Günaydın)
6. Sağlık Hakkı (Prof Dr. Tevfik Özlü) – köşe yazısı - nötr (Günaydın)
7. İkiz bebek isteyenler bol bol süt içsin - olumlu (Günaydın)

22 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 56: 26.208 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 12 cm = 24 st / cm
2. 2 st x 16 cm = 32 st / cm
3. 7 st x 16 cm = 112 st / cm
4. 9 st x 52 cm = 468 st / cm
5. 7 st x 52 cm = 364 st / cm
6. 3 st x 34 cm = 102 st / cm
7. 5 st x 8 cm = 40 st / cm

22 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 12 + 12 (Kelebek + Ege)

Haberler:

1. İkiz isteyenler bol süt içsin - olumlu
2. 47 kromozomlu erkek artık baba olabiliyor - olumlu
3. Kalp damarlarını anjiyosuz 8 saniyede görüntülüyor – olumlu (Ege)
4. Kalp nakliyle 5 yeni hayat – olumlu (Ege)
5. 15 günde 5 nakil – olumlu (Ege)
6. Soya, sizi kanserden koruyabilir - olumlu (Kelebek)
7. Güzel göğüsler hayal değil - olumlu (Kelebek)

22 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 60: 28.080 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 16 cm = 32 st / cm
2. 4 st x 22 cm = 88 st / cm
3. 3 st x 13 cm = 39 st / cm

4. 2 st x 8 cm = 16 st / cm
5. 5 st x 21 cm = 105 st / cm
6. 4 st x 37 cm = 148 st / cm
7. 9 st x 26 cm = 234 st / cm

22 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 (Pencere)

Haberler:

1. Uykusuz kalmaktansa kefir için - olumlu (Pencere)
2. Yaza girerken grip olmayın – nötr (Pencere)
3. **Ana Başlık:** İdrar kaçırana BOTOKS – nötr (Pencere)

Alt Başlık: Mesanede oluşan problemler sebebiyle idrar kaçırmadan mustarip olanların imdadına botoks yetişiyor. Daha çok estetik uygulamalarla anılan botoks burada mucizevi sonuçlar veriyor

4. **Ana Başlık:** Alternatif bir besin kefir – olumlu (Pencere)

Alt Başlık: Kefir, içindeki antibakteriyel ve antibiyotikler sayesinde iç organların salgılarını artırıyor, uykusuzluğa iyi geliyor ve merkezi sinir sistemini olumlu etkiliyor

22 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 36: 16.848 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 6 cm = 12 st / cm
2. 6 st x 9 cm = 54 st / cm
3. 3 st x 34 cm = 102 st / cm
4. 6 st x 25 cm = 150 st / cm

23 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 22 + 8 (Ege)

Haberler:

1. Annenin kanından anomali testleri - nötr
2. Prostat kanserinin Afrikalı erkeğe ettiği - olumsuz
3. Güneşe çıkın güneşe! - nötr
4. Marmara Üniversitesi “sınav stresi” toplantısı - nötr
5. Her yaşta cinsellik (Dr. Alper Mumcu) - köşe yazısı - nötr
6. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
7. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
8. Dr. Muzaffer Kuşhan’dan Yaz Diyetleri / Haşlama yemek şart değil – yazı dizisi - olumlu

23 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 30: 14.040 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 12 cm = 24 st / cm
2. 2 st x 11 cm = 22 st / cm
3. 7 st x 15 cm = 105 st / cm
4. 2 st x 10 cm = 20 st / cm
5. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
6. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
7. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
8. 4 st x 26 cm = 104 st / cm

23 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 12 (Sarmaşık)

Haberler:

1. Botox depresyona iyi geliyor - olumlu
2. Obez çocuk kalmayacak - olumlu
3. Sağlık ve güzellik için “ozon terapi” - olumlu
4. **Üst Başlık:** Ozonlu uygulamalar şifa arayanı da güzellik isteyen de memnun ediyor -olumlu
Ana Başlık: Her derde deva

23 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 40: 18.720 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 6 cm = 12 st / cm
2. 1 st x 7 cm = 7 st / cm
3. 2 st x 22 cm = 44 st / cm
4. 9 st x 28 cm = 252 st / cm

23 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 34 + 20 (Günaydın)

Haberler:

1. İşkolliklik artık hastalık sayılıyor - olumsuz
2. İnternet alkol gibi bağımlılık yapıyor - olumsuz
3. **Ana Başlık:** Adet görmeyi önleyen ilaçlar tartışma yarattı - nötr

Alt Başlık: ABD’de “adet”i 4 yıla kadar önleyen ilaçlara rağbet gün geçtikçe artıyor. “Uzun süreli araştırma şart” diyen bilim adamlarına göre bu ilaçları kullananlar tehlike altında...

4. 100 yaş sırrı: Soğuk duş - olumlu

5. Reflü kabusuna beş delikle son - olumlu
6. Domates damar tıkanıklığını önlüyor - olumlu
7. Ailenizin doktoru (Uz.Dr. Eren Eroğlu) - köşe yazısı -nötr

23 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 54: 25.272 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 14 cm = 28 st / cm
2. 2 st x 6 cm = 12 st / cm
3. 7 st x 25 cm = 175 st / cm
4. 4 st x 7 cm = 28 st / cm
5. 9 st x 52 cm = 468 st / cm
6. 3 st x 9 cm = 27 st / cm
7. 3 st x 34 cm = 102 st / cm

23 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 12 + 10 (Kelebek + Ege)

Bu tarihte, Hürriyet Gazetesi'nde sağlık haberi bulunmamaktadır.

23 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 + 6 (Pencere + Ege)

Haberler:

1. Adet ağrısına elveda! - olumlu
2. Ağrı kesiciler kalbe zararlı - olumsuz
3. Fazla kilo meme kanserini tetikliyor - olumsuz

23 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 42: 19.656 st / cm

Haberler:

1. 1 st x 26 cm = 26 st / cm
2. 4 st x 4 cm = 16 st / cm
3. 5 st x 4 cm = 20 st / cm

24 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 22 + 6 (Ege)

Haberler:

1. Her yaşta cinsellik (Doç. Dr.Cem İncesu) - köşe yazısı - nötr
2. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
3. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
4. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Dolma diyeti –yazı dizisi - olumlu

24 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 28: 13.104 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
2. 2 st x 52 cm =104 st / cm
3. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
4. 4 st x 26 cm = 104 st / cm

24 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 30 + 8 (Sarmaşık)

Haberler:

1. Diri bir vücut için ozon sauna - olumlu (Sarmaşık)
2. En sağlıklı içeceğimiz süt - olumlu (Sarmaşık)
3. Kombine aşı kuş gribini yok edecek - olumlu (Sarmaşık)
4. Daha diri ve daha ince bir beden için: Saunaya girin - olumlu (Sarmaşık)

24 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 38: 17.784 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 11 cm = 22 st / cm
2. 2 st x 15 cm = 30 st / cm
3. 2 st x 6 cm = 12 st / cm
4. 9 st x 36 cm = 324 st / cm

24 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 34 + 20 (Günaydın)

Haberler:

1. **Ana Başlık:** 25 maddede sağlıklı hayat - olumlu

Alt Başlık: ABD'deki bir araştırmayla sağlıklı yaşam için gerekli 25 kural belirlendi. Tavsiyelerin özünde ise iki unsur var: Düzenli doktor kontrolü ve sağlıklı beslenme...

2. Hipertansiyon hakkındaki yanlışlar ve doğrular – nötr (Günaydın)
3. Cinsel Bilgi Hattı (Prof. Dr. Halim Hattat) - köşe yazısı – nötr (Günaydın)
4. 10 yıl sonra neşter kullanılmayacak – olumlu (Günaydın)

24 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 54: 25.272 st / cm

Haberler:

1. 5 st x 15 cm = 75 st / cm
2. 9 st x 9 cm = 81 st / cm
3. 3 st x 34 cm = 102 st / cm
4. 9 st x 52 cm = 468 st / cm

24 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 10 + 10 (Kelebek + Ege)

Haberler:

1. **Ana Başlık:** Doğal tedavi sağlık getirdi – olumlu (Ege)

Alt Başlık: Hepatit C yüzünden karaciğeri iflas eden ve sağlığına kavuşabilmek için nakli bekleyen Avukat Necdet Yıldırım, bir dostunun sayesinde başladığı doğal tedavi yöntemiyle hayata döndü. Yıldırım “Yaşamı yeniden kucakladım” dedi.

24 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 56: 26.208 st / cm

Haberler:

1. 5 st x 43 cm = 215 st / cm

24 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 (Pencere)

Haberler:

1. Alzheimerin ilk belirtisi yürüyememe - nötr
2. **Ana Başlık:** 20 yaş gençleştiren diş aparatı geliştirildi - olumlu

Alt Başlık: İngiliz işçi Nick Mohindra, ağzın içine yerleştirerek yüze estetik yapan aparat icat etti. 7 bin YTL'lik aparat insanları 20 yaş genç gösteriyor

3. Bebeğiniz neden ağlar? - nötr (Pencere)

24 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 36: 16.848 st / cm

Haberler:

1. 1 st x 9 cm = 9 st / cm
2. 4 st x 13 cm = 52 st / cm
3. 7 st x 31 cm = 217 st / cm

25 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 22 + 4 (Ege)

Haberler:

1. Her yaşta cinsellik (Doç. Dr.Deniz Ersever) - köşe yazısı - nötr
2. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
3. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
4. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Spor ve Diyet bir arada – yazı dizisi - olumlu
5. Ağız sağlığı için gönüllü çalışıyorlar - olumlu (Ege)

25 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 26: 12.168 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
2. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
3. 7 st x 33 cm = 231 st / cm

4. 4 st x 26 cm = 104 st / cm

5. 2 st x 12 cm = 24 st / cm

25 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 + 8 (Sarmaşık)

Haberler:

1. Kent'te diyabet günleri başladı - olumlu
2. **Üst Başlık:** Özellikle Selülit, bölgesel incelme ve yara izi tedavilerinde etkili - olumlu

Ana Başlık: Güzelliğin yeni adresi: Karboksiterapi

25 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 40: 18.720 st / cm

Haberler:

1. 4 st x 9 cm = 36 st / cm
2. 9 st x 52 cm = 468 st / cm

25 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 + 20 (Günaydın)

Haberler:

1. **Ana Başlık:** Babam için - olumlu

Alt Başlık: Esra Çelikkol, ölümle pençeleşen babasına karaciğerine vermek için üç ayda 30 kilo zayıfladı, şimdi ikisi de sağlıklı

2. 3 ayda 30 kilo verip babasını kurtardı - olumlu
3. Bugün gırtlak kanseri ameliyatı yarın ev işleri - olumlu
4. **Ana Başlık:** Ayna ayna söyle bana var mı benden güzeli bu dünyada - olumlu
Alt Başlık: Estetik kaygılarınız dinmiyorsa; dismorfofobi olabilirsiniz
5. Ailenizin Doktoru (Uz. Dr. Eren Eroğlu) - köşe yazısı - nötr

6. Stresten kurtulmak için gülümseyin ve meditasyon yapın - olumlu

25 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 52: 24.336 st / cm

Haberler:

1. 6 st x 20 cm = 120 st / cm
2. 5 st x 28 cm = 140 st / cm
3. 9 st x 52 cm = 468 st / cm
4. 6 st x 40 cm = 240 st / cm
5. 3 st x 34 cm = 102 st / cm
6. 3 st x 41 cm = 123 st / cm

25 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 12 + 10 (Kelebek + Ege)

Haberler:

1. Yerde ücretsiz tedavi - olumlu (Ege)

25 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 58: 27.144 st / cm

Haberler:

1. 3 st x 15 cm = 45 st / cm

25 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 + 6 (Pencere + Ege)

Haberler:

1. Hamilelikte spor yap bebeğin sağlıklı olsun - olumlu
2. Karalahana bir numaralı guatr nedeni - olumsuz

3. Beş saat uyuyan kadın, 2,5 kilo alıyor - olumsuz
4. Kaliteli seksin yolu dokunmaktan geçer - nötr
5. **Ana Başlık:** DEÜ doktorlarının “hayat maratonu” 3 kişiye hayat oldu – olumlu (Ege)

Alt Başlık: DEÜ’de geçtiğimiz ay 3 günde 3 kişi yapılan organ nakli ile sağlığına kavuştu

6. Dikkat! Alerji devam ediyor - olumsuz (Pencere)

25 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 42: 19.656 st / cm

Haberler:

1. 3 st x 25 cm = 75 st / cm
2. 1 st x 13 cm = 13 st / cm
3. 1 st x 12 cm = 12 st 7 cm
4. 5 st x 25 cm = 125 st / cm
5. 4 st x 11 cm = 44 st / cm
6. 1,5 st x 12 cm = 18 st / cm

26 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 24 + 6 (Ege)

Haberler:

1. Her yaşta cinsellik (Dr. Erhan Cankat) - köşe yazısı - nötr
2. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
3. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
4. Dr. Muzaffer Kuşhan’dan Yaz Diyetleri / İlla içeceksen şarap iç – yazı dizisi - olumlu
5. Beş yıldızlı hastane - olumlu (Ege)

26 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 30: 14.040 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
2. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
3. 7 st x 33 cm = 231 st 7 cm
4. 4 st x 26 cm = 104 st / cm
5. 2 st x 10 cm = 20 st / cm

26 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 + 8 (Sarmaşık)

Haberler:

1. **Üst Başlık:** Muğlalı öğretim görevlisi, Türkiye’de iki kez kalp nakli olan tek kişi
Ana Başlık: 3 kalpli Hasan
Alt Başlık: Ölümün eşiğinden dönen 29 yaşından Hasan Yıldırım, eskiden 100 metreyi 10 dakikada yürürken ameliyattan sonra 50 saniyede yürümeye başladı - olumlu
2. Hipnozla ağrılardan ve kilolardan kurtulun - olumlu
3. Bağımlılar aileleriyle yaşıyor - nötr
4. **Üst Başlık:** Türkiye’de ilk kez bir kişiye iki kez nakil yapıldı - olumlu
Ana Başlık: Üçüncü kalp mucizesi
Alt Başlık: İlk ameliyattan sonra vücudu kalbi kabul etmeyen Muğlalı Hasan Yıldırım, yeni organ takıldıktan sonra azimli çalışmasıyla 2,5 ayda bomba gibi oldu
5. DNA’dan sonra RNA çıktı - nötr (Sarmaşık)
6. Tam yağlı süte yasak - olumsuz (Sarmaşık)
7. Saç dökülmesine karşı mezoterapi - olumlu (Sarmaşık)
8. **Üst Başlık:** Kanserden sonra damar tıkanıklığını da engelliyor – olumlu (Sarmaşık)
Ana Başlık: Günde bir domates hayat kurtarıyor

Alt Başlık: Sonuçları İngiliz Platelet Dergisi'nde yayınlanan araştırmaya göre, domates çekirdeğinin çevresindeki sarı sıvı, damar daralmasının önüne geçiyor...

9. Damar tıkanmasını domates önlüyor - olumlu (Sarmaşık)

10. **Üst Başlık:** İncelme ve selülit tedavisinin yanı sıra saç dökülmesini önlüyor, kırışıklıkları yok ediyor - olumlu (Sarmaşık)

Ana Başlık: Mezoterapinin hünerleri arttı

26 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 40: 18.720 st / cm

Haberler:

1. 8 st x 17 cm = 136 st / cm
2. 3 st x 22 cm = 66 st / cm
3. 1 st x 17 cm = 17 st / cm
4. 5 st x 28 cm = 140 st / cm
5. 1 st x 7 cm = 7 st / cm
6. 1 st x 6 cm = 6 st / cm
7. 2,5 st x 5,5 cm = 13.75 st / cm
8. 6 st x 21 cm = 126 st / cm
9. 3 st x 14 cm = 42 st / cm
10. 9 st x 28 cm = 252 st / cm

26 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 34 + 12 + 20 (Cuma Sabah + Günaydın)

Haberler:

1. **Ana Başlık:** Aids şempanze belası çıktı - nötr

Alt Başlık: HIV virüsünün izini süren bilim adamları, AIDS'in insanlara şempanzelerden geçtiğini kanıtladı. Hastalığın insana, ısırılma sonucu geçtiği tahmin ediliyor

2. Limon, böbrekte taş oluşmasını önlüyor - olumlu

3. Bir sigara bile tiryaki olma riskini artırıyor - olumsuz
4. İngiltere’de çocuklara tam yağlı süt yasak - nötr
5. Piller beyne kansız takılıyor - olumlu (Günaydın)
6. Hepatit B’de Avrupa birincisiyiz - olumsuz (Günaydın)
7. Prostata kırmızı biberli tedavi - olumlu (Günaydın)
8. Kontrollü öfke yararlı - olumlu (Günaydın)
9. İlk enfeksiyon kanser nedeni - olumsuz (Günaydın)
10. Sağlık Hakkı (Prof. Dr. Tevfik Özlü) – köşe yazısı - nötr (Günaydın)
11. Alkolün azı da yararlı değilmiş - nötr (Günaydın)

26 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 66: 30.888 st / cm

Haberler:

1. 7 st x 13 cm = 91 st / cm
2. 2 st x 6 cm = 12 st / cm
3. 2 st x 6 cm = 12 st / cm
4. 2 st x 11 cm = 22 st / cm
5. 9 st x 52 cm = 468 st / cm
6. 6 st x 43 cm = 258 st / cm
7. 3 st x 9 cm = 27 st / cm
8. 3 st x 9 cm = 27 st / cm
9. 3 st x 9 cm = 27 st / cm
10. 3 st x 28 cm = 84 st / cm
11. 3 st x 10 cm = 30 st / cm

26 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 34 + 12 + 18 + 10 (Cuma + Kelebek + Ege)

Haberler:

1. İngiliz okullarında yağlı süt yasaklandı - olumsuz

2. İşyerinde huzursuzluk kişiyi strese sokuyor - olumsuz (Kelebek)

26 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 74: 34.632 st / cm

Haberler:

1. 4 st x 12 cm = 48 st / cm
2. 4 st x 19 cm = 76 st / cm

26 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 + 6 (Pencere + Ege)

Haberler:

1. Popüler psikiyatri (Dr. Mustafa Güveli) Köşe Yazısı Gebelik ve Duygudurum – nötr
(Pencere)

26 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 42: 19.656 st / cm

Haberler:

1. 4,5 st x 23 cm = 103.5 st / cm

27 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 24 + 12 + 8 (Alışveriş + Ege)

Haberler:

1. Her yaşta cinsellik (Dr. Ali Ayas) - köşe yazısı - nötr
2. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
3. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr

4. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Bol bol sebze yiyin – yazı dizisi - olumlu

5. Günde 1-2 kadeh içki erkeklere faydalı - olumlu

6. **Ana Başlık:** Deniz kumlarıyla kabustan kurtulun - olumlu (Ege)

Alt Başlık: Selülitleri ortadan kaldırıyor

7. **Ana Başlık:** Ailelere önemli uyarı - nötr (Ege)

Alt Başlık: Ege Üniversitesi Çocuk ve Ergen Alkol, Madde Bağımlılığı

Araştırma ve Uygulama Merkezi Prof. Dr. Cahide Aydın, madde bağımlılığını önlemede en büyük sorumluluğun ailede olduğunu söyledi.

8. Bölgesel zayıflama diye bir şey var mı? - nötr (Alışveriş)

27 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 44: 20.592 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
2. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
3. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
4. 4 st x 26 cm = 104 st 7 cm
5. 2 st x 5 cm = 10 st / cm
6. 3 st x 8 cm = 24 st / cm
7. 5 st x 11 cm = 55 st / cm
8. 3 st x 12 cm = 36 st / cm

27 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 + 24 (Alışveriş)

Haberler:

Bu tarihte, Yeni Asır Gazetesi'nde sağlık haberi bulunmamaktadır.

27 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 + 24 + 20 (Cumartesi Sabah + Günaydın)

Haberler:

1. Sütli çikolata zeka düzeyini artırıyor - olumlu
2. En sağlıklı beslenme biçimi İngiliz usulü - olumlu
3. Estetikte ameliyatsız dönem röportaj - olumlu (Cumartesi Sabah)
4. Uçuklara ayva, siğile salatalık - nötr (Günaydın)
5. **Ana Başlık:** Bu sitelere tıklayın, kilolarınızı şutlayın - olumlu (Günaydın)

Alt Başlık: Spor salonlarına gitmeye ayıracak vaktiniz ya da kişisel bir antrenörle çalışma şansınız yoksa sakın üzülmeyin! Bilgisayarınız ve internet bağlantınız varsa, bir “tık”la spor yapabilir ve vücudunuzu forma sokabilirsiniz!

6. Selülite duvar sarmaşığı, çillere bayır turpu - nötr (Günaydın)
7. **Üst Başlık:** Fazla kilolarınızdan kurtulmak istiyorsunuz ama nasıl? - nötr (Günaydın)

Ana Başlık: Liposuction mı Mezoterapi mi?

27 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 76: 35.568 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 7,5 cm = 15 st / cm
2. 2 st x 7,5 cm = 15 st / cm
3. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
4. 4 st x 13 cm = 42 st / cm
5. 4 st x 26 cm = 104 st / cm
6. 9 st x 52 cm = 468 st / cm
7. 9 st x 52 cm = 468 st 7 cm

27 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 20 + 14 + 14 (Cumartesi + Cumartesi Ekstra + Ege)

Haberler:

1. **Ana Başlık:** İngiliz babadan Türk doktorlara teşekkür – olumlu (Ege)

Alt Başlık: Marmaris’te geçirdiği deniz kazasında ağır yaralanan ve doktorların çabasıyla yaşama dönen İngiliz mühendis gencin babası John Allwood, sevincini, “Türk doktorları, oğlumuzu bize geri verdi” sözleriyle dile getirdi.

2. Bebeğiniz doğumdan itibaren sağlıklı beslensin – olumlu (Cumartesi)
3. Vücuda iyi davranmanın yolu Detoks – olumlu (Cumartesi)

27 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 84: 39.312 st / cm

Haberler:

1. 6 st x 17 cm = 102 st / cm
2. 9 st x 23 cm = 207 st / cm
3. 9 st x 42 cm = 378 st / cm

27 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 16 + 6 (Cumartesi + Ege)

Haberler:

1. **Ana Başlık:** Kırk beş dakikada sigaraya veda mı? - olumlu (Cumartesi)

Alt Başlık: Neosante Sağlık Merkezi dünyada iki yıldır uygulanan Biorezonans yöntemiyle kırk beş dakikalık bir seansla sigarayı bıraktırmayı vaat ediyor. Yöntemin yüzde 85’lik başarı sağladığı iddia ediliyor.

2. Elif Aktuğ Karboksiyle zayıflamaya başlıyorum - köşe yazısı - nötr

27 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 50: 23.400 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 37 cm = 33 st / cm
2. 9 st x 21 cm = 189 st / cm

28 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 16 + 10 (Pazar Postası + Ege)

Haberler:

1. Her yaşta cinsellik (Dr. Abdurrahman Özgür) - köşe yazısı - nötr
2. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
3. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
4. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Sağlıklı kilo vermek için meyve ye! – yazı dizisi - olumlu
5. Süper bir cilt için neler yemeli? - nötr (Pazar Postası)
6. Güneş keyfiniz zehir olmasın - olumlu (Pazar Postası)

28 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 54: 25.272 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
2. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
3. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
4. 4 st x 26 cm = 104 st / cm
5. 4 st x 21 cm = 84 st / cm
6. 5 st x 21 cm = 105 st / cm

28 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 + 14 (Sarmaşık)

Haberler:

1. Fakülte hastaneleri darboğazda - olumsuz
2. Stres yorgun düşürüyor - olumsuz
3. Sıcak bitkinliği önemlidir - nötr

28 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 46: 21.528 st / cm

Haberler:

1. 1 st x 16 cm = 16 st / cm
2. 4 st x 17 cm = 51 st / cm
3. 5 st x 33 cm = 165 st / cm

28 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 24 + 20 (Pazar + Günaydın)

Haberler:

1. Komadan uyku hapi uyandırdı - nötr
2. Ameliyatta kendi kanını verdi - olumlu
3. Bebeğin altı organı birden değiştirildi - olumsuz
4. **Ana Başlık:** Fast- food kemik eritiyor - olumsuz

Alt Başlık: Kemik erimesine karşı doktorlar uyarıyor: Güneş ışığı ve süt ürünlerini evinizden eksik etmeyin

5. Fazla kilolar ömür uzatıyor - olumlu
6. **Ana Başlık:** Bol bol yiyerek inceleyebilirsiniz - olumlu

Alt Başlık: Diyet mönülerinde sınır tanımayan diyetisyen Selahattin Dönmez, Yeni Aktüel'in son sayısına konuştu. İşte Dönmez'in baklava-börekli ve alkollü zayıflama yöntemleri...

7. Alzheimer genetik bir hastalık olabilir mi? - nötr

8. Doğum sonrası neler yapmalı? - nötr
9. Rengine göre seçin - nötr
10. **Üst Başlık:** Annelik heyecanında önemli bir yol ayrımı - nötr
Ana Başlık: Acaba sezaryen mi normal doğum mu?

28 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 80: 37.440 st / cm

Haberler:

1. 1 st x 12 cm = 12 st / cm
2. 1 st x 14 cm = 14 st / cm
3. 2 st x 12 cm = 24 st / cm
4. 2 st x 42 cm = 84 st / cm
5. 4 st x 41 cm = 164 st / cm
6. 5 st x 42 cm = 210 st / cm
7. 2 st x 9 cm = 18 st / cm
8. 3 st x 9 cm = 27 st / cm
9. 3 st x 9 cm = 27 st / cm
10. 9 st x 52 cm = 468 st / cm

28 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 34 + 28 + 18 (Pazar + Ege)

Haberler:

1. Anne adaylarına tüp bebek dersi - nötr (Ege)
2. **Ana Başlık:** Horlama sorununa çözüm uyku testi - olumlu (Ege)

Alt Başlık: Horlamanın önemli hastalıkların habercisi olduğunu ve çözülmesi gerekli bir sorun olduğunu belirten Efes Kulak Burun Boğaz Merkezi hekimlerinden Opr. Dr. Gürkan Aladağ, horlama sorununu uyku testi ile çözdüklerini söyledi.

3. Hastalar için VIP oda - olumlu (Ege)
4. Selülitlere ısı ve deniz tuzu - olumlu (Ege)

5. Kadınlara sağlık taraması - olumlu (Ege)
6. Uşakta organ bağışına ilgi - olumlu (Ege)
7. Eskiden direkt yüzünüzü gerelim denirdi, şimdi trend ameliyatsız güzellik / röportaj - olumlu (Pazar)
8. Yaşasın Hayat (Prof. Dr. Osman Müftüoğlu) - köşe yazısı – nötr (Pazar)

28 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 80: 37.440 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 24 cm = 48 st / cm
2. 5 st x 24 cm = 120 st / cm
3. 3 st x 16 cm = 48 st / cm
4. 2 st x 14 cm = 28 st / cm
5. 2 st x 26 cm = 42 st / cm
6. 5 st x 21 cm = 105 st / cm
7. 9 st x 52 cm = 468 st / cm
8. 9 st x 21 cm = 189 st / cm

28 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 16 + 6 (Pazar + Ege)

Bu tarihte, Akşam Gazetesi'nde sağlık haberi bulunmamaktadır.

29 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 24 + 6 (Ege)

Haberler:

1. Her yaşta cinsellik (Prof. Dr. Ateş Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
2. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr

3. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
4. Dr. Muzaffer Kuşhan'dan Yaz Diyetleri / Zorlanmadan zayıflayın –yazı dizisi - olumlu
5. **Ana Başlık:** Durum Vahim - olumsuz (Ege)

Alt Başlık: 16 rektör ve 104 dekan İzmir’de zirve yaptı. Sonuç çarpıcı, bir o kadar da düşündürücü: Şifa saçan fakülte hastaneleri ekonomik darboğazda. Böyle devam ederse yakında hizmet duracak

6. “Kalp”ten bir uyarı - olumlu (Ege)
7. 30 saniyede bıçaksız şifa - olumlu (Ege)
8. Doktorlar, aile hekimliğine karşı - olumsuz (Ege)
9. Tüp bebekte yaş önemli - nötr (Ege)

29 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 30: 14.040 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
2. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
3. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
4. 4 st x 26 cm = 104 st / cm
5. 7 st x 14 cm = 98 st / cm
6. 5 st x 7 cm = 35 st / cm
7. 4 st x 8 cm = 32 st / cm
8. 1 st x 8 cm = 8 st / cm
9. 5 st x 11 cm = 55 st / cm

29 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 26

Haberler:

1. Sigarayı denemek başlamanın yarısı - olumsuz

29 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 26: 12.168 st / cm

Haberler:

1. 3 st x 12 cm = 36 st / cm

29 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 20 (Günaydın)

Haberler:

1. Doğal antioksidan almak için brokoli ve domates yiye - olumlu
2. Sağlık Hakkı (Prof. Dr. Tefik Özlü) - köşe yazısı - nötr
3. **Ana Başlık:** Akupunkturlu tüp bebekler - olumlu

Alt Başlık: Akupunktur, artık tüp bebek tedavisinde tamamlayıcı tıp yöntemi olarak kullanılıyor. Kadın kısırlığında etkili olan bu uygulamayla şimdiye kadar birçok kadın anne oldu

29 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 56: 26.208 st / cm

Haberler:

1. 9 st x 52 cm = 468 st / cm
2. 3 st x 27 cm = 81 st / cm
3. 6 st x 52 cm = 312 st / cm

29 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 34 + 12 + 12 (Kelebek + Ege)

Haberler:

1. Bahar yorgunluğuna son - olumlu (Kelebek)
2. Selülit düşmanı sabunlar - olumlu (Kelebek)

3. Sağlık Hattı (Doç. Dr. Dilaver Demirel) - köşe yazısı - nötr (Kelebek)

29 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 58: 27.144 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 7 cm = 14 st / cm
2. 2 st x 6 cm = 12 st / cm
3. 3 st x 41 cm = 123 st / cm

29 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 (Pencere)

Haberler:

1. **Ana Başlık:** Şeker Hastalığı – nötr (Pencere)

Alt Başlık: Pankreas yeterince ensülin yapmazsa şeker hastalığı meydana gelir.

Şeker hastalarının beslenmesi farklı olmalıdır

2. Sütten gelen sağlık ambalajında başlıyor – nötr (Pencere)
3. Bebekler için gaz giderici bitkisel şurup – olumlu (Pencere)
4. Evde tehlike altıncı aydan itibaren başlıyor – nötr (Pencere)

29 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 36: 16.848 st / cm

Haberler:

1. 7 st x 36 cm = 252 st / cm
2. 2 st x 12 cm = 24 st / cm
3. 2 st x 10 cm = 20 st / cm
4. 2 st x 10 cm = 20 st / cm

30 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 22 + 4 (Ege)

Haberler:

1. **Ana Başlık:** Türk'ün kanser icadı - olumlu

Alt Başlık: Yıldız Teknik Üniversitesi'nden Uğur Acar, meme kanserini en başında yakalayan, böylece erken teşhisle hayat kurtaracak bir görüntüleme yöntemi geliştirdi

2. 7. Menopoz Kongresi ilk kez Türkiye'de - olumlu

3. **Ana Başlık:** Yaşlanma sona yaklaşma değildir - olumlu

Alt Başlık: Yaşlılık sanılanın aksine hayatın son dönemine girildiğinin habercisi işlev ve yeteneklerin sürekli kaybedildiği, zayıfladığı dönem değilmiş!

4. Güneş kreminde tasarruf olmaz - nötr

5. Beller ağrıyor! Hep beraber hastaneye! - nötr

6. **Ana Başlık:** Ayılana gazoz bayıla limon – olumsuz

Alt Başlık: Tıpkı “ayılana gazoz bayılana limon” gibi, tansiyonunun yükseldiğini düşünenlere hemen sarımsak yedirir ya da acil limon suyu içiririz. Kan basıncının düştüğünü düşündüğümüzde ise, bu kez yükseltmek için tuzlu ayırana sarılırız. Aman bunlar da gerçekten ne çok işe yarıyorlarmış meğer! Şaka bir yana, hiç alakası yokmuş vallahi...

7. Her yaşta cinsellik (Prof. Dr. Ateş Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr

8. Soru Cevap Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr

Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr

9. Bu doktor uyutuyor - nötr (Ege)

30 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 26: 12.168 st / cm

Haberler:

1. 5 st x 11 cm = 55 st / cm

2. 2 st x 10 cm = 20 st / cm
3. 5 st x 10 cm = 50 st / cm
4. 2 st x 9 cm = 18 st / cm
5. 2 st x 9 cm = 18 st / cm
6. 9 st x 16 cm = 144 st / cm
7. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
8. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
9. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
10. 5 st x 5 cm = 25 st / cm

30 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 12 (Sarmaşık)

Haberler:

1. Prostata yeni çözüm botoks olumlu (Sarmaşık)
2. **Üst Başlık:** Yağ yakmak için vücudunuzu hazırlıksız yakalayın – olumlu (Sarmaşık)

Ana Başlık: Egzersiz saatini değiştir, zayıfla

Alt Başlık: Beslenme ve Diyet Uzmanı Erkan Erdal, “Vücut her gün aynı saatte yapılan spora karşı bir süre sonra direnç geliştirir. Bunun için farklı saatler belirleyin” diyor.

3. Stresi düzenli beslenerek yenin – nötr (Sarmaşık)
4. Şuruptan sonra bile su için – nötr (Sarmaşık)
5. Bronzlaşayım derken kırışmayın – nötr (Sarmaşık)

30 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 40: 18.720 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 7,5 cm = 15 st / cm
2. 6 st x 25 cm = 150 st / cm

3. 1 st x 13,5 cm = 13,5 st / cm
4. 3 st x 11 cm = 33 st / cm
5. 6 st x 52 cm = 312 st / cm

30 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 + 20 (Günaydın)

Haberler:

1. Lahana vücudu fit yapıyor - olumlu (Günaydın)
2. Stres karın ağrısı yapıyor - nötr (Günaydın)
3. Selülitlerinizle vedalaşmanın zamanı geldi - olumlu (Günaydın)
4. Yaz hastalıklarına karşı önlem alın - nötr (Günaydın)
5. Ailenizin Doktoru (Uz. Dr. Eren Eroğlu) - köşe yazısı - nötr (Günaydın)
6. Beyaz lahana ile fazla kilolara son - olumlu (Günaydın)

30 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 52: 24.336 st / cm

Haberler:

1. 1 st x 10 cm = 10 st / cm
2. 3 st x 10 cm = 30 st / cm
3. 2 st x 28 cm = 56 st / cm
4. 6 st x 52 cm = 312 st / cm
5. 3 st x 36 cm = 108 st / cm
6. 7 st x 52 cm = 364 st / cm

30 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 12 + 10 (Kelebek + Ege)

Haberler:

1. Yaşasın Hayat (Prof. Dr. Osman Müftüoğlu) - köşe yazısı - nötr

2. Hipertansiyon kalbi vuruyor olumsuz

3. **Ana Başlık:** Acil serviste kalite düşük – olumsuz (Ege)

Alt Başlık: Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Yrd.Doç. Dr. Gürkan Ersoy, Türkiye’deki acil servislerin büyük bölümünün standartlara aykırı olduğunu bildirdi, önlem alınması gerektiğini vurguladı.

4. Ünlü hipnozcu hekimlerle buluştu - nötr (Ege)

5. Acil servisler standart dışı - olumsuz (Ege)

6. Hipertansiyona teslim olmayın – nötr (Ege)

30 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 58: 27.144 st / cm

Haberler:

1. 5 st x 32 cm = 160 st / cm

2. 4 st x 9 cm = 36 st / cm

3. 7 st x 25 cm = 175 st 7 cm

4. 3 st x 16 cm = 48 st / cm

5. 3 st x 32 cm = 96 st / cm

6. 5 st x 19 cm = 95 st / cm

30 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 + 6 (Pencere + Ege)

Haberler:

1. **Ana Başlık:** Güneşi tasarruflu kullanmak önemli - nötr (Ege)

Alt Başlık: İzmir Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dermatoloji Klinik Şefi Yardımcısı Uzman Dr. İlgül Zeren Bilgin, yaz aylarında güneşin mutlaka tasarruflu kullanılması gerektiğini söyledi

2. **Ana Başlık:** Sihirli elleriyle hayat veriyorlar - olumlu (Ege)

Alt Başlık: DEÜ ortez protez teknikerleri, yaptıkları kol ve bacak protezleriyle mutsuz yüzleri yeniden güldürüyor. Teknikerleri en çok üzen ise çocuklara yaptıkları protezler

3. Ana Başlık: Plates ile vücudunuzu gerçek biçimine kavuşturun – olumlu (Pencere)

Alt Başlık: Başınız sürekli ağrıyor, duruşunuz bozuluyor, giderek kamburlaşıyorsunuz. Peki bu bedeni yeniden olması gereken şekline nasıl döndürebilirsiniz? Aslında cevabı basit: Plates’le...

30 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 42: 19.656 st / cm

Haberler:

1. 6 st x 10 cm = 60 st / cm
2. 6 st x 27 cm = 162 st / cm
3. 9 st x 16 cm = 144 st / cm

31 Mayıs 2006 Posta Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 24 + 4 (Ege)

Haberler:

1. Viagra’nın yan etkisi - olumsuz
2. Cinsel organına kene yapıştı - olumsuz
3. Seks isteğinin sırrı genlerde - olumlu
4. Soru Cevap / Cinsel Yaşam (Ürolog Doç. Dr. Teoman Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
5. Dr. Haydar Dümen Cinsellikle İlgili Sorularınızı Yanıtlıyor - köşe yazısı - nötr
6. Her Yaşta Cinsellik (Prof. Dr. Ateş Kadioğlu) - köşe yazısı - nötr
7. 15 dakikada göz sağlığı - nötr (Ege)

31 Mayıs 2006 Posta Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 28: 13.104 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 7,5 cm = 15 st / cm
2. 3 st x 7,5 cm = 22.5 st / cm
3. 2 st x 7,5 cm = 15 st / cm
4. 2 st x 52 cm = 104 st / cm
5. 7 st x 33 cm = 231 st / cm
6. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
7. 1 st x 8 cm = 8 st / cm

31 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 32 + 8 (Sarmaşık)

Haberler:

1. Kaşkalıoğlu'nda bıçaksız ameliyat - olumlu
2. Gizmo'ya kemoterapi uygulandı - olumlu
3. **Ana Başlık:** Doya doya sütlü tatlılardan yiye... - olumlu

Alt başlık: 7'den 70'e herkesin damak tadına hitap eden, hem leziz hem de çok sağlıklı bu çeşitleri de arttı. İster sütlaç tercih edin, isterseniz keşkül ya da kazandibi...

4. **Üst Başlık:** Yazın bunaltıcı sıcağında bunaldığımızda hemen ona koşarız - olumlu

Ana Başlık: İçimizi serinleten bir lezzet: Dondurma

Alt Başlık: Üç bin yıllık mazisi olan, günümüzün bu çok sevilen soğuk ama tatlı gıdanın kavunlusu da var çileklisi de... Onu doktorlar da öneriyor.

5. 100 gramında 135 mg kalsiyum bulunuyor - uydu haber - olumlu
6. **Üst Başlık:** Günde 4 porsiyonu hastalıktan korur - olumlu

Ana Başlık: Kiraz Vücudu Arındırıyor

Alt Başlık: Kiraz; alkol ve sigaranın yanı sıra sucuk, salam, konserve gibi katkılı gıda maddelerinin vücutta bıraktığı zehri temizliyor, cildi yeniliyor

7. Mide için defne yaprağı - duyuru haberi – olumlu (Sarmaşık)
8. **Üst Başlık:** Deri Kanserinde belirtileri erken fark etmek hayat kurtarır – olumlu (Sarmaşık)
Ana Başlık: Benlere ve yaralara dikkat
Alt Başlık: Yaz aylarından güneşten koruyucu bir ürün kullanılması riskleri azaltmada etkili
9. **Ana Başlık:** Bol bol kiraz ye hastalıktan korun - olumlu (Sarmaşık)
Alt Başlık: Yazın en sevilen meyvelerinden kiraz, özellikle vücudu temizlediği için günde dört porsiyon tüketilmesi öneriliyor...
10. Bebeği biberonla beslemeyin – nötr (Sarmaşık)

31 Mayıs 2006 Yeni Asır Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 40: 18.720 st / cm

Haberler:

1. 2 st x 16 cm = 32 st / cm
2. 2 st x 31 cm = 62 st / cm
3. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
4. 9 st x 26 cm = 234 st / cm
5. 3 st x 15 cm = 45 st / cm
6. 5 st x 23 cm = 115 st / cm
7. 1 st x 4 cm = 4 st / cm
8. 6 st x 29 cm = 174 st / cm
9. 3 st x 10 cm = 30 st / cm

31 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 34 + 20 (Günaydın)

Haberler:

1. Türklerin keşfettiği hastalık literatürde - olumlu
2. Parkinson uzmanları buluşuyor - nötr

3. Neden sigara içmemeliyiz! - olumlu

4. **Ana Başlık:** Kanserle savaşın ilacı aslanpençesi olumlu bitkisel sağlık rehberi – olumlu (Günaydın)

Alt Başlık: Kanserle hiç tanışmamak ya da ondan kurtulmak, doğal yollarla mümkün. Bitkilerin kansere karşı önleyici ve koruyucu etkileri var. Aslanpençesi de pek çok kanser türüne meydan okuyor. Brokoli, havuç ve Brüksel lahanasını da küçümsemeyin.

5. **Uydu haber:** Aslanpençesi kürü – olumlu (Günaydın)

6. **Uydu haber:** Prostata özel brokoli kürü – olumlu (Günaydın)

7. **Uydu haber:** Kanseri önleyen diğer kürler – olumlu (Günaydın)

8. Menopozda kalbe dikkat – olumlu (Günaydın)

9. **Ana Başlık:** Yaz estetiğine dişlerden başlayın – olumlu (Günaydın)

Alt Başlık: Hollywood yıldızlarının ünlü diş doktoru Doç. Dr. Mete Fanuşçu, diş estetiği ile daha genç görünmenin sırlarını anlattı. Fanuşçu, diş estetiğinde doğal görünümünden uzaklaşılmasını öneriyor

10. Cinsel Bilgi Hattı (Prof. Dr. Halim Hattat) - köşe yazısı - nötr (Günaydın)

31 Mayıs 2006 Sabah Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 54: 25.272 st / cm

Haberler:

1. 3 st x 19 cm = 57 st / cm

2. 1 st x 7 cm = 7 st / cm

3. 1 st x 5 cm = 5 st / cm

4. 7 st x 52 cm = 364 st / cm

5. 2 st x 11 cm = 22 st / cm

6. 2 st x 13 cm = 26 st / cm

7. 2 st x 26 cm = 52 st / cm

8. 3 st x 10 cm = 30 st / cm

9. 6 st x 52 cm = 312 st / cm

10. 3 st x 34 cm = 102 st / cm

31 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 36 + 12 + 12 (Kelebek + Ege)

Haberler:

1. **Ana Başlık:** Paran yoksa sağlık yok – olumsuz (Ege)

Alt Başlık: Nisan ayı sonunda “yoklar” listesine giren, başta bağışıklık sistemini çökerten hastalıkların tedavisinde kullanılan ithal ilaçlar, az da olsa bulunabilir hale geldi ama bu kez “para” sorunu çıktı.

2. **Ana Başlık:** Paran yoksa sağlık yok – olumsuz (Ege)

Alt Başlık: Bakanlık Çözüm Bulmalı

31 Mayıs 2006 Hürriyet Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 60: 28.080 st / cm

Haberler:

1. 4 st x 11 cm = 44 st / cm
2. 4 st x 21 cm = 84 st / cm

31 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi İçerik Analizi

Sayfa Sayısı: 28 + 8 (Pencere)

Haberler:

1. Süt için ve ailenize için - nötr (Pencere)
2. Süt için, süt için!.. - olumlu (Pencere)

31 Mayıs 2006 Akşam Gazetesi Sayısal Analizi

Toplam st / cm: 52 x 9 x 36: 16.848 st / cm

Haberler:

1. 1,5 st x 18 cm = 27 st / cm
2. 9 st x 35 cm = 315 st / cm

4.2.Bir Aylık Sağlık Haberlerinin Genel Değerlendirmesi

Daha önce sayısal ve içerik analizlerini incelemeye aldığımız gazetelerin (Posta, Hürriyet, Akşam, Sabah ve Yeni Asır) sağlık haberlerine ve özellikle de yaz aylarına en çok yaklaşılın Mayıs ayında diyet haberlerine olan bakış açılarını, verdikleri önemi ortaya koyabilmek için her biri tek tek araştırma içinde incelenmiştir. Birbirlerinden ayrı tirajlara sahip olan bu beş gazetenin, haber, fotoğraf ve köşe yazısı sayılarının hesaplanmasıyla, ortalama kaç sayfasını sağlık haberine ayırdıkları ortaya konulmuştur.

Ülkemizde çok sayıda okur tarafından ilgiyle izlenen yazılı basındaki sağlık haberlerinin, özellikle yaz ayları yaklaşmaya başladığında yani bahar aylarının başlamasıyla birlikte daha çok kadın okurlara yönelik diyet haberlerinin ön plana çıkarak çoğaldığı görülmektedir.

Haftalarca gazetelerin sürmanşetlerinden inmeyen diyet reçeteleri özellikle gazetelerin kadın okuyucuların daha çok hedef kitle olarak seçildiği gazete ek'lerinde, çeşitli gazetelerde değişik yorumlarla yer almaktadır. Selülit gidermekten incelmeye, çok yiyerek zayıflamadan, İzmirliye özel gevrekle diyet kadar çok sayıda ve çeşitte gazetelere özel (bölgesel olmaları da konuya öznellik katmıştır) diyet reçetesi kamuoyuna önerilmektedir.

1 – 31 Mayıs tarihleri arasında yapmış olduğumuz bu araştırmamız sırasında sadece 3 ve 23 Mayıs'ta Hürriyet Gazetesi'nde, 8, 21 ve 27 Mayıs'ta Yeni Asır'da, 21 ve 28 Mayıs'ta Akşam Gazetesi'ne sağlık haberine rastlanmamıştır. Fakat aynı tarihlerde araştırmamız içinde yer alan diğer gazetelerde sağlık ve diyet haberleri düzenli olarak yer almaya devam etmiştir. En çok sağlık haberini 209 haberle Posta Gazetesi yapmış ve ilk sırayı almıştır. İkinci sıraya 179 haberle Sabah Gazetesi, üçüncü sıraya 125 haberle Yeni Asır Gazetesi, 108 haberle dördüncülüğü Hürriyet Gazetesi ve son sıraya da 93 haberle Akşam Gazetesi yerleşmiştir.

Posta Gazetesi'nin ilk sırayı almasındaki en büyük etken, düzenli olarak yayınladığı cinsellik başta olmak üzere diyet vb gibi köşe yazılarına minimum çeyrek sayfa boyutlarda yer vererek ara vermeden devam etmesidir. Ülkemizde en çok satan gazetelerden biri olan Sabah Gazetesi de verdiği "Günaydın" eki ile daha çok kadın okuyuculara hitap etmekte ve bu ekte, diyet, annelik – bebek bakımı vb kadınlara yönelik haberlere daha çok yer vererek ilgiyi artırmakta, ayrıca "Sağlık Hattı" gibi köşe yazılarıyla eki desteklemektedir. Sağlık haberlerine daha çok kadınların ilgi duyduğu gerçeği düşünülecek olursa "Günaydın" ekinin tirajıyla birlikte sağlık haberlerine verdiği önemi doğru orantılı kurduğu açıkça görülebilmektedir. Akşam Gazetesi'nde ise sağlık haberlerinin sıkça yer verildiği "Pencere" ekinin düzenli olarak verilmemesi, günlere göre "Cumartesi" ve "Pazar" eklerinin yerini alması, "Ege" ekinin de haftanın sadece belirli günlerinde yayınlanıyor olması yaptığımız istatistikte niceliksel olarak sonda yer almasına sebep olmuştur.

4.3.Basında Yayınlanan Beslenme Haberlerinin Değerlendirilmesi

Toplumların beslenme konusunda bilgilenme kaynaklarından biri de yazılı basındır. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı'nda gerçekleştirilen bir araştırma da günlük gazetelerde yer alan beslenme konusundaki haberlerin tanımlanması amacıyla yapılmıştır.

İçinde bulunduğumuz çağın kitle iletişim çağı olarak adlandırıldığı kabul edilecek olursa, kitle iletişim araçlarının insanlar üzerindeki etkinliği ve kişilerin bilgi kazanmasındaki önemi yadsınamamaktadır. Ülkemizde yapılan araştırmalarda, cinsellikten bulaşıcı hastalıklara kadar pek çok konuda başlıca bilgi kaynağının kitle iletişim araçları olduğu görülmektedir.

Kitle iletişim araçlarının, sağlığın yanı sıra beslenmeyi de ilgilendiren bilgilendirme süreci ile yakından ilişkisi vardır. Diğer kitle iletişim araçlarına oranla gazeteler özel baskı ve bölümlerle hergün okura hitap ettikleri için daha avantajlı ve tercih edilir olabilmektedirler. Gazetelerde verilen haberlerin, örneğin beslenme ilgili haberlerin, verildiği şekilde birey tarafından yorumlanmaksızın, geçerli bilgi olarak algılanması olasılığı vardır. Ancak bir konu hakkında tutum geliştirmede haberin birinci kaynağı yanında aktaran kişinin uzmanlık etkisinin de önemli yer tutacağı sanılmaktadır.

Yazılı basının zaman zaman uzmanlara yeterince danışmadan konuları abartarak verdiği, buna bağlı olarak toplumda korku uyandırdığı, hatta insanların sağlığı ile oynayabildiği de bilinmektedir.

1 Ocak 1996 ile 28 Şubat 1996 tarihleri arasındaki 2 aylık dönemi içine alan bu araştırmada, tirajı yüksek olan 7 gazetede beslenme haberleri değerlendirmeye alınmıştır. Haberlerde gazetenin adı, tarihi, sayfa sütun sayısı, alanı, tipi, başlığı, fotoğraf olup olmaması, haber kaynağı ve niteliği ile ilgili bilgiler anket formuna aktararak elde edilmiştir.

Medya- beslenme ilişkilerinin önemi göz önüne alınarak planlanan bu çalışmada;

1. Beslenme ile ilgili haber kaynaklarını ve haber konularını saptayıp, haberi biçim yönünden incelemek ve haber içeriğinin bilimsel açıdan doğru olup olmadığını değerlendirmek,
2. Beslenme ile ilgili haberlerin, gazetelerin hangi sayfalarında ve haftanın hangi günlerinde yayınlandığını saptamak amaçlanmıştır.

Basında çıkan beslenme ile ilgili haberlerin önemli bir oranı (% 27.3) Hürriyet Gazetesi'nde yer almıştır. Bunu, % 20.1 ile Sabah ve % 11.9 ile Cumhuriyet Gazetesi izlemiştir. (Tablo 1) Haberlerin gazetelere dağılımı yönünden Hürriyet ve Sabah gazetelerinde haber sayısı fazla olup diğer gazetelerden istatistiksel olarak farklı bulunmuştur.

Tablo -1 Basında Yer Alan Beslenme Haberlerinin Gazetelere Göre Dağılımı

GAZETE ADI	SAYI	%
Hürriyet	53	27.3
Sabah	39	20.1
Cumhuriyet	23	11.9
Milliyet	21	10.8
Zaman	20	10.3
Yeni Yüzyıl	20	10.3
Türkiye	18	9.3
TOPLAM	194	100.0

Gazeteler, beslenme ile ilgili haberlerin büyük bir bölümünü Pazar (19.6) ve pazartesi (18.6) günleri verirken, haftanın diğer günleri yayınlanan haber oranı birbirine benzer oranda dağılım göstermiştir. (Tablo 2)

Tablo – 2 Basında Yer Alan Beslenme Haberi Sayısının Günlere Göre Dağılımı

GÜNLER	SAYI	%
Pazar	38	19.6
Pazartesi	36	18.6
Salı	31	16.0
Çarşamba	30	15.5
Perşembe	21	10.8
Cuma	20	10.3
Cumartesi	18	9.2
TOPLAM	194	100.0

Beslenme haberlerinin haftanın günlerine göre dağılımı yönünden Pazar günü, diğer günlerden istatistiksel olarak farklı bulunmuştur. Tablo 3’te görüldüğü gibi beslenme yazılarının %34.5’i gazetelerle birlikte hergün yayınlanan düzenli ekte yer alırken, %64.5’i gazetenin kendi içinde yer almakta, ancak bu haberlerin çok azına (0.5) okuyucu tarafından öncelikle bakıldığı varsayılan ilk sayfada yer verilirken yine okuyucunun öncelikle ilgisini çeken son sayfadaki haber oranının (%24.2) oldukça iyi düzeyde olduğu görülmüştür.

Tablo – 3 Basında Yer Alan Beslenme Haberlerinin Yayınlandığı Sayfalara Göre Dağılımı

HABERİN YERİ	SAYI	%
Ek Sayfa	67	34.5
Ara Sayfa	52	26.8
Arka Sayfa	47	24.2
Sağlık Sayfası	15	7.8
Ekonomi Sayfası	12	6.2
İlk Sayfa	1	0.5
TOPLAM	194	100.0

Basında yer alan sağlık haberlerinin kapladıkları alan incelendiğinde % 44.3'ünün, bir sütunluk haber olduğu görülmüştür. (Tablo 4)

Tablo – 4 Basında Yer Alan Beslenme Haberlerinin Kapladıkları Sütun Sayılarına Göre Dağılımı

KAPLADIKLARI SÜTUN SAYISI	SAYI	%
1 Sütun	86	44.3
2 Sütun	34	17.5
3 Sütun	18	9.3
4 Sütun	17	8.8
5 Sütun	19	9.8
6 Sütun	16	8.2
7 Sütun	4	2.1
TOPLAM	194	100.0

Gazetelerde yer alan beslenme ile ilgili haberlerin sadece % 18. 5'inde haber kaynağı bilim adamı ve sağlık personelidir. Haberlerin %55.2'sinin haber kaynağı belirsiz olup bunlar muhtemelen ansiklopedik kaynaklardan elde edilmiş bilgilerdir. (Tablo 5)

Tablo – 5 Basında Yer Alan Beslenme Haberlerinin Kaynağına Göre Dağılımı

HABER KAYNAĞI	SAYI	%
Belirsiz	107	55.2
Bilim adamı, uzman	36	18.5
Ajans, muhabir	34	17.5
Dergi	6	3.1
Diğer (kamu veya yabancı)	11	5.7
TOPLAM	194	100.0

Gazetelerdeki beslenme ile ilgili haberlerin tipi değerlendirildiğinde, güncel ağırlıklı haberlerin % 69.5 ile en fazla olduğu görüldü. Haberlerin niteliğine bakıldığında ise %37.6'sının olumlu bilgi verici, % 59.3'ünün bilgi vermeye yönelik olmadığı ve % 3.1'inin de yanıltıcı bilgi verici olduğu saptandı.

İncelenen beslenme haberlerinin %51'inin fotoğraflı yayınlandığı, %48.7'sinde de haber başlıklarının iri puntolarla verildiği saptanmıştır.

Gazetelerde beslenme ile ilgili haberlerin konularına göre dağılımı çeşitlilik göstermektedir. İnsan sağlığının korunmasında genel beslenmenin önemini vurgulayan konular % 17, diyet konuları % 12.8, sebze ve meyvelerle ilgili konular %11.3 olup bunu diğer konular izlemektedir. (Tablo 6)

Tablo – 6 Basında Yer Alan Beslenme Haberlerinin Konularına Göre Dağılımı

HABER KONUSU	SAYI	%
Genel Beslenme	33	17.1
Diyet	25	12.9
Sebze – meyve	22	11.3
Yağ	20	10.3
Süt ve ürünleri	18	9.3
Ramazan ayı (oruç)	16	8.2
Alkol	12	6.2
Vitamin –mineral	11	5.7
Ekmek	9	4.6
Et – balık	8	4.1
Kanser	7	3.6
Obezite	5	2.6
Diğer	8	4.1
TOPLAM	194	100.0

1996 yılında gerçekleştirilen bu araştırmada, beslenme konularının en fazla Hürriyet Gazetesi'nde yer aldığı, bunu Sabah Gazetesi'nin izlediği görülmektedir. Haber sayısı yönünden bu iki gazete, diğer gazetelerden istatistiksel olarak farklı bulunmuştur. Bu fark, Hürriyet ve Sabah gazetelerinin sayfa sayılarının diğer gazetelere göre daha fazla olmasından (30 sayfa) kaynaklanmış olabilir.

Gazetelerde çıkan beslenme ile ilgili haberlerin önemli bir bölümü Pazar günü (19.6) yer almaktadır. Beslenme haberlerinin, haftanın günlerine göre dağılımı yönünden Pazar günü diğer günlerden istatistiksel olarak farklı bulunmuştur. Bu sonuç, Pazar günü, siyaset ve ekonomi haberlerinin daha az yayınlanması ile ilişkili olabilir. Hafta sonu ekonomi ve politika dünyasında genellikle durgunluk olmaktadır. Güncel haberlerin azalması nedeni ile beklemesinde sakınca bulunmayan beslenme ile ilgili yazılara, hafta sonunda daha geniş yer verilmesi normal, hatta okuyucunun bilgilenmesi açısından çok yerinde sayılabilir.

Çalışmadaki, beslenme ile ilgili haberlerin %34.5'i düzenli günlük eklerde yer almaktadır. Gazete içindeki sayfalarda yer alan % 65.5'lik oran yüksek olmasına rağmen; gazetelerin okuyucu tarafından öncelikle bakıldığı varsayılan ilk sayfalar beslenme yazıları yönünden çok yetersiz bulunmakla birlikte (%0.5) okuyucunun öncelikle göz attığı son sayfalardaki haber sayfasının fazla olması (%24.2) sevindiricidir.

Beslenme haberlerinin yayınladığı gazete ekleri moda, magazin, pratik ev bilgisi gibi konularla daha çok kadın okuyucuyu hedeflemektedir. Halbuki beslenmenin toplumda her kesimi ilgilendiren bir konu olması nedeniyle bu haberlere gazetelerin, ekleri yerine, kendi içinde yer vermemesinin daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Basında yer alan beslenme haberlerinin kapladıkları alanın az olduğu; % 44.3'ünün bir sütunluk haberler olduğu gözlenmiştir. Bilindiği gibi fotoğraf kullanımı, haber veya yazıyı daha çarpıcı hale getirip daha çok okuyucunun okumasını sağlamaktadır. Bu yazılarda fotoğraf kullanımının % 51 oranında olması, yazıların önemli bir kısmının bir

sütunluk yer kaplaması ile birlikte değerlendirildiğinde; yazıların okuyucunun dikkatini çekmeyebileceği veya kolayca gözden kaçabileceğini düşündürmektedir.

Gazetelerde yer alan beslenme haberlerinin % 55.2'si "belirsiz" kaynaklardan, yalnızca %18.5'i konunun uzmanı sayılacak kaynaklardan alınmıştır. Ajans ve muhabir kaynaklı haberlerin hemen hepsi ansiklopedi veya beslenme kaynaklarından alınmış haber izlenimi vermiştir.

Beslenme haberlerinin tipi genelde, güncel haber (%69.5) niteliğindedir. Haberlerin %37.6'sının olumlu bilgi verici, %34.5'i magazin, %23.7'si reklam ve yemek tarifi, %59.3'ünün bilgi vermeye yönelik olmadığı ve %3.1'inin de yanıltıcı bilgi verici, %1'i diğer olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar, gazetelerde yer alan beslenme ile ilgili haberlerin toplumun yeterli bilgilenmesini sağlayacak düzeyde bir işlevi henüz sağlayamadığını düşündürmektedir.

Gazetelerdeki haberlerin konularında, genel beslenme, diyet, sebze – meyve ve yağlar ilk sıralarda yer almıştır. Yiyecek grupları, alkol, vitamin – mineraller ve ekmek gibi konulara daha az değinildiği saptanmıştır.

Araştırma sonucunda şu veriler elde edilmiştir:

—İnsan yaşamında büyük önem taşıyan beslenme konusunda halkın eğitime katkıda bulunmada, topluma doğru ve gerçek beslenme bilgilerinin aktarılmasında ve doğru beslenme alışkanlıklarının kazanılmasında basınla daha yoğun iletişim ve işbirliği içinde olma gereği ortaya çıkmaktadır.

—Basında yer alan beslenme ile ilgili haberlerin önemli bir bölümü kadın okuyucuyu hedefleyen gazetelerin eklerinde verilmekte; hafta içinde ise beslenme ilgili haberler çok yetersiz kalmaktadır. Bu haberlerin tüm okurların eğitime katkısı yönünden gazetelerin dikkat çeken ilk ve arka sayfalarında yer alması daha yararlı olacaktır.

—Gazetelerde bir sütunluk kısa haberler çoğunlukta olup, yarıdan çoğu belirsiz ve muhabir kaynaklı haberlerden oluşmaktadır. Konunun uzmanı ve bilim adamı kaynaklı haberlerin oranı az, magazin nitelikli beslenme haberi sayısı fazladır.

—Gazetelerde beslenme ile ilgili yazılar büyük oranda güncel haber olma özelliğindedir. Bilindiği gibi özellikle haber türü yazıların işlevi bilgilendirmedir. Gazetelerde verilen beslenme ile ilgili haberlerin okuyucu tarafından yorumlanmaksızın geçerli bilgi olarak algılanması olasılığı bulunduğundan, bu tip haberlerin uzman görüşüne ve gazeteci işbirliğine dayanan bir yanı olmalıdır.

Yine tanımlayıcı tipteki bir başka araştırma, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı'nda yapılmıştır. 1995 yılında, S.Alkoy, M.Karavuş, S.Hıdıroğlu tarafından “**Gazetelerdeki Beslenme Haberleri ve Değerlendirilmesi**” konusunda gerçekleştirilen bu araştırmada; 15 Aralık 1994 ile 14 Ocak 1995 tarihleri arasında 5 gazete, beslenme konusunda yayınlanan yazılar yönünden incelenmiştir. Bu gazetelerde 3'ü en çok satan (en çok sayıda okuyucuya ulaşan) gazeteler olmaları, diğer ikisi ise tümüyle farklı bakış açılarına sahip olmaları ve farklı okuyucu kitlesine hitap etmeleri nedeni ile seçilmiştir. Gazetelerde 31 gün boyunca 156 yazının yayınlandığı, bu yazıların %24'ü bilgi verici, %21'i haber verici nitelikte olup, %20.5'i reklam, %18.5'i yemek tarifi, %8'i köşe yazısı, %1'i dizi ve %10'nun diğer içeriklere sahip olduğu saptanmıştır. Yazıların %59'unda fotoğraf kullanılmış, %41'inde fotoğraf yer almamıştır. Fotoğrafların %68'inin renkli, %33'ünün siyah – beyaz olduğu görülmüştür.

Bu yazıların haftaya göre dağılımı: %7'si Pazartesi, %8'i Salı, %15'i Çarşamba, %10'u Perşembe, %12'si Cuma, %22'si Cumartesi, %26'sı Pazar günü şeklinde bulunmuştur. Yazıların %1'i gazetelerin birinci sayfalarında, %8'i son sayfalarında, %76'sı aile, sağlık ve benzeri konuların işlendiği özel sayfalarda ve eklerde, %15'inin yaklaşık dörtte birini, %6'sının yaklaşık yarısını, %3'ünün sayfanın yarısından fazlasını, %4'ünün ise tüm sayfayı kapladığı ortaya çıkmıştır. Yine bu yazıların %25'inin doğru bilgi verirken, %12'sinin verdiği bilgilerin doğruluğunun tartışmalı olduğu, %63'ünün ise bilgi vermeye yönelik olmadığı ortaya çıkmıştır.

19 Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı öğretim üyeleri Dr. R. Erdal, Dr. Ş. Dabak, Dr. Y. Peşken, Dr. Y. Önder, Dr. A. T. Sünter tarafından “**Basın ve Sağlık Haberleri**” araştırması da 4’ncü Ulusal Halk Sağlığı Kongresi’nde sunulmuştur.

19 Mayıs Üniversitesi öğretim üyelerini; basında yer alan sağlık haberlerinin halkın sağlık düzeylerinin yükseltilmesinde çok büyük katkıları olabilecek iken sağlık konularını sansasyona neden olacak magazin haberleri şeklinde kullanmaları araştırmaya yöneltmiştir.

Bu çalışma, basında yer alan sağlık haberlerinin ülkemiz halkının yaşam kalitesine olan katkılarının boyutlarını saptamak ve basın çalışanlarına öneri götürmek üzere planlanan bir araştırmanın ön çalışması olup bu aşamada yalnızca tirajı yüksek olan günlük gazetelerde yer alan sağlık haberlerinin tanımlanması amaçlanmıştır.

Tanımlayıcı bir ön çalışma olarak planlanan bir araştırma olarak çalışma süresi 61 gün olup 1 Mayıs 1994 tarihinde başlamış 31 Haziran 1994 tarihine kadar sürmüştür. Günlük gazetelerden tirajı yüksek 7 gazete incelemeye alınmıştır. Haberin yer aldığı gazetenin adı, tarihi, sayfa sayısı, haberi geçen ajansın adı, haberin sütun sayısı, uzunluğu, tipi, başlığı, kaynağı ve niteliği tablolar halinde aktarılmıştır.

Ön çalışmada, elde edilen verilere göre basında sağlık haberlerine gereken önemin verilmediği görülmüştür. Verilen sağlık haberlerinin ancak %6’sının ön sayfalarda yer aldığı yer aldığı; %21.3’ünün on ikinci sayfada, %16.7’sinin üçüncü sayfada yer aldığı saptanmıştır. Basında yer alan sağlık haberlerinin işgal ettikleri alanın az olduğu; %43.6’sının bir sütunluk haberler olduğu gözlenmiştir. Haberlerin niteliği de genelde magazin ağırlıklı olup (%52) ancak %10 kadarının bilimsel nitelikte haber olduğu saptanmıştır.

Basında Yer Alan Sağlık Haberlerinin Konularına Göre Dağılımı

Konu	Sayı	%
Bulaşıcı hastalıklar	23	20.9
Metabolizma hst.	19	17.3
Psikiyatrik hst.	15	13.6
Ana ve çocuk sağlığı	12	10.9
Göz hst.	11	10.0
Üriner sistem hst.	5	4.5
Kanser	4	3.7
Kardiyovasküler hst.	4	3.7
Serebrovasküler hst.	4	3.7
Çevre Sağlığı	4	3.7
Tıpta teknoloji	4	3.7
Kas-iskelet sis. hst.	2	1.8
Kan hst.	1	0.9
Solunum sis. hst.	1	0.9
Diğer	1	0.9
TOPLAM	110	100.0

Tablo 1

Basında Çıkan Sağlık Haberlerinin Sayfalara Göre Dağılımı

Sayfa No	Sayı	%
Onikinci	23	21.3
Onüçüncü	18	16.7
Beşinci	13	12.0
Onsekizinci	12	11.1
Altıncı	8	7.4
Yirminci	7	6.5
Birinci	7	6.5
İkinci	6	5.6
Onyedinci	4	3.7
Dördüncü	3	2.8
Onbeşinci	2	1.9
Yirmiikinci	2	1.9
Ondokuzuncu	1	0.9
Yedinci	1	0.9
Onüçüncü	1	0.9
TOPLAM	108	100.0

Tablo 2**Basında Yer Alan Sağlık Haberlerinin Gazeteler Göre Dağılımı**

Gazete Adı	Sayı	%
Sabah	30	27.3
Cumhuriyet	27	24.5
Zaman	25	22.7
Hürriyet	15	13.6
Milliyet	8	7.1
Tercüman	3	2.7
Türkiye	2	1.8
Toplam	110	100.0

Tablo 3

Basında Yer Alan Sağlık Haberlerinin İşgal Ettikleri Sütun Sayılarına Göre Dağılımı

İşgal Edilen Sütun Sayısı	Sayı	%
1 Sütun	48	43.6
2 Sütun	20	18.2
3 Sütun	12	10.9
4 Sütun	14	12.7
5 Sütun	9	8.2
6 Sütun	6	5.5
7 Sütun	1	0.9
Toplam	110	100.0

Tablo 4

Basında Çıkan Sağlık Haberlerinin Haber Tipine Göre Dağılımı

Haber Tipi	Sayı	%
Magazin Haber	57	52
Sağlık Köşesi	28	26
Röportaj	6	5
Makale	6	5
Diğer	13	12
Toplam	110	100.0

Tablo 5

Günlük gazetelerdeki sağlıkla ilgili haberlerin bir başka incelemesi de Dr.Erkan Pehlivan, Dr. Metin Genç, Dr. Leyla Karaoğlu tarafından İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı'nda yapılmıştır.

1993 yılı Mayıs ayı içinde, Türkiye'nin günlük net satışı en yüksek olan üç günlük gazetesinde çıkan sağlıkla ilgili 410 haberin incelendiği bu araştırmada; haberlerin

yalnızca %25.6'sında haber kaynağı hekim ve diğer sağlık personeli olup haberlerin %52.9'unda kaynak belirsizdir. Haber konuları içinde ilk sırada sistemik hastalıklar ile ilgili olanlar (%26.2) yer almakta, bunu %20.9 ile beden sağlığına ilişkin haberler izlemektedir. Haberlerin %53.9'unun içeriğinin bilime uygun, %22.7'sinin içeriğinin ise bilime uygun ama yetersiz olduğu görülmüştür. Haberlerin %17.8'i sansasyonel ve %3.9'u ise gerçek dışı haber niteliğindedir. Haber başlıklarının büyük bölümü (%70) sansasyonel değildir. Haberlerin %57.1'inin resimli olduğu görülmüştür.

Gazete haberleri ile haber başlıkları, diğer kitle iletişim araçlarında görüldüğü gibi, toplumun günlük ve dönemsel olaylarından etkilenirler. İspanya'da yapılan bir araştırmada, kitle iletişim araçlarındaki haberler incelenmiş, en çok yer alan başat haberlerin sırası ile; reklam – tanıtım, politika ve spor haberleri olduğu saptanmıştır. Aynı çalışmada, sağlıkla ilgili bilgilendirme amaçlı haberlerin, bu üç geniş içerikli haber grubunun yalnızca 1/17'si kadar olduğu hesaplanmıştır. Sağlıkla ilgili bilgilendirme amaçlı haberler, gazetelerde yeterli oranlarda yer almamakla birlikte, gazete-dergi-televizyon önemli ölçüde sağlıkla ilgili bilgi edinme kaynakları olarak gösterilmektedir.

Tanımlayıcı bir çalışma olan bu araştırmanın evrenini, 1993 yılı Mayıs ayı içinde tirajı en yüksek olan üç gazetenin Güney Anadolu baskıları oluşturmuştur. Araştırma 1993 yılı Ocak ayı başında planlanmış, hangi ay boyunca haberlerin izleneceği “tesadüfi sayılar tablosu”ndan saptanmıştır, anılan ay boyunca bu gazetelerde çıkan sağlıkla ilgili haberler kesilerek, her bir haber için önceden hazırlanmış bilgi formuna aktarılmıştır.

Gazetelerin sağlıkla ilgili haberleri haber konularına göre tasnif edilmiş; sağlığı koruma ile ilgili haberler araştırmacılar tarafından, hastalıklarla ilgili haberler ise dal uzmanlarınca incelenmiş, haber içerikleri; “bilime uygun”, “doğru ama yetersiz”, “abartılı”, ve “gerçek dışı” biçiminde dört kategoride değerlendirilmiştir. Haber başlıklarının abartılı olup olmadıkları ise yalnızca araştırmacılar tarafından değerlendirilmiştir. Özellikle gazete eklerinde sıklıkla yer alan sağlıkla ilgili reklamlar incelemeye alınmamıştır.

Araştırma, tirajı yüksek üç gazetenin Güney Anadolu baskılarını ve bir aylık dönemini kapsadığı için elde edilen bilgilerin tüm yazılı günlük basına genellemesi sınırlıdır. Bu üç gazetenin 1993 Mayıs ayı toplam satışları günlük ortalama 2 milyon 841 bin olarak gerçekleşmiştir. Bu sayı, tüm günlük gazetelerin toplam tirajının %77'sidir.

Milliyet Gazetesi (1 no'lu gazete) sağlıkla ilgili haberlerin büyük bir bölümünü (%73) hafta sonunda verirken, Sabah Gazetesi (2 no'lu gazete) haberlerini haftanın günlerine yaklaşık olarak benzer oranlarda dağıtmış görünmektedir. Hürriyet Gazetesi (3 no'lu gazete) ise haberlerin önemli bir bölümünü (%42) hafta sonunda vermekte, diğer günlerde ise sağlıkla ilgili haberler yaklaşık olarak eşit oranlarda yer almaktadır. Üç gazete arasında, sağlıkla ilgili haberlerin haftanın günlerine göre dağılımı yönünden fark vardır.

Milliyet Gazetesi, verdiği haberlerin yanı sıra ara sayfalarda (% 49.2), diğer yarısını ise hafta sonu ekinde vermektedir. Buna karşılık Sabah Gazetesi, haberlerin önemli bir bölümünü (%64.4) ara sayfalarda verirken, %31.6'sını hafta sonu veya günlük ekinde vermektedir. Hürriyet Gazetesi ise haberlerin yarıdan çoğunu (%55.6) hafta sonu veya günlük ekinde vermekte, %41'ini ise ara sayfalarda dağıtmaktadır. Her üç gazetede de ön-arka sayfalarda (gazetelerin, okuyucu tarafından öncelikle bakıldığı varsayılan sayfaları) yer alan sağlıkla ilgili haberler oransal olarak düşük olup gazeteler arasında, haberlerin sayfalara dağılımı yönünden de fark vardır.

Gazetelerde yer alan sağlıkla ilgili haberlerin %53.2'si kısa, %43.8'i orta uzunlukta olup tam sayfa ve daha uzun haber oranı %3'tür. Bu son grup analiz dışı bırakıldığında, kısa ve orta uzunluktaki haberlerin gazetelere göre dağılımı arasında da fark vardır.

Sağlıkla ilgili haberlerin haberin kaynağına göre dağılımı

Haber kaynağı	1 no'lu n	1 no'lu gazete % *	2 no'lu n	2 no'lu gazete % *	3 no'lu n	3 no'lu gazete % *	Toplam N	Toplam % **
Uzm.Doktor veya Yönetici	16	25.4	43	28.9	36	18.2	95	23.2
Sağlık Pers. &Diğer Sağlık Personeli	-	-	5	3.4	5	2.5	10	2.4
Ajanslar, Muhabir	10	15.8	5	3.4	39	19.7	54	13.2
Belirsiz, Yabancı Kaynak	34	54.0	90	60.3	93	47.0	217	52.9
Diğer(Kamu ve Belediye Kaynaklı)	3	4.8	6	4.0	25	12.6	34	8.3
Toplam	63	100.0	149	100.0	198	100.0	410	100.0

Tablo 1

*:Satur yüzdesi

**:Kolon yüzdesi

Gazetelerde yer alan sağlıkla ilgili haberlerin yalnızca %25.6'sında (105 haber) haber kaynağı hekim ve diğer sağlık personelidir. Haberlerin %52.9'unda (217 haber) haber kaynağı belirsiz olup, bunlar çoğunlukla ansiklopedik kaynaklardan elde edildiği görülmüştür. Haber kaynakları yönünden gazeteler birbirinden farklılık göstermekte, bu farklılıkları, kamu kaynaklı haberler ile ajans ve muhabir kaynaklı haberlerin, gazetelerde farklı oranlarda yer alması yaratmaktadır.

Sağlıkla ilgili haberlerin haber konularına göre dağılımı

Haber konusu	1 no'lu n	1 no'lu gazete % *	2 no'lu n	2 no'lu gazete % *	3 no'lu n	3 no'lu gazete % *	Toplam N	Toplam % **
Sistemik hst. (1)	19	30.3	42	28.2	46	23.2	107	26.2
Güncel (2)	8	12.3	22	14.8	27	13.6	57	13.8
Beden sağlığı (3)	14	22.3	30	20.1	42	21.2	86	20.9
Su,çevre,temizlik	3	4.8	16	10.7	15	7.6	34	8.3
Cinsellik	4	6.3	2	1.3	16	8.1	22	5.4
Ruh sağlığı	6	9.6	8	5.4	16	8.1	30	7.3
Sigara, alkol	2	3.2	7	4.7	15	7.6	24	5.9
Çocuk sağlığı	2	3.2	9	6.0	9	4.6	20	4.9
Halk hekimliği	3	4.8	8	5.4	5	2.5	16	3.9
Tıptaki gelişmeler	2	3.2	5	3.4	7	3.5	14	3.4
Toplam	63	100.0	149	100.0	198	100.0	410	100.0

Tablo 2

*:Satır yüzdesi

**: Kolon yüzdesi

(1): Kronik hastalıklar, göz, deri vb. sistem hastalıkları ile ilgili haberler.

(2): Sağlık kuruluşları, törenler, organ bağışı ile ilgili haberler.

(3): Cilt sağlığı, beslenme, diyet, vitaminler, uyku gibi konular ile ilgili haberler.

Sağlıkla ilgili haberlerin konularına göre dağılımı çeşitlilik göstermektedir. Haberlerin %40'ı (164 haber) doğrudan sağlığın korunması için alınması gereken önlemlerle ilgilidir. Sistemik hastalıklarla ilgili olan haberler %26.2 oranında olup bu haberlerin önemli bir bölümü, kronik kalp hastalıkları, kanserler, göz, deri hastalıkları ve AIDS ile ilgili idi. Beden sağlığı başlığı altında toplanabilecek, cilt temizliği-bakımı, vitaminler, beslenme, zayıflama diyetleri ve uykuya ilişkin haberle %20.9 oranında yer almaktadır

ve bu haberlerin %73'ü gazete eklerinde çıkmıştır. Cinsellikle ilgili haberlerin çoğu Hürriyet Gazetesi'nde yer almıştır.

Gazetelerde çıkan sağlıkla ilgili haber başlıklarının büyük bir bölümü (%70) abartılı değildir. Haber başlıklarının %30'u abartılı olarak değerlendirilmiş; üç gazete arasında başlıkların abartılı olup olmayışı yönünden fark bulunmamıştır. Ayrıca; haber başlığı ile haber içeriğinin birbiriyle uyumlu olup olmadığına bakıldığında, 410 haberin 403'ünün başlıkla uyumlu olduğu görülmüştür.

Sağlıkla ilgili haberlerin içeriklerine göre dağılımı

Haber konusu	1 no'lu n	1 no'lu gazete % *	2 no'lu n	2 no'lu gazete % *	3 no'lu n	3 no'lu gazete % *	Toplam N	Toplam % **
Bilime uygun	37	58.8	78	52.4	106	53.6	221	53.9
Doğru ama yetersiz	12	19.0	37	24.8	44	22.2	93	22.7
Abartılı	12	19.0	21	14.1	40	20.2	73	17.8
Gerçek dışı	1	1.6	10	6.7	5	2.5	16	3.9
Değerlendirilemeyen	1	1.6	3	2.0	3	1.5	7	1.7
Toplam	63	100.0	149	100.0	198	100.0	410	100.0

Tablo 3

*:Satur yüzdesi

**: Kolon yüzdesi

Gazetelerde çıkan sağlıkla ilgili haberlerin yarısından çoğu (%53.9) bilime uygun, %22.7'si doğru ama yetersiz olarak değerlendirilmiştir. Yayımlanan haberlerin yalnızca %17.8'i abartılmış haberlerden oluşmaktadır. Gerçek dışı olarak değerlendirilen haber oranı ise %3.9'tür. Haberlerin tümü de yeni teknolojik gelişmelerle ilgili olan haberlerdi. Gazeteler arasında haberlerin bilime uygunluğu yönünden fark yoktur.

Gazetelerde yer alan sağlık ilgilil haberlerin yaridan çoğu (%57.1) resimli, geriye kalan % 42.9'unda ise resim bulunmamaktadır. Haberlerin %30.5'i puntolu ve özetli olarak verilmişti. % 68.9'u ise puntolu olduğu halde özetsiz bir haber olarak verilmekteydi.

Gazetelerde çıkan sağlık ilgilil haberlerin önemli bölümü (%40.2) hafta sonunda yer almaktadır. Haber sayısı yönünden gazeteler arasındaki farklılığın nedeni, günlük ortalama sayfa sayısının Milliyet Gazetesi'nde 28, Hürriyet ve Sabah gazetelerinde ise 36 olması olabilir.

Sağlık ilgilil haberlerin %45.9'u hafta sonu ekinde veya günlük eklerde, %50.7'si ise ara sayfalarda yer almaktadır. Gazetelerin ilk bakılan sayfaları olduğu varsayılan ön-arka sayfalarda ise 410 haberden yalnızca 14'ü (%3.4) yer almıştır ve bu haberlerin 12'si de sansasyonel başlıklıdır.

Gazetede yer alan sağlık ilgilil haberlerin yaridan çoğunun (%53.2) kısa haber (yarım gazete sayfasından az) olduğu görülmüştür. Gazetelerde yer alan sağlık ilgilil haberlerin yalnızca %23.2'si konunun uzmanı sayılacak kaynaklardan alınmış, haberlerin önemli bir bölümü (%53) “belirsiz” ve “yabancı kaynaklardan” alınmıştır (tablo 1). Ajans ve muhabir kaynaklı haberlerin hemen hepsi ansiklopedi kaynaklarından alınmış haber izlenimi vermiştir. Gazetelerde yer alan sağlık ilgilil haber kaynakları farklılık göstermekte olup; bu durum, resmi kuruluş kaynaklı ve ajans, muhabir kaynaklı haberlerin, gazetelerde farklı oranlarda yer almasından kaynaklanmaktadır.

Gazetelerde yer alan sağlık ilgilil haberlerin konuları çeşitlilik göstermektedir. Beden sağlığı, cilt sağlığı, beslenme, vitaminler, diyet, uyku haberleri %20.9 oranında ve sistemik hastalıklara ilişkin haberler ise %26.2 oranında yer almıştır. (tablo 2) Beden sağlığı başlığı altında toplanan haberlerin çoğunluğu, uzun haber olarak, hafta sonunda eklerde verilmektedir.

Gazetelerde yer alan sağlık ilgilil haber başlıklarının hemen tamamı (%98) puntolu olarak verilmekte olup %70'i abartılı olmayan bir başlıkla verilmektedir. Başlıkların %30'u sansasyonel olarak değerlendirilmiştir. Haber başlıklarının %98.3'ünün haber iğeriği ile uyumlu olduğu anlaşılmıştır. Puntolu, iğeriği başlıkla uyumlu, resimli haberler daha çok ilgi uyandırabilmektedirler.

Sağlıkla ilgili haberlerin haber iğeriği, araştırmacılar ve ilgili uzmanlarca değerlendirilmiş (tablo 3); haberlerin %54'ünün günümüzün bilimsel bilgilerine uygun olduğu, %22.7'sinin doğru olduğu; ancak, yetersiz bilgi iğerdiği, yalnızca %7.8'inin abartılmış haberlerden oluştuğu anlaşılmıştır. Değerlendirmelerde gerçek dışı haber (bilime uygun olmayan) sayısı 16 (%3.9) ve uzmanlarca değerlendirilmeyen haber sayısı da 7 (%1.7) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre, gazetelerde yer alan sağlıkla ilgili haberlerin çoğunun bilime uygun olarak yayımlandığı ve sağlık konusunda toplumun kltrlenmesine katkıda bulunacak oranda doğru bilgileri iğerdiği söylenebilir.

Sonuç olarak; toplumların sağlık konusunda kültürlenme kaynaklarından biri da yazılı basındır. Yazılı kitle iletişim araçlarından olan günlük gazeteler, bu alanda önemli bir yer tutar. Gazetelerde yer alan sağlıkla ilgili haberlerin önemli bir bölümü, eklerde verilmekte, hafta içinde ise sağlıkla ilgili haberler yeterli oranda yer almamaktadır. n-arka sayfalara çıkan haberler çok az olmakta, bu haberler de genellikle sansasyonel başlıkla yer almaktadır. Kısa haberler çoğunlukta olup, yarıdan çoğu belirsiz veya muhabir kaynaklı haberlerden oluşmaktadır. Hekim ve diğer sağlık personeli kaynaklı haberler daha az oranda yer almaktadır. Haber konuları çok çeşitlilik göstermektedir. Haber başlıkları, haber içeriklerine oranla "okumak için ilgi uyandırсын diye" daha çok abartılı bir şekilde verilmektedir. Haberlerin önemli bir bölümü bilimsel olarak doğru haberlerden oluşmaktadır.

Araştırmalardan elde edilen bilgiler ışığında aşağıdakiler önerilebilir:

1. Bu çalışmada, genel olarak sağlıkla ilgili haberlerin sayfa bazında az yer aldığı saptanmış olup özellikle koruyucu sağlıkla ilgili haberlerin daha çok olması ve bunların dikkat çekmeleri yönünden ön-arka sayfalarda yer alması, okurların sağlık eğitimine katkı yönünden yararlı olacaktır.
2. Gazetelerin sağlıkla ilgili haber kaynağı olarak konunun uzmanlarına daha çok yer vermesi önerilebilir. Çünkü, bilindiği üzere mesaj konunun uzmanı tarafından verildiğinde bireyi etkileme düzeyi de yükselebilmektedir.
3. Bu konuda daha ayrıntılı bilgi elde etmek için, tüm gazeteleri kapsayacak ve daha uzun süreli izlenim olduğu kapsamlı bir araştırma yapılması yararlı olacaktır.

4.4. Gazetelerde Yayınlanan Diyet Haberlerinin Hastalar Üzerindeki Etkileri Araştırması

Konumuzun sonucuna yön verecek olan bir araştırma da Ege Üniversitesi Fen Fakültesi İstatistik Bölümü tarafından gerçekleştirilmiştir. 2007 yılında uygulamaya geçirilen araştırmada amaç; son yıllarda, yazılı basında yer alan beslenme ve diyet haberlerinde ani bir artışın gözlemlendiği fakat bunların içerisinde bilinçli yapılan haberlerin yanı sıra doğru bir bilgi ve deneyim süzgecinden geçirilmeden yayınlanan haberlerin de bulunmasıdır. Bu tarz haberlerin toplumda ciddi sağlık sorunları yarattığının da bilinen bir gerçek olmasıdır. Gazetelerde yayınlanan beslenme ve diyet haberlerinin hastalar üzerindeki etkilerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada;

- Yazılı basında sıkça yer alan beslenme ve diyet önerilerinin bilimsel bir temele dayanıp dayanmadığı,
- Toplumun bu tip haberlerden nasıl etkilendiği araştırılmış;
- Gözlenen olumsuzlukları ortadan kaldırmak için nelerin yapılması gerektiği konusunda öngörülerde bulunulmuştur.

Yöntembilim olarak; Şubat 2007-Mayıs 2007 tarihleri arasında gerçekleştirilen bu araştırmanın hedef kitlesi İzmir ilinde kendi isteğiyle bilinçli olarak diyet yapmak isteyen hastalardır. Bu özellikteki hastalara diyetisyenler aracılığı ile ulaşılmıştır. Araştırmada kota örnekleme yöntemi kullanılmış ve 33'ü özel hastane diyetisyenlerinin, 117'si ise serbest olarak çalışan diyetisyenlerin hastaları olmak üzere toplam 150 hastayla yüzyüze görüşme yöntemi seçilmiştir. Araştırmacı ve anketör olarak İstatistik Bölümü 3'ncü sınıf öğrencilerinden 5 kişi görevlendirilmiştir. Çalışma, İstatistik Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Şanslı Şenol'un danışmanlığında yürütülmüş ve sonuçlandırılmıştır.

SPSS paket programı ile değerlendirilen bu çalışmada ilişki analizleri için anlamlılık düzeyi 0.05 olarak seçilmiştir.

Yapılan anketler neticesinde, elde edilen sonuçlar aşağıdaki şekildedir:

- Hastaların %22'si özel hastanelerde çalışan diyetisyenlere giderken, %78'si serbest çalışan diyetisyenlere başvurmaktadır.
- Hastaların yaklaşık %85'i kadınlardan oluşmaktadır. Bu ise kadınların erkeklere göre diyet konusunda daha aktif olduklarını göstermektedir. Diyetisyene başvuran kadınların büyük çoğunluğunun (yaklaşık %25'i) ise ev hanımlarından oluştuğu göze çarpmaktadır.
- Diyetisyene başvuran hastaların yaş dağılımları arasında önemli farklılıklar gözlenmemiştir. Ayrıca hastaların yaklaşık %91'inin gazetelerdeki diyet haberlerini güvenilir bulduğu göze çarpmaktadır.
- Hastaların %85,33'lük gibi büyük bir çoğunluğu SSK/EMS/Bağ-Kur güvencelerinden birine sahiptir. Fakat bu hastaların, sağlık güvencelerinden yararlanmak yerine serbest diyetisyenlere gitmeyi tercih ettikleri gözlenmiştir.
- Hastaların %24,67'si 750 YTL'den az aylık gelire sahipken, %77,33'ünün aylık geliri 750 YTL'den, %32'sinin ise 1500 YTL'den fazladır. O halde

diyet uzmanına gelen kişilerin gelir seviyelerinin yüksek olduğu sonucuna varılabilir.

- Diyet uzmanına gelen hastaların temel amaçları arasında ilk sırayı görüşmelerinden memnuniyetsizlikleri almaktadır. Bunu ise sağlık sorunları yüzünden diyet uzmanına başvuranlar takip etmektedir.
- Hastaların %33,33'ü ilk kez diyet yapmaya karar vermiş ve tam uygulamıştır, %26,67'si ise birçok kez diyet yapmış, uygulamış/uygulayamamıştır.
- Diyet uzmanına başvuran kişilerin yarısından fazlası diyetle başlamak için mevsim farkı gözetmezken, %30'u ilkbahar aylarında diyetle başlamaya karar vermektedir. Bunun nedeninin, yaza daha zayıf ve sağlıklı girme düşüncesi olduğu söylenebilir.
- Hastaların %84'ü ulaşım kolaylığı, %82'si ucuzluğu nedeniyle gazetelerdeki diyetleri uygulama fikrine katılmaktadır; %83'lük kısım ise gazetelerdeki haberlerin bilimsel olmadığını düşündüğü için bu diyetleri uygulamamıştır. %60,67'si diyet yapmaya karar verdiğinde ilk olarak diyetisyene başvurmakta, %66,67'si ise ilk yöntem olarak alternatif tıpi kullanmazken %18,67'si bu konuda kararsız kaldığını belirtmiştir.
- Hastaların %80'i bugüne kadar gazetelerde yayınlanan hiçbir diyeti uygulamazken, uygulayanların ise %86,67'si uyguladıkları diyetin sonucundan memnun kalmamıştır. Bu, bize gazetede yer alan diyetlerin kişilere çok da yarar sağlamadığını gösterebilir.
- Hastaların %70'i gazetelerdeki diyet haberlerini güvenilir bulmamaktadır, %60,67'si bu haberlerin bilimsel araştırmalarla bulunduğunu düşünmezken, %32,67'si bu konuda kararsız kaldığını belirtmiş; %52,67'si ise diyet haberlerinin sağlık haberleri içinde yer alması gerektiğine katıldığını ifade etmiştir.
- Hastaların %23,33'ü gazetelerde çıkan diyet haberleri ile ilgili yorum yapmamıştır. %31,33'ü diyetin doktor kontrolünde ve kişiye özel olması gerektiğini savunmuş, %10,67'si tüm bu haberlerin kandırmaca, doktor reklâmı ve ticari amaçlı olduğunu düşündüğünü belirtmiştir. %8,67'si bu

haberleri gereksiz ve saçma bulunduğunu ifade etmiş, %4,67'si bu haberlerin bazen ilgisini çektiğini, okuduğunu ve bilgilendirici bulunduğunu düşündüğünü söylemiştir.

- Yapılan ilişki testleri neticesinde, gelir düzeyi ile hastanın daha da zayıf olmayı istemesi arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır ($p<0.05$).
- Aynı şekilde, diyetin temel amaçları arasında bulunan sağlık sorunları yüzünden tedavi görme ile cinsiyet arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu söylenebilir ($p<0.05$).
- Partnerinin isteği üzerine zayıflamak isteyenlerin eğitim düzeyleri ile gelir düzeyleri arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır ($p<0.05$).

SONUÇ

İlk gazetelerin yayımlandıkları 17'nci yüzyılın ortalarından günümüze kadar, “kitle iletişim araçlarının, haber ve yorum üretimi ile ahlaki ilkeleri neler olmalıdır?” sorusu, güncelliğini korumaktadır.

Bunun nedeni, hemen her dönemde basında, “birilerinin hoşuna gitmeyen” haberlerin yer almasının yanı sıra, gazetecilerin de bazı kuralları çiğnemek için gösterdikleri özel çabaları olmuştur. Gazeteciler bu yöntemlerini, “Haber için her şey mubahtır.” görüşüyle savunmuşlar, ötekiler ise “Haberdan önce gelen başka değerler de vardır.” görüşünün savunuculuğunu yapmışlardır. Bu ikilemin günümüzde de sürdüğü bir gerçektir.¹⁴³

Özellikle günümüzde, kitle iletişim araçlarının hızlı gelişmeleri, toplum içerisinde birtakım ekonomik, politik, sosyal ve kültürel kargaşalara yol açmakta, bu alanlardaki değer ve ölçütlerin yeniden gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Söz konusu olan kargaşa, kitle iletişim araçlarının bir yandan toplumdaki dördüncü güç olmaları ve kamu görevi yapmalarından, bir yandan da bunu uygularken siyasal ya da ekonomik güçlerin denetiminde ve hizmetinde bulunmaları gerçeğinden kaynaklanmaktadır.

Bu nedenlerle birçok ülkede, kitle iletişimi ile ilgili “etik” kurumlar oluşturulmuş, kurallar konulmuş olsa da haber ve bilgi üretiminde kasıtlı olarak biçimlendirmenin önüne geçilememiştir.

¹⁴³Murat Özgen; s.1

Kitle iletişim araçlarının sahipleri ya da etkisi altında kaldıkları siyasal ve ekonomik güçler üretilen haber üzerinden kar elde etmek istedikleri için üretimlerini talebe göre düzenleme ve planlama kuralını uygulamaktadırlar.

Şu durumda, günümüzde, tüm etik kurallara ve uyarılara rağmen haber ve bilgi “mal” ya da “meta” olarak görülmekte ve bunların üretimi de “ürünü, en fazla mübadele değeriyle pazarlamak” olarak görülmektedir.

Bu tezde, sağlıkla ve özellikle de beslenme ilgili haberlerin yazılı basın tarafından nasıl üretildiğini ele alınmıştır.

Haber ve bilgi yoğunluğunun yaşandığı günümüz dünyasında, basın aracılığı ile okuyucu ve izleyicilerin görmediği bilmediği yerler ve insanlar hakkında haberlerle karşılaşmakla kalmadığını, bilimsel bilginin, sıradan insanın geleneksel bilgi ve düşünceleri ile adeta yer değiştirdiğini görüyoruz. Bu bilgi yoğunluğu süreci içinde insan, kendi dünyasında rasyonel ve bilimsel uzman bilgisine sahip olurken, bir yandan da günlük hayatın bilimselleştirilmesi söz konusu olmaktadır.

Ülkemizde son yıllarda yapılan araştırmalar, yazılı basında yayınlanan haberler içerisinde sağlık haberlerinin %14 okunurluk oranı ile ilk sırada yer aldığını ve okuyucuların en çok bu haberlerden etkilendiklerini göstermiştir. Dolayısıyla, günümüzde sağlık konusunun haber değeri kazanmış bir alan olduğunu söylemek mümkündür.

Sağlık haberleri ile kuşatılan okuyucu ve izleyici kitleleri, uzmanın rasyonel dünyasının dışında, Giddens’in vurguladığı gibi, akılcı bir biçimde çıkarının peşinde koşan ya da satranç oyuncusu gibi bir sonraki adımı planlayan veya günün birinde uzman sistemlerin yerlerini alacağı kahramanlardan biri değil; duygusal, kendini merkeze alan ve yine kendini yaşama geçirme çabasındaki duygusal varlıktır. Dolayısıyla günlük

hayat, sadece bilimsel doğrular ya da birbiriyle uyumlu rasyonel adımlarla değil, irrasyonel kararların da yer aldığı bir alan olmaktadır.¹⁴⁴

Uzman bilgisi ve söylemleri ile haber bombardımanına tutulan haberleri izleyen ve okuyanlar kendi söylemleri ile haberi yeniden üretmektedirler. Yani günümüzde neredeyse herkes spor, beslenme, stresle başa çıkma vb. konularda fikir sahibi haline gelmiştir.

Özellikle yazılı basında sağlıkla ilgili haber ve yazı dizilerini incelediğimizde, bu yeni tüketim alanını ve haber / bilgi yoğunluğunu daha yakından görmek mümkün olabiliyor. Öte yandan insanlar, medyanın promosyonunu yaptığı tüketim alanlarını, samimi ve kendilerine dönecek bir yarar üzerinden değerlendiriyor.

Uzmanların hijyen dilinin de haberlerde ve köşe yazılarında yumuşadığı görülmekte, günlük dil ile uzman kavramlar yan yana gelebilmektedir. Burada medya-uzman-sıradan insan üçgeninde kurulan bir dil söz konusu olmaktadır. Öte yandan bu çaba tıbbın soğuk diline bir alternatif olarak sıradan insana bazı cevaplar sunmaktadır.

Günümüzde özellikle yazılı basın aracılığıyla yapılan sağlık haberleri sonucunda toplumdaki hemen herkesin sağlık konusunda bir fikri olduğu gerçeğidir. Okuyucu ya da izleyicilerin neredeyse tamamı teşhisler koymakta, doktor teşhislerini karşılaştırmakta yedikleri içtiklerinin yarar ve zararlarını paylaşmakta ve sağlıklı yaşam için tavsiyelerde bulunmaktadır.

Sağlıkla ilgili yapılan tüm haberler, insanların sağlık konusunda bilgilenmeleri için daha yalın bir dil ile buluşmalarını sağlarken, pek çok hatalı haber ve bilgi ile insanları yanlış kararlara yönlendirebilecek mesajlar da içerebilmektedir.

Medyanın burada çok önemli bir rolü bulunmaktadır. Önemli haberleri kamuya ileterek, medya habercilerinin kamuyu bilinçli tutmaları gerekmektedir. Ancak; bunu çok dengeli

¹⁴⁴ Sıdıka Yılmaz- Oya Pakar; “Bilimin Popülerleşmesi, Medyada Tıbbın Temsili”, Bildiri, 2006

bir şekilde yerine getirmeli ve haberlerini referanslara bağılı olarak hazırlamalıdır. Kanıtlar, yayınlar, yayınlanan tıbbi araştırma tebliğleri kaynak olarak kullanılmalıdır. Araştırmacılar, akademik ve pratik kaynaklar ile röportajlar yapmalı, her şey bilimsel temellere oturtulmalıdır. Temel kavramlar üzerinde, sağlık profesyonelleri ile medya mensupları arasında ortak bir anlayış yerleşmelidir. Yayınlanan bilimsel gerçekler belli bir haberin temeli olmalı, aynı zamanda ümitsiz beklentilerin, olmayacak tedavilerin önüne geçilmesi için mucize ilaçlar türünden haberlere itibar edilmemelidir. Böylece, sahte ümitlerin engellenmesi sağlanmalıdır.¹⁴⁵

Türk Tabipler Birliği (TTB), 1995 yılında en yüksek tirajlı 5 gazeteyi (Milliyet, Türkiye, Sabah, Hürriyet ve Akşam) her ayın ilk haftasındaki çıkan haberler açısından kütüphane kanalıyla izlemiş ve 772 tane sağlık yazısı bulmuştur. Bunları doğruluk derecesi, konusu, türü, gazetede kapladığı yeri ve fotoğraf içeriği açısından değerlendirmişlerdir. İlk kez 1930 yılında İngiltere’de kullanılan değerlendirme kriterlerini biraz modifiye ederek kullanmışlardır. Haberin yer aldığı sayfa, başlık uzunluğu, gönderme yapıp yapmadığı, sayfanın neresinde yer aldığı ve haber bulunduğu sayfanın yüzde ne kadarını kapsıyor diye puanlama sistemine gitmişlerdir. Buradan alınabilecek “Budskoru” olarak nitelenen optimum puan 12’dir ve onun dışında daha düşük puanlar da söz konusu olabilmektedir. Optimum 12 puan üzerinden yapılan değerlendirmenin sonucunda beş büyük gazetede sayısal olarak günlük ilk sırada, dizi yazılar en çok yeri kapladığı görülmüştür. Milliyet, Türkiye, Sabah, Hürriyet ve Akşam gazetelerinden oluşan beş büyük gazetede içerik açısından, haber dağılımı açısından önemli bir fark yoktur. Ama yazıların %64’ü doğru, %6’sı tamamen yanlış, %26.6’sı da tartışmalı çıkmıştır. Yani yaklaşık üçte biri tartışmalı ya da yanlış olarak kabul edilmiştir. Yazıların %30.8’inin budskoru 12 üzerinden 2 bulunmuş, sadece bir tek yazıya 12 verilebilmiş ve bu dağılımın gazeteler arasında da bir farkı olmadığı görülmüştür. En yüksek ortalaması olan gazete skoru 4.37 ve en düşük olan gazete ortalaması 2.75’tir.¹⁴⁶

¹⁴⁵Füsün Sayek; www.ttb.gov.tr

¹⁴⁶ Sağlık Bilinci ve Medya Toplantısı (18-20 Haziran 1999), www.ttb.gov.tr

Sırf ilgi çeksin diye sansasyonel, yeterince araştırma yapılmadan, uzmana sorulmadan haber yapılması sık görülen bir şeydir. Özellikle sağlık haberlerinde ve tabii ki ilaç haberlerinde az, çok, iyi gibi kaliteyi ifade edecek kavramlar değil rakamsal değerler verilmesi gerekmektedir. Bunu vermediğiniz takdirde, yani bir ilaç iyidir demeniz mümkün değildir. İlaç iyi olmayabilir. Bir yıl sonra bir yan etki de çıkabilir. Örneğin, Kalidomid için bu söz konusu olmuştur. İkinci Dünya Savaşı sonrası kullanımında binlerce çocukta kol anomalileri yapmıştır. Kol gelişimini önlemiştir. Ama şu an ilaç AIDS için tekrar ruhsatlandırılmıştır. Dolayısıyla o ilaca iyi ya da kötü sıfatını koyamazsınız. Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nde de gazetecileri bağlayan kurallar bütünü ayrı bir başlık altında belirtilmiştir. Sansasyondan kaçınılması, umutsuzluk veya sahte umut verecek yayın yapılmaması, kesinleşmemiş sonuçların kesinleşmiş gibi yayınlanması, izin almadan görüntü alınması gibi bir çok unsuru içermektedir.

Türkiye'de sağlık alanının giderek büyüyen, karmaşıklaşan, çözüm bekleyen sorunları olduğunu bilerek; daha sağlıklı bir toplum için "iyi hekimlik" ve "iyi gazetecilik" yapmanın gerekliliğine inanılmalıdır.

Türkiye'de haber oluşturma kararı, haberin kaynağı, medyada yer alması ve halkın haberlerden yararlanmasındaki sorunların aşılabilmesi ve sansasyondan uzak, doğru sağlık haberciliği için tüm yayın kuruluşlarında alanında uzman sağlık muhabiri istihdam edilmelidir. Sağlık haberlerinin yer aldığı sayfaların editörleri de sağlık haberleri konusunda ilgili meslek kuruluşları tarafından bilgilendirilmelidir. Sağlık habercisinin haber yapma özgürlüğüne yönelik hiçbir baskıya izin verilmemelidir.

Aynı zamanda sağlık alanındaki haber kaynakları da eğitilmelidir. Haber kaynağı olabilecek bilim insanları ve hekimler de bu haberi oluşturacak kişilere en doğru, en yetkin şekilde katkıda bulunmak üzere eğitilmelidir. Sağlık muhabirlerine sürekli eğitim olanağı yaratılmalıdır ki bu sağlık haberciliği alanında çalışan gazetecilerin "sağlıkta öncelikli gelişmeler, eğilimler" gibi konularda fikirlerinin olması ve sürekli yenilenmesi okuyucular için önemlidir.

Günümüzde haber kaynağı olarak yöneticiler, hekimler, bilimsel dergiler ve çoğunluğu dış basından olmak üzere çeviri yayınlar ile internet kullanılmaktadır. Amerika’da tıbbi arama motorlarına başvuranların en sık araştırdıkları konuların başında-başvuranların yüzdesi olarak: alerji (%37), kanser (%35), kalp hastalıkları (%29), diyabet (%26), sindirim bozuklukları (%24), artrit (eklemlerin iltihabi hastalıkları-%24), yüksek kolesterol tedavisi (%22), migren (%20) ve astım (%19) geliyor. Bu siteleri ziyaret edip bilgi alanların %54’ü bir doktora giderek hedeflediği reçeteyi yazdırıyor, %50’si edindiği bilgi sonucunda bir dostunu veya akrabasını doktora gitmeye zorluyor, %46’sı egzersiz ve yeme alışkanlıklarını değiştiriyor, %45’i kendine bir reçete uygun görüyor, %41’i direkt doktora gidiyor, %33’ü verilen reçeteye daha dikkatli uymaya başlıyor, %20’si ise piyasada satılan ilaçlardan alıyor.

Doğruluğunda emin olunmadan yayınlanan bu bilgiler yerine yazıları denetlenmiş tıbbi dergiler ile uzman kişiler en doğru haber kaynağı olacaktır. Sağlık çok cazip bir alan olduğu için haber kaynağı olarak basının muhatap olduğu insanlar arasına halkla ilişkiler şirketleri de girmektedir. Ancak; aradaki bu aracı firmalarda uzmanlaşma olmadığı için ve birçoğu da pazarlama kökenli insanlar olduğundan, etik kurallara uymayan şirketlerin varlığı söz konusu olabilmektedir. Hediyeler gönderenler, köşe yazarlarını yurtdışı gezilerine gönderenler, sağlık muhabirlerinin üstüne çıkıp müdürlerine söyleyen faksla ve telefonla taciz edenler...

Bütün sorumluluğu halka karşı olan, halka doğru ve gerçekleri aktarmakla yükümlü gazeteci, kendi şahsi dostluklarının, ilişkilerinin bunun önüne geçmesine ve başka bir dış etkinin bu sorumluluğu geri plana itmesine izin vermemelidir. Yazacağı haberin kaynağını mutlaka bilmeli, söylentiyle, kulaktan dolma şeyleri haber haline getirmemelidir. Hatta haberleri bir kaynaktan değil, çeşitli kaynaklardan doğrularak, emin olduktan sonra yazmalıdır. Tartışmalı ya da genel mantığa aykırı veri kaynaklarının kullanılması gerekiyor. Gerçekten inanılmaz rakamlar sunulabiliyor: “%100 iyileştiriyor” gibi. Bu gibi sözler sağlık haberleri için kaçınılmazdır, ancak; birkaç kaynaktan doğrulatmak gerekir. Sansasyonel ifadelerden kaçınmak gerekir ve hastalık tedavisi ne kadar olanaksız ise bunun da önemi o kadar artar. Kanser ilacı için

“%100 ağı artık bitti, çözümlendi” denilirse, bu sorunu olan insanlarda ister istemez bir hassasiyet uyanacaktır.

Ayrıca; sağlık habercisi ile haber kaynağının, alanlarındaki etik kuralları düzenleyen bildirgeleri dikkate almakla yükümlü olduğunu unutulmamalıdır. Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi, TTB Tıp Meslek Ahlak Kuralları ve Eğitim ve Sağlık Muhabirleri Derneği Etik ilkeleri sağlık haberlerindeki etik sorunların önlenmesi için önemli belgelerdir. Bunların uygulanması herkesin sorumluluğu ve ödevidir. Bu kuralları ihlal edenler meslek kuruluşları ve birliklerince kamuoyuna açıklanmalıdır.¹⁴⁷

Son yıllarda etik kuralların açıkça ihlal edildiğini gördüğümüz olaylardan bir tanesi tüp bebek yöntemiyle hamile kalan bir bayanın yediz gebeliği olduğunun saptanması, hepsini doğurmakta ısrar etme riskine girmesi ve sonunda da bebeklerinin tamamını kaybetmesiydi. İlgili hastanenin başhekimisi basın toplantısı yaparak üzerinde hastane logosunun olduğu bir çarşafa yedi kardeşi dizip gebeliğin sonucunu medyayla paylaşmıştı.

Gazete ve televizyonlarda giderek daha sık yer vermeye başlanan tıptaki yeni mucizeler, hastalıklar hakkındaki haberler ve skandallar önemli derecede reyting elde etmeye başladıktan sonra, ülkemizin yıllardır geri planda kalmış sağlık sektörü, özel olanları da başta olmak üzere hak ettiği popüleriteyi yakalama uğraşına girmiştir. Artık okuyucular ve izleyiciler, löseminin hangi türlerinde ilik nakli gerekebileceğini, tüp bebek uygulamalarının hangi durumlarda mümkün olduğunu, akupunktur ile nasıl kansız ameliyatlar yapılabileceğini tartışabilir olmuştur. Tüketim dünyasının nesneleri haline gelen okuyucu ve izleyiciler, sağlıklı ve genç kalma-güzellik, hastalıkların tedavisi, hastalıklar konusunda bilgilerin ve kararların sağlamasını yapmak ve genetik - gelecek tasarımları ile ilgili haberlerin takipçisi haline gelmiştir. Ancak; günümüzde

¹⁴⁷Sağlık Bilinci ve Medya Toplantısı (18-20 Haziran 1999) Düzenleyenler: TTB, ESAM ve TÜBİTAK Sağlık Bilimleri Araştırma Grubu

sağlık haberleri de abartılıp medikal paparazzi düzeyine çekilmiş, her yenilik başka bir buluş veya skandal şeklinde medyada işlenmeye başlanmıştır.

Tıp alanının bir çok kişi için bilinmeyenlerle dolu, kendine ait bir dili olduğu için okuyarak öğrenmenin zorluğu ve hastalıkların da yaşamımızın bir parçası olduğu gerçeğinden hareketle sağlık konusu medyada çok daha fazla yer kaplar hale gelmiştir. Ancak örneğimizde olduğu gibi durumların yaşanmaması için medya ve tıp çalışanları da bu konuya artık reality şov gibi değil, hak ettiği ciddiyetle yaklaşmalıdır.

Amerikan Sağlık Birliği, iki yıl önce yaşlanmayı durduran hatta insanları gençleştirdiğini iddia eden ilaç ve yöntemlerin yaygınlaşmasının tedirginliğiyle dünyaca tanınmış 51 araştırmacıya ortak bildiri yayınlattı. ‘Gençlik Çeşmesi Gerçek Değil’ adıyla yayınlanan rapor kamuoyunda ve basında çok fazla yankı buldu. Çünkü sadece Amerika’da yaşlanmayı önleyici tedavilerin pazarı yıllık milyar dolarları aşmaktadır. Rapor temel olarak halen var olan yöntemlerin neredeyse tamamına yakının bilimsel olmadığını vurgulayarak başlamakta ve uygulayıcıların çoğunun da risk ve tehlike altında olduğunu göstermektedir. Araştırmacıları bu bildiriyi yazmaya yönelten nokta ise insanların reklamı yapılan yöntemleri kullanıp başarısız oldukça, bilimsel anlamda yürütülen çalışmalara olan inancını da kaybediyor olmasıydı.¹⁴⁸

Sonuç olarak, kamusal ya da özel medya, enformasyonu başlı başına bir amaç olarak değil, bireyin ve bir bütün olarak toplumun gelişimine katkıda bulunmanın bir aracı olarak kabul etmelidir.

Medyanın hedefi, kamuyu ilgilendiren konulara ilişkin çeşitli enformasyonu ve kanıları aktarmak olmalıdır. Türk medyası, bir taraftan etik ölçüler dışında siyasetle yaklaşmayı ve ticari hayatın içinde devleşmeyi sürdürürken; diğer yandan da

¹⁴⁸Serdar Günaydın; “Teşhirdeki yedizler ve yerin yedi kat dibine giren meslek onuru”, köşeyazısı, 14 Mayıs 2005, www.hurriyet.com.tr

kamuoyunun sürekli olarak doğrudan ve objektiflikten uzak manipüle edilmesi, okuyucu / izleyici ile Türk medyasının içinde bulunduğu güven krizini derinleştirmektedir.

Teknolojik gelişmelerin baş döndürücü bir ivme kazandığı günümüzde yazılı ve görsel basının önemi giderek artarken, artık etik değerlerin korunması “vazgeçilmez bir ilke” konumuna gelmiştir. Eğer medya mensuplarına etik gereklilikleri kabul ettirmek istiyorsak, özdenetimi ya da kendi kendini sınırlamayı sağlayacak bir mekanizmaya ihtiyaç vardır. Ancak özdenetim mekanizmasının etkili olabilmesi için, etik ilkelerini çiğneyenlere belirli yaptırımlar getirilmelidir. Medya etiği tamamen demokratik, etkin ve zararsız bir medyayı geliştirmenin tek yoludur.

EKLER

EK 1

BASIN MESLEK İLKELERİ

1. Yayınlarda hiç kimse; ırkı, cinsiyeti, yaşı, sağlığı, bedensel özü, sosyal düzeyi ve dini inançları nedeniyle kınanamaz, aşağılanamaz.
2. Düşünce, vicdan ve ifade özgürlüğünü sınırlayıcı; genel ahlak anlayışını, din duygularını, aile kurumunun temel dayanaklarını sarsıcı yada incitici yayın yapılamaz.
3. Kamusal bir görev olan gazetecilik, ahlaka aykırı özel amaç ve çıkarlara alet edilemez.
4. Kişileri ve kuruluşları, eleştiri sınırlarının ötesinde küçük düşüren, aşağılayan veya iftira niteliği taşıyan ifadelere yer verilemez.
5. Kişilerin özel yaşamı, kamu çıkarlarının gerektirdiği durumlar dışında, yayın konusu olamaz.
6. Soruşturulması gazetecilik olanakları içinde bulunan haberler, soruşturulmaksızın veya doğruluğuna emin olmaksızın yayınlanamaz.
7. Saklı kalması kaydıyla verilen bilgiler, kamu yararı ciddi bir biçimde gerektirmedikçe yayınlanamaz.
8. Bir basın organının dağıtım süreci tamamlanmadan o basın organının özel çabalarla gerçekleştirdiği ürün, bir başka basın organı tarafından kendi ürünüymüş gibi kamuoyuna sunulamaz. Ajanslardan alınan özel ürünlerin kaynağının belirtilmesine özen gösterilir.
9. Suçlu olduğu yargı kararıyla belirlenmedikçe hiç kimse "suçlu" ilan edilemez.
10. Yasaların suç saydığı eylemler, gerçek olduğuna inandırıcı makul nedenler bulunmadıkça kimseye atfedilemez.
11. Gazeteci, kaynaklarının gizliliğini korur. Kaynağın kamuoyunu kişisel, siyasal ekonomik vb. nedenlerle yanıltmayı amaçladığı haller bunun dışındadır.
12. Gazeteci görevini, taşıdığı sıfatın saygınlığına gölge düşürebilecek yöntem ve tutumlarla yapmaktan sakınır.

13. Şiddet ve zorbalığı özendirici, insani değerleri incitici yayın yapmaktan kaçınılır.
14. İlan ve reklam niteliğindeki yayınların bu nitelikleri, tereddüde yer bırakmayacak şekilde belirtilir.
15. Yayın tarihi için konan zaman kaydına saygı gösterilir.
16. Basın organları, yanlış yayınlardan kaynaklanan cevap ve tekzip hakkına saygı duyarlar.

EK 2

GAZETECİLİKTE MESLEK AHLAKININ ULUSLAR ARASI İLKELERİ

İlke 1

İnsanların Doğru Enformasyon Alma Hakkı

İnsanlar ve bireyler, doğru ve kapsamlı enformasyon ile gerçekliğin nesnel bir görünümünü edinmek hakkına sahip oldukları gibi, kendilerini çeşitli kültür ve iletişim medyalarıyla özgürce ifade etme hakkına da sahiptirler.

İlke 2

Gazetecinin Nesnel Gerçekliğe Bağlılığı

Gazetecinin en başta gelen görevi, halkın doğru ve gerçek haber alma hakkına, nesnel gerçekliğe dürüstçe bağlı kalarak ve olguları uygun bağlamında, asıl bağlantılarına işaret ederek ama saptırmalara yol açmadan titiz bir biçimde ileterek ve gazeteciye özgü yaratıcı kapasiteden yararlanarak hizmet etmektir ki toplumun dünya hakkında doğru ve kapsamlı bir görünüm oluşturmaya yardımcı olacak yeterli malzeme sağlanabilsin ve olayların, süreçlerin ve durumların kaynağı, niteliği ve özü, olabildiğince nesnel bir biçimde anlaşılabilsin.

İlke 3

Gazetecinin Toplumsal Sorumluluğu

Gazetecilikte haber, bir emtia olarak değil, toplumsal bir mal olarak değerlendirilir. Yani, gazeteci iletilen haberin sorumluluğunu paylaşır ve bu nedenle yalnızca medyayı kontrol edenlere değil, çeşitli toplumsal çıkarlar dahil, genel olarak kamuya karşı sorumludur. Gazetecinin toplumsal sorumluluğu, onun her durumda kişisel ahlaki bilincine uygun olarak hareket etmesini gerektirir.

İlke 4

Gazetecinin Mesleki Dürüstlüğü

Gazetecinin toplumsal rolü nedeniyle, en yüksek dürüstlük ölçütlerine göre davranması zorunludur;kendi inançlarına aykırı işler yapmamak, enformasyon kaynaklarını açıklamaktan kaçınmak ve çalıştığı iletişim kurumundaki karar süreçlerine katılmak bunlar arasındadır. Mesleki dürüstlük, gazetecinin herhangi bir özel çıkarı kollamasına izin vermez. Aynı şekilde, fikri haklara saygı göstermek ve özellikle intihalden kaçınmak, meslek ahlakının gereğidir.

İlke 5

Toplumsal Erişim ve Katılım

Mesleğin niteliği nedeniyle, gazeteci, toplumun enformasyona erişmesine ve medyalara, düzeltme ve cevap hakkı dahil çeşitli yollarla katılımı destek olur.

İlke 6

Özel Yaşam ve İnsanlık Onuruna Saygı

Bireylerin özel yaşamına ve insanlık onuruna saygı, hakaret, iftira, lekeleme ve karalamayı yasaklayan ve başkalarının haklarını ve şöhretlerini korumaya ilişkin uluslar arası ve ulusal yasaların maddelerine uygun olarak, gazetecinin mesleki ölçütlerin ayrılmaz bir parçasıdır.

İlke 7

Toplum Çıkarına Saygı

Gazetecinin mesleki ölçütleri, onun demokratik kurumları ve toplum ahlakıyla ulusal topluluğa layık olduğu saygıyı göstermesini buyurur.

İlke 8

Evrensel Değerlere ve Kültürlerin Çeşitliliğine Saygı

Gerçek bir gazeteci, başta barış, demokrasi, insan hakları, toplumsal ilerleme ve ulusal kurtuluş olmak üzere, hümanizmin evrensel değerlerini destekler; her kültürün kendine özgü kişiliğine, değerine ve onuruna ve aynı zamanda her halkın kendi siyasal, toplumsal, ekonomik ve kültürel sistemini özgürce seçip geliştirmesine saygı gösterir. Böylece gazeteci, toplumun demokratik iyileşme yönünde toplumsal dönüşümüne etken olarak katkıda bulunur; diyaloglar kurarak her yerde barışa, adalete, “detant” a silahsızlanmaya ve ulusal kalkınmaya uygun düşen bir güven iklimi yaratılmasına destek olur.

İlke 9

Savaşın ve İnsanlığın Karşısındaki Diğer Kötülüklerin Yok Edilmesi

Gazetecinin evrensel değerler duyduğu ahlaki bağlılık, onun aşağıda sayılanları haklı göstermekten ya da kışkırtmaktan kaçınmasını gerektirir: “Saldırganlık savaşları ve özellikle nükleer silahlarla silahlanma yarışı, diğer her çeşit şiddet, nefret ve ayrımcılık ve özellikle ırkçılık ve “apartheid”, despotça rejimlerin baskısı, sömürgecilik, yeni-sömürge ve yanı sıra yoksulluk, kötü beslenme ve hastalıklar gibi insanlığın başına bela olan diğer büyük kötülükler.”

Böylece gazeteci, halklar arasında bilgisizliğin ve yanlış anlamaların ortadan kaldırılmasına yardımcı olabilir; bir ulusun yurttaşlarını ötekilerin ihtiyaç ve isteklerine karşı daha duyarlı hale getirebilir; tüm ulusların hakları ve onuruna, tüm halklara ve tüm bireylere ırk, cinsiyet, dil, uyrukluk, din ve felsefi inanç farkına baskımaksızın saygı gösterilmesini sağlayabilir.

İlke 10

Yeni Dünya Enformasyon ve İletişim Düzeninin Desteklenip İlerletilmesi

Gazeteci, çağdaş dünyada genel olarak yeni uluslar arası ilişkiler, özel olarak da Yeni İletişim Düzeni çerçevesinde çalışır. Yeni Uluslar arası Ekonomik Düzen'in ayrılmaz bir parçası sayılan bu yeni düzen, enformasyon ve iletişim alanının, hem ulusal hem de uluslar arası düzeyde sömürgecilikten arındırılıp, halklar arasında barış içinde bir arada yaşama ilkesine uygun olarak ve kültürel kimliğe tam saygı duyarak demokratikleşmesi hedefini taşır. Özellikle devletler ve halklar arasında, barışçı ve dostane ilişkileri koruyup geliştirerek, enformasyon alanındaki uluslar arası ilişkilerde demokratikleşmeyi desteklemek, gazetecinin özel mesleki borcudur.

EK 3

OMBUDSMANLIK

İsveç dilinde “vatandaş koruyucusu” anlamına gelen bu özdenetim modeli bazı ülkelerce benimsenerek uygulanabilmektedir. İlk olarak İsveç’te hayata geçirilen bu model, basın kuruluşunun bünyesinde bağımsız olarak çalışan, yapılan hata ve yanlışlıkları araştırıp düzeltilmesi için tavsiyelerde bulunan bir görevli aracılığıyla yürütülmektedir. "Basın ombudsmanlığı", kökenlerini vatandaş koruyuculuğu sisteminden alan işlevi de benzer olan bir mekanizmadır. İdare yerine basın organları, vatandaş yerine okur ve izleyici vardır. Ancak bütün basına ilişkin başvuruları değerlendiren bu mekanizmanın Türkiye’de yaygın uygulaması bulunmamaktadır.

Dünyada bugün ombudsman kurumuna sahip Türkiye’nin de içinde bulunduğu 73 basın kuruluşu bulunmaktadır. İlk olarak New York’lu basın patronu Joseph Pulitzer 1910’larda hatalarla ilgili olarak okurlardan gelen şikayetleri denetleyen bir editörler komitesi kurmuştur. Ombudsman modelinin uygulanış biçiminde iki farklı uygulama göze çarpmaktadır.

İsveç’te uygulanan modele göre ombudsman, hükümetle ilişkisi olmayan, okuyucu ile basın arasındaki anlaşmazlıkları gideren, İsveç Barolar Birliği Başkanı ve İsveç Basın Konseyi’nden üç temsilci tarafından seçilip maaşı yayıncılar derneği tarafından karşılanan, tamamıyla bağımsız bir kişidir. Amerika Birleşik Devletleri’ndeki model ise her basın kuruluşunda özdenetimi sağlamakla görevli ve yayın kuruluşlarınca belirlenen bir yetkili bu görevi üstlenir ve maddi giderini ilgili basın kuruluşu karşılar. ABD’de ombudsman “kirli çamaşırları ortaya döken” kişidir ve pek çok ombudsman bunu, tüm dünya görsün diye, halka açık olarak yapmaktadır. Bu model çerçevesinde, kurum içi yazılarıyla gazetecilere mesleki sorumluluklarını hatırlatan ombudsman, haber ve yorumlara ilişkin, okuyucu şikayetlerini de değerlendirerek gerekli uyarıları yapar.

Kitle iletişim araçlarında ombudsman görevlendirilmesi gerek yazılı gerekse görsel basın alanında iç özdenetimi sağlayarak buna hız kazandıracak olumlu bir uygulamadır.

Kitle iletişim kurumlarında özdenetim modeli olarak ombudsmanlık kurumu, eğer zayıf yanlarına uygun çözümler getirilebilirse oldukça demokratik bir uygulamadır. Ülkemizde de çok az bilinmesine rağmen 1980'li yıllarda Hürriyet Haber Ajansı tarafından denemiştir. "Haber ombudsmanlığı", "mağduriyet giderme, düzeltme" gibi işlevlerin yanı sıra "basın kurumlarının bağımsız iç denetim mekanizması" özelliğiyle de öne çıkmaktadır. Burada "Kamuya açık bir iç denetim"den söz edilmektedir. Türkiye'deki ilk kurumsal uygulaması yaklaşık beş yıl önce Milliyet'te başlayan haber ombudsmanlığı için, "okur temsilciliği" adı altında haftada bir gün yayın yapılmaktadır. Haber ombudsmanı (okur temsilcisi); gazetede ki haber, başlık ve fotoğraflar konusundaki okur görüşleri ve gazete yönetiminin yanıtları ile kendi bağımsız değerlendirmelerini yansıtmaktadır.

Günümüzde, Hürriyet ve Milliyet gibi bazı gazeteler tarafından yürütülmeye çalışılsa da yapısal zayıflıkları nedeniyle ülkemizin basın sektörüne uygun olduğu söylenemez. Çünkü ombudsmanlık kurumları özellikle tarafsızlıkları konusunda eleştiri konusu olmaktadır. Basın konseyleri basın girişimcileri tarafından finanse edildiğinden gazeteci ve iletişim araçları sahipleri konseyde büyük çoğunluk tarafından temsil edilmektedir. Sistemin diğer zayıf tarafı da gazetede görevli ombudsmanın işini kaybetme ve çalışanların tepkilerini çekme kaygısı ile görevini tam olarak özgür bir ortamda gerçekleştirememesidir. Yani en demokratik işleyişe sahip ülkelerde bile bu denetim modeli az tercih edilen bir sistemdir.

Ancak, medyanın, yatırımlarına karşılık iyi kar getirmek gibi bir zorunluluğunun yanı sıra kamu çıkarını ve kamusal yararları korumak gibi bir sorumluluğa da sahiptir. Toplum içinde büyük bir güce sahip olan medya, haberleri sunarken zihinleri ve eylemleri etkileyebilmektedir. Bu güç, halkın ortak iyiliğini, çıkarlarını ve refahını koruyabilecek ya da ona zarar verebilecek bir güçtür. Bu ayrıcalık büyük bir yükümlülüğü de beraberinde getirmektedir. O da basının hizmet ettiği insanlara karşı yüklendiği sorumlu olma yükümlülüğüdür.

Güvenilirlik, satırlarda santim santim kazanılan okuyucu açısından haberdeki en önemli öğedir. Bir ombudsman da bunun, yani güvenilirliğin inşasında ve korunmasında en temel yapı malzemelerinden birisidir.

Bu nedenle de Ombudsman sisteminde, basın organında bu görevi üstlenecek kişinin seçimi ise başlı başına zor bir karardır. Çünkü, kişinin olaylara geniş bir perspektiften bakabilen, iyi eğitilmiş, gazetecilik konusunda uzman, toplumda saygın yeri olan, deneyim sahibi olmasının yanında yapıcı ve uzlaştırıcı tüm iyi meziyetlere de sahip olması gerekir. Bir ombudsman eğer birilerinin tüylerini diken diken edemiyorsa, birilerini rahatsız edemiyorsa iyi bir ombudsman değildir derler.

Ombudsmanın yaptığı, habercilik geleneğinin özünde olan bir iştir. Ombudsman, iyi bir habercinin her zaman yaptığını yapar: Güçlü kamusal kurumları neredeyse saldırgan, acar bir eleştirelilikle sorgular, kurumun kendisi ve insanlara hizmet verişinin düzeltilmesi amacıyla şeffaflık yaratılmasına çalışır.

Doğruluğun, dürüstlüğün ve dengenin beklendiği (hatta zaruri olduğu) yer haber sütunlarıdır. Bu yüzden de Ombudsmanın görevi, farklı görüşleri zapt-u rapt altına almak veya gayet meşru haberlerin vurucu bir şekilde sunulmasını engellemek değildir. Ombudsman, öncelikle gazetecilik sürecini derinden kavramış olmalıdır. Herşeyden önce bir ombudsman deneyimli bir muhabir ya da editör olmalıdır. Kısacası, “orada bulunmuş” olmalı, yani muhabirlerin işlerini nasıl yaptıklarını bilmelidir. Gazetenin hizmet ettiği topluluğu sosyolojik, tarihsel ve coğrafi açılardan iyi kavramış olmalıdır. Ayrıca, insanlarla ilgilenmelidir, okurları dinleyebilmelidir. Ombudsmanlık için, insanlarla anlaşabilme yetisi ve içtenlik oldukça önemlidir. Son olarak da başarılı bir ombudsman sıkı bir zırha, sağlam bir karaktere ve her ombudsmanın başına gelen “yalnızlaşma”nın psikolojik cefasına katlanabilme gücüne sahip olmalıdır.¹⁴⁹

Ombudsmanlar, halktan gelen şikayetlere çözüm bulmaktadırlar fakat iletişim araçlarının gazetecilikle ilgili politikalarını etkileyememektedirler. Yani, gazetecilik

¹⁴⁹ 04 Nisan 2002 Haber ombudsmanlığı: Tarihi ve mantığı Art Naumann

mesleği kurallarını yeniden tartışma konusu yapamamakta, bu kuralları izlemeyenleri yüzeysel bir şekilde kınamakla yetinmektedirler.

Mesleki uygulamalarda yanlışların engellenmesi ve düzeltilmesi açısından gazeteciler ombudsmanın yaptığı eleştiriye açık olmalı ve özeleştirilerini yapabilmelidir. Böylece, hem mesleki uygulamalarda diğer meslektaşlarına oranla daha başarılı olmakta hem de toplumda sözüne güvenilen seçkin bir kişi durumuna gelmektedirler. Bu da onların zaman içerisinde gerek toplumsal gerekse mesleki ahlak açısından saygın ve diğerlerine örnek oluşturan bir konuma sahip olmaları sonucunu doğuracaktır. Sistemin zayıf yanlarına rağmen demokrasileri tam anlamıyla yerleşmiş ülkeler için önemli bir özdenetim yöntemi olarak kabul edilmektedir.

EK 4

TÜRKİYE GAZETECİLERİ HAK VE SORUMLULUK BİLDİRGESİ

GİRİŞ:

Aşağıda tanımı yapıldığı üzere her gazeteci ve basın - yayın organı, gazetecinin haklarını savunmalı ve meslek ilkelerine uymalı ve uyulmasını gözetmelidir.

Basın yayın organları yöneticileri; genel yayın yönetmeni yahut müdürü, yazı işleri müdürleri yahut sorumlu müdürler, sıfatları ne olursa olsun, kuruluşlarında görevli gazetecilerin meslek ilkelerine uygun hareket etmesinden sorumludur.

Gazetecinin hakları, halkın haber alma hakkının ve ifade özgürlüğünün; meslek ilkeleri ise dürüst ve doğru iletişimin temelidir.

Meslek ilkeleri gazetecinin ve basın - yayın organlarının özdenetimini öngörür ve değerlendirme mercii öncelikle vicdanlardır.

A. İnsan ve yurttaş hakkı:

Herkes, bilgi edinme ve haber alma, özgür düşünce ve çeşitli iletişim yollarıyla bunu ifade ile serbest eleştiri hakkına sahiptir.

Düşünce ve ifade özgürlüğünün kullanılmasının temel yolu olan basın ve yayın özgürlüğü temel insan haklarındandır.

Bu hakların demokratik hukuk devletinde anayasal güvence altında olması esastır.

B. Gazeteci tanımı:

Düzenli bir şekilde, günlük yahut süreli bir yazılı, görüntülü, sesli veya elektronik basın ve yayın organında, kadrolu, sözleşmeli ya da telif karşılığı, haber alma, işleme, iletme veya görüş, fikir belirtme görevi üstlenen ve asıl işi ile başlıca geçim kaynağı bu olup,

çalıştığı işletme ile ilgili yasalar karşısındaki konumu bu tanıma uygun olanlar gazetecidir.

Basın ve yayın alanındaki her işletme, bu tanıma uygun çalıştırdıkları gazetecileri, kanunların gazetecilere tanıdığı haklardan yararlandırmak zorundadır.

C. Gazetecinin sorumluluğu:

Gazeteci, basın özgürlüğünü, halkın doğru ve dürüst haber alma, bilgi edinme hakkı adına dürüst biçimde kullanır. Bu amaçla her türlü sansür ve otosansürle mücadele etmeli, halkı da bu yönde bilgilendirmelidir.

Gazetecinin halka karşı kamusal sorumluluğu, başta işverenine veya kamu otoritelerine karşı olmak üzere, diğer tüm sorumluluklardan önce gelir. Bilgi ve haber ile özgür düşünce, herhangi bir ticari mal ve hizmetten farklı olarak toplumsal bir nitelik taşır. Gazeteci, ilettiği haber ve bilginin sorumluluğunu taşır ve paylaşır.

Gazetecinin özgürlüğünün içeriğini ve sınırlarını, öncelikle sorumlulukları ile meslek ilkeleri belirler.

D. Gazetecinin hakları:

1. Gazeteci tüm bilgi kaynaklarına serbestçe ulaşma ve kamu yaşamını belirleyen, halkı ilgilendiren tüm olayları izleme, araştırma hakkına sahiptir.

Kamusal ve özel tüm işlerde, gazetecinin karşısına çıkarılacak gizlilik ve sır gibi engeller, açık ve ikna edici gerekçelere sahip olmalıdır.

2. Gazeteci, çalıştığı basın ve yayın organının kendisiyle yaptığı sözleşmede de kaydedilen temel çizgisini dikkate alır.

O temel çizgi dışındaki ve onunla çelişen yahut orada açıkça belirtilmemiş olan tüm telkin, öneri, istek ve talimatları reddetme hakkına sahiptir.

3. Gazeteci, inanmadığı bir görüşü savunmaya veya meslek ilkelerine aykırı bir iş yapmaya zorlanamaz.
4. Gazeteciler, özellikle de yazı işleri çalışanları, basın - yayın işletmesinin işleyişini belirleyen, etkileyen önemli kararlardan haberdar edilmeli ve gereğinde kararların alınmasına katılmalıdır.
5. İşlevi ve sorumlulukları ışığında, gazeteciler örgütlenme hakkının yanısıra görevinin maddi ve manevi güvencesini sağlayan bir kişisel sözleşme yapma ve ekonomik bağımsızlığını garantiye alacak şekilde, toplumsal rolüne ve emeği ile yeteneğine uygun bir ücret alma haklarına sahiptir.
6. Gazeteci, kaynakların gizliliği ilkesi uyarınca, kaynağını açıklamaya ve tanıklık yapmaya zorlanamaz. Kaynağı tarafından açıkça yanıltıldığı durumlar bunun istisnasıdır.

E. Gazetecinin temel görevleri ve ilkeleri:

1. Halkın gerçekleri ve doğruları bilme hakkı adına, gazeteci kendi açısından sonuçları ne olursa olsun, gerçeklere ve doğrulara saygı duymak ve uymak zorundadır.
2. Gazeteci bilgi ve haber alma, yorum yapma ve eleştirme özgürlüklerini ne pahasına olursa olsun savunur.
3. Gazeteci, başta barış, demokrasi ve insan hakları olmak üzere, insanlığın evrensel değerlerini, çok sesliliği, farklılıklara saygıyı savunur. Irk, etnisite, cinsiyet, dil, milliyet, din, sınıf ve felsefi inanç ayrımcılığı yapmadan tüm ulusların, tüm halkların ve tüm bireylerin haklarını ve saygınlığını tanır. İnsanlar, topluluklar ve uluslar arasında nefreti, düşmanlığı körükleyici yayından kaçınır.

Bir ulusun, bir topluluğun ve bireylerin kültürel değerlerini ve inançlarını (veya inançsızlığını) doğrudan saldırı konusu yapamaz.

Gazeteci, her türden şiddeti haklı gösterici, özendirici ve kışkırtıcı yayın yapmamaya özen gösterir.

4. Gazeteci, kaynağını bilmediği bilgi ve haberleri yayınlamaz; kaynak açık olmadığında, yayınlamaya karar verdiği durumlarda da kamuoyuna gerekli uyarıları yapmak zorundadır. Ajanslardan alınan özel haberler kullanılırken kaynak belirtilmesine özen gösterilir.

5. Gazeteci temel bilgileri yok edemez, görmezlikten gelemmez ve metinlerle belgeleri değiştiremez, tahrif edemez. Yanlış, yanıltıcı ve tahrif edilmiş yayın malzemesi kullanmaktan uzak durur.

6. Gazeteci, bilgi, haber, fotoğraf, görüntü, ses, belge elde etmek için yanıltıcı yöntemler kullanamaz.

7. Gazeteci, kamuya mal olmuş bir şahsiyet bile olsa, halkın haber alma, bilgilenme hakkıyla doğrudan bağlantılı olmayan hiç bir amaç için, izin verilmedikçe özel yaşamın gizliliği ilkesini ihlal edemez.

8. Gazeteci, basılmış, yayınlanmış her yanlış en kısa sürede düzeltmekle yükümlüdür.

Gazeteci, cevap hakkına saygılı olmalıdır.

9. Gazeteci, kendisine güvenilerek verilmiş bilgilerin, belgelerin kaynaklarını, kendileri izin vermediği sürece, mesleki gizlilik ilkesi uyarınca, hiç bir şekilde açıklamaz.

10. Gazeteci, intihal (aşırma), iftira, hakaret, lekeleme, saptırma, manipülasyon, söylenti, dedikodu ve mesnetsiz suçlamalardan kesinlikle uzak durur.

11. Gazeteci, bir bilginin, haberin yayını yahut yayınlanmaması karşılığı hiçbir maddi veya manevi avantajın peşinde olamaz. Gazeteci, devlet başkanından milletvekiline, iş adamından bürokratına kadar haber kaynağı olarak da kabul edilen kişi ve kurumlarla iletişimini meslek ilkelerini gözeterek yürütür.

12. Gazeteci, gazetecilik mesleğini, reklamcılıkla, halkla ilişkilerle veya propagandacılıkla karıştıramaz ve ilan - reklam kaynaklarından herhangi bir telkin, tavsiye alamaz, maddi çıkar sağlayamaz.

13. Gazeteci, ne konuda olursa olsun, elde ettiği bilgileri geniş biçimde yayın konusu yapmadan kendi menfaati için kullanamaz. Mesleğini, ne şekilde olursa olsun, (kanunların ve yönetmeliklerin kendisine tanıdığı hakların dışında) ayrıcalıklar kazanmak amacıyla kullanamaz.

14. Gazeteci, her ne amaçla olursa olsun, tehdit ve şantaj gibi yöntemlerle mesleğini ve kendisini kullanmaz, bunlara başvuramaz.

15. Gazeteci her türlü baskıyı reddeder ve çalıştığı basın - yayın organındaki yöneticileri dışında kimseden işiyle ilgili talimat alamaz.

16. Gazeteci sıfatını taşımayı hak eden herkes meslek ilkelerine de en yüksek seviyede uymayı taahhüt eder ve ülkesindeki kanunlara saygılı olmakla birlikte, hükümet ve benzeri kurumların müdahalelerine kapalıdır. Mesleki olarak sadece meslektaşlarının ve kamuoyunun değerlendirmeleri ile bağımsız yargı organlarını dikkate alır.

Gazeteci, devleti yönetenlerin belirlediği ulusal ve uluslararası politikalar konularında bazı önyargılara değil, halkın haber alma hakkına öncelik verir. Onu meslek ahlakı, gazeteciliğin temel ilkeleri ve özgürlükçü demokrasi kaygıları yönlendirir.

EK 5

GAZETECİNİN DOĞRU DAVRANIŞ KURALLARI

(Hak ve sorumluluk bildirgesine ek)

Haber-Yorum:

Salt haberle yorum ve görüş ayrımı açık yapılmalı, okurun ve izleyicinin neyin haber, neyin yorum olduğunu kolayca seçebilmesini sağlamalıdır.

Fotoğraf - Görüntü:

Fotoğraf yahut görüntünün güncel olup olmadığı açık biçimde belirtilmeli, canlandırma görüntülerde de bu, seyircinin farkedebileceği biçimde ifade edilmelidir.

Haber - İlan (Reklam) :

Haber ve yorum metinleri yahut görüntüleri ile İlan - Reklam amaçlı metinlerin ayrımı hiç bir karışıklığa yer bırakmayacak ölçüde yapılmalıdır.

Yargı:

Hazırlık soruşturması sırasında soruşturmayı zaafa uğratan, yönlendiren tarzda haber verilmesinden kaçınılmalıdır. Yargılama sürecinde de haberler her türlü ön yargıdan uzak ve kesinlikle doğruluğundan emin olunarak sunulmalıdır. Gazeteci yargı sürecinde taraf olamaz. Ne haberin verilişinde, ne de başlık ve benzeri sunuşlarda.

Mahkeme kararı kesinleşmedikçe, bir zanlı veya sanık suçlu ilan edilemez. Haberlerde ve yorumlarda suçluymuş gibi değerlendirmeler yapılamaz.

Çocuk:

Çocuklarla ilgili suçlarda ve cinsel saldırılarda sanık, tanık ya da mağdur (maktul) olsun, 18 yaşından küçüklerin açık isimleri ve fotoğrafları yayınlanamaz.

Çocuğun kişiliğini ve davranışlarını etkileyebilecek durumlarda, gazeteci, bir aile büyüğünün yahut çocuktan sorumlu bir başkasının izni olmaksızın çocukla röportaj yapmaz ve görüntüsünü almaya çalışmaz.

Cinsel saldırılar:

Cinsel saldırı mağdurlarının fotoğrafları, görüntüleri veya kimlikleri, açık kamu yararı olmadıkça yayınlanamaz.

Kimlik veya özel durum:

Açık kamu yararı olmadıkça ve olayla doğrudan ilgisi, bağlantısı bulunmadıkça, bir insanın davranışı veya işlediği suç, onun ırkına, milliyetine, dinine, cinsiyetine, cinsel eğilimine, hastalığına yahut fiziksel, zihinsel özürlü olup olmamasına dayandırılmaz. Kişinin bu özel durumu, alay, hakaret, önyargı konusu yapılamaz.

Sağlık:

Sağlık konusunda sansasyondan kaçınmalı, insanları umutsuzluğa yahut sahte umutlara sevkedecek yayın yapılmamalıdır. İlaç tavsiyesinde mutlaka uzmana danışmalıdır.

Hastanelerde araştırma yapan, bilgi ve görüntü almaya çalışan gazeteci, kimliğini belirtmek ve girilmesi yasak bölümlere ancak yetkililerin izniyle girmek zorundadır.

Aynı şekilde yetkilinin, hastanın yahut yakınının izni olmaksızın hastane ve benzeri kurumlarda her türlü yolla ses ve görüntü alınmamalıdır.

Hediye:

Kararlarla ve yayınlarla ilgili önyargı, kuşku yaratacak her cinsten kişisel hediye ve maddi menfaat reddedilmelidir.

Müessese Çıkarı:

Gazetecinin bir basın - yayın organındaki işlevini "Hak ve Sorumluluk" bildirgesindeki hakları, sorumlulukları ve görevleri belirler. Gazeteci, bu mesleki çerçeve ile yayın organının çizgisi dışında, müessese çıkarı söz konusu olsa dahi, hiçbir faaliyete gönüllü yahut zorla katılamaz.

Özeleştir:

Gazeteci ile basın - yayın organları, tekzip ve cevap hakkı gibi zorunlulukların dışında da, yanlışları düzeltmek ve özleştir yapmakla yükümlüdür.

Taraf olma:

Gazeteci ve yayın organı, her ne nedenle ve her ne biçimde olursa olsun, taraf oldukları bir olaydaki konumlarını kamuoyuna açıkça belirtmelidir.

Yayın organı yahut yorumcu, siyasi, ekonomik ve toplumsal tercihlerinin doğrultusunda yayın yapabilir. Bu durumda da bu tavır açıkça ortaya konulmalı, ayrıca haber - olay ayrımı kesin biçimde yapılmalıdır.

Özel hayat:

Çerçeveyi, "Bildirge"nin ilgili maddesi çizer. Asıl olan kamu yararadır. Özel hayatın gizliliğinin geçersiz sayılabileceği başlıca konular şöyle sıralanabilir:

- a) Büyük bir suç yahut yolsuzluk üstüne araştırma ve yayın
- b) Toplumu kötü etkileyici bir tutumla ilgili araştırma ve yayın
- c) Toplumun güvenliğinin veya sağlığının korunması
- d) İlgili kişinin sözleri yahut eylemleri sonucu halkın yanılgısının, yanıltılmasının veya yanlış yapmasının engellenmesi

Bu durumlarda dahi özel hayatın kamuya açılan kesiti mutlaka konuyla doğrudan ilgili olmalı veya ilgili kişinin özel hayatının onun kamusal faaliyetini de etkileyip etkilemediği gözetilmelidir.

Bilgi-Belge :

Doğrudan kamu yararı olmadıkça, sahibinin izni dışında belge, fotoğraf, ses yahut görüntü alınamaz.

Kamu çıkarı söz konusu olduğunda dahi, yukarıdakilerin başka hiçbir şekilde elde edilemeyeceğine kesin kanaat getirilmiş olması gerekir.

Yıldırma, tehdit, ısrar :

Gazeteci, bilgi veya görüntü almak için tehdit, şantaj gibi yıldıрма yolları ile hırpalama, zorlama gibi yöntemlere başvuramaz.

Açık kamu yararı olmadıkça, gazeteci bilgi, ses ve görüntü için, muhatabı istemediği halde zorlayıcı olamaz ve özel hayatla ilgili mekanlarda izinsiz bulunamaz.

Haber için para :

Açık ve kesin kamu yararı olmadıkça, gazeteci belge yahut görüntü temini amacıyla, bir başka suçla ilgili sanık, tanık veya onların yakınlarına para veremez.

Sarsıcı durumlarda :

Üzüntü, sıkıntı, tehlike, yıkım, felaket ya da şok halindeki insanlar söz konusu olduğunda gazetecinin olaya yaklaşımı ve araştırması insani olmalı ve gizliliklere riayet edilerek duygu sömürsünden kaçınılmalıdır.

Suçlu yakınları :

Gazeteci, sanıkların yahut suçluların akrabalarını, yakınlarını, olayla ilgileri olmadıkça veya olanın doğru anlaşılması için gereği bulunmadıkça teşhir etmez.

Ekonomik, mali bilgi :

Kanunlarla yasaklanmış olmasa dahi, gazeteci elde ettiği ekonomik - mali bilgileri geniş biçimde yayınlamadan önce kendisinin yahut yakınlarının menfaati için kullanamaz.

Gazeteci, kendisinde ve yakınlarında bulunan hisse senedi ve benzeri mali araçlar konusunda, yayın organındaki sorumluları bu menkul kıymet sahipliği hakkında doğru bilgilendirmediği sürece yayın yapamaz.

Gazeteci, hakkında haber yahut yorum yazdığı ya da yakında yazacağı menkul veya gayri menkul kıymetlerin doğrudan veya dolaylı alım satımını yapamaz.

Ambargo:

Gazeteci, kendi çabasıyla elde etmedikçe, bir kaynağın verdiği bilgi veya belgenin yayınlanma tarihi konusunda onun arzusuna uyar. Gazeteci, röportaj, haber, yorum veya görüntü, yayın şekli ne olursa olsun, hazırladığı yayın organındaki sorumlular dışında, kaynağı da dahil kimseye denetletirmekle yükümlü değildir.

Rekabet:

Gazeteci, rekabet nedeniyle de olsa, bir başka gazeteciye bilinçli ve açık, mesleki zarar vermekten kaçınır. Bir meslektaşının yayınıni engelleyici davranışlarda bulunamaz.

Özdeşleşme:

Gazeteci, ihtisas alanı ne olursa olsun öncelikle gazetecidir. Polis muhabiri, polis yahut sözcüsü, spor muhabiri kulüp yöneticisi yahut sözcüsü, herhangi bir partiden sorumlu muhabir onun üyesi yahut sözcüsü gibi davranamaz, yayın yapamaz.

KAYNAKLAR

- 1)Abi Berger; Medicine and the Media, 19 Sep. 1998, www.bjm.com
- 2)Alexis Bertrand; Ahlak Felsefesi, Akçağ Yayınları, Ankara, 2001, s. 112
- 3)Andrew Belsey & Ruth Chadwick; Medya ve Gazetecilikte Etik Sorunlar, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1998
- 4)Atilla Girgin; Haber Yazma Teknikleri, İnkılap Yayınları, İstanbul, 1998
- 5)-----; Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik'i, İnkılap Yayınları, İstanbul, 2002
- 6)Bedia Akarsu; Ahlak Öğretileri I- Mutluluk Ahlakı, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak. Yayınları, No: 1144, İstanbul, 1965
- 7)Business Week Türkiye Dergisi, Sayı 2006 / 20, 21-27 Mayıs 2006, s. 49
- 8)Doğan Tılıç; Utanıyorum ama Gazeteciyim, İletişim Yayınları, İstanbul, 1998
- 9)Eğitim ve Sağlık Muhabirleri Derneği – TTB; “Sağlık Bilinci ve Medya Toplantıları”, 2001 – 2005, İstanbul
- 10)Erkan Pehlivan, Dr. Metin Genç, Dr. Leyla Karaoğlu; “Günlük gazetelerdeki sağlıkla ilgili haberlerin incelenmesi”, İnönü Ün. Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı, 4.Ulusal Halk Sağlığı Kongresi
- 11)Halil Nebiler; Medyanın Ekonomi Politikası, Sarmal Yayınevi, İstanbul, 1995

- 12)Herald Delius; Günümüzde Felsefe Disiplinleri- Etik, Çev. Doğan Özlem, Ara Yayıncılık, 1990
- 13)Huriye Toker; Türk Basınında Gazetecilik Açısından Etik, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi S.B.E, İzmir, 2001
- 14)Hüseyin Köse; 80'lerden Günümüze Türk Yazılı Basınında Magazinel Değişimler ve Popüler Kültüre Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi S.B.E, İzmir, 1998
- 15)İrfan Erdoğan; Kitle İletişim Araçlarında Sağlık Haberciliği ve Halkın Sağlık Eğitiminde Kullanımı, Toplum ve Hekim Dergisi, Medya-İletişim-İdeoloji, 1 Mart 2003, Sayı 100
- 16)İsmail Kızılbay; Türk Yazılı Basınında Haberlerin Oluşum Sürecine Etki Eden Kurum ve Kavramlar, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi S.B.E, İzmir, 2002
- 17)Kemal Aslan; Haberim Var!, Anahtar Yayınları, İstanbul, 2003
- 18)Macit Gökberk; Felsefe Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1990, s. 406
- 19)Mahmut İhsan Özgen; Basın Ahlak Kuralları ve Yasalar, Kardeşler Basımevi, İstanbul, 1988, s. 25.
- 20)Mahmut Oktay; Kitle İletişim Araçlarının Uluslar arası Sorumluluğu ve İletişim Ahlak Kuralları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İ.Ü.Sosyal Bilimler Ens., İstanbul, 1990, s. 10
- 21)Medya ve Hekim İlişkileri; XII. Ulusal Kardiyoloji Kongresi; 16-20 Ekim 1996, Antalya

- 22)Metin Işık; Medyada Yeni Yaklaşımlar, Eğitim Kitabevi, Ocak 2004, Konya
- 23)Murat Özgen; Gazetecinin Etik Kimliği, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1998
- 24)Müge Demir; Yazılı Basında Yayınlanan Deprem Haberlerinin Kamuoyuna Yansıması, Ege Üniversitesi S.B.E, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2002, İzmir
- 25)Nezih Demirkent; Sayfa Sayfa Gazetecilik, Dünya Yayıncılık, İstanbul, 2003
- 26)Niyazi Öktem; Medyada Sorumluluk, Karizma Üç Aylık Düşünce Dergisi Medya Özel Sayısı, Sayı 5, 2001, s.85.
- 27)Noam Chomsky; Medya Gerçeği, Tümm zamanlar Yayınları, İstanbul, 1999
- 28)-----; Medya Halka Nasıl Evet Dedirtir?, Minerva Yayınları, İstanbul, 1997
- 29)Oğuzhan Kavaklı; Basın Ahlakı Ders Notları, Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi, İzmir, 1999
- 30)Oya Tokgöz; Temel Gazetecilik, Ankara Üniversitesi BYYO Yayınları, Ankara, 1987
- 31)Paul E. Fitzgerald – Lynda Wilson; “Realtions with News Media: Perfections of Healthcare Executives”, Makale, 1999
- 32)R. Erdal, Ş. Dabak, Y. Peşken, Y. Önder, Dr. A. T. Sünter; “Basın ve Sağlık Haberleri”, 19 Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, 4.Ulusal Halk Sağlığı Kongresi

- 33)Rıdvan Kanber; Medya ve Sağlık, Türk Sağlık-Sen Yayınları, Ankara, 2003
- 34)Russel G. Robertson; MD-Laura Currey, MA., “How to Make the Media Your Public Health Partner”, FPM Dergisi Makalesi, fpmedit@aafp.org
- 35)S.Alkoy, M.Karavuş, S.Hıdıroğlu; “Gazetelerdeki Beslenme Haberleri ve Değerlendirilmesi”, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, 3.Ulusal Beslenme ve Diyetetik Kongresi 12-14 Nisan 1995
- 36)Sağlık Bilinci ve Medya Toplantısı (18-20 Haziran 1999), Kumburgaz – İstanbul
- 37)Sadık Güneş; Medya ve Kültür, Vadi Yayınları, Ankara, 1996, s.94
- 38)Serdar Günaydın; “Teşhirdeki yedizler ve yerin yedi kat dibine giren meslek onuru”, köşeyazısı, 14 Mayıs 2005, www.hurriyet.com.tr
- 39)Stroot-Philippe; “Health and the Media: Uneasy partners?”, World Health, Nov.-Dec. 97, Vol.50, Issue 6, p.12
- 40)Süleyman İrvan; Medya Kültür Siyaset, Ark Yayınları, Ankara, 1997
- 41)Şükrü Nişancı; Aydınlanma Filozofu Kant’ın İzinde Daha Kaliteli Bir Toplumsal ve Siyasal Yaşam İçin Etik Arayışı”, Makale, 5-11-2022, www.e-akademi.com.tr.
- 42)“The Media and Public Health”; A media handbook for health communicators, Module 1, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Temel Bilimler ABD.
- 43)Tıp Dünyası Dergisi; 1 Mart 2003, Sayı: 100, Ankara
- 44)Wolf Schneider / Paul – Josef Raue; Gazetecinin El Kitabı, Konrad Adenauer Vakfı Yayınları, Ankara, 2000

46)Zygmunt Bauman; Postmodern Etik, Çev. Alev Türker, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1998, s. 23.

Gazeteler

- 1)Akşam Gazetesi, Mayıs, 2006
- 2)Hürriyet Gazetesi, Mayıs, 2006
- 3)Posta Gazetesi, Mayıs, 2006
- 4)Sabah Gazetesi, Mayıs, 2006
- 5)Yeni Asır Gazetesi, Mayıs, 2006

İnternet Siteleri

- 1)www.medyakronik.com
- 2)www.ttb.org.tr
- 3)www.sutlas.gen.tr (Dr. Mustafa Sütlaş)
- 4)www.hurriyet.com.tr
- 5)www.subjektif.com

ÖZGEÇMİŞ

1 Temmuz 1977 Ankara’da doğdu. 1988 yılında Mustafa Urcan İlkokulu’ndan, 1994 yılında İzmir Eşrefpaşa Lisesi’nden, 1998 yılında da Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü’nden birincilikle mezun oldu. Aynı yıl, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde, Gazetecilik Anabilim Dalı’nda yüksek lisans eğitimine başladı.

Yüksek lisans eğitimi süresince, Yazılı ve Görsel Basında Reklamın Etik Boyutları, Yazılı Basında Personel Sorunları, NATO – Türkiye İlişkileri ve NATO’nun Geleceği, Haber Üretim Süreci, Fotoğraf ve Gerçeklik gibi konularda çalışmalar gerçekleştirdi. Lisans eğitimi sırasında da İletişim Fakültesi Ege Ajans’ta muhabir ve TRT İzmir Bölge Müdürlüğü Radyo Müdürlüğü’nde yönetmen asistanı olarak resmi stajlarını yaptı.

Kanl 1 Televizyonu’nda yönetmen yardımcılığı, Hürriyet Gazetesi Ege Bürosu’nda “Bölge Masası Redaktörlüğü”, Radyo 35’te “Program Müdürlüğü”, İngiltere’de Andromedallight şirketinde “Halkla ilişkiler Asistanı”, Crowne Plaza İzmir Otel’inde “Halkla ilişkiler Yetkilisi, Özel Kent Hastanesi’nde “Basın ve Halkla ilişkiler Müdürü”, Kamil Koç Otobüsleri A.Ş.’de “Türkiye Tanıtım ve İletişim Müdürü” olarak görev aldı. Halen, Ilıca Hotel SPA & Wellness Resort Reklam ve Halkla İlişkiler Müdürlüğünü yürütmektedir.

Ege Üniversitesi Yabancı Diller Bölümü’nün İngilizce Hazırlık Sınıfı’nı, ELT Banburry Oxford Dil Eğitim Okulu’nu ve Özel Bilset Bilgisayar Kursu’nu başarı ile tamamlayarak, bu kurslardan diploma aldı. Mezun olduğu yıl olan 1998 yılında katıldığı “Aydın Doğan Vakfı Genç İletişimciler Yarışması”nda sayfa düzenlemesi dalında Türkiye İkincisi oldu. Konusu ile ilgili bilimsel araştırmalara ilgi duymakta, çalışmalarını bu yönde sürmektedir.

ÖZET

Ülkemizde son yıllarda yapılan araştırmalar, yazılı basında yayınlanan haberler içerisinde sağlık haberlerinin %14 okunurluk oranı ile ilk sırada yer aldığını ve okuyucuların en çok bu haberlerden etkilendiklerini göstermiştir.

Kitle iletişim araçlarının işlevleri arasında yer alan haber verme – bilgilendirme ve kamuoyu oluşturma açısından bakıldığında bu araçların etkinliği, yazılı basının yanlış yönlendirmesi durumunda toplumda olumsuzlukların yaşanmasına neden olmaktadır.

Tezimde; özellikle yaz aylarına yaklaşıldığında tüm yazılı basında sıkça yer alan çeşitli diyet önerilerinin ve beslenme haberlerinin bilimsel bir temele dayanıp dayanmadığını araştırmak ve okuyucuların bu yönlendirmeden olumlu ya da olumsuz etkilenmesini araştırarak, olumsuzlukları ortadan kaldırmak için neler yapılması gerektiği hakkında öngörülerde bulunmaktadır.

Bu nedenle, öncelikle haber kavramı, haber üretim süreci, haberin nitelikleri ve haber değeri üzerinde duruldu. Daha sonra ise genel haber ve haber üretim süreci tanımlarından özele inildi ve sağlık haberleri, üretim süreci ve sağlık haberciliği anlatıldı. Bir sonraki bölümde de ahlaksal açıdan (basın etiği açısından) değerlendirmelerde bulunuldu, örnek olaylarla analizler yapıldı. Bu amaçla; bir ay süresince popüler basını temsil eden Posta Gazetesi, Akşam Gazetesi, Hürriyet Gazetesi, Sabah Gazetesi ve bölgesel basın olarak Yeni Asır Gazetesi irdelendi.

Yazılı basının zaman zaman uzmanlara yeterince danışmadan konuları abartarak verdiği, buna bağlı olarak toplumda korku uyandırdığı, hatta insanların sağlığı ile oynayabildiğini de bildiğimiz için ülkemizde akademik düzeyde yapılmış olan bazı araştırmalar teze alındı.

Niteliksel ve niceliksel analizlerin yapıldığı çalışmamda hedefim, başta insan olmak üzere tüm canlılar için büyük önem taşıyan sağlık haberlerinin kamuoyuna doğru bir şekilde aktarılmasına katkıda bulunmaktır.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.win2pdf.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.
This page will not be added after purchasing Win2PDF.